

Pierādījumu un risku izvērtēšanas praktiskā rokasgrāmata

Pierādījumu un risku izvērtēšanas praktiskā rokasgrāmata

2024. gada janvāris

Eiropas Patvēruma atbalsta birojs (*EASO*) 2022. gada 19. janvārī tika pārveidots par Eiropas Savienības Patvēruma aģentūru (*EUAA*). Visas atsauces uz *EASO*, *EASO* produktiem un struktūrām jāsaprot kā atsauces uz *EUAA*.

Manuskripts pabeigts 2023. gada decembrī.

Otrais izdevums (pilnībā pārstrādāts un atjaunināts)

Ne Eiropas Savienības Patvēruma aģentūra (*EUAA*), ne personas, kas rīkojas *EUAA* vārdā, neatbild par to, kā tiek izmantota šajā publikācijā iekļautā informācija.

Luksemburga: Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2026. gads

Print	ISBN 978-92-9403-524-0	doi: 10.2847/2597	BZ-05-22-041-LV-C
PDF	ISBN 978-92-9403-495-3	doi: 10.2847/860223	BZ-05-22-041-LV-N

© Eiropas Savienības Patvēruma aģentūra (*EUAA*), 2026. gads

Vāka foto: eskay lim © stock.adobe.com

Atļauts reproducēt, norādot avotu. Tādu elementu izmantošanai vai reproducēšanai, kuri nepieder *EUAA*, var būt jāsaņem atļauja tieši no attiecīgajiem tiesību turētājiem.

Par rokasgrāmatu

Kāpēc šī rokasgrāmata tika izstrādāta. EUAA “Pierādījumu un risku izvērtēšanas praktiskā rokasgrāmata” ir paredzēta kā rokasgrāmata, lai visā ES un ārpus tās robežām palīdzētu lietu izskatītājiem ikdienas darbā. Rokasgrāmata ir izstrādāta saskaņā ar attiecīgajām juridiskajām prasībām, bet vienlaikus tajā ir ieteikta praktiska pieeja. Tajā ir iekļauts praktiski izmantojams kontrolsaraksts un shēma, lai palīdzētu lietu izskatītājiem pamatot savus apsvērumus. Tajā iekļauti arī papildu skaidrojumi par izmantotajiem jēdzieniem un interaktīvas saites, kas ļauj pārvietoties starp dažādām iedaļām rokasgrāmatas digitālajā versijā. Tā atbilst prasībai par vienoto standartu interpretāciju, izveidojot vienotu pieeju to īstenošanai. Tā atbilst arī kopējās Eiropas patvēruma sistēmas vispārējam mērķim līdzīgas lietas izskatīt līdzīgā veidā.

Kā šī rokasgrāmata tika izstrādāta. Šo rokasgrāmatu izstrādāja eksperti no visas ES, un vērtīgu ieguldījumu izstrādē sniedza Eiropas Komisija, Apvienoto Nāciju Organizācijas Augstā komisāra bēgļu jautājumos birojs un Eiropas Padome bēgļu un izsūtīto personu jautājumos ⁽¹⁾. Izstrādi veicināja un koordinēja EUAA. Pirms rokasgrāmatas pabeigšanas tās apspriešana notika visās ES dalībvalstīs un asociētajās valstīs, izmantojot EUAA patvēruma procesu tīklu. Vēlamies pateikties darba grupas locekļiem, kuri sagatavoja šīs rokasgrāmatas projektu: *Sander Kalwij, Pavlina Kolokonte, Jochen Thiel, Dorien Wijnendaele un Line Zahl Kvakland*.

Kas šajā atjauninājumā ir mainījies. Šī rokasgrāmata ir iepriekšējās pierādījumu izvērtēšanas praktiskās rokasgrāmatas atjauninājums ⁽²⁾. Tajā ir sniegti sīkāki norādījumi par pierādījumu un risku izvērtēšanas procesu trim soļiem, jo īpaši būtisko faktu identificēšana un formulēšana ir sīkāk aprakstīta 1. solī, faktu sagrozīšanu izraisošie faktori – 2. solī un risku izvērtēšana – 3. solī. Turklāt rokasgrāmatas praktiskā pieeja ir pastiprināta ar izvērtēšanas procesa shēmu, konkrētiem piemēriem, kas ilustrē svarīgākos jēdzienus, un tabulām, kurās sniegti papildu norādījumi un padomi. Ir pievienotas hipersaites, lai lietotājs varētu ērti pārvietoties starp dažādiem satura elementiem un rīkiem un ātri un viegli atrast informāciju.

Kam būtu jāizmanto šī rokasgrāmata. Rokasgrāmata ir paredzēta galvenokārt patvēruma lietu izskatītājiem, intervētājiem un lēmumu pieņēmējiem, kā arī politikas veidotājiem valstu atbildīgajās iestādēs. Turklāt šis rīks ir noderīgs kvalitātes darbiniekiem un juridiskajiem konsultantiem, kā arī ikvienai citai personai, kura strādā vai ir iesaistīta starptautiskās aizsardzības jomā ES kontekstā.

Kā lietot šo rokasgrāmatu. Rokasgrāmata ir izstrādāta tā, lai lietotājs varētu piekļūt tās saturam atbilstoši savām vajadzībām. Rokasgrāmatā iekļauta interaktīva sīki izstrādāta trīs soļu pierādījumu un risku izvērtēšanas metodes shēma un interaktīvs veicamo pasākumu kontrolsaraksts. Rokasgrāmatas galvenajā, aprakstošajā daļā ir iekļauti skaidrojumi par metodi un izmantotajiem jēdzieniem, kas ilustrēti ar piemēriem.

⁽¹⁾ Jāņem vērā, ka pabeigtā rokasgrāmata ne vienmēr atspoguļo Apvienoto Nāciju Organizācijas Augstā komisāra bēgļu jautājumos nostāju.

⁽²⁾ Šī rokasgrāmata ir EASO 2015. gada marta praktiskās rokasgrāmatas “Pierādījumu izvērtēšana” atjauninājums un to aizstāj.

Kā šī rokasgrāmata ir saistīta ar valstu tiesību aktiem un praksi. Šis ir elastīgs konverģences rīks. Tas nav juridiski saistošs, un tajā ir atspoguļoti kopīgie standarti, ko 2023. gada 22. decembrī pieņēma EUAA valde.

Kā šī rokasgrāmata ir saistīta ar citiem EUAA rīkiem. Šī rokasgrāmata būtu jāizmanto kopā ar EUAA praktisko rokasgrāmatu “Personiskā intervija” ⁽³⁾, praktisko rokasgrāmatu par izcelsmes valsts informācijas izmantošanu ⁽⁴⁾ un praktisko rokasgrāmatu “Kvalificēšana starptautiskajai aizsardzībai” ⁽⁵⁾. Tā papildina EUAA apmācību moduli par pierādījumu izvērtēšanu. Visi EUAA praktiskie rīki ir pieejami tiešsaistē EUAA tīmekļa vietnē <https://euaa.europa.eu/practical-tools-and-guides>.

EUAA juridiskā analīze par pierādījumu un ticamības izvērtēšanu sniedz lasītājam papildu juridisku informāciju ⁽⁶⁾.

Atruna

Šī rokasgrāmata sagatavota, neskarot principu, ka tikai Eiropas Savienības Tiesa var sniegt ES tiesību aktu autoritatīvu interpretāciju.

⁽³⁾ EASO, [Praktiskā rokasgrāmata. Personiskā intervija](#), 2014. gada decembris.

⁽⁴⁾ EASO, [Praktiskā rokasgrāmata par izcelsmes valsts informācijas izmantošanu ierēdņiem, kuri izskata starptautiskās aizsardzības pieteikumus, patvēruma pieteikumu izskatīšanai](#), 2020. gada decembris.

⁽⁵⁾ EASO, [Praktiskā rokasgrāmata. Kvalificēšana starptautiskajai aizsardzībai](#), 2018. gada aprīlis.

⁽⁶⁾ EUAA, [Evidence and credibility in the context of the Common European Asylum System – Judicial analysis](#) (Pierādījumu un ticamības novērtēšana kopējās Eiropas patvēruma sistēmas kontekstā. Juridiskā analīze), otrais izdevums, 2023. gads. Šī ir juridiska publikācija. EUAA juridiskās publikācijas ietver juridiskās analīzes un vadlīnijas pasniedzējiem tiesās par katru aplūkoto tematu.

Saturs

Saīsinājumu saraksts	7
Pierādījumu un risku izvērtēšana. Dinamiskā procesa trīs soļi.....	8
Šajā rokasgrāmatā izmantotās ilustratīvās lietas	9
Pierādījumu izvērtēšanas galvenie elementi.....	12
Problēmas pierādījumu izvērtēšanā patvēruma procedūrās.....	12
Trīs soļu pieeja	13
Juridiskie standarti	15
Pamatprincipi.....	17
1. 1. solis. Informācijas ievākšana.....	20
1.1. Pierādījumu ievākšana	20
1.1.1. Piemērot pienākumu sadarboties (pierādīšanas pienākums)	21
1.1.2. Ievākt pierādījumus, kas attiecas uz pieteikumu	30
1.2. Būtisko faktu identificēšana un formulēšana	40
1.2.1. Identificēt būtiskos faktus	41
1.2.2. Formulēt skaidrus, visaptverošus, faktiskus būtiskos faktus	49
1.2.3. Formulēt katru būtisko faktu, pamatojoties uz precīzi noteiktiem faktiem, notikumiem vai situācijām.....	51
1.3. Sasaistīt attiecīgos pierādījumus ar būtiskajiem faktiem	53
2. 2. solis. Ticamības novērtējums	55
2.1. Izvērtēt dokumentārus un citus pierādījumus.....	56
2.1.1. Novērtēšanas kritēriji	56
2.1.2. Dokumentu autentifikācija	58
2.1.3. Noteikt nozīmību secinājumiem par atsevišķa pierādījuma ticamību	60
2.1.4. Īpaši dokumentu veidi.....	63
2.2. Izvērtēt pieteikuma iesniedzēja paziņojumus atbilstīgi ticamības rādītājiem	67
2.2.1. Piemērot iekšējās ticamības rādītājus	68
2.2.2. Piemērot ārējās ticamības rādītājus	71
2.2.3. Piemērot iespējamības rādītāju	73
2.3. Ņemt vērā individuālos un netiešos faktoros, kas varētu būt faktu sagrozīšanas iemesli	74
2.3.1. Ar pieteikuma iesniedzēju saistīti faktori	75
2.3.2. Ar lietas izskatītāju saistīti faktori	87
2.3.3. Ar intervijas apstākļiem saistīti faktori.....	90

2.4. Noteikt, vai būtisks fakts ir pieņemams vai noraidāms.....	94
2.4.1. Nozīmības noteikšana secinājumiem par visu ar būtisku faktu saistīto pierādījumu ticamību.....	94
2.4.2. Secinājumu izdarīšana par būtiskajiem faktiem.....	97
3. 3. solis. Risku izvērtēšana	103
3.1. Ievads	103
3.2. Risku noteikšana.....	104
3.3. Risku novērtējums.....	107
3.3.1. Pamatotu baiļu un reāla riska iespējamības standarts (pierādījumu standarts)	107
3.3.2. Riska rādītāji.....	109
3.4. Secinājumu izdarīšana par riskiem	120
1. pielikums. Ticamības novērtējuma shēma	122
2. pielikums. Praktisks piemērs par to, kā noteikt ticamības rādītāju nozīmību	124
KontROLSARAKSTS	128

Saīsinājumu saraksts

Saīsinājums	Definīcija
Dalībvalstis	ES dalībvalstis
Dublinas III regula	Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Regula (ES) Nr. 604/2013, ar ko paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga par trešās valsts valstspiederīgā vai bezvalstnieka starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, kas iesniegts kādā no dalībvalstīm (pārstrādāta redakcija)
ECT	Eiropas Cilvēktiesību tiesa
ES	Eiropas Savienība
EST	Eiropas Savienības Tiesa
EUAA	Eiropas Savienības Patvēruma aģentūra
IAA	iekšējās aizsardzības alternatīva
IVI	izcelsmes valsts informācija
Konvencija par bēgļa statusu	1951. gada Konvencija par bēgļa statusu un tās 1967. gada Protokols (ES patvēruma tiesību aktos un EST saukta par “Ženēvas konvenciju”)
LGBTIQ	lesbietes, geji, biseksuāļi, transpersonas, interseksuāļi, kvīri
NVO	nevalstiskā(-s) organizācija(-s)
Pārstrādātā KD	Kvalifikācijas direktīva – Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 13. decembra Direktīva 2011/95/ES par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu un par piešķirtās aizsardzības saturu (pārstrādāta versija)
Pārstrādātā PPD	Patvēruma procedūru direktīva – Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Direktīva 2013/32/ES par kopējām procedūrām starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai (pārstrādāta redakcija)
PTSS	posttraumatiskais stresa sindroms
SOGIESC	seksuālā orientācija, dzimumidentitāte, dzimumsocialitātes izpausme un dzimumpažīmes
UNHCR	Apvienoto Nāciju Organizācijas Augstais komisārs bēgļu jautājumos

Pierādījumu un risku izvērtēšana. Dinamiskā procesa trīs soļi

Pagātne un tagadne

**1
solis**Informācijas
ievākšana**Ievākt pierādījumus****Piemērot pienākumu sadarboties**

- Pieteikuma iesniedzēja pienākums pamatot pieteikumu:
 - pielikt patiesas pūles, lai sniegtu pierādījumus, kas ir viņa rīcībā;
 - sniegt paskaidrojumu par trūkstošajiem apstiprinošajiem pierādījumiem.
- Lietas izskatītāja pienākums veikt izmeklēšanu:
 - atbilstošā veidā sniegt atbalstu personām ar īpašām procesuālām vajadzībām;
 - informēt pieteikuma iesniedzēju par viņa pienākumiem;
 - ļaut pieteikuma iesniedzējam iesniegt visus attiecīgos faktus un pierādījumus;
 - lūgt pieteikuma iesniedzējam precizēt neskaidros aspektus;
 - pievērst uzmanību acīmredzami negatīviem secinājumiem par ticamību;
 - ieņemt attiecīgu IVI un citus pierādījumus.
- Ņemt vērā īpašos pamatošanas noteikumus:
aizsardzība, iekšējās aizsardzības alternatīva, izslēgšana, iepriekšēja vajāšana (tieši vajāšanas draudi) vai būtisks kaitējums, droša izcelsmes valsts.
- **Ievākt pierādījumus:**
 - mutiski un rakstiski paziņojumi;
 - dokumentāri pierādījumi;
 - izcelsmes valsts informācija;
 - citu veidu pierādījumi.

Identificēt būtiskos faktus:

- sasaistīt faktus un apstākļus ar atbilstības kritērijiem;
- ņemt vērā pieteikuma iesniedzēja personīgos apstākļus;
- formulēt skaidrus, visaptverošus, faktiskus būtiskos faktus.

Sasaistīt attiecīgos pierādījumus ar būtiskajiem faktiem**2
solis**Ticamības
novērtējums

Izvērtēt dokumentārus un citus pierādījumus, **piemērojot** vērtēšanas kritērijus: būtiskums, ticamība (eksistence, saturs, veids, autors, forma).

Novērtēt paziņojumus, piemērojot ticamības rādītājus:

- pietiekama detalizētība un specifiskums;
- saskaņotība un konsekvence;
- atbilstība IVI;
- atbilstība dokumentārajiem un citiem pierādījumiem;
- iespējamība;

...un ņemot vērā faktorus, kas varētu būt faktu sagrozīšanas iemesli:

- ar pieteikuma iesniedzēju saistītie faktori (atmiņa, trauma, vecums, izglītība, kultūra u. c.);
- ar lietas izskatītāju saistītie faktori (darba slodze, stress, aizspriedumainība u. c.);
- ar intervijas apstākļiem saistīti faktori.

Noteikt nozīmību secinājumiem par visu ar būtisku faktu saistītu pierādījumu ticamību.

Aplūkot visus pozitīvos un negatīvos secinājumus par visu pierādījumu, kas saistīti ar vienu būtisku faktu, ticamību, vienlaikus ņemot vērā attiecīgos ticamības rādītājus, un noteikt katru secinājuma nozīmību kopsakarā ar citiem secinājumiem.

Secināt, vai būtisks fakts ir pieņemams vai noraidāms,

izmantojot pierādījumu izvērtēšanas metodiku un ņemot vērā principu "šaubu gadījumā par labu personai".
Nenoraidīt būtisku faktu, ja ir izpildīti pārstrādātās KD 4. panta 5. punkta kumulatīvie nosacījumi.

Nākotne

**3
solis**Riska
novērtējums

Pamatojoties uz visiem pieņemtajiem būtiskajiem faktiem un attiecīgo IVI:

noteikt riskus;
novērtēt riskus atgriešanās gadījumā:

- piemērot pareizo pierādīšanas standartu (saprātīga iespējamības pakāpe);
 - ņemt vērā visus riska rādītājus;
- izdarīt secinājumus par riskiem.**

Juridiskā analīze

Pamatojoties uz **pierādījumu un risku izvērtēšanas** secinājumiem, veikt **juridisko analīzi**, lai pārbaudītu, vai ir izpildīti nosacījumi **starpautiskās aizsardzības** piemērošanai.

Šajā rokasgrāmatā izmantotās ilustratīvās lietas

Lai labāk ilustrētu, kā notiek pierādījumu un risku izvērtēšana, turpmākajās šīs praktiskās rokasgrāmatas nodaļās ir izmantoti dažādi piemēri, pamatojoties uz trim konkrētiem gadījumiem. Jāņem vērā, ka nevajadzētu izdarīt vispārīgus secinājumus, pamatojoties uz šiem piemēriem, kas tiek izmantoti vienīgi skaidrojošos nolūkos.

(a) Jauna vīrieša no A valsts lieta

Pieteikuma iesniedzējs no A valsts norādīja turpmāk minēto.

Pieteikuma iesniedzējs ir jauns vīrietis no A valsts. Viņam nav personu apliecinošu dokumentu. Viņam ir 18 gadi, un visu savu dzīvi viņš ir dzīvojis X ciemā kopā ar vecākiem, vienu vecāko māsu un diviem jaunākiem brāļiem. Viņi visi pieder Y klanam. Visi viņa ģimenes locekļi ir lauksaimnieki. Viņš divus gadus mācījās pamatskolā un pēc tam līdz aizbraukšanai kopā ar ģimeni strādāja par lauksaimnieku. Agrāk viņa ģimenei piederēja neliels zemes gabals, taču pēc vardarbīga strīda, kas bija saistīts ar domstarpībām par mantojumu, tēvocis atņēma viņiem šo zemi. Pēc tam jaunekļa ģimene sāka strādāt kā laukstrādnieki, apstrādājot citiem piederošu zemi.

Pirms diviem gadiem viņa tēvs sāka saņemt no valstī aktīva teroristu grupējuma locekļiem pieteikuma iesniedzējam un viņa jaunākajam brālim adresētus pieprasījumus pievienoties organizācijai. Lai gan nopietnus draudus viņi nekad nav saņēmuši, pieprasījumi kļuva arvien uzstājīgāki, un viņi baidījās, ka agri vai vēlu teroristu grupējuma locekļi reaģēs vardarbīgi, ja viņi turpinās tiem atteikt. Pieteikuma iesniedzējam ir zināms, ka minētā grupējuma biedri savos un kaimiņu ciematos ieslodzīja citus zēnus un jauniešus, lai iekļautu viņus savās rindās ar varu. Šā iemesla dēļ ģimene nolēma, ka viņiem ir jāpamet valsts, un noorganizēja aizbraukšanu. Pieteikuma iesniedzējs pastāstīja, ka viņa ģimene nevar lūgt aizsardzību, jo viņi zina, ka policija vai armija neko nevarēs izdarīt pret šo teroristisko organizāciju.

Pieteikuma iesniedzējs un viņa jaunākais brālis ceļoja pa sauszemi no A valsts galvaspilsētas uz L valsti, no kuras viņi plānoja doties uz Eiropu. L valstī viņi kopā ar citiem migrantiem aptuveni divus mēnešus tika turēti ieslodzīti cilvēku tirgotāju pārvaldītā noliktavā, līdz kādu dienu bruņoti vīrieši atklāja uguni uz viņiem. Tika nogalināti vairāk nekā 30 cilvēki. Pēc šā incidenta viņam un viņa brālim izdevās aizbēgt un no piekrastes pilsētas kopā ar vairāk nekā 100 cilvēkiem iesēties gumijas laivā un doties ceļā. Viņu ceļojums bija īss. L valsts krasta apsardze pārtvēra gumijas laivu, kad tā bija bijusi jūrā aptuveni četras stundas. Visi pasažieri tika pārvesti uz aizturēšanas centru L valstī, kur četrus mēnešus tika turēti nožēlojamos, pārbīvētos un antisanitāros apstākļos. Viņš stāstīja, ka apsargi viņus bieži sita, nedeva ēdienu un dažkārt naktīs apciemoja viņus un citus zēnus. Viņš arī teica, ka sargi sita viņiem pa pēdām ar šļūteni pēc tam, kad viņš mēģināja izbēgt. Kopš tā laika viņš bieži jūt sāpes, staigājot un skrienot. Otrais bēgšanas mēģinājums bija veiksmīgs, un šoreiz viņiem izdevās nokļūt Eiropā.

Viņš nevēlas atgriezties mājās, jo viņam nāksies vai nu pievienoties teroristu organizācijai, vai arī ciest no sekām, ko izraisīs atteikšanās pievienoties grupējumam. Viņš arī norāda, ka viņa dzīvība ir apdraudēta, jo A valstī plosās pilsoņu karš. Viņš piebilst, ka kopš viņa aizbraukšanas situācija viņa reģionā un ciematā ir pasliktinājusies, jo tagad tur ir liels skaits civiliedzīvotāju upuru.

Personiskajā intervijā viņš iesniedza psihologu un sociālo darbinieku komandas sagatavoto psihosociālo novērtējumu un izziņu no ārsta ortopēda, pie kura viņu nosūtīja uzņemšanas speciālisti.

(b) Aktīvistes no B valsts lieta

Pieteikuma iesniedzēja no B valsts norādīja turpmāk minēto.

Pieteikuma iesniedzēja ir sieviete no B valsts. Viņa ir juriste un sabiedriskā līdere, kas aizstāv cilvēktiesības un dokumentē, izmeklē un atmasko pilnvaru ļaunprātīgu izmantošanu un cilvēktiesību pārkāpumus. Viņa ir vairāku cilvēktiesību organizāciju biedre, tostarp darbojas nevalstiskajā organizācijā (NVO), kuras nosaukums ir “Y” un kura B valstī veicina un aizstāv cilvēktiesības, jo īpaši ekonomiskās, sociālās un kultūras tiesības.

2022. gada janvārī, kad viņa atradās ārpus pilsētas, īpašie spēki bez ordera iebruka viņas mājā un nogalināja vienu no viņas brālēniem, kurš todien tur atradās. Citā nelikumīgā reidā 2023. gada martā notika nežēlīga izturēšanās pret vairākiem radniekiem un radnieces tika izģērbtas. Dažus mēnešus vēlāk, 2023. gada jūnijā, citā reidā bez ordera tika aizturēti divi viņas brāļadēli. Ikvienā no šiem gadījumiem īpašie spēki skaidri norādīja, ka šo pasākumu mērķis ir likt pieteikuma iesniedzējai saprast, ka viņai ir jāpārtrauc savas darbības. Pēc šiem incidentiem viņas ģimene paziņoja, ka nevēlas ar viņu uzturēt nekādas attiecības, jo viņas darbības viņus apdraud.

Pirms dažiem mēnešiem viņa piedalījās protestā vietējā degvielas uzpildes stacijā, lai atbalstītu veselības aprūpes darbinieku un personu, kurām tiek veikta dialīze, lūgumu piešķirt viņiem prioritāti degvielas piegādēm. Tā kā no iestāžu puses nebija nekādas reakcijas, viņa nolēma nofilmēt demonstrāciju ar savu viedtālruni. Kad drošības spēki viņu pamanīja, tie pieprasīja viņas telefonu, bet viņa atteicās to atdot, tāpēc tika arestēta un aizturēta uz divām nedēļām. Aizturēšanas laikā viņa tika piekauta, un augsta ranga amatpersona viņu vairākkārt apsūdzēja, apgalvojot, ka viņa “strādā NVO, kuras darbība neatbilst B valsts interesēm”. Pieteikuma iesniedzējai tika izvirzītas apsūdzības par “pretošanos arestam” un “publisku kūdīšanu uz vardarbību”, un viņai tika atļauts doties mājās. Pēc dažiem mēnešiem viņu ir plānots tiesāt karatiesā.

Pavisam nesen, kad viņa iekāpa savā automobilī, lai sāktu braukt, viņa saprata, ka kāds ir atslēdzis bremzes. Par laimi, viņai izdevās ar automobili iebruks laukā, kur tas apstājās, un viņa tika cauri ar dažiem nobrāzumiem. Dažas dienas vēlāk viņa saņēma anonīmu vēstuli, kurā bija minēts, ka nākamreiz viņai tā nepaveiksies. Pēc šiem incidentiem viņa nolēma pamest valsti. Viņa ieradās Eiropā un iesniedza starptautiskās aizsardzības pieteikumu.

Reģistrējoties viņa iesniedza savu personas apliecību, pasi, advokāta profesionālo apliecību, NVO “Y” biedra apliecību, apsūdzību, kā arī anonīmo draudu vēstuli.

(c) Jaunas sievietes no C valsts lieta

Pieteikuma iesniedzēja norādīja turpmāk minēto.

Pieteikuma iesniedzēja ir 19 gadus veca sieviete no C valsts. Viņa dzīvoja mazpilsētā kopā ar divām jaunākajām māsām, kurām ir attiecīgi 15 un 12 gadi, 8 gadus vecu brāli un vecākiem. Viņa mācījās skolā 10 gadus. Pirms diviem gadiem viņa ar vecāku atbalstu pameta savu izcelsmes valsti, lai atrastu labāku dzīvi Eiropā.

Ceļā uz Eiropu viņa iepazinās ar puisi no D valsts, no kura viņai piedzima bērns pēc tam, kad viņi bija ieradušies patvēruma valstī. Tagad bērns ir 6 mēnešus vecs. Nedēļu pēc bērna piedzimšanas viņas partneris aizgāja, un kopš tā laika viņa viņu vairs nav redzējusi. Viņa telefons ir izslēgts, un viņa nezina, kur viņu meklēt, tādēļ ir palikusi viena ar bērnu.

Pēc tam, kad viņa bija pametusi C valsti, autoavārijā gāja bojā viņas vecāki, ar kuriem viņai vienmēr bija tuvas attiecības un kuri viņu atbalstīja. Viņa ir nobijusies un noraizējusies par to, ka viņai vienai būs jā rūpējas par bērnu, taču viņa nevar atgriezties savā valstī ar bērnu un bez vīra. Valstī, no kuras viņa ir ieradusies, vientuļās mātes netiek pieņemtas. Viņas tiek apvainotas un stigmatizētas, un ir gandrīz neiespējami atrast kādu, kas vēlētos viņai piedāvāt darbu vai mitekli. Atgriešanās mājās arī nav iespējama. Agrāk viņas ģimene daudz nesazinājās ar tēvoci, taču kopš viņas vecāku nāves viņš un viņa sieva rūpējas par pieteikuma iesniedzējas brāļiem un māsām. Viņas tēvocis ir nozīmīga persona viņas izcelsmes pilsētā. Viņš teiktu, ka viņa ir apkaunojusi ģimeni, un liktu viņai apprecēties ar kādu, ko viņa pat nepazīst. Ja viņai paveiksies un izdosies izbēgt, viņa paliks dzīvot uz ielas viena ar savu bērnu.

Pieteikuma iesniedzēja iesniedza savu pasi un bērna dzimšanas apliecību, kā arī fotogrāfiju, kurā redzams metāllūžņos nodots automobilis.

Pierādījumu izvērtēšanas galvenie elementi

Pierādījumu izvērtēšana ir metode, ar kuras palīdzību, pārbaudot pieteikuma iesniedzēja paziņojumus un citus pieejamos pierādījumus, tiek noskaidroti individuāla starptautiskās aizsardzības pieteikuma attiecīgie fakti (būtiskie fakti) ⁽⁷⁾.

“Pierādījumi” ir plašs jēdziens, kas ietver pieteikuma iesniedzēja paziņojumus, dokumentus vai citus materiālus, kuri pamato, apliecina vai atspēko attiecīgu faktu ⁽⁸⁾.

Savukārt “risku izvērtēšana” ir uz faktiem balstīts un uz nākotni vērsts novērtējums par iespējamību, ka pēc atgriešanās pieteikuma iesniedzējs varētu saskarties ar notikumu, ko, pamatojoties uz visiem pieņemtajiem būtiskajiem faktiem un pieejamo informāciju, varētu uzskatīt par vajāšanu vai būtisku kaitējumu.

Problēmas pierādījumu izvērtēšanā patvēruma procedūrās

[[Satus](#)] [[Kontrolesaraksts](#)]

Pierādījumu izvērtēšana patvēruma procedūrās atšķiras no pierādījumu izvērtēšanas lielākajā daļā citu administratīvo vai juridisko procedūru, jo trūkst sistemātisku līdzekļu objektīvi pārbaudāmu pierādījumu iegūšanai. Tā kā pieteikuma iesniedzēji ir starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēji, kuriem nav pieejama mītnes valsts aizsardzība, un ņemot vērā apstākļus, kādos viņi bēga, viņiem varēja nebūt iespējams savākt pierādījumus un paņemt tos līdzi, pametot mītnes valsti. Turklāt viņiem varētu arī nebūt iespējams iegūt pierādījumus pēc ierašanās patvēruma valstī. Pierādījumu ievākšana pati par sevi var pakļaut pieteikuma iesniedzējus vai viņu ģimenes locekļus (papildu) briesmām.

Turklāt tieši tas elements, kas pieteikuma iesniedzējam būtu jāpierāda, t. i., vajāšana vai būtisks kaitējums, bieži ir tādu darbību rezultāts, par kurām vainīgie cenšas neatstāt nekādus pierādījumus. Šādā situācijā ir saprotams, ka nevar gaidīt, ka pieteikuma iesniedzēji iesniedz pierādījumus tādā pašā mērā kā personas citās civilās, kriminālās vai administratīvās procedūrās. Tāpēc patvēruma procedūrās var sagaidīt ierobežotus dokumentārus un citus pierādījumus. Daudzos gadījumos vienīgie pierādījumi, ko iesniedz pieteikuma iesniedzējs, ir paša paziņojumi, kuriem tādējādi bieži vien būs būtiska nozīme, izvērtējot starptautiskās aizsardzības pieteikumu ⁽⁹⁾.

Arī iestādes saskaras ar pierādījumu ievākšanas problēmām. Patvēruma iestādēm ir pienākums ievērot konfidencialitāti, lai nodrošinātu starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēja un viņa ģimenes locekļu drošību. Parasti šāds pienākums neļauj tām sazināties ar primārajiem avotiem, kas varētu apdraudēt pieteikuma iesniedzēju vai viņa ģimenes locekļus,

⁽⁷⁾ Šajā praktiskajā rokasgrāmatā vārdi “starptautiskās aizsardzības pieteikums” dažreiz ir saīsināti kā “pieteikums”.

⁽⁸⁾ EUAA, [Evidence and credibility in the context of the Common European Asylum System – Judicial analysis](#) (Pierādījumu un ticamības novērtēšana kopējās Eiropas patvēruma sistēmas kontekstā. Juridiskā analīze), otrais izdevums, 2023. gads.

⁽⁹⁾ UNHCR, [Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status and Guidelines on International Protection Under the 1951 Convention and the 1967 Protocol Relating to the Status of Refugees](#), 2019. gada februāris, HCR/IP/4/ENG/REV. 4.

piemēram, izcelsmes valsts iestādēm. Ar patvēruma pieteikumu saistītu pierādījumu izvērtēšanā īpaša problēma ir tā, ka faktus, kas jāpārbauda, bieži vien apzināti slēpj vai sagroza vajāšanas dalībnieki. Turklāt ir iespējams, ka šie fakti ir notikuši reģionos, kuros starptautiskajām struktūrām, plašsaziņas līdzekļiem vai starptautiskajām un/vai pilsoniskās sabiedrības organizācijām nav atļauta piekļuve, tāpēc informācija par šiem reģioniem ir ierobežota vai tās nav vispār.

Ņemot vērā iepriekš minēto, ir skaidrs, ka no pieteikuma iesniedzējiem netiek prasīts pierādīt savu pieprasījumu līdz tik augstam līmenim kā “noteikti” vai “nav pamata apšaubīt” (sk. [2.4. iedaļu “Noteikt, vai būtisks fakts ir pieņemams vai noraidāms”](#)). Tas var radīt neskaidru situāciju. Tomēr pastāv vairāki kritēriji, kas var palīdzēt izdarīt secinājumus par dažādu pieteikuma aspektu ticamību. Šajā rokasgrāmatā šiem kritērijiem un veidam, kā tos piemērot, ir pievērsta galvenā uzmanība. Lai gan šajā kontekstā ne vienmēr ir iespējams “noskaidrot patiesību” kā tādu, pārbaudes procesā tiks piemēroti vairāki kritēriji, kas ļaus atbildēt uz jautājumu, vai konkrētus pieprasījumā izklāstītos faktus var pamatoti pieņemt kā ticamus vai ne.

Trīs soļu pieeja

[[Saturs](#)] [[Kontrolesaraksts](#)]

Ņemot vērā problēmas un ierobežojumus, kas attiecas gan uz jums, gan uz pieteikuma iesniedzēju, ir svarīgi pierādījumu un risku izvērtēšanā ievērot strukturētu pieeju. Tas palīdzēs izvairīties no kļūdām, pamatojot savus apsvērumus, pārsteidzīgiem secinājumiem vai aizspriedumiem subjektīvu iespaidu dēļ.

Pārbaudes procesā ir divas daļas: pierādījumu un riska izvērtēšana (attiecīgo faktu konstatēšana) un juridiskā analīze (tiesību aktu piemērošana noskaidrotajiem faktiem) ⁽¹⁰⁾. Pēc faktisko apstākļu noskaidrošanas novērtējumā uzmanība tiks pievērsta tam, vai ir izpildīti Direktīvā 2011/95/ES (pārstrādātā KD ⁽¹¹⁾) paredzētie būtiskie nosacījumi starptautiskās aizsardzības piešķiršanai.

1. attēls. Pārbaudes procedūras posmi

⁽¹⁰⁾ Eiropas Savienības Tiesa (EST), 2012. gada 22. novembra spriedums, [M. pret Minister for Justice, Equality and Law Reform \(Irija\)](#), C-277/11, EU:C:2012:744. Kopsavilkums pieejams [EUAA judikatūras datubāzē](#).

⁽¹¹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes [Direktīva 2011/95/ES](#) (2011. gada 13. decembris) par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu, un par piešķirtās aizsardzības saturu (pārstrādāta redakcija) (OV L 337, 20.12.2011.).

Šajā praktiskajā rokasgrāmatā galvenā uzmanība pievērsta pirmajai daļai – pierādījumu un risku izvērtēšanai – un piedāvāta strukturēta trīs soļu pieeja tās veikšanai ⁽¹²⁾.

Strukturētas pieejas nozīme

Pierādījumu un risku izvērtēšana ir metodika, kas jāpiemēro visā patvēruma pieteikuma izskatīšanas procesā. Strukturētas pieejas izmantošana palīdzēs efektīvāk veikt darbu, samazinās kļūdas risku un atvieglos saprātīga, pamatota un konsekventa lēmuma pieņemšanu. Strukturētas pieejas mērķis ir nodrošināt objektīvu un nespekulatīvu pierādījumu un risku pārbaudi, kā arī veicināt taisnīgu un konsekventu lēmumu pieņemšanu, nodrošinot, ka līdzīgas lietas tiek izskatītas līdzīgā veidā.

1. solī tiek vākti pierādījumi un konstatēti pieteikuma būtiskie fakti. Pēc tam pierādījumi tiek sasaistīti ar katru būtisko faktu. Sk. iedaļu “[1. solis. Informācijas ievākšana](#)”.

2. posmā pieteikuma iesniedzēja ziņojumu un citu pierādījumu, kas saistīti ar katru pieteikuma būtisko faktu, ticamība tiek novērtēta pēc īpašiem kritērijiem, lai noteiktu, kuri būtiskie fakti ir pieņemami un kuri noraidāmi. Sk. iedaļu “[2. solis. Ticamības novērtējums](#)”.

3. solī pieņemamie būtiskie fakti tiek analizēti uz nākotni vērstā veidā, lai izvērtētu riskus, ar ko pieteikuma iesniedzējs saskartos, ja atgrieztos. Šajā risku izvērtēšanā izvērtē faktus. Jautājums par to, vai, pamatojoties uz pieņemamajiem būtiskajiem faktiem un identificētajiem riskiem, pieteikuma iesniedzējs atbilst starptautiskās aizsardzības saņēmēja statusam, ir juridiskās analīzes priekšmets, un juridiskā analīze ietilpst nākamajā pieteikuma izskatīšanas posmā. Sk. iedaļu “[3. solis. Risku izvērtēšana](#)”.

2. attēls. Pārbaudes procedūras posmi

⁽¹²⁾ Plašāku informāciju par juridisko novērtējumu sk. EASO publikācijā [Praktiskā rokasgrāmata. Kvalificēšana starptautiskajai aizsardzībai](#), 2018. gada aprīlis.

Juridiskie standarti

[[Satus](#)] [[KontROLSARAKSTS](#)]

Starptautiskie tiesību akti pierādījumu un risku izvērtēšanas jomu reglamentē tikai ierobežotā mērā. Piemēram, 1951. gada Konvencijā par bēgļa statusu ⁽¹³⁾ nav paredzēti īpaši noteikumi, kas attiektos uz pierādījumu izvērtēšanu. Tomēr Apvienoto Nāciju Organizācijas Augstais komisārs bēgļu jautājumos (*UNHCR*) ir izstrādājis dažus norādījumus par šo tematu, proti, rokasgrāmatu un pamatnostādnes ⁽¹⁴⁾, kā arī norādījumus ⁽¹⁵⁾.

Šajā jomā pārstrādātā KD ir pirmais juridiski saistošais ES juridiskais instruments, kurā noteikts, kādiem kritērijiem pieteikuma iesniedzējam jāatbilst, lai viņu varētu kvalificēt kā bēgli vai personu, kam citādi vajadzīga starptautiska aizsardzība. Pārstrādātā KD lielā mērā balstās uz starptautiskiem un Eiropas bēgļu un cilvēktiesību instrumentiem un judikatūru ⁽¹⁶⁾.

Pārstrādātās KD 4. pants reglamentē starptautiskās aizsardzības pieteikuma faktu un apstākļu izvērtēšanu:

- 4. panta 1. punkts attiecas uz [pieteikuma iesniedzēja un iestādes pienākumu sadarboties](#), lai savāktu un novērtētu attiecīgos pieteikuma faktus;
- 4. panta 2. punktā ir uzskaitīti pieteikuma [visi attiecīgie elementi](#), kas ir jāpamato un jāizvērtē;
- 4. panta 3. punktā ir noteikts, ka [novērtējums jāveic individuāli](#), un uzskaitīti vairāki elementi, kas jāņem vērā;
- 4. panta 4. punktā ir noteikts, ka [iepriekš veikta vajāšana vai nodarīts būtisks kaitējums](#) un tieši šādas vajāšanas vai būtiska kaitējuma draudi ir nopietna norāde uz pieteikuma iesniedzēja pamatotajām bailēm no vajāšanas vai uz reālu risku ciest būtisku kaitējumu, ja vien nav dibinātu iemeslu uzskatīt citādi;
- 4. panta 5. punktā ir noteikti apstākļi, kādos [būtiskos faktus, kas nav pamatoti](#) ar dokumentāriem vai citādiem pierādījumiem, nevar noraidīt.

Šie noteikumi ir pierādījumu un risku izvērtēšanas stūrakmens, un turpmāk tekstā tie tiks analizēti sīkāk.

⁽¹³⁾ ANO Ģenerālā asambleja, [Konvencija par bēgļa statusu](#), Ženēva, 1951. gada 28. jūlijs, ANO, Līgumu sērija, 189. sējums, 137. lpp., un [Protokols par bēgļa statusu](#), 1967. gada 31. janvāris, ANO, Līgumu sērija, 606. sējums, 267. lpp. (ES patvēruma tiesību aktos un EST saukta par “Ženēvas konvenciju”).

⁽¹⁴⁾ *UNHCR, Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status and Guidelines on International Protection Under the 1951 Convention and the 1967 Protocol Relating to the Status of Refugees*, 2019. gada februāris, HCR/IP/4/ENG/REV. 4, 195.–205. punkts.

⁽¹⁵⁾ *UNHCR, Note on Burden and Standard of Proof in Refugee Claims*, 1998. gada 16. decembris; *UNHCR, Beyond Proof, Credibility Assessment in EU Asylum Systems: Full report* (Rokasgrāmata par procedūrām un kritērijiem bēgļa statusa noteikšanai un Vadlīnijas starptautiskās aizsardzības jautājumos saskaņā ar 1951. gada Konvenciju un 1967. gada Protokolu par bēgļu statusu), 2013. gada maijs.

⁽¹⁶⁾ Visi standarti ir jālasa, ņemot vērā EST un Eiropas Cilvēktiesību tiesas (ECT) judikatūru. Plašāku informāciju par pierādījumu izvērtēšanas juridisko un judikatūras satvaru sk. EASO publikācijā [Evidence and credibility assessment in the context of the common European asylum system – Compilation of Jurisprudence](#) (Tiesu prakses apkopojums par pierādījumiem un ticamības novērtēšanu kopējās Eiropas patvēruma sistēmas kontekstā), 2018. gads, un EUAA publikācijā [Evidence and credibility in the context of the Common European Asylum System – Judicial analysis](#) (Pierādījumu un ticamības novērtēšana kopējās Eiropas patvēruma sistēmas kontekstā. Juridiskā analīze), otrais izdevums, 2023. gads.

Pieteikuma izskatīšanas procedūras prasības ir noteiktas **Direktīvas 2013/32/ES (pārstrādātā PPD) 10. pantā** ⁽¹⁷⁾:

- 10. panta 1. punktā noteikts, ka pieteikums netiek noraidīts vai izslēgts no izskatīšanas, pamatojoties tikai uz to, ka tas nav sagatavots **cik ātri vien iespējams**;
- 10. panta 3. punkta a) apakšpunkts nosaka, ka novērtējums tiek veikts un lēmums tiek pieņemts **individuāli, objektīvi un taisnīgi**;
- 10. panta 3. punkta b) apakšpunkts attiecas uz prasībām, kādām jāatbilst izcelsmes valsts informācijai (IVI), un uz to, kā tā jā dara pieejama, lai izvērtētu pieteikumu;
- 10. panta 3. punkta c) apakšpunktā ir noteikts, ka **darbiniekiem ir jāzina** attiecīgie standarti, kas piemērojami patvēruma jomā, un tiesību akti bēgļu jautājumos;
- 10. panta 3. punkta d) apakšpunktā ir paredzēta iespēja novērtēšanas laikā **konsultēties ar ekspertiem**.

⁽¹⁷⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes [Direktīva 2013/32/ES](#) (2013. gada 26. jūnijs) par kopējām procedūrām starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai (pārstrādāta versija) (OV L 180/60, 29.6.2013.).

Pamatprincipi

[Saturs] [Kontrolesaraksts]

Pamatojoties uz visiem pieejamajiem juridiskajiem un judikatūras avotiem, ir iespējams noteikt vairākus pamatprincipus, pēc kuriem būtu jāvadās, izvērtējot starptautiskās aizsardzības pieteikumu.

(a) Individuāla pārbaude

Pieteikumi tiek izskatīti individuāli, ņemot vērā pieteikuma iesniedzēja individuālo stāvokli un personīgos apstākļus. Pārstrādātajā PPD ir noteikts, ka jums jābūt kompetentam, lai ņemtu vērā pieteikuma iesniedzēja personīgos un vispārējos apstākļus, kas saistīti ar pieteikumu ⁽¹⁸⁾.

Kādi ir personīgie apstākļi

“Personīgie apstākļi” ir vispārīgs termins, kas pārstrādātajā KD un pārstrādātajā PPD definēts neizsmeļoši, minot elementus, ko tas var ietvert, piemēram, pieteikuma iesniedzēja kultūras izcelsme, dzimums, seksuālā orientācija, dzimumidentitāte vai neaizsargātība ⁽¹⁹⁾, vai izcelsme, dzimums un vecums ⁽²⁰⁾.

Personīgie apstākļi ir iezīmju kopums, kas saistīts ar personu. Šādas iezīmes var attiekties ne tikai uz pieteikuma iesniedzēja identitāti (piemēram, valstspiederība, vecums, dzimums, reliģija), īpašām iezīmēm (piemēram, izglītība, invaliditāte, garīgā veselība), bet arī uz viņa personīgo situāciju (piemēram, sociālā, kultūras, ekonomiskā situācija) un izcelsmi (tostarp, piemēram, ģimenes attiecības, dzīvesvieta izcelsmes valstī) vispārīgākā nozīmē.

Personīgos apstākļus var noskaidrot jebkurā patvēruma procedūras posmā.

Arī pārstrādātajā KD ir norādīts, ka pieteikuma novērtēšana jāveic individuāli. Tādējādi jūsu pienākums ir noskaidrot pieteikuma iesniedzēja personīgos apstākļus un, izskatot pieteikumu, ņemt vērā katru no tiem ⁽²¹⁾.

(b) Objektīvs un taisnīgs novērtējums

Novērtējums ⁽²²⁾ ir jābalsta uz pierādījumiem un jāizvairās no subjektīviem elementiem, aizspriedumiem un priekšstatiem, kas jums varētu būt. Ir ļoti svarīgi apzināties visu to faktoru ietekmi, kas var ietekmēt objektivitāti un taisnīgumu, un spēt līdz minimumam to samazināt. Šie faktori tiks analizēti [2.3. iedaļā “Ņemt vērā individuālos un netiešos faktorus, kas varētu būt faktu sagrozīšanas iemesli”](#).

⁽¹⁸⁾ Pārstrādātās PPD 15. panta 3. punkta a) apakšpunkts.

⁽¹⁹⁾ Pārstrādātās PPD 15. panta 3. punkta a) apakšpunkts.

⁽²⁰⁾ Pārstrādātās KD 4. panta 3. punkta c) apakšpunkts.

⁽²¹⁾ Pārstrādātās KD 4. panta 3. punkta c) apakšpunkts.

⁽²²⁾ Pārstrādātās PPD 10. panta 3. punkts.

(c) Pārredzamība

Lēmumā ir skaidri jānorāda pierādījumu un riska izvērtējuma secinājumu iemesli. Informācijai, uz kuru balstīts lēmums, jābūt pieejamai pieteikuma iesniedzējam un/vai viņa juridiskajam konsultantam, lai viņi varētu saprast pieteikuma iznākumu un vajadzības gadījumā apstrīdēt lēmumu, pilnībā pārzinot faktus ⁽²³⁾.

(d) Pieteikuma iesniedzēja tiesības tikt uzklausi

Tiesības tikt uzklausi ⁽²⁴⁾ ir ārkārtīgi svarīgas, un personiskā intervija ir patvēruma procedūras pamatā ⁽²⁵⁾. Pieteikuma iesniedzēji var būt tādā situācijā, ka savu pieteikumu viņi var pamatot vienīgi vai galvenokārt ar saviem apgalvojumiem.

Pieteikuma iesniedzējam ir jādod iespēja tikt uzklausi pēc būtības personiskā intervijā, ko veic kompetenta amatpersona saskaņā ar valsts tiesību aktiem. Intervijas mērķis ir dot pieteikuma iesniedzējam iespēju izklāstīt elementus, kas vajadzīgi, lai pēc iespējas pilnīgāk pamatotu savu pieteikumu.

Tiesības tikt uzklausi ietver pieteikuma iesniedzēja tiesības pirms lēmuma pieņemšanas paskaidrot/precizēt iespējamus negatīvos secinājumus par ticamību ⁽²⁶⁾. Būtu jānodrošina iespēja, ka “pieteikuma iesniedzējam personiskās intervijas beigās vai noteiktā laikposmā līdz atbildīgās iestādes lēmuma pieņemšanai ir iespēja mutiski un/vai rakstiski izteikt piezīmes un/vai sniegt precizējumus attiecībā uz jebkādiem kļūdainiem tulkojumiem vai pārpratumiem ziņojumā vai protokolā” ⁽²⁷⁾.

Pārstrādātajā PPD ir paredzēti daudzi personiskās intervijas veikšanas noteikumi, lai pieteikuma iesniedzējs varētu pēc iespējas pilnīgāk izklāstīt savu pieteikumu. Plašāku informāciju par to, kā veikt personisko interviju, un par pārstrādātajā PPD noteiktajiem juridiskajiem pienākumiem šajā saistībā sk. EUAA praktiskajā rokasgrāmatā par personisko interviju ⁽²⁸⁾.

(e) Konfidencialitāte

Konfidencialitātes princips ⁽²⁹⁾ ir īpaši svarīgs īpašā stāvokļa dēļ, kādā atrodas daudzi pieteikuma iesniedzēji (sk. sadaļu “[Problēmas pierādījumu izvērtēšanā patvēruma procedūrās](#)”). Visa informācija, kas saistīta ar pieteikuma iesniedzēja lietu, būtu jāapstrādā konfidenciali.

⁽²³⁾ Pārstrādātās PPD 11. un 17. pants, 12. panta 1. punkta f) apakšpunkts un 23. panta 1. punkts.

⁽²⁴⁾ Sk. pārstrādātās PPD 14. panta 1. punktu un [Eiropas Savienības Pamattiesību hartas](#) 41. panta 2. punkta a) apakšpunktu, 2012. gada 26. oktobris, 2012/C 326/02. EST 87. punktā spriedumā lietā *M.*, kas iepriekš minēts 10. zemsvērtas piezīmē, piemēroja šo principu tieši patvēruma procedūrai: “Tiesības tikt uzklausi garantē ikvienai personai iespēju administratīvajā procesā un pirms ikviena lēmuma, kas var nelabvēlīgi ietekmēt tās intereses, pieņemšanas atbilstoši izteikt savu viedokli (...)”.

⁽²⁵⁾ Tiesības tikt uzklausi ierobežojumi ir iespējami, taču tie ir izsmeļoši uzskaitīti PPD un aizvien ir izņēmums, jo tos piemēro tikai tad, “ja atbildīgā iestāde var pieņemt pozitīvu lēmumu attiecībā uz bēgļa statusu, pamatojoties uz pieejamajiem pierādījumiem”, vai ja “atbildīgā iestāde uzskata, ka pieteikuma iesniedzēja stāvoklis nav piemērots tam, lai viņu intervētu, vai viņu nav iespējams intervēt sakarā ar pastāvīgiem apstākļiem, ko viņš nekontrolē”.

⁽²⁶⁾ Pārstrādātās PPD 16. pants.

⁽²⁷⁾ Pārstrādātās PPD 17. panta 3. punkts.

⁽²⁸⁾ EASO, [Praktiskā rokasgrāmata. Personiskā intervija](#), 2014. gada decembris.

⁽²⁹⁾ Pārstrādātās PPD 15., 30. un 48. pants un ES Pamattiesību hartas 8. pants.

lestādēm ir jānodrošina pienācīga konfidencialitāte ne tikai attiecībā uz personiskās intervijas organizēšanu ⁽³⁰⁾, bet arī attiecībā uz to, kā tās ievāc ar pieteikuma iesniedzēju saistītu informāciju.

lestādes nedrīkst atklāt informāciju “par individuāliem starptautiskās aizsardzības pieteikumiem vai faktu, ka pieteikums ir ticis sagatavots, iespējamiem vajātājiem vai personām, kas nodarījušas smagu kaitējumu” ⁽³¹⁾. Tās arī nedrīkstētu iegūt informāciju no iespējamiem vajātājiem vai personām, kas nodarījušas būtisku kaitējumu “tādā veidā, lai šādas personas tiktu tieši informētas par faktu, ka konkrētais pieteikuma iesniedzējs ir sagatavojis pieteikumu, kā arī, ja šādi tiktu kaitēts pieteikuma iesniedzēja vai viņa apgādājamo fiziskajai veselībai vai to viņa ģimenes locekļu brīvībai un drošībai, kas joprojām dzīvo izcelsmes valstī” ⁽³²⁾. Sk. arī [1.1.2. iedaļas e\) punktu “Ģimenes locekļu patvēruma lietas”](#) saistībā ar jautājumu par konfidencialitāti, izvērtējot ģimenes locekļu pieteikumus.

(f) Tiesības uz privāto dzīvi un cilvēka cieņas ievērošana

lestādēm, izmantojot pierādījumu izvērtēšanas metodes, vienmēr jāievēro pieteikuma iesniedzēja tiesības uz cilvēka cieņu, personas neaizskaramību un privāto un ģimenes dzīvi ⁽³³⁾. Tās nekad nedrīkst izmantot metodes, kas ir sāpīgas, pazemojošas vai degradējošas pieteikuma iesniedzējam vai nepamatoti iejaucas privātās dzīves intīmajās jomās ⁽³⁴⁾.

Pārstrādātajā PPD ir minēta cilvēka cieņas ievērošana, jo īpaši attiecībā uz nepavadītu bērnu medicīnisko izmeklēšanu, kas jāveic, ievērojot bērna cieņu. Veicot medicīnisko pārbaudi, vienmēr jāizmanto vismazāk invazīvā metode ⁽³⁵⁾.

⁽³⁰⁾ Pārstrādātās PPD 15. pants.

⁽³¹⁾ Pārstrādātās PPD 30. pants.

⁽³²⁾ Pārstrādātās PPD 30. pants.

⁽³³⁾ ES Pamattiesību hartas 1., 3. un 7. pants.

⁽³⁴⁾ Šajā saistībā sk. pārstrādātās PPD 13. panta 2. punkta d) apakšpunktu, kurā noteikts, ka “pieteikuma iesniedzēja pārmeklēšanu saskaņā ar šo direktīvu veic tā paša dzimuma persona, pilnā mērā ievērojot cilvēka cieņas un fiziskās un psiholoģiskās neaizskaramības principus”. Papildu informācija ir pieejama [1.1.2.n\) iedaļā “Pierādījumi, ar ko tiek pārkāptas pieteikuma iesniedzēja pamattiesības”](#) un atsaucēs uz EST 2018. gada 25. janvāra spriedumu lietā [F. pret Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal](#), Nr. C-473/16, EU:C:2018:36, 48. punkts, kopsavilkums pieejams [EUAA judikatūras datubāzē](#); un EST 2014. gada 2. decembra spriedumā lietā [A, B, C. pret Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie](#), C-148/13 līdz C-150/13, EU:C:2014:2406, 59.–66. punkts, kopsavilkums pieejams [EUAA judikatūras datubāzē](#).

⁽³⁵⁾ Pārstrādātās PPD 60. apsvērums un 25. pants.

1. solis. Informācijas ievākšana

[\[Saturs\]](#) [\[KontROLSaraksts\]](#)

Pierādījumu izvērtēšana sākas ar informācijas ievākšanu. Informācijas vākšanas procesam ir dažādi posmi: pierādījumu ievākšana, būtisko faktu identificēšana un visu pierādījumu sasaistīšana ar vienu vai vairākiem būtiskajiem faktiem.

Pierādījumu vākšana un būtisku faktu identificēšana ir nepārtraukts process, kas ilgst no brīža, kad pieteikuma iesniedzējs iesniedz pieteikumu, līdz brīdim, kad jūs veicat risku novērtējumu. Pat pēdējā posmā var būt nepieciešams ievākt papildu pierādījumus, ja ir vajadzīgi skaidrojumi vai papildu informācija. Pamatprincips ir, ka jums ir jābūt atvērtam un jāņem vērā, ka visa procesa laikā var parādīties jauni fakti. Lai gan šis process ir strukturēts, tas ne vienmēr ir lineārs.

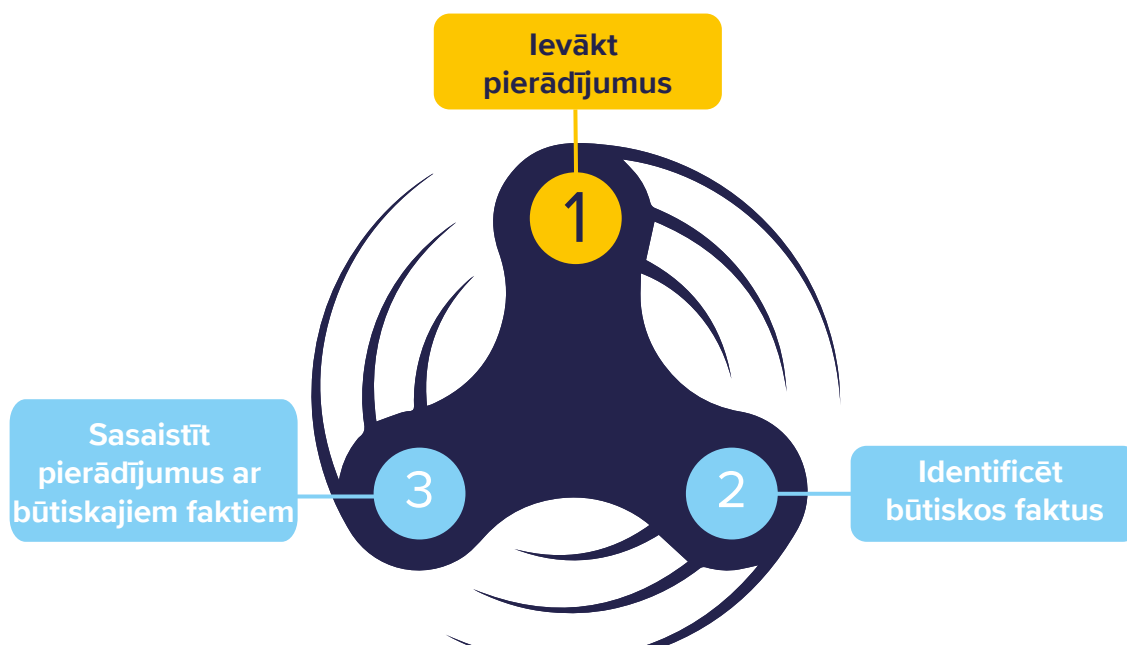
Svarīgi ņemt vērā faktorus, kas varētu būt faktu sagrozīšanas iemesli

Vācot pierādījumus, ir ārkārtīgi svarīgi ņemt vērā visus attiecīgos individuālos un kontekstuālos apstākļus, kas var ietekmēt to, cik lielā mērā pieteikuma iesniedzējs spēj izpildīt savus pienākumus vai traucēt jums veikt objektīvu un pienācīgu pārbaudi (sk. [2.3. iedaļu “Ņemt vērā individuālos un netiešos faktorus, kas varētu būt faktu sagrozīšanas iemesli”](#)).

1.1. Pierādījumu ievākšana

[\[Saturs\]](#) [\[KontROLSaraksts\]](#)

3. attēls. Pierādījumu ievākšana

Pierādījumu izvērtēšanas procesa pirmajā posmā ir jāievāc visi lietas pierādījumi, kas vajadzīgi, lai pamatotu starptautiskās aizsardzības pieteikumu.

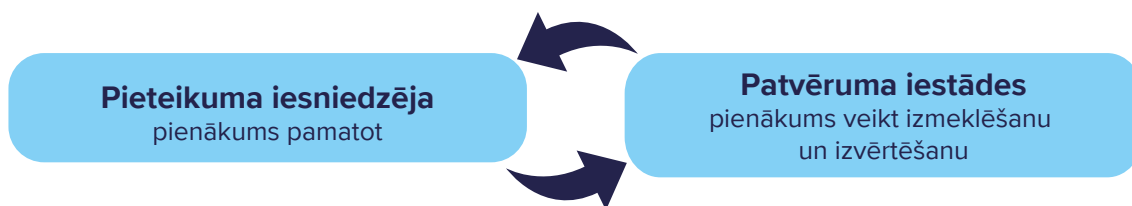
1.1.1. Piemērot pienākumu sadarboties (pierādīšanas pienākums)

[[Satus](#)] [[KontROLSARAKSTS](#)]

Lai gan “pierādīšanas pienākums” ir vispāratzīts juridisks jēdziens, kas nosaka, kurš ir atbildīgs par noteiktu apstākļu pierādīšanu juridiskā procedūrā, šis jēdziens ir jāsaprot konkrēti patvēruma procedūras kontekstā. Pārstrādātās KD 4. pantā pierādīšanas pienākums kā tāds nav noteikts ne pieteikuma iesniedzējam, ne atbildīgajai iestādei. Tomēr abiem ir noteikti pienākumi, kas jāizpilda, lai varētu rūpīgi izvērtēt starptautiskās aizsardzības pieteikumu.

Būtībā pieteikuma iesniedzējam ir pienākums iesniegt elementus, kas vajadzīgi, lai pamatotu savu pieteikumu. Savukārt atbildīgās iestādes pienākums ir sadarbībā ar pieteikuma iesniedzēju izpētīt un izvērtēt attiecīgos pieteikuma elementus ⁽³⁶⁾. Gan pieteikuma iesniedzējam, gan iestādei ir pienākums sadarboties attiecīgo pieteikuma elementu izvērtēšanā ⁽³⁷⁾.

4. attēls. Pienākums sadarboties

- (a) **Pārbaudīt, vai pieteikuma iesniedzējs izpilda savu pienākumu pamatot pieteikumu**

[[Satus](#)] [[KontROLSARAKSTS](#)]

Jums ir jāinformē pieteikuma iesniedzējs par viņa pienākumu pamatot pieteikumu (sk. [1.1.1. iedaļas b\) punkta ii\) apakšpunktu “Informēt pieteikuma iesniedzēju par viņa pienākumiem”](#)), kas ietver pieteikuma iesniedzēja pienākumu sniegt patiesu paziņojumu, iesniegt visus viņa rīcībā esošos pierādījumus un sadarboties ar iestādēm pieteikuma izskatīšanā.

Pārstrādātās KD 4. panta noteikumos norādīts, ka “pamatot” “nozīmē sniegt paziņojumus un iesniegt pieteikuma iesniedzēja rīcībā esošus dokumentārus vai citādus pierādījumus” ⁽³⁸⁾ par savu vecumu, izcelsmi, attiecīgajiem radniekiem, identitāti, valstspiederību(-ām), valsti(-īm) un iepriekšējo(-ām) uzturēšanās vietu(-ām), iepriekšējiem patvēruma pieteikumiem, ceļošanas maršrutiem, ceļošanas dokumentiem un starptautiskās aizsardzības pieteikuma iemesliem ⁽³⁹⁾. Tas nozīmē, ka pieteikuma iesniedzējam ir jāveic pasākumi, lai pamatotu pieteikumu ar paziņojumiem un visiem pierādījumiem, kas ir viņa rīcībā. Pieteikuma iesniedzējs parasti labāk

⁽³⁶⁾ Pārstrādātās KD 4. panta 1. punkts.

⁽³⁷⁾ EST, 2012. gads, *M.* lieta, C-277/11, iepriekš minēta [10.](#) zemsvītras piezīmē, 65. un 66. punkts.

⁽³⁸⁾ UNHCR, *Beyond Proof, Full Report* (Ārpus pierādījumiem, pilns ziņojums), 2013. gada maijs, iepriekš minēts [15.](#) zemsvītras piezīmē, 85. lpp.

⁽³⁹⁾ UNHCR, *Beyond Proof, Full Report* (Ārpus pierādījumiem, pilns ziņojums), 2013. gada maijs, iepriekš minēts [15.](#) zemsvītras piezīmē, 89. lpp.

nekā iestāde var sniegt informāciju par pieteikuma individuālajiem aspektiem (savām bailēm un pieredzi) ⁽⁴⁰⁾.

Tas, kā pieteikuma iesniedzēja pienākuma pamatot savu rīcību neizpilde ietekmē pierādījumu izvērtēšanu, ir aplūkots [2.4.1. iedaļā “Nozīmības noteikšana secinājumiem par visu ar būtisku faktu saistītu pierādījumu ticamību”](#) un [2.4.2. iedaļā “Secinājumu izdarīšana par būtiskajiem faktiem”](#).

- i. Vai pieteikuma iesniedzējs ir pielicis patiesas pūles, lai sniegtu paziņojumus un iesniegtu dokumentāciju, kas ir viņa rīcībā?

[[Satus](#)] [[Kontrolesaraksts](#)]

Pieteikuma iesniedzējam būtu jāuzrāda jums visi viņa rīcībā esošie attiecīgie pierādījumi.

Pārstrādātās KD 4. pantā pienākums iesniegt pierādījumus ir attiecināts tikai uz tiem pierādījumiem, kas ir **pieteikuma iesniedzēja rīcībā**. Uzska, ka dokumenti un citādi pierādījumi ir pieteikuma iesniedzēja rīcībā tikai tad, ja var pamatoti sagaidīt, ka viņš spēs tos iegūt ⁽⁴¹⁾. Tas nozīmē arī to, ka pieteikuma iesniedzēja pienākums pamatot pieteikumu nav saprotams arī kā pienākums sniegt pierādījumus, lai pamatotu **katru** faktu.

Pieteikuma iesniedzējam jāpieliek **patiesas pūles** ⁽⁴²⁾, lai pamatotu savu pieteikumu ar saviem paziņojumiem un visiem viņa rīcībā esošajiem dokumentiem un citiem pierādījumiem. Šā pienākuma apmērs ir atkarīgs no konkrētās lietas. Jāņem vērā, kādi līdzekļi ir pieejami pierādījumu iegūšanai, kā arī apstākļi, kādos pieteikuma iesniedzējs ir pametis izcelsmes valsti, un vispārējā situācija tajā. Citi faktori, kas varētu arī traucēt pieteikuma iesniedzējam sniegt visus nepieciešamos pierādījumus, var izrietēt no viņa personīgās situācijas un būt saistīti, piemēram, ar viņa fizisko/garīgo veselību, izglītības līmeni vai ģimenes saitēm. Lietas individuālie apstākļi vienmēr ir būtiski, novērtējot, cik lielā mērā pieteikuma iesniedzējs ir spējis izpildīt savus pienākumus.

- ii. Vai visi pierādījumi ir iesniegti pie pirmās iespējas?

[[Satus](#)] [[Kontrolesaraksts](#)]

No pieteikuma iesniedzēja tiek sagaidīts arī, lai viņš pēc iespējas ātrāk iesniegtu patvēruma iestādei visu viņa rīcībā esošo informāciju un pierādījumus. Jums tas ļauj identificēt un pienācīgi un laikus izvērtēt visus lietas būtiskos faktus. Šā pienākuma ievērošana ir cieši saistīta ar iestādes pienākumu informēt pieteikuma iesniedzēju par viņa pienākumiem patvēruma procedūrā un pieteikuma iesniedzēja rīcībā esošajiem līdzekļiem pierādījumu nodrošināšanai. Jēdziens “pie pirmās iespējas” ir jāinterpretē, atsaucoties uz brīdi, kad pieteikuma iesniedzējs viņam saprotamā valodā tiek informēts savu pienākumu pamatot pieteikumu ⁽⁴³⁾ (sk. [1.1.1. iedaļas b\) punkta ii\) apakšpunkta “Informēt pieteikuma iesniedzēju par viņa pienākumiem”](#)).

⁽⁴⁰⁾ ECT 2016. gada 23. augusta spriedums lietā [J.K. un citi pret Zviedriju](#), Nr. 59166/12, ECLI:CE:ECHR:2016:0823JUD005916612, 96. punkts. Kopsavilkums pieejams [EUAA judikatūras datubāzē](#).

⁽⁴¹⁾ UNHCR, [Beyond Proof, Full Report](#) (Ārpus pierādījumiem, pilns ziņojums), 2013. gada maijs, iepriekš minēts 15. zemsvītras piezīmē, 96. lpp.

⁽⁴²⁾ Pārstrādātās KD 4. panta 5. punkta a) apakšpunkts.

⁽⁴³⁾ UNHCR, [Beyond Proof, Full Report](#) (Ārpus pierādījumiem, pilns ziņojums), 2013. gada maijs, iepriekš minēts 15. zemsvītras piezīmē, 102. lpp.

Praktiska pieeja ir apspriest ar pieteikuma iesniedzēju, kādus pierādījumus viņš plāno iesniegt, un vienoties par saprātīgu termiņu. Pieteikuma iesniedzēja pienākums pie pirmās iespējas iesniegt informāciju un pierādījumus attiecas uz viņa rīcībā esošajiem pierādījumiem. Tas ir izpildīts, ja informācija vai pierādījumi kļūst pieejami vēlākā posmā (piemēram, pēc personiskās intervijas) un tiek iesniegti pie pirmās iespējas.

Novērtējot, vai paziņojumi un citi pierādījumi ir iesniegti laikus, jāņem vērā pieteikuma iesniedzēja vispārējie un personīgie apstākļi un attiecīgā neaizsargātība. Negatīvus secinājumus par ticamību nevar izdarīt, pamatojoties tikai uz to, ka pieteikuma iesniedzējs pirmajā reizē nenorādīja dažus elementus ⁽⁴⁴⁾.

- iii. Vai pieteikuma iesniedzējs ir sniedzis pietiekamu skaidrojumu par apstiprinošu pierādījumu trūkumu?

[[Satus](#)] [[KontROLSARAKSTS](#)]

Pieteikuma iesniedzējam var nebūt iespējas sniegt apstiprinošus pierādījumus par dažiem lietas faktiem. Ja pieteikuma iesniedzējs nevar izpildīt savu pienākumu iesniegt visus pierādījumus, kas ir viņa rīcībā, vai visus pierādījumus, par kuriem var pamatoti sagaidīt, ka tie būs viņa rīcībā, ņemot vērā arī konkrētos apstākļus, viņam jāsniedz pietiekams skaidrojums par to, kāpēc viņš nevar iesniegt apstiprinošus pierādījumus par dažiem faktiem.

Jūsu uzdevums ir novērtēt, vai pieteikuma iesniedzēja skaidrojums, kāpēc viņš nevar uzrādīt papildu pierādījumus, ir pieņemams. Pieteikuma iesniedzēja sniegtajam skaidrojumam ir jānosaka nozīmība, ņemot vērā individuālos un kontekstuālos apstākļus (sk. arī [2.4.1. iedaļu "Nozīmības noteikšana secinājumiem par visu ar būtisku faktu saistīto pierādījumu ticamību"](#)).

(b) Izpildīt lietas izskatītāja pienākumu veikt izmeklēšanu

[[Satus](#)] [[KontROLSARAKSTS](#)]

Pieteikuma iesniedzējam jānodod iespēja uzrādīt visu attiecīgo informāciju un pierādījumus. Atbildīgās iestādes pienākums ir, sadarbojoties ar pieteikuma iesniedzēju, noskaidrot attiecīgos pieteikuma elementus. Lai izpildītu šo pienākumu, jums ir jāveic turpmāk norādītie pasākumi.

- i. Pienācīgi atbalstīt personas ar īpašām procesuālām vajadzībām

[[Satus](#)] [[KontROLSARAKSTS](#)]

Lai varētu faktiski pamatot pieteikumu un vispusīgi izklāstīt tā iemeslus, dažiem pieteikuma iesniedzējiem var būt vajadzīgas īpašas procesuālās garantijas. Tas cita starpā var būt saistīts ar viņu vecumu, dzimumu, seksuālo orientāciju, dzimumidentitāti, invaliditāti, smagu slimību, garīgiem traucējumiem. Īpašu procesuālo garantiju nepieciešamība var rasties arī spīdzināšanas, izvarošanas vai cita veida nopietnas psiholoģiskas, fiziskas vai seksuālas vardarbības dēļ. Jo īpaši nepavadītiem bērniem ir īpašas vajadzības, kuru dēļ viņiem ir vajadzīgs pienācīgs atbalsts ⁽⁴⁵⁾.

⁽⁴⁴⁾ EST 2014. gada 2. decembra spriedums lietā [A, B, C pret Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie](#), no C-148/13 līdz C-150/13, EU:C:2014:2406, 70. un 71. punkts. Kopsavilkums pieejams [EUAA judikatūras datubāzē](#).

⁽⁴⁵⁾ Pārstrādātās PPD 25. pants.

Dalībvalstīm saprātīgā laikposmā pēc pieteikuma sagatavošanas ir jāizvērtē, vai pieteikuma iesniedzējam ir vajadzīgas īpašas procesuālās garantijas. Tādā gadījumā dalībvalstij jāsniedz pieteikuma iesniedzējam pienācīgs atbalsts ⁽⁴⁶⁾. Īpaša uzmanība būtu jāpievērš jūsu veiktās izmeklēšanas nozīmei personu ar īpašām procesuālām vajadzībām lietās ⁽⁴⁷⁾. Jums būtu jāievāc attiecīgā informācija, pievēršot sevišķu uzmanību pieteikuma iesniedzēja īpašajām vajadzībām. Lai pienācīgi novērtētu un mazinātu šo apstākļu ietekmi uz izskatāmo lietu, jums var būt vajadzīgi ekspertu atzinumi, piemēram, garīgo slimību vai invaliditātes gadījumos vai tad, kad tiek risinātas psiholoģiskas, fiziskas vai seksuālas vardarbības sekas (sk. arī [1.1.2. iedaļas k\) punktu “Medicīnisko, psihiatrisko, psiholoģisko pārbaužu ziņojumi”](#)). Jums būtu arī jāatvēl pietiekams laiks, lai pieteikuma iesniedzējs ar īpašām procesuālām vajadzībām varētu iesniegt elementus, kas vajadzīgi, lai pamatotu starptautiskās aizsardzības pieteikumu, un jums šādas vajadzības būtu jāņem vērā, veicot personisko interviju.

ii. Informēt pieteikuma iesniedzēju par viņa pienākumiem

[[Satus](#)] [[KontROLSARAKSTS](#)]

Iepriekš minētie pieteikuma iesniedzēja pienākumi ir saistīti ar atbildīgās iestādes pienākumu informēt pieteikuma iesniedzēju par visiem viņa pienākumiem, kā arī par viņa tiesībām valodā, ko viņš saprot vai ko ir pamats uzskatīt par viņam saprotamu, un jo īpaši par pienākumu pamatot savu pieteikumu ⁽⁴⁸⁾. Šajā informācijā jāiekļauj fakts, ka pieteikuma iesniedzējam ir pienākums pamatot savu pieteikumu, kā arī šā pienākuma neizpildes sekas. Šī informācija ir jāsniedz laikus, lai pieteikuma iesniedzējs varētu izpildīt savus pienākumus. Sniegtajā informācijā jāiekļauj piemērojamie pienākumu izpildes termiņi, tādējādi dodot pieteikuma iesniedzējam pienācīgu iespēju iesniegt visus elementus. Pieteikuma iesniedzējam būtu jāsaņem arī praktiska informācija par līdzekļiem savu pienākumu izpildei saskaņā ar valsts tiesību aktiem un praksi.

Informācijas sniegšanas piemēri

Valsts tiesību aktos vai praksē var būt noteikts, ka uzaicinājumā uz personisko interviju pieteikuma iesniedzējs būtu jāinformē par pierādījumu veidiem, kas viņam būs jāiesniedz personiskās intervijas laikā, un par pieteikuma iesniedzēja vispārīgajiem pienākumiem pirmās instances pārbaudes procedūrā.

Ja kādus pierādījumus nav iespējams iesniegt personiskās intervijas laikā, neraugoties uz to, ka tie ir pieteikuma iesniedzēja rīcībā, jūs varat piešķirt noteiktu laiku, lai pieteikuma iesniedzējs varētu iesniegt papildu pierādījumus pirms pieteikuma izvērtēšanas un/vai lēmuma sagatavošanas. Tas būs atkarīgs no valsts prakses un pieteikuma specifikas. Tādā gadījumā jūs personiskās intervijas laikā informētu pieteikuma iesniedzēju par to, kā var iesniegt papildu pierādījumus, norādītu termiņu, kādā pierādījumi ir jāsaņem patvēruma iestādei pirms lēmuma par pieteikumu pieņemšanas, kā arī norādītu sekas, kādas rastos, ja pierādījumi netiktu iesniegti noteiktajā termiņā.

⁽⁴⁶⁾ Pārstrādātās PPD 24. pants.

⁽⁴⁷⁾ Piemērotus pasākumus, kas jāveic atkarībā no procesuālajām vajadzībām, var noteikt, izmantojot [EASO rīku personu ar īpašām vajadzībām identificēšanai](#), 2016. gads.

⁽⁴⁸⁾ Pārstrādātās PPD 12. panta 1. punkta a) apakšpunkts.

Paskaidrojumi un informācija būtu jāsniedz tādā veidā, lai tiktu ņemta vērā pieteikuma iesniedzēja īpašā situācija, piemēram, bērniem draudzīgā veidā, ja pieteikuma iesniedzējs ir bērns (sk. [1.1.1. iedaļas b\) punkta i\) apakšpunktu “Pienācīgā veidā atbalstīt personas ar īpašām procesuālām vajadzībām”](#)) ⁽⁴⁹⁾.

- iii. Ļaut pieteikuma iesniedzējam sniegt visus attiecīgos faktus un pierādījumus, piedaloties personiskā intervijā

[[Satus](#)] [[KontROLSARAKSTS](#)]

Lai izpildītu pienākumu sniegt visu viņa rīcībā esošo informāciju un pierādījumus, pieteikuma iesniedzējiem ir jādod iespēja sniegt visus būtiskos faktus un visus pierādījumus personiskā intervijā ⁽⁵⁰⁾. Personiskā intervija ir vissvarīgākais informācijas ievākšanas posms, jo tā sniedz pieteikuma iesniedzējam galveno iespēju pamatot pieteikumu. Pārstrādātās PPD 16. pants uzliek dalībvalstīm pienākumu veikt personiskās intervijas tā, lai nodrošinātu, ka “ieteikuma iesniedzējam ir dota pienācīga iespēja izklāstīt elementus, kas vajadzīgi, lai saskaņā ar Direktīvas 2011/95/ES 4. pantu pēc iespējas pilnīgāk pamatotu pieteikumu”.

Tā kā ne vienmēr var sagaidīt, ka pieteikuma iesniedzējs zina, kādi paziņojumi, dokumenti vai citi pierādījumi var būt būtiski, atbildīgās iestādes pienākums sadarboties personiskās intervijas posmā neaprobežojas tikai ar laika un telpas atvēlēšanu pieteikuma iesniedzējam. Atbildīgajai iestādei ir arī jāsniedz pieteikuma iesniedzējam nepieciešamie norādījumi, jāizmanto piemērotas iztaujāšanas metodes un jārada piemēroti apstākļi, lai noskaidrotu attiecīgos elementus, kas pamato pieteikuma iesniedzēja apgalvotos faktus ⁽⁵¹⁾.

- iv. Lūgt pieteikuma iesniedzējam precizēt neskaidros aspektus

[[Satus](#)] [[KontROLSARAKSTS](#)]

Jums sadarbībā ar pieteikuma iesniedzēju ir jāprecizē visi attiecīgie pieteikuma fakti, ņemot vērā pieejamos pierādījumus, izcelsmes valsts informāciju un iespējamus faktorus, kas var būt faktu sagrozīšanas iemesli (sk. [2.3. iedaļu “Nemt vērā individuālos un netiešos faktorus, kas varētu būt faktu sagrozīšanas iemesli”](#)). Lietas novērtējums nedrīkst balstīties uz aspektiem, kas jums ir neskaidri, un tajā nav pieļaujami pieņēmumi, spekulācijas, minējumi, intuīcija vai nojauta.

⁽⁴⁹⁾ EUAA, [Practical Guide on Information Provision – Access to Procedure](#) (Praktiskā rokasgrāmata par informācijas sniegšanu. Piekluve procedūrai), 2024. gada decembris, 1.2.3. punkts “Pielāgojiet saziņas paņēmienus pieteikuma iesniedzēja personīgajiem apstākļiem”.

⁽⁵⁰⁾ Sk. iedaļas “[Pamatprincipi](#)” d) punktu “[Pieteikuma iesniedzēja tiesības tikt uzklausi](#)”. PPD ir noteikti tikai stingri izņēmumi attiecībā uz tiesībām tikt uzklausi. Pārstrādātās PPD 14. panta 2. punktā ir noteikts, ka:

“personisko interviju par pieteikuma būtību var neveikt, ja:
atbildīgā iestāde var pieņemt pozitīvu lēmumu attiecībā uz bēgļa statusu, pamatojoties uz pieejamajiem pierādījumiem; vai

atbildīgā iestāde uzskata, ka pieteikuma iesniedzēja stāvoklis nav piemērots tam, lai viņu intervētu, vai viņu nav iespējams intervēt sakarā ar pastāvīgiem apstākļiem, ko viņš nekontrolē”.

Pienākums uzklausi attiecas arī uz interviju par pieņemamību (sk. pārstrādātās PPD 34. pantu). Dalībvalstis var paredzēt izņēmumu attiecībā uz interviju par pieņemamību turpmāko pieteikumu pieņemamības procedūrā tikai ar īpašiem nosacījumiem (sk. pārstrādātās PPD 34. un 42. pantu).

⁽⁵¹⁾ EASO, [Praktiskā rokasgrāmata. Personiskā intervija](#), 2014. gada decembris. Sk. EST, 2012. gads, [M](#). lieta, C-277/11, iepriekš minētais 10. zemesvītras piezīmē, 66. punkts. Sk. arī UNHCR, [Beyond Proof, Full Report](#) (Ārpus pierādījumiem, pilns paziņojums), 2013. gads, iepriekš minētais 15. zemesvītras piezīmē, 112. punkts.

- v. Pievērst uzmanību šķietamām neatbilstībām, pietiekamas informācijas trūkumam, iespējamības aspektiem

[Satus] [KontROLSARAKSTS]

Pieteikuma iesniedzējs būtu jāinformē par visām neatbilstībām, iespējamības aspektiem un pietiekamas informācijas trūkumu, dodot viņam iespēju sniegt precizējumus. Jums būtu arī jāpievērš uzmanība konkrēto nepilnību cēloņu noteikšanai, lai varētu pienācīgi novērtēt to ietekmi uz ticamības novērtējumu. Jums būtu jāapsver iespējamie fakti sagrozīšanu izraisīšie faktori, (sk. [2.3. iedaļu “Nemt vērā individuālos un netiešos faktoros, kas varētu būt faktu sagrozīšanas iemesli”](#)), kuri varētu ietekmēt pieteikuma iesniedzēja paziņojumu konsekvenci un iespējamību, kā arī viņa spēju sniegt detalizētu informāciju.

- vi. Iegūt atbilstošu izcelsmes valsts informāciju un citus pierādījumus

[Satus] [KontROLSARAKSTS]

Lai novērtētu lietu, ir jāiegūst būtiska, precīza un aktuāla IVI, “tostarp izcelsmes valsts normatīvie akti un veids, kādā tie tiek piemēroti” ⁽⁵²⁾. Sk. [1.2.2. iedaļu “Formulēt skaidrus, visaptverošus, faktiskus būtiskus faktus”](#), lai iegūtu sīkāku informāciju. Šajā saistībā Eiropas Cilvēktiesību tiesa (ECT) ir paudusi uzskatu, ka patvēruma iestādes parasti labāk nekā pieteikuma iesniedzējs var piekļūt informācijai par situāciju kopumā, tostarp informācijai par aizsardzības iespējām izcelsmes valstī ⁽⁵³⁾.

Atbildīgā iestāde ievāc IVI objektīvi. Izvērtējot pierādījumus atsevišķās lietās, jāizmanto tāda pati objektīva pieeja un jāņem vērā visi pierādījumi, kas apstiprina pieteikuma iesniedzēja apgalvotos faktus, kā arī pierādījumi, kas apgāj šos faktus. Bez šīs objektivitātes nebūtu pilnībā īstenots atbildīgās iestādes pienākums veikt izmeklēšanu, jo netiktu kompensēts tas, ka pieteikuma iesniedzējam nav pieejami noteikta veida pierādījumi.

Lai izvērtētu lietu, varētu būt vajadzība iegūt arī citus pierādījumus, kuriem varat piekļūt pēc savas iniciatīvas. Piemēram, [ģimenes locekļu patvēruma lietas](#), [sociālo mediju avoti](#), [pierādījumi no citām atbildīgās dalībvalsts valsts iestādēm](#) vai [no citām dalībvalstīm](#). Tas, vai jums ir jāievāc šādi pierādījumi, būs atkarīgs no pieteikuma specifikas. Piemēram, vajadzība piekļūt šādiem papildu pierādījumiem var rasties, pamatojoties uz jau pieejamo informāciju, kas varētu būt sīkāk jāizmeklē.

Atbildīgajai iestādei būs jāņem vērā arī visi riski, kurus pieteikuma iesniedzējs nav minējis, bet par kuriem iestāde ir informēta un kuri nozīmē, ka pieteikuma iesniedzējs varētu piedzīvot vajāšanu vai būtisku kaitējumu pēc atgriešanās izcelsmes valstī ⁽⁵⁴⁾. Tas jo īpaši attiecas uz gadījumiem, kad atbildīgā iestāde zina, ka pieteikuma iesniedzējs varētu būt tādas grupas

⁽⁵²⁾ Pārstrādātās KD 4. panta 3. punkts.

⁽⁵³⁾ ECT 2016. gada 23. augusta spriedums lietā [J.K. un citi pret Zviedriju](#), Nr. 59166/12, ECLI:CE:ECHR:2016:0823JUD005916612, 132. punkts. Kopsavilkums pieejams [EUAA judikatūras datubāzē](#).

⁽⁵⁴⁾ ECT 2016. gada 23. marta spriedums lietā [F.G. pret Zviedriju](#), Nr. 43611/11, ECLI:CE:ECHR:2016:0323JUD004361111, 127. punkts. Kopsavilkums pieejams [EUAA judikatūras datubāzē](#). ECT 2020. gada 27. oktobra spriedums lietā [M.A. pret Beļģiju](#), Nr. 19656/18, ECLI:CE:ECHR:2020:1027JUD001965618, 81. punkts. Kopsavilkums pieejams [EUAA judikatūras datubāzē](#); ECT 2021. gada 21. jūlija spriedums lietā [E.H. pret France](#), Nr. 39126/18, ECLI:CE:ECHR:2021:0722JUD003912618, 132. punkts. Kopsavilkums pieejams [EUAA judikatūras datubāzē](#).

loceklis, kura tiek sistemātiski vajāta vai kurai tiek nodarīts būtisks kaitējums⁽⁵⁵⁾. Atkarībā no valsts prakses jums varētu būt jāinformē pieteikuma iesniedzējs un jādod viņam iespēja sniegt piezīmes.

Attiecīgā gadījumā atbildīgās iestādes pienākums sadarboties ietver arī medicīniskās pārbaudes organizēšanu ar pieteikuma iesniedzēja piekrišanu vai pieteikuma iesniedzēja informēšanu par to, ka viņam ir jāorganizē medicīniskā pārbaude, ja tāda ir nepieciešama⁽⁵⁶⁾.

(c) Attiecīgos gadījumos ņemt vērā īpašos pamatošanas noteikumus

[[Saturs](#)] [[KontROLSARAKSTS](#)]

Ja tos izmanto pārbaudes laikā, atbildīgajai iestādei ir jāpamato, ka ir izpildīti nosacījumi šādu iespēju izmantošanai:

- aizsardzības pieejamība izcelsmes valstī;
- iespēja atrast iekšējās aizsardzības alternatīvu (IAA); un
- izslēgšanas pamatu esība⁽⁵⁷⁾.

Patvēruma iestādei pamatošanas pienākums ir arī tad, ja ir atzīts, ka:

- pieteikuma iesniedzējs jau ir bijis pakļauts vajāšanai vai būtiskam kaitējumam (vai viņš ir saņēmis tiešus vajāšanas vai būtiska kaitējuma draudus).

Šajā gadījumā iestādei ir jāsniedz “dibināts iemesls uzskatīt, ka šāda vajāšana vai būtisks kaitējums netiks atkārtoti”⁽⁵⁸⁾.

Lai gan atbildīgās iestādes pienākums ir pamatot, ka ir izpildīti nosacījumi iepriekš minēto iespēju izmantošanai, gan atbildīgajai iestādei, gan pieteikuma iesniedzējam ir jāsadarbojas, lai ievāktu un iesniegtu visus attiecīgos pierādījumus, kas ļaus novērtēt šos nosacījumus.

Ja pieteikuma iesniedzējs ir no valsts, kas norādīta kā droša izcelsmes valsts, individuālo pārbaudi var sākt, pievēršot uzmanību pieteikuma iesniedzēja pienākumam pamatot savu pieteikumu, norādot visus elementus, kas liecina, ka viņa konkrētajā gadījumā valsts nav droša⁽⁵⁹⁾.

Šīs situācijas ir sīkāk izskaidrotas turpmākajās iedaļās.

⁽⁵⁵⁾ ECT 2016. gada 23. marta spriedums lietā [F.G. pret Zviedriju](#), Nr. 43611/11, ECLI:CE:ECHR:2016:0323JUD004361111, 127. punkts. Kopsavilkums pieejams [EUAA judikatūras datubāzē](#). ECT 2020. gada 27. oktobra spriedums lietā [M.A. pret Beļģiju](#), Nr. 19656/18, ECLI:CE:ECHR:2020:1027JUD001965618, 81. punkts. Kopsavilkums pieejams [EUAA judikatūras datubāzē](#); ECT 2021. gada 21. jūlija spriedums lietā [E.H. pret Franciju](#), Nr. 39126/18, ECLI:CE:ECHR:2021:0722JUD003912618, 132. punkts. Kopsavilkums pieejams [EUAA judikatūras datubāzē](#).

⁽⁵⁶⁾ Sk. pārstrādātās PPD 18. pantu.

⁽⁵⁷⁾ EASO, [Praktiskā rokasgrāmata. Kvalificēšana starptautiskajai aizsardzībai](#), 2018. gada aprīlis. EASO, [Praktiskā rokasgrāmata par iekšējās aizsardzības alternatīvas piemērošanu](#), 2021. gada maijs. EASO, [Praktiskā rokasgrāmata. Izslēgšana](#), 2017. gada janvāris.

⁽⁵⁸⁾ Pārstrādātās KD 4. panta 4. punkts.

⁽⁵⁹⁾ Pārstrādātās PPD 36. un 37. pants. Papildu informāciju par šo pamatošanas noteikumu sk. EUAA publikācijā [Evidence and credibility in the context of the Common European Asylum System – Judicial analysis](#) (Pierādījumu un ticamības novērtēšana kopējās Eiropas patvēruma sistēmas kontekstā. Juridiskā analīze), otrais izdevums, 2023. gads.

i. Vai aizsardzība izcelsmes valstī ir pieejama?

[[Saturis](#)] [[Kontrolesaraksts](#)]

Pieteikuma iesniedzējam ir jāpamato savs pieteikums (vajāšanas / būtiska kaitējuma risks, ja persona atgrieztos izcelsmes valstī), bet jūsu pienākums ir pierādīt pretējo, proti, ka izcelsmes valstī ir pieejama aizsardzība.

Lai apstiprinātu aizsardzības pieejamību izcelsmes valstī, pieteikuma būtisko faktu identificēšanas procesā jums būtu jānoskaidro, vai pieteikuma iesniedzējs ir meklējis aizsardzību attiecīgajās iestādēs / pie attiecīgajiem dalībniekiem; ja nav meklējis, tad kāpēc; pie kādām iestādēm/dalībniekiem pieteikuma iesniedzējs vērsās pēc aizsardzības, kāds bija šis rīcības rezultāts un vai aizsardzība ir pieejama, efektīva un neierobežota laikā ⁽⁶⁰⁾.

ii. Vai ir piemērojama iekšējās aizsardzības alternatīva?

[[Saturis](#)] [[Kontrolesaraksts](#)]

Ja tas paredzēts valsts tiesību aktos, jūs varat apgalvot, ka pieteikuma iesniedzējam kādā izcelsmes valsts daļā faktiski ir pieejama iekšēja aizsardzība pret vajāšanu vai būtisku kaitējumu. Šādā situācijā jums ir jānosaka teritorija un jāpierāda, ka ir valsts daļa, uz kuru pieteikuma iesniedzējs var droši un likumīgi doties un tikt tajā uzņemts un, kā var pamatoti pieņemt, arī uzturēties tur ⁽⁶¹⁾.

Lai pamatotu šādu secinājumu, būtisko faktu identificēšanas laikā jums ir jāņem vērā vispārējie apstākļi, kādi valda minētajā valsts daļā, un pieteikuma iesniedzēja personīgie apstākļi. Jānodrošina, ka no attiecīgiem avotiem, piemēram, *EUAA*, *UNHCR* un attiecīgajām starptautiskajām cilvēktiesību organizācijām, tiek iegūta atbilstoša, precīza un aktuāla IVI gan par situāciju valstī kopumā, gan par situāciju identificētajā aizsardzības reģionā šajā valstī.

Ja vajāšanas vai būtiska kaitējuma dalībnieki ir valsts vai valsti pārstāvošas personas, jums būtu jāpieņem, ka pieteikuma iesniedzējam nav pieejama efektīva iekšēja aizsardzība. Ja pieteikuma iesniedzējs ir nepavadīts bērns, tādu atbilstošu aprūpes un aizbildnības risinājumu īstenošanas iespēju pieejamība, kas ir nepavadīta bērna interesēs, būtu jāizskata vienlaikus ar izvērtējumu par aizsardzības faktisko pieejamību. Sīkāku informāciju par iekšējās aizsardzības alternatīvu sk. *EUAA* praktiskajā rokasgrāmatā par šo tematu ⁽⁶²⁾.

iii. Vai ir piemērojama izslēgšana no starptautiskās aizsardzības saņēmēju loka?

[[Saturis](#)] [[Kontrolesaraksts](#)]

Būtisko faktu noskaidrošanas procesā (pirms juridiskās pārbaudes) jūs varat konstatēt pamatu, kura dēļ pieteikuma iesniedzējs būtu izslēdzams no starptautiskās aizsardzības saņēmēju loka. Ja uzskatāt, ka pieteikuma iesniedzējam būtu jāatsaka aizsardzība, ņemot vērā izslēgšanas pamatus, jums ir jāpamato savs secinājums ⁽⁶³⁾. Izslēgšanai jābūt pamatotai ar skaidriem un ticamiem

⁽⁶⁰⁾ Pārstrādātās KD 7. pants.

⁽⁶¹⁾ Pārstrādātās KD 8. pants.

⁽⁶²⁾ *EASO, Praktiskā rokasgrāmata par iekšējās aizsardzības alternatīvas piemērošanu*, 2021. gada maijs.

⁽⁶³⁾ Pārstrādātās KD 12. un 17. pants.

pierādījumiem. Pieteikuma iesniedzējam ir jābūt iespējai apstrīdēt pierādījumus, kas tiek izmantoti, lai pamatotu izslēgšanu. Papildu informāciju sk. *EUAA* praktiskajā rokasgrāmatā par šo tematu ⁽⁶⁴⁾.

- iv. Vai pieteikuma iesniedzējs iepriekš jau ir bijis pakļauts vajāšanai vai būtiskam kaitējumam (vai saņēmis tiešus vajāšanas vai būtiska kaitējuma draudus)?

[[Saturs](#)] [[Kontrolesaraksts](#)]

Faktu pārbaudes laikā jūs varat noskaidrot, ka pieteikuma iesniedzējs ir pamatojis, ka viņš izcelsmes valstī jau ir bijis pakļauts vajāšanai vai būtiskam kaitējumam vai tiešiem vajāšanas vai būtiska kaitējuma draudiem. Tā būtu nopietna norāde uz pieteikuma iesniedzēja pamatotajām bailēm no vajāšanas vai uz reālu risku ciest būtisku kaitējumu, ja vien nav dibinātu iemeslu uzskatīt, ka vajāšana vai būtisks kaitējums netiks atkārtoti ⁽⁶⁵⁾. Ja pastāv šādi dibināti iemesli, jūsu pienākums ir to pierādīt.

- v. Vai pieteikuma iesniedzējs nāk no valsts, kas saskaņā ar valsts tiesību aktiem ir norādīta kā droša izcelsmes valsts?

[[Saturs](#)] [[Kontrolesaraksts](#)]

Dažas dalībvalstis saskaņā ar saviem tiesību aktiem ir norādījušas konkrētas valstis, ko tās uzskata par drošām izcelsmes valstīm. Nosakot drošas izcelsmes valsti, jūsu valsts iestādes jau ir veikušas novērtējumu un secinājušas, ka attiecīgajā valstī kopumā un pastāvīgi nepastāv vajāšanas vai būtiska kaitējuma risks un ka valsts aizsardzība ir pieejama un tai var piekļūt. Šādas norādīšanas pamatā vajadzētu būt atbilstoši, precīzai un aktuālai IVI, tāpēc jūsu pienākumu izmeklēt vispārējo situāciju izcelsmes valstī var uzskatīt par izpildītu. Tādējādi pieteikuma individuālo pārbaudi var sākt, pievēršot uzmanību pieteikuma iesniedzēja pienākumam pamatot savu pieteikumu, sniedzot elementus, kas norāda uz to, ka:

- konkrētajos apstākļos viņa izcelsmes valsti nevar uzskatīt par drošu;

un/vai ka

- pamatojoties uz individuāliem elementiem, efektīva aizsardzība, kas parasti ir pieejama viņa izcelsmes valstī, konkrētajos apstākļos nav pieejama vai nav efektīva.

Šī pārbaude ir jāveic saistībā ar individuālo novērtējumu. Jums arī jāpārliedz, ka jūsu pārbaude ir balstīta uz joprojām aktuālu IVI. Ja tas tā nav, jums jāveic nepieciešamās IVI papildu izpēte.

⁽⁶⁴⁾ *EASO, Praktiskā rokasgrāmata. Izslēgšana*, 2017. gada janvāris.

⁽⁶⁵⁾ Pārstrādātās KD 4. panta 4. punkts.

(a) Mutiski paziņojumi

[[Saturis](#)] [[Kontrolesaraksts](#)]

Pieteikuma iesniedzēja mutiskie paziņojumi dažreiz ir vienīgie pieejamie pierādījumi pieteikuma izskatīšanā. Izšķirošs ir mutiskais paziņojums, ko pieteikuma iesniedzējs sniedz personiskajā intervijā. Tāpēc ir svarīgi interviju vadīt tā, lai nodrošinātu kvalitatīvu, atbilstošu un ticamu pierādījumu iegūšanu no pieteikuma iesniedzēja. Ir jāizmanto piemērotas intervēšanas metodes, jo īpaši attiecībā uz bērniem un neaizsargātām personām (tostarp personām, kas piedzīvojušas negatīvus dzīves notikumus), lai nodrošinātu, ka visa informācija tiek noskaidrota pēc iespējas labāk atbilstoši pieteikuma iesniedzēja zināšanām un iespējām.

Intervijā ir svarīgi galveno uzmanību pievērst pieteikuma [galvenajiem elementiem](#), nevis otršķirīgajiem elementiem. Ja jūs lielu uzmanību vai daudz laika veltāt otršķirīgiem faktiem, jo īpaši intervijas sākumā, tas var maldināt pieteikuma iesniedzēju par to, kādi ir būtiskie galvenie fakti, kas jāizklāsta.

Saistītā EUAA publikācija

Norādījumi par to, kā ievākt kvalitatīvus pierādījumus personiskajā intervijā, un par to, kā veikt uz pieteikuma iesniedzēju vērstas intervijas, ir pieejami EASO publikācijā "[Praktiskā rokasgrāmata. Personiskā intervija](#)", 2014. gada decembris.

(b) Rakstiski paziņojumi

[[Saturis](#)] [[Kontrolesaraksts](#)]

Ja pieteikuma iesniegšanas vajadzībām tiek iesniegti rakstiski paziņojumi, tie var palīdzēt jums sagatavoties intervijai, jo tie var sniegt informāciju par bēgšanas iemesliem, bailēm un nākotnes risku, kā arī par pieteikuma iesniedzēja identitāti un personīgajiem apstākļiem. Rakstiskus paziņojumus var pieņemt arī kā pieteikumu pamatojošus papildu pierādījumus, kas papildina intervijā izteiktos mutiskos paziņojumus. Izņēmuma gadījumos rakstiski paziņojumi var būt arī vienīgie pieejamie paziņojumi, ja intervija netiek veikta īpašu iemeslu dēļ (sk. iedaļas "[Pamatprincipi](#)" d) punktu "[Pieteikuma iesniedzēja tiesības tikt uzklausi](#)").

Rakstiski paziņojumi varētu būt īpaši noderīgi smagi traumētiem pieteikuma iesniedzējiem vai pieteikuma iesniedzējiem ar garīgiem traucējumiem vai invaliditāti. Rakstiskais formāts var dot šādiem pieteikuma iesniedzējiem drošības sajūtu un satvaru, uz kuru tie var balstīties personiskās intervijas laikā, jo īpaši gadījumos, kad viņu atmiņa varētu būt ietekmēta.

Rakstiskus paziņojumus pieteikuma iesniedzējs var uzrakstīt spontāni, lai papildinātu mutiskos paziņojumus, vai kā atbildi uz iestādes lūgumu atbildēt uz vispārīgas vai konkrētas anketas vai veidlapas jautājumiem.

Lai gan rakstiski paziņojumi ir noderīgs pierādījums, jāpatur prātā, ka to saturu un detaļu specifiskumu var ietekmēt situācija, kādā tie ir rakstīti. Situācijas, kurās apstākļi varētu ietekmēt rakstiska paziņojuma saturu, ir, piemēram, šādas: paziņojumi, kas rakstīti tūlīt pēc

aizturēšanas par nelikumīgu robežas šķērsošanu; paziņojumi, kas rakstīti uniformā tērptu robežsargu vai policistu klātbūtnē; paziņojumi, ko rakstījusi persona, kura ir kontrabandistu, cilvēku tirgotāju vai citu sabiedrības locekļu ietekmēta. Šādiem apstākļiem jāpievērš īpaša uzmanība, salīdzinot šos paziņojumus ar citiem pieejamajiem pierādījumiem (piemēram, personiskajā intervijā sniegtajiem paziņojumiem), un attiecīgā gadījumā jādod pieteikuma iesniedzējam iespēja sniegt paskaidrojumus, pirms izdarīt negatīvu secinājumu par ticamību.

(c) Personu apliecinājoši dokumenti un citi dokumentāri pierādījumi

[[Saturs](#)] [[KontROLSARAKSTS](#)]

Dokumentāri pierādījumi varētu būt dažādi personu apliecinājoši dokumenti, ceļošanas dokumenti, apliecības (civiltātvoklis, dzimšana, ģimenes tātvoklis, valstspiederība utt.), apcietināšanas orderi, tiesas nolēmumi vai spriedumi, izdrukātas e-pasta vēstules, politisko vai citu grupu vēstules vai liecības, biedra kartes, mediju ziņojumi, attēli, medicīniskie dokumenti, laikraksti u. c. Citi būtiski pierādījumi varētu būt apģērbs, gleznas, USB zibatmiņas vai SIM kartes, tālruņi, amuleti vai citi priekšmeti. Nozīmīgi pierādījumi var būt interneta lapas, piemēram, saites uz sociālajiem medijiem.

Ievācot pierādījumus, jūs varat sastapties ar dažādiem pierādījumu veidiem, piemēram, pieteikuma iesniedzēja iesniegtiem, jūsu ievāktiem vai citādi jums pieejamiem pierādījumiem (jo pieteikuma iesniedzējs tos ir iesniedzis citā procedūrā vai tie ir kļuvuši zināmi, veicot īpašu izmeklēšanas pasākumu).

Visi dokumenti, ko pieteikuma iesniedzējs iesniedz kā pierādījumus, lai pamatotu savu pieprasījumu, rūpīgi jāpārbauda. Vispirms jāpārlicinās, vai jūs saprotat, kādi dokumenti ir iesniegti un cik būtiski tie ir pieteikumam. Paraugprakse paredz pajautāt pieteikuma iesniedzējam, ko viņš vēlas pierādīt ar katru iesniegto dokumentu.

Var iesniegt dokumentu vai citu pierādījumu oriģinālu vai kopiju, un tie var būt gan privāti materiāli, gan oficiāli dokumenti.

Jāpārlicinās, vai jums ir pietiekami daudz ar pierādījumiem saistītas informācijas, lai saprastu pierādījumu saturu, apstākļus, kādos dokuments ticis izdots (kad, kurš, kādam mērķim u. c.), un to, kā pieteikuma iesniedzējs ir ieguvis pierādījumus. Personiskajā intervijā iespējami rūpīgi izskatiet visus dokumentus, lai noskaidrotu, vai jums ir pietiekami daudz informācijas to turpmākai izvērtēšanai, vai arī ir nepieciešami pieteikuma iesniedzēja papildu skaidrojumi.

Piemēram, pārbaudot pasas, būtu jāpievērš uzmanība ieeļošanas/izceļošanas zīmogiem, vīzām, pierādījumiem par atgriešanos izcelsmes valstī utt., lai gūtu apstiprinājumu gan pieteikuma iesniedzēja imigrācijas vēsturei, gan viņa sniegtajai informācijai par notikumiem ticamības novērtējuma vajadzībām, ko veiksiet vēlāk (2. solis). Kā vēl vienu piemēru var minēt gadījumu, kad pieteikuma iesniedzējs ir iesniedzis dokumentus, par kuriem nav pamata uzskatīt, ka pieteikuma iesniedzējam tie varētu būt, tāpēc viņam ir jādod iespēja paskaidrot, kā dokumenti iegūti.

Ja iespējams, jums būtu jāiegūst arī informācija par to, kādam parasti vajadzētu būt uzrādīto dokumentu (piemēram, apcietināšanas orderu, tiesas pavēstu) saturam un formai. Šādu informāciju var iegūt, izmantojot attiecīgu IVI vai īpašu pārbaudes procedūru. Ja iespējams, dokumenti būtu jāpārbauda pirms personiskās intervijas. Tādējādi pieteikuma iesniedzējam

būs iespēja paskaidrot visus negatīvos secinājumus par iesniegto pierādījumu autentiskumu. Dokumentu pārbaudi var veikt no pieteikuma reģistrācijas brīža, ja dokumenti tajā laikā ir pieejami.

Atkarībā no valsts prakses un iespējām dokumentu (konkrētu dokumentu kategoriju) pārbaudi var veikt specializēta vienība vai iestāde. Plašāku informāciju sk. 2. soļa [2.1. iedaļā “Izvērtēt dokumentārus un citus pierādījumus”](#) un EUAA praktiskajā rokasgrāmatā par reģistrāciju ⁽⁶⁷⁾. Pārbaude jāveic tā, lai nodrošinātu konfidencialitātes principa ievērošanu (sk. iepriekš iedaļas [“Pamatprincipi” e\) punktu “Konfidencialitāte”](#)) ⁽⁶⁸⁾.

(d) Izcelsmes valsts informācija

[[Saturs](#)] [[KontROLSARAKSTS](#)]

Kvalitatīvas IVI pieejamībai ir būtiska nozīme lēmumu pieņemšanas procesā ⁽⁶⁹⁾. Jums jābūt pārliecinātam, ka pieejamā IVI ir būtiska, precīza un aktuāla un ir iegūta no dažādiem uzticamiem un neatkarīgiem avotiem. IVI būtu jābūt pēc iespējas konkrētai, neaprobežojoties ar vispārējo situāciju izcelsmes valstī. Tā kā katram avotam ir savs skatījums, būtu jāizmanto dažādi avoti un dažādi avotu veidi, lai iegūtu pēc iespējas vispusīgāku un līdzsvarotāku priekšstatu, tostarp ņemot vērā informāciju, kas iegūta no EUAA, UNHCR un attiecīgajām cilvēktiesību organizācijām ⁽⁷⁰⁾. IVI būtu jābūt objektīvai un pieejai tās ievākšanā – neitrālai, t. i., persona, kas to ievāc, nedrīkst meklēt IVI, kas atbalsta vai nu tikai negatīvu, vai pozitīvu novērtējumu ⁽⁷¹⁾.

Kad vien iespējams, lēmumā ir jāmin visi novērtējumā izmantotie avoti.

Saistītā EUAA publikācija

EASO 2020. gada decembra publikācijā [Praktiskā rokasgrāmata par izcelsmes valsts informācijas izmantošanu ierēdņiem, kuri izskata starptautiskās aizsardzības pieteikumus, patvēruma pieteikumu izskatīšanai](#) ir sniegta informācija par to, kā izmantot IVI dažādos starptautiskās aizsardzības pieteikumu izskatīšanas posmos, tostarp ticamības novērtēšanā. Rokasgrāmatā ir pieejama ne vien detalizētāka informācija par to, kā ticamības novērtējumā izmantot IVI, bet arī informācija par to, kas ir domāts ar atbilstošu un precīzu IVI vai IVI, kas ir aktuāla un iegūta no dažādiem avotiem.

(e) Ģimenes locekļu patvēruma lietas

[[Saturs](#)] [[KontROLSARAKSTS](#)]

⁽⁶⁷⁾ EASO, *Praktiskā rokasgrāmata par reģistrāciju. Starptautiskās aizsardzības pieteikumu iesniegšana*, 2021. gada decembris.

⁽⁶⁸⁾ Pārstrādātās PPD 30. pants.

⁽⁶⁹⁾ Pārstrādātās KD 4. panta 3. punkts un pārstrādātās PPD 10. panta 3. punkta b) apakšpunkts.

⁽⁷⁰⁾ Pārstrādātās PPD 10. panta 3. punkta b) apakšpunkts.

⁽⁷¹⁾ EUAA, *Evidence and credibility in the context of the Common European Asylum System – Judicial analysis* (Pierādījumu un ticamības novērtēšana kopējās Eiropas patvēruma sistēmas kontekstā. Juridiskā analīze), otrais izdevums, 2023. gads.

Lai varētu veikt pienācīgu novērtējumu, pilnībā pārzinot faktus, atbildīgajai iestādei var būt jāizskata tās rīcībā esošās saistītās patvēruma lietas. Tas var attiekties arī uz pieteikumiem, kas saistīti ar identiskiem faktiem vai apstākļiem, piemēram, uz ģimenes locekļu patvēruma lietām, jo pieteikuma iesniedzēja paustās bailes var būt cieši saistītas ar citu ģimenes locekļu situāciju⁽⁷²⁾. Dažreiz pieteikuma iesniedzējs atsaucas uz radnieka lietu un iesniedz viņa lietas elementus. Tomēr ģimenes locekļu lietas būtu jāizskata konfidenciali (sk. iedaļas “[Pamatprincipi](#)”, “[Konfidencialitāte](#)” un “[Tiesības uz privāto dzīvi un cilvēka cieņas ievērošana](#)”). Atkarībā no valsts noteikumiem un informācijas satura, šādu pierādījumu izmantošanai var būt nepieciešama attiecīgā ģimenes locekļa piekrišana.

Dažos gadījumos no citā lietām iegūtas sensitīvas informācijas izpaušana var nopietni apdraudēt ģimenes locekļu drošību. Tie varētu gadīties, kad ir notikusi seksuālā un ar dzimumu saistīta vardarbība, bērnu seksuāla izmantošana, bērnu atstāšana novārtā, vardarbība pret bērniem un bērnu ekspluatācija, kā arī gadījumi, kas attiecas uz seksuālo orientāciju, dzimumidentitāti, dzimumsocialitātes izpausmi vai dzimumpazīmēm u. tml. Šādās situācijās pierādījumus nevar izpaust, un jums būs jāizpēta jautājumi un jānoskaidro iespējamie negatīvie secinājumi par ticamību, neatklājot attiecīgo informāciju.

(f) Citu personu sniegta informācija / liecinieku liecības

[[Saturs](#)] [[Kontrolesaraksts](#)]

Papildus informācijai, ko sniedz kvalificēti savas jomas eksperti (sk. turpmāk [j\) punktu “Valodas analīze, novērtējums vai norāde”](#), [k\) punktu “Medicīnisko, psihiatrisko, psiholoģisko pārbaužu ziņojumi”](#), [m\) punktu “Citu speciālistu ziņojumi”](#)), var iesniegt vai pieprasīt liecības no citām personām vai grupām, kas var palīdzēt novērtēt pieteikuma iesniedzēja stāstītā vai personīgo apstākļu ticamību. Šādu liecību avoti var būt ļoti dažādi, tostarp ģimenes locekļi, partneri, skolas, politiskās un reliģiskās grupas. Dažos gadījumos īpaša nozīme ir liecībām, piemēram, pavadošo pieaugušo paziņojumiem, kas sniegti nepilngadīgo pieteikuma iesniedzēju vārdā. Svarīgu informāciju var iegūt arī no liecībām, ko sniedz bērna likumīgais pārstāvis, kā arī skolotāji, sociālie darbinieki vai izmitināšanas centra darbinieki, kuri cieši kontaktējas ar bērnu.

Ievācot šos pierādījumus, īpaša uzmanība būtu jāpievērš iespējamai liecību konfidencialitātei.

(g) Informācija, kas pieejama sociālajos medijos

[[Saturs](#)] [[Kontrolesaraksts](#)]

Sociālajos medijos apkopotā informācija var būt dažāda. Lai pamatotu savu pieteikumu, pieteikuma iesniedzēji bieži paļaujas uz informāciju, kas pieejama sociālajos medijos, neatkarīgi no tā, vai tā ir vispārīga informācija (piemēram, tīmekļa dienasgrāmatas ieraksti vai liecības, kas saistītas ar vispārējo situāciju izcelsmes valstī un attiecas uz kādu pieteikuma faktu) vai konkrētāka informācija (piemēram, ieraksti sociālo mediju platformās, pašu ieraksti internetā vai publiski pieejami attēli, kas uzņemti kāda notikuma vai apstākļu laikā u. c.).

Atbildīgā iestāde var ievākt arī šādu informāciju, kas ir publiski pieejama sociālajos medijos, un var to izmantot kā pierādījumu. Šī informācija var būt īpaši interesanta, ja saistībā ar kādu

⁽⁷²⁾ EASO, [Praktiskā rokasgrāmata par izcelsmes valsts informācijas izmantošanu ierēdņiem, kuri izskata starptautiskās aizsardzības pieteikumus, patvēruma pieteikumu izskatīšanai](#), 2020. gada decembris.

tematu vai notikumu nav pieejami citi avoti, lai kompensētu oficiālās IVI trūkumu, vai arī, piemēram, tādēļ, ka notikums ir ļoti nesens.

Sociālajos medijos savāktā informācija var pamatot pieteikumu, bet var arī atklāt neprecīzu vai neuzticamu informāciju. Tomēr sociālajos medijos pieejamā informācija tās īpašā rakstura dēļ rada vairākas problēmas, un tā būtu jāizmanto un jāizvērtē piesardzīgi (sk. 2. soļa [2.1.4. iedaļas c\) punktu “Informācija, kas pieejama sociālajos medijos”](#)) ⁽⁷³⁾.

(h) Pierādījumi, kas iegūti no citām atbildīgās dalībvalsts valsts iestādēm

[[Satus](#)] [[Kontrolesaraksts](#)]

Ir iespējams, ka citu valsts iestāžu rīcībā ir informācija, kas var palīdzēt noskaidrot pieteikuma būtiskos faktus. Piemēram, var būt lietderīgi pieprasīt šādu informāciju:

- *Eurodac* pirkstu nospiedumu sakritības.

Eurodac informāciju var izmantot, piemēram, lai rekonstruētu pieteikuma iesniedzēja ceļojuma maršrutu, nelikumīgu ieceļošanu un uzturēšanos, kā arī iepriekšējos patvēruma pieteikumus;

- ziņas par laulību reģistrāciju;
- policijas/sodāmības/tiesu reģistru datus;
- informācija, kas sniegta vīzu pieprasījumos, piemēram, izmantojot Vīzu informācijas sistēmu.
- īzu informācijas sistēmas ieraksti var sniegt priekšstatu par pieteikuma iesniedzēja identitāti un tā rīcībā esošajiem ceļošanas dokumentiem;
- Šengenas Informācijas sistēmā pieejamo informāciju.

Šengenas Informācijas sistēma var sniegt informāciju par sabiedriskās drošības jautājumiem, kas saistīti ar pieteikuma iesniedzēju, saistību ar kriminālprocesiem, viltotu dokumentu izmantošanu vai, piemēram, neaizsargātību.

(i) Citu dalībvalstu sniegta informācija

[[Satus](#)] [[Kontrolesaraksts](#)]

Dažos apstākļos var būt lietderīgi pieprasīt informāciju par pieteikuma iesniedzēju citai dalībvalstij, kurā pieteikuma iesniedzējs ir iepriekš dzīvojis vai lūdzis aizsardzību.

Ir iespējams pieprasīt tāda pieteikuma iesniedzēja patvēruma lietas elementu kopijas, kura starptautiskās aizsardzības pieteikums ir noraidīts citā dalībvalstī vai asociētajā valstī, ja Regula (ES) Nr. 604/2013 ⁽⁷⁴⁾ vairs nav piemērojama vai netiek piemērota pieteikuma iesniedzējam. Šo

⁽⁷³⁾ EUAA, [Qualification for international protection \(Directive 2011/95/EU\) – Judicial analysis](#) (Kvalificēšana starptautiskajai aizsardzībai (Direktīva 2011/95/ES). Juridiskā analīze), otrais izdevums, 2023. gads, 1.10.3.4. iedaļa “*Sur place* darbības un sociālo mediju izmantošana”; un Augstākais tribunāls (Imigrācijas un patvēruma lietu palāta (IAC)) (Apvienotā Karaliste), 2022. gada 20. janvāra spriedums lietā XX ((*PJAK – sur place* darbības – Facebook) *Iran CG* [2022] UKUT 23 (IAC).

⁽⁷⁴⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes [Regula \(ES\) Nr. 604/2013](#) (2013. gada 26. jūnijs), ar ko paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga par trešās valsts valstspiederīgā vai bezvalstnieka starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, kas iesniegts kādā no dalībvalstīm (pārstrādāta redakcija) (OV L 180, 29.6.2013.) (zināma arī kā Dublinas III regula).

informāciju var izmantot, izskatot pieteikumu patvēruma valstī, jo tā var būt būtiska informācija saistībā ar pieteikuma iesniedzēja iepriekšējiem paziņojumiem un pierādījumiem, ko tas sniedzis citā procedūrā.

Konfidencialitātes apsvērumu dēļ pieprasījumam saņemt patvēruma lietas elementu kopijas no citas valsts var būt nepieciešama pieteikuma iesniedzēja piekrišana.

Saistītā EUAA publikācija

Sīkākus norādījumus par informācijas pieprasījumiem citām dalībvalstīm sk. EASO publikācijā [Recommendations on Information Exchange between Dublin Units](#) (Ieteikumi par informācijas apmaiņu starp Dublinas nodaļām), 2021. gada decembris.

(j) Valodas analīze, novērtējums vai norāde

[[Saturs](#)] [[KontROLSARAKSTS](#)]

Atkarībā no valsts prakses jums var būt pieejams individuāls valodas novērtējums, norādes vai analīze, kas jums sniegs dažus (vairāk vai mazāk oficiālus) minējumus par pieteikuma iesniedzēja iespējamo izcelsmes vietu vai etnisko profilu. Valodas analīze neatklāj pieteikuma iesniedzēja valstspiederības valsti kā tādu, bet gan vietu (vai vienu no vietām), kurā pieteikuma iesniedzējs ir socializējies, dzīvojot tajā ilgāku laiku un mijiedarbojoties ar sabiedrību. Jāņem vērā, ka valodai var būt dažādi dialekti atkarībā no izcelsmes reģiona vai runātāja sociālās šķiras un ka vienā pilsētā var runāt vairākās valodās, tostarp arī diasporas kopienās. Dažās izcelsmes valstīs valodas dialekts var būt vairāk saistīts ar etnisko izcelsmi vai piederību klanam, nevis ar izcelsmes vai dzīvesvietas vietu. Arī runātā valoda ir mainīga, jo vārdu krājums un izruna var mainīties atkarībā no apstākļiem, kādos pieteikuma iesniedzējs dzīvo. Pieteikuma iesniedzējs, kuram ir norādīta valstspiederība, var nespēt runāt savas valsts valodā vai runāt tajā ar grūtībām, ja viņš, piemēram, ir dzīvojis ārvalstīs ilgu laiku.

Pastāv daudz dažādu valodas novērtēšanas iespēju – gan oficiāli zinātniski procesi, gan ne tik oficiāli paņēmieni. Tāpēc to ticamība var atšķirties atkarībā no tā, kā analīze vai novērtējuma ziņojumi tiek sagatavoti (tos sagatavo valodas eksperti vai mākslīgais intelekts, pamatojoties uz pieteikuma iesniedzēju runas audioierakstiem, vārdu krājuma kontROLSARAKSTIEM u. c.).

Valodas norādīšanas metodes ir skaidri jānošķir no valodas analīzes metodēm. Valodas norādīšanas metodes nav tik uzticamas kā valodas analīze, un tās nevar izmantot kā pierādījumu tiesā, taču tās var veikt ātrāk, lai saņemtu pirmās norādes par pieteikuma iesniedzējiem, kuru deklarētā izcelsmes vieta neatbilst lietotajai valodai. Kad šī norāde ir konstatēta, ir jāturpina pārbaude, veicot rūpīgu valodas analīzi vai valsts valstspiederības pārbaudes interviju, vai arī abas kopā.

Ir svarīgi atzīmēt, ka valodas novērtējumi vai norādes, tostarp kontROLSARAKSTU izmantošana, ticamības novērtējumā būtu jāizmanto ļoti uzmanīgi.

(k) Medicīnisko, psihiatrisko un psiholoģisko pārbaudžu ziņojumi

[[Saturs](#)] [[KontROLSARAKSTS](#)]

Atkarībā no konkrētā gadījuma un pieteikuma iesniedzēja personīgajiem apstākļiem medicīniskiem, tostarp psihiatriskiem un psiholoģiskiem, pierādījumiem var būt ļoti liela nozīme novērtējumā, jo tie var sniegt skaidrību par dažādiem pieteikuma aspektiem.

- Tie var sniegt norādes par pieteikuma iesniedzēja spēju vākt un/vai iesniegt pierādījumus, tostarp mutiskus un rakstiskus paziņojumus. Tādējādi medicīniskie pierādījumi var ietekmēt ne tikai jūsu gaidas attiecībā uz pieteikuma iesniedzēja spēju pamatot savu pieprasījumu, bet arī to, kā jūs novērtējat viņa paziņojumu ticamību (par faktoriem, kas varētu būt faktu sagrozīšanas iemesli, sk. 2. soļa [2.3.1. iedaļu “Ar pieteikuma iesniedzēju saistīti faktori”](#)).

Piemērs par medicīnisko pierādījumu ietekmi uz informācijas vākšanu

Pieteikuma iesniedzējs, kurš cieš no posttraumatiskā stresa sindroma (PTSS), var nebūt spējīgs veikt darbības, kas parasti būtu jāveic, lai iegūtu savā rīcībā pierādījumus.

- Tie var sniegt norādes par visām īpašajām procesuālajām garantijām, kas ir jāpiemēro.
- Tos var uzskatīt par pierādījumu, kas apliecina būtiskus faktus saistībā ar pagātnes notikumiem, kurus pieteikuma iesniedzējs apgalvo, ka ir piedzīvojis.

Piemērs par pierādījumiem, kas pamato pagātnes notikumus

Pieteikuma iesniedzējs uzrāda medicīnisku izziņu par rētām, kas redzamas uz viņa ķermeņa un kas, kā viņš apgalvo, ir radušās pēc spīdzināšanas viņa izcelsmes valstī.

- Tajos var būt norādes par personīgiem apstākļiem, kas var ietekmēt riska novērtējumu vai sniegt papildu norādes par personīgiem apstākļiem.

Piemērs par pierādījumiem, kas pamato personīgos apstākļus

Atkarībā no valsts prakses, ja pieteikuma iesniedzējs iesniedz medicīnisku izziņu, kurā apstiprināts, ka viņam ir invaliditāte, un ja šo apstākli var uzskatīt par pierādītu, tad atkarībā no konkrētās izskatāmās lietas un invaliditātes smaguma to var uzskatīt par pastiprinošu apstākli. Tas attiecas uz gadījumiem, kad pastāv plaši izplatīta vardarbība saistībā ar iekšēju vai starptautisku konfliktu, un šāds apstāklis var ietekmēt riska novērtējumu.

Pieprasīt eksperta atzinumu var būt sevišķi lietderīgi gadījumos, kad pieteikuma iesniedzējiem ir garīgās veselības problēmas, diagnosticēti psihiski vai fiziski traucējumi, hroniska slimība, invaliditāte, vai kad pieteikuma iesniedzēji ir cietuši no smagas vardarbības, piemēram, spīdzināšanas vai cilvēku tirdzniecības.

Jūsu uzdevums ir identificēt pieteikuma iesniedzējus ar iespējamu neaizsargātību un īpašām vajadzībām, un attiecīgi atkarībā no valsts prakses jūsu uzdevums var būt arī nosūtīt viņus pie speciālistiem, lai noskaidrotu viņu fizisko un garīgo stāvokli.

Pieteikuma iesniedzēji var iesniegt medicīniskus pierādījumus arī pēc saviem ieskatiem. Tāpēc jautājums ir par pierādījuma vērtību (sk. 2. soļa [2.1.4. iedaļas a\) punktu “Medicīniski un psiholoģiski pierādījumi”](#)). Noderīgi pierādījumi var būt klīniskie dokumenti vai medikamentu receptes. Ekspertu pierādījumi var būt sagatavoti pieteikuma iesniedzēja izcelsmes valstī, tranzītvalstī vai uzņemšanas valstī.

Stambulas protokols ⁽⁷⁵⁾

Stambulas protokols ir starptautisku standartu kopums, kas nosaka spīdzināšanas un citas nežēlīgas, necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās vai sodīšanas gadījumu izmeklēšanas kārtību. Protokols palīdz speciālistiem dokumentēt spīdzināšanas vai citas necilvēcīgas izturēšanās pazīmes.

Medicīniski juridiskie novērtējumi, kas tiek veikti saskaņā ar Stambulas protokolu, palīdz dokumentēt gan garīgās, gan fiziskās spīdzināšanas vai citas necilvēcīgas izturēšanās pazīmes. Tie arī papildina dokumentāciju par šādas attieksmes ietekmi uz personu. Tādējādi tas nodrošina standartizētu novērtējumu, kas neaprobežojas tikai ar iespējamās sliktas izturēšanās fiziskajām pazīmēm.

Norīkojums uz šādu medicīniski juridisko novērtējumu var būt īpaši nozīmīgs, piemēram, ja ir norādes, ka pieteikuma iesniedzējs traumas dēļ nespēj sniegt konsekventus paskaidrojumus par savu iepriekšējo pieredzi.

(l) Vecuma noteikšana

[[Satus](#)] [[KontROLSaraksts](#)]

Vecuma noteikšana ir process, ar ko iestādes cenšas novērtēt personas hronoloģisko vecumu vai vecuma diapazonu, lai noteiktu, vai persona ir bērns vai pieaugušais ⁽⁷⁶⁾. Tomēr neviena vecuma noteikšanas metode nevar precīzi noteikt personas vecumu, un vecumu nevajadzētu noteikt bez vajadzības. Tikai tad, ja rodas pamatotas šaubas par to, vai pieteikuma iesniedzējs ir nepilngadīgais vai pieaugušais, atbildīgā iestāde var pieprasīt, lai tiktu noteikts pieteikuma iesniedzēja vecums, veicot medicīnisku pārbaudi. Ja pēc novērtējuma joprojām ir šaubas par pieteikuma iesniedzēja vecumu, ir jāpieņem, ka pieteikuma iesniedzējs ir nepilngadīgs ⁽⁷⁷⁾. Plašāku informāciju sk. *EUAA praktiskajā rokasgrāmatā* par šo tēmu ⁽⁷⁸⁾.

(m) Citu speciālistu ziņojumi

[[Satus](#)] [[KontROLSaraksts](#)]

⁽⁷⁵⁾ Apvienoto Nāciju Organizācijas Augstā cilvēktiesību komisāra birojs [Istanbul Protocol. Manual on the Effective Investigation and Documentation of Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment](#), Profesionālās apmācības sērija Nr. 8/Rev. 1, 2004. gads.

⁽⁷⁶⁾ EASO, [Praktiskā rokasgrāmata par vecuma noteikšanu](#). *Otrais izdevums*, 2018. gada septembris.

⁽⁷⁷⁾ Sk. pārstrādātās PPD 25. panta 5. punktu.

⁽⁷⁸⁾ Plašāku informāciju par vecumu kā būtisku faktu, pieejamajiem pierādījumiem un pieņemto dokumentu plašu interpretāciju, kā arī pierādījumu analīzi sk. EASO publikācijā [Praktiskā rokasgrāmata par vecuma noteikšanu](#). *Otrais izdevums*, 2018. gada septembris, 24., 45. un 47. lpp.

Var būt pieejami arī citu speciālistu ziņojumi, piemēram, ziņojumi, ko sagatavojuši citi eksperti ar specializētu kompetenci vai speciālisti, kuri parasti kontaktējas ar pieteikuma iesniedzēju.

Pieteikuma iesniedzējs var iesniegt pierādījumus vai jums var būt pieejami, piemēram, bērnu aizsardzības ekspertu vai seksuālās un ar dzimumu saistītas vardarbības ekspertu ziņojumi. Pierādījumi, kas iegūti no citiem ekspertiem, var būt ziņojumi un citu veidu informācija, ko eksperti sagatavo par konkrētiem jautājumiem, piemēram, kultūras un reliģiskiem jautājumiem ⁽⁷⁹⁾.

To speciālistu paziņojumi vai ziņojumi, kuri kontaktējas ar pieteikuma iesniedzējiem, var noderēt, lai brīdinātu jūs par kādiem aspektiem, piemēram, par iespējamām medicīniskām problēmām, par kurām jums būtu jāzina, bet kuras (vēl) nav apstiprinātas medicīniskā ziņojumā.

Sociālajiem darbiniekiem ir no pirmavota iegūta informācija par pieteikuma iesniedzēju, un viņi var paust bažas par pieteikuma iesniedzēja uzvedību vai citiem viņa dzīves aspektiem uzņemšanas valstī. Pareizi saziņas kanāli un sadarbība starp atbildīgajām iestādēm un citām ieinteresētajām personām, piemēram, uzņemšanas iestādēm, var dot iespēju lietās izskatītājiem iegūt informāciju, kas noder pienācīgai novērtējuma veikšanai.

(n) Pierādījumi, ar ko tiek pārkāptas pieteikuma iesniedzēja pamattiesības

[[Saturs](#)] [[Kontrolesaraksts](#)]

Tā kā pieteikuma iesniedzējs var brīvi iesniegt pierādījumus, lai pamatotu savu pieteikumu, atbildīgajai iestādei ir jāpieņem un jāizvērtē pilnīgi visi iesniegtie pierādījumi, izņemot gadījumus, kad pierādījumu iesniegšana pati par sevi varētu izraisīt pieteikuma iesniedzēja pamattiesību pārkāpumu. Pierādījumu ievākšanai un pieņemšanai būtu jāatbilst pamattiesībām, kas garantētas Eiropas Cilvēktiesību konvencijā (ECTK) un ES Pamattiesību hartā, piemēram, tiesībām uz cilvēka cieņas ievērošanu (ECTK 1. pants un ES hartas 1. pants), tiesībām uz privāto un ģimenes dzīvi (ECTK 8. pants un ES hartas 7. pants), kā arī vispārējām un absolūtam spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās vai sodu aizliegumam (ECTK 3. pants un ES hartas 3. un 4. pants).

Lai gan iestāde var pieprasīt eksperta ziņojumu, “šādas ekspertīzes izmantošanas kārtībai tomēr ir jāatbilst it īpaši Hartā garantētajām pamattiesībām” ⁽⁸⁰⁾.

Izskatot un pieņemot pierādījumus, atbildīgajai iestādei jāņem vērā, cik nopietni šie pierādījumi ietekmē tiesības uz privātumu, un jānovērtē, vai šo ietekmi var uzskatīt par samērīgu ar ieguvumu, ko tā varētu sniegt individuālā pieteikuma faktu izvērtēšanā ⁽⁸¹⁾.

Iestāžu pienākums ir izvērtēt, cik būtiski iesniegtie pierādījumi pamato izskatāmos faktus.

Jo īpaši iestādes nedrīkst izmantot pazemojošas metodes, uzdodot jautājumus par pieteikuma iesniedzēja seksuālo dzīvi, prasot pierādījumus par seksuālām darbībām un veicot testus, kuru

⁽⁷⁹⁾ Pārstrādātās PPD 10. panta 3. punkta d) apakšpunkts.

⁽⁸⁰⁾ EST 2018. gada 25. janvāra spriedums lietā [F. pret Bevéndorlasi és Állampolgársági Hivatal](#), Nr. C-473/16, EU:C:2018:36, 48. punkts. Kopsavilkums pieejams [EUAA judikatūras datubāzē](#).

⁽⁸¹⁾ EST 2018. gada 25. janvāra spriedums lietā [F. pret Bevéndorlasi és Állampolgársági Hivatal](#), Nr. C-473/16, EU:C:2018:36, 55. punkts un turpmākie punkti. Kopsavilkums pieejams [EUAA judikatūras datubāzē](#).

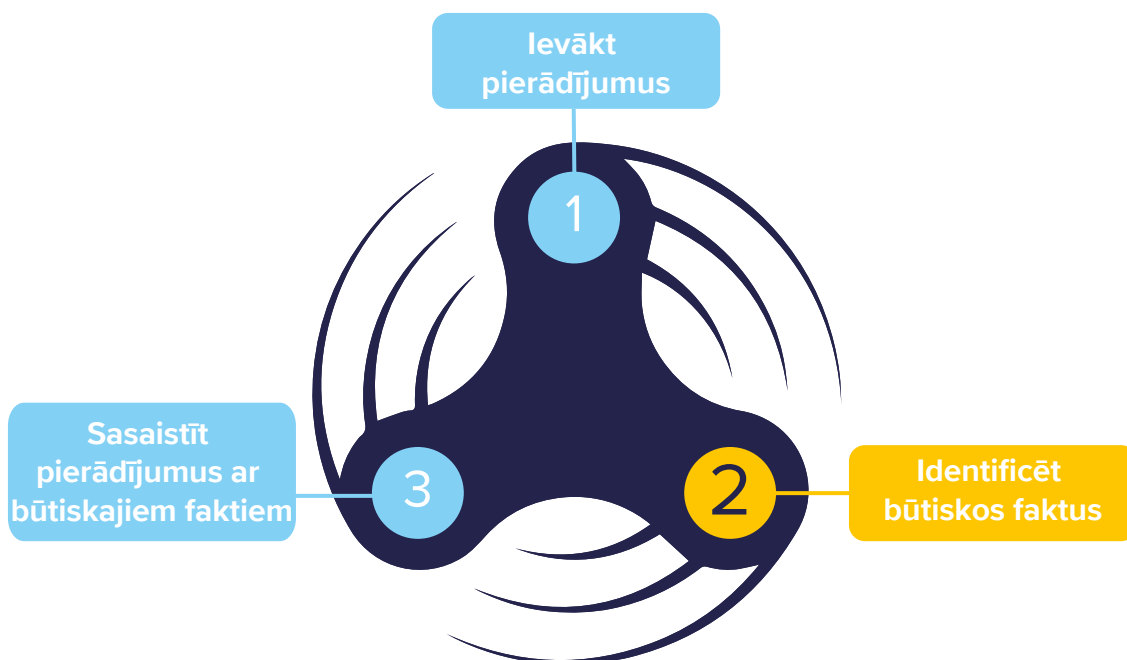
mērķis ir noteikt personas seksuālo orientāciju vai dzimumidentitāti, kā to ir precizējusi Eiropas Savienības Tiesa (EST) ⁽⁸²⁾.

Lai tiktu ievērotas šīs pamattiesības, atbildīgā iestāde nedrīkst pieņemt, piemēram, iesniegtos videoierakstus ar pieteikuma iesniedzēja intīmām darbībām, lai pamatotu pieteikumu seksuālās orientācijas dēļ. EST ir norādījusi, ka “atļaujot vai pieņemot šāda veida pierādījumus, pārējiem pieteikuma iesniedzējiem tiktu dots pamudinājums un *de facto* viņiem tiktu pieprasīti šādi pierādījumi” ⁽⁸³⁾. Daudzos gadījumos šādi pierādījumi arī netiek uzskatīti par būtiskiem, lai pamatotu seksuālo orientāciju.

1.2. Būtisko faktū identificēšana un formulēšana

[Saturš] [Kontrolsarakstš]

5. attēls. Būtisko faktū identificēšana

⁽⁸²⁾ EST 2014. gada 2. decembra spriedums lietā [A, B, C pret Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie](#), apvienotās lietas C-148/13–C-150/13, EU:C:2014:2406, 59.–66. punkts. Kopsavilkums pieejams [EUAA judikatūras datubāzē](#).

⁽⁸³⁾ EST 2014. gada 2. decembra spriedums lietā [A, B, C pret Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie](#), apvienotās lietas no C-148/13 līdz C-150/13, EU:C:2014:2406, 59.–66. punkts. Kopsavilkums pieejams [EUAA judikatūras datubāzē](#).

Kas ir būtiskie fakti

Būtiskie fakti ir (apgalvotie) fakti un apstākļi, kas ir saistīti ar vienu vai vairākiem bēgļa ⁽⁸⁴⁾ vai personas, kas ir tiesīga saņemt alternatīvo aizsardzību ⁽⁸⁵⁾, definīcijas būtiskajiem elementiem, un attiecas uz pieteikuma būtību.

Tā kā būtiskie fakti ir tieši saistīti ar atbilstības kritērijiem starptautiskās aizsardzības saņemšanai, to pareiza noteikšana ir būtiska ticamības novērtējuma un riska novērtējuma veikšanai. Būtiskie fakti nosaka novērtējuma tvērumu un palīdz strukturēt argumentāciju. Izskatot pieteikumu, pārbauda tikai tos pierādījumus, kas saistīti ar identificētajiem būtiskajiem faktiem.

Būtisko faktu identificēšana ir nepārtraukts process. Tas sākas, kad jūs pirms personiskās intervijas iepazīstaties ar lietu, pārbaudot informāciju, kas pieejama reģistrācijas dokumentos, un pieteikuma iesniedzēja iesniegtos papildu pierādījumus. Tas turpinās personiskās intervijas laikā, ievācot paziņojumus un visus pārējos pierādījumus. Veicot ticamības un riska novērtējumu, joprojām var tikt konstatēti jauni būtiski fakti.

1.2.1. Identificēt būtiskos faktus

(a) Identificēt būtiskus faktus, pamatojoties uz atbilstības kritērijiem

[Satus] [KontROLSARAKSTS]

Lai pareizi identificētu būtiskos faktus, vispirms noskaidrojiet **atbilstības kritērijus**, kas izriet no bēgļa un personas, kas ir tiesīga saņemt alternatīvo aizsardzību, juridiskajām definīcijām.

Jēdziena “bēglis” un jēdziena “persona, kas ir tiesīga saņemt alternatīvo aizsardzību” definīciju dažādo komponentu, t. i., atbilstības kritēriju, sadalījums dod iespēju pareizi identificēt būtiskos faktus konkrētajā pieprasījumā.

⁽⁸⁴⁾ 1.A panta 2. punkts ANO Ģenerālā asamblejas 1951. gada [Konvencijā par bēgļa statusu](#), Ženēva, 1951. gada 28. jūlijs, ANO, Līgumu sērija, 189. sējums, 137. lpp., un [Protokols par bēgļa statusu](#), 1967. gada 31. janvāris, ANO, Līgumu sērija, 606. sējums, 267. lpp. (ES patvēruma tiesību aktos un Eiropas Savienības Tiesā saukta par “Ženēvas konvenciju”); pārstrādātās KD 2. panta d) punkts.

⁽⁸⁵⁾ Pārstrādātās KD 2. panta f) punkts un 15. pants.

1. tabula. Atbilstības kritēriji

Bēgļa definīcija	Personas, kas tiesīga saņemt alternatīvo aizsardzību, definīcija
1. ir trešās valsts valstspiederīgais vai bezvalstnieks ārpus savas izcelsmes valsts vai agrākās pastāvīgās dzīvesvietas valsts	
2a. pamatoti baidās no vajāšanas	2b. ir nopietns pamats uzskatīt, ka pastāv reāls risks, ka var tikt nodarīts būtisks kaitējums ⁽⁸⁶⁾
3. rases, reliģijas, tautības, politisko uzskatu, piederības kādai noteiktai sociālai grupai dēļ	—
4. nespēj vai pamatotu baiļu vai riska dēļ nevēlas izmantot izcelsmes valsts aizsardzību vai nespēj vai šādu baiļu dēļ nevēlas atgriezties agrākajā pastāvīgās dzīvesvietas valstī	
5. nav piemērojami noteikumi par izslēgšanu no aizsardzības saņēmēju loka ⁽⁸⁷⁾	

Sākumpunkts ir faktu apzināšana saistībā ar pieteikuma iesniedzēja **valstspiederību (1)** un identitāti, kā arī visi attiecīgie pagātnes un pašreizējie fakti un pastiprinošie personīgie apstākļi, kas pamato pieteikuma iesniedzēja **bailes un risku pēc atgriešanās (2)**. Attiecībā uz katru faktu, kas pamato bažas un riskus pēc atgriešanās, jūs pēc tam izpētīsiet **iesmeslus (3)**, kas radīja vai rada attiecīgās bažas un riskus, un kāpēc pieteikuma iesniedzējs nevar izmantot **aizsardzību (4)** savā izcelsmes valstī. Šie būtiskie fakti ir jāpapildina ar jebkādiem iespējamiem faktiem, kas var norādīt uz **izslēgšanu no aizsardzības saņēmēju loka (5)**. Jāņem vērā, ka pieteikuma iesniedzēja valstspiederība būs izšķiroša arī, izvērtējot bailes vai riskus un jo īpaši valsts aizsardzības pieejamību. Tāpēc valstspiederība vai tās neesība pēc noklusējuma ir būtisks fakts.

Tādējādi, pamatojoties uz atbilstības kritērijiem, tiks noteiktas šādas būtisku faktu grupas:

1. pieteikuma iesniedzēja valstspiederība vai tās neesība;
2. fakti, kas pamato bailes vai riskus pēc atgriešanās;
3. konstatēto baiļu vai risku iemesli;
4. pieejamā aizsardzība pret to, kas izraisa bailes vai rada riskus, vai tās neesība;
5. fakti, kas saistīti ar iespējamu izslēgšanu no aizsardzības saņēmēju loka.

⁽⁸⁶⁾ Pārstrādātās KD 15. pants. “Būtisku kaitējumu veido:

a) nāvessods vai tā izpilde; vai

b) pieteikuma iesniedzēja spīdzināšana vai necilvēcīga pazemojoša izturēšanās pret viņu, vai necilvēcīga vai pazemojoša sodīšana izcelsmes valstī; vai

c) smagi un individuāli draudi civiliedzīvotāja dzīvībai vai veselībai plaši izplatītas vardarbības dēļ starptautisku vai iekšēju bruņotu konfliktu gadījumā”.

⁽⁸⁷⁾ Izslēgšanas noteikumi ir minēti pārstrādātās KD 12. un 17. pantā. Plašāku informāciju sk. EASO publikācijā [Praktiskā rokasgrāmata. Izslēgšana](#), 2017. gada janvāris.

Jāņem vērā, ka pieteikuma iesniedzēji ne vienmēr zina, kas ir būtiski viņu pieteikumu izskatīšanā. Tāpēc viņi var jums izklāstīt vairākas bailes un problēmas, kas viņiem ir svarīgas, bet ne vienmēr ir būtiskas starptautiskās aizsardzības kontekstā. Jums kā lietas izskatītājam ir jābūt informētam par atbilstības kritērijiem un, pamatojoties uz tiem, jānosaka, kuri pieteikuma aspekti ir būtiski un tāpēc identificējami kā būtiski fakti.

Nākamajā tabulā ir parādīta saikne starp atbilstības kritērijiem un faktiem un apstākļiem, kā arī sniegti daži pamatjautājumi, kas varētu palīdzēt identificēt būtiskos faktus konkrētajā pieteikumā. Šie indikatīvie uzvedinošie jautājumi ir sniegti kā atbalsts faktu identificēšanā. Atkarībā no lietas apstākļiem tie būs jāpapildina ar sīki izstrādātiem izpētes jautājumiem, lai noskaidrotu visus būtiskos faktus. Tā kā šie jautājumi ir indikatīvi, tie var nebūt būtiski visos gadījumos, un, tos izmantojot personiskajā intervijā, tie ir jāformulē atbilstoši katrai lietai ⁽⁸⁸⁾.

2. tabula. Pamatjautājumi, lai identificētu būtiskus faktus

Atbilstības kritēriji	Identificēt būtiskus faktus, kas saistīti ar atbilstības kritērijiem	Uzvedinoši jautājumi, lai palīdzētu identificēt būtiskos faktus (neizsmeļošs saraksts)
1. Trešo valstu valstspiederīgie ārpus savas izcelsmes valsts / agrākās pastāvīgās dzīvesvietas valsts	Identificēt faktus, kas saistīti ar pieteikuma iesniedzēja valstspiederību vai tās neesību	- Kāda ir pieteikuma iesniedzēja valstspiederība vai agrākās pastāvīgās dzīvesvietas valsts? - Vai ir kādas citas valstspiederības, kas pieteikuma iesniedzējam var būt vai uz ko viņam ir tiesības? - Vai pieteikuma iesniedzējs ir pakļauts bezvalstniecības riskam?
2. Pamatotas bailes no vajāšanas vai reāls būtiska kaitējuma risks	Identificēt faktus, kas saistīti ar bailēm vai riskiem pēc atgriešanās, un apstākļus, kas tās pastiprina	- Kas ar pieteikuma iesniedzēju ir noticis iepriekš, ko varētu uzskatīt par vajāšanu vai būtisku kaitējumu (tostarp kumulatīvā veidā)? - Kas ir noticis ar pieteikuma iesniedzēja ģimeni / draugiem / personām līdzīgos apstākļos? - Kādi pagātnes un pašreizējie fakti, situācijas vai apstākļi rada bailes vai riskus? - Kādi personīgie apstākļi var ietekmēt vajāšanas/kaitējuma risku pieteikuma iesniedzējam? - Kas ir persona vai personas, kuras radīja iepriekšējās problēmas un/vai draudus, tostarp kāds ir to statuss, pilnvaru līmenis un iespējas?

⁽⁸⁸⁾ Papildu norādījumus par tematiem vai jautājumiem, kas var būt būtiski konkrētiem profiliem, sk. EUAA publikācijā [Practical Guide on Political Opinion](#) (Praktiskā rokasgrāmata par politiskajiem uzskatiem), 2022. gada decembris; EUAA publikācijā [Practical Guide. Interviewing Applicants with Religion-based Asylum Claims](#) (Praktiskā rokasgrāmata. Tādu pieteikuma iesniedzēju intervēšana, kuru patvēruma pieprasījumu pamatā ir reliģija), 2022. gada novembris; EASO publikācijā [Praktiskā rokasgrāmata par iekšējās aizsardzības alternatīvas piemērošanu](#), 2021. gada maijs; EASO publikācijā [Norādījumi par piederību noteiktai sociālai grupai](#), 2020. gada marts; EASO publikācijā [Praktiskā rokasgrāmata. Izslēgšana](#), 2017. gada janvāris.

Atbilstības kritēriji	Identificēt būtiskus faktus, kas saistīti ar atbilstības kritērijiem	Uzvedinoši jautājumi, lai palīdzētu identificēt būtiskos faktus (neizsmeļošs saraksts)
3. Rases, tautības, reliģijas, politisko uzskatu vai piederības kādai noteiktai sociālai grupai dēļ	Identificēt faktus, kas saistīti ar iemesliem, kuru dēļ pieteikuma iesniedzējs baidās no draudiem	- Kādu iemeslu dēļ pieteikuma iesniedzējs baidījās vai baidās no draudiem? - Kāda, pēc pieteikuma iesniedzēja domām, ir vajāšanas dalībnieku motivācija? - Kāds ir pamatojums apgalvojumam par aizsardzības nepieejamību?
4. Nespēja vai nevēlēšanās izmantot izcelsmes valsts / pastāvīgās dzīvesvietas valsts aizsardzību	Identificēt faktus, kas saistīti ar apgalvojumu par aizsardzības nepieejamību	- Kas ir aizsardzības dalībnieki, un kādas ir to spējas nodrošināt aizsardzību pret problēmām? - Kāda veida aizsardzību (un kādā mērā) pieteikuma iesniedzējs saņēma, un, ja nesaņēma, kāpēc tā netika piedāvāta, un kādi faktori ietekmē aizsardzības pieejamību? - Vai izcelsmes valstī ir reģions, kas var piedāvāt IAA? ⁽⁸⁹⁾
5. Nepiemēro noteikumus par izslēgšanu	Identificēt visus elementus, kas saistīti ar izslēgšanu no aizsardzības saņēmēju loka	Vai pieteikuma iesniedzēja profilā vai darbībā ir kādas norādes, kas liecina par iespējamu izslēgšanu no aizsardzības saņēmēju loka?

Jāatceras, ka būtisku faktu konstatēšana nav juridisks novērtējums kā tāds. Identificēti tiek tikai fakti vai apstākļi, kas ir būtiski pieteikuma izskatīšanā un var pamatot dažādus starptautiskās aizsardzības definīcijas atbilstības kritērijus.

(b) Būtiskie fakti, kas saistīti ar pagātnes un tagadnes faktiem, situācijām un apstākļiem

[[Satus](#)] [[KontROLSARAKSTS](#)]

Būtiskie fakti, visticamāk, ietver pagātnes **pieredzi, notikumus un incidentus**, parasti izcelsmes valstī, kuri notikuši tieši ar pieteikuma iesniedzēju vai viņam tuvām personām un kuru mērķis bija kaitēt pieteikuma iesniedzējam vai citām personām ar līdzīgu profilu. Pagātnes notikumi var pamatot bailes vai risku, tostarp to iemeslus, un aizsardzības nepieejamību, kā arī var būt pamats izslēgšanai no starptautiskās aizsardzības saņēmēju loka.

⁽⁸⁹⁾ Plašāku informāciju par būtiskiem faktiem, ko var konstatēt saistībā ar IAA, sk. EASO publikācijā [Praktiskā rokasgrāmata par iekšējās aizsardzības alternatīvas piemērošanu](#), 2021. gada maijs.

Paraugprakse

Personiskajā intervijā ⁽⁹⁰⁾, veicot ar pagātnes faktiem vai notikumiem saistītu faktu vai notikumu izpēti, var izmantot 5 “K” jautājumus (kas, kurš, kāpēc, kad, kur), lai nodrošinātu, ka tiek ievākta visa nepieciešamā informācija par katru būtisko faktu. Piemēram, kāds notikums notika un kādos apstākļos? Kur tas notika? Kad tas notika? Kāpēc tas notika?

Šādi var nodrošināt, ka pierādījumu ievākšanas posmā tiek apkopota visa nepieciešamā informācija par katru būtisko faktu. Tādējādi pirms ticamības un riska novērtējuma varat pārbaudīt, vai jums ir pietiekami daudz informācijas, lai veiktu rūpīgu pārbaudi.

Piemērs par to, kā identificēt būtiskus faktus. [Aktīvistes no B valsts lieta](#)

Vairāki viņas stāstījumā minētie incidenti ir būtiski fakti, jo tie ar viņu ir notikuši nolūkā apturēt viņas darbību, ko uzskata par neatbilstošu valsts interesēm. Piemērs.

- ✓ 2022. gada janvārī īpašie spēki iebruka pieteikuma iesniedzējas mājā un viņas prombūtnes laikā nogalināja viņas brālēnu, lai izdarītu spiedienu uz pieteikuma iesniedzēju un piespiestu viņu pārtraukt savu darbību.
- ✓ Pieteikuma iesniedzēja cieta autoavārijā pēc tam, kad nezināma persona bija sabojājusi automobiļa bremzes.

Visi šie fakti var pamatot bailes par viņas dzīvību un brīvību pēc atgriešanās, tāpēc viņas pieprasījumam tie ir būtiski.

Jāpatur prātā, ka pieteikuma iesniedzējs var paust bailes atgriezties, **pamatojoties uz pašreizējiem faktiem, darbībām, situācijām vai (personīgiem) apstākļiem**, kas nav izraisījuši nekādus incidentus pagātnē, bet var izraisīt incidentus nākotnē. Tā varētu būt gadījumos, kad pārliecība, uzskati, identitāte un īpašības ir slēptas vai nav paustas izcelsmes valstī, vai gadījumos, kad pieteikuma iesniedzējs aizbēga, kamēr viņam vēl nekas nebija nodarīts, jo viņš zināja, kas ir noticis ar citām personām līdzīgā situācijā. Citi scenāriji ietver apstākļu izmaiņas izcelsmes valstī vai notikumus, kas notikuši pēc pieteikuma iesniedzēja aizbraukšanas, kā arī jaunas darbības, kurās pieteikuma iesniedzējs ir iesaistījies, kopš dzīvo patvēruma valstī (*sur place* prasības).

⁽⁹⁰⁾ Plašākus norādījumus par personiskās intervijas veikšanu sk. EASO publikācijā [Praktiskā rokasgrāmata. Personiskā intervija](#), 2014. gada decembris.

(c) **Būtiski fakti, kas saistīti ar zināmajiem riskiem, kurus pieteikuma iesniedzējs nav minējis**

[[Saturis](#)] [[Kontrolesaraksts](#)]

Būtiskie fakti var ietvert arī faktus un apstākļus, kurus pieteikuma iesniedzējs nav (nepārprotami) minējis, bet kurus var identificēt, pamatojoties uz pieteikuma iesniedzēja profilu un situāciju izcelsmes valstī.

Pieteikuma iesniedzēji var neizpaust informāciju dažādu iemeslu dēļ, tostarp bailu, kauna, neinformētības, vardarbības vai diskriminācijas normalizēšanas vai atzīšanas dēļ⁽⁹¹⁾. Pieteikuma iesniedzēji var arī vienkārši nezināt par risku vai neapzināties, ka tas var būt būtisks saistībā ar starptautiskās aizsardzības pieteikumu. Ja patvēruma iestādei ir zināmi šādi iespējamie riski, saskaņā ar jūsu pienākumu sadarboties (sk. [1.1.1. iedaļas b\) punkta vi\) apakšpunktu](#) “[legūt atbilstošu izcelsmes valsts informāciju un citus pierādījumus](#)”) un attiecīgo tiesu praksi⁽⁹²⁾ jums ir jāidentificē pamatā esošie būtiskie fakti un kopā ar pieteikuma iesniedzēju tie jāizpēta.

Piemērs par to, kā identificēt būtiskus faktus. [Jaunas sievietes no C valsts lieta](#)

Šajā gadījumā ir zināms, ka pieteikuma iesniedzēja ir 19 gadus veca un ka viņa ir no valsts, kurā saskaņā ar IVI sieviešu dzimumorgānu kropļošanas/apgraizīšanas rādītājs ir viens no augstākajiem pasaulē, tā ir plaši izplatīta visā valstī un skar gan bērnus, gan jauniešus. Lai gan pieteikuma iesniedzēja nav izteikusi bailes no tā, ka viņu varētu pakļaut sieviešu dzimumorgānu kropļošanai/apgraizīšanai, jums tik un tā būs rūpīgi jāizpēta šis jautājums intervijā, lai redzētu, vai ir elementi, kas var radīt risku.

Intervijā, izpētot tematu plašāk, pieteikuma iesniedzēja paskaidro, ka viņa netika apgraizīta, jo viņas vecāki vienmēr atteicās, kad pārējā ģimene lūdza, lai tas notiktu. Arī viņas māsa nav apgraizīta. Tomēr viņas tante, kura pēc vecāku nāves ir uzņēmusies atbildību par māsām C valstī, pirms divām nedēļām informēja viņas, ka apgraizīšana ir plānota nākamajā nedēļā kopā ar dažām meitenēm no citām ģimenēm. Pieteikuma iesniedzēja baidās par viņām, tas var būt ļoti sāpīgi, bet neko nevar darīt. Viņas tante saka, ka ģimene tiks apkaunota, ja viņas to neizdarīs, un māsām nevarēs atrast vīrus.

Pamatojoties uz šiem jaunajiem elementiem, jūs formulēsiet attiecīgos būtiskos faktus par sieviešu dzimumorgānu kropļošanas/apgraizīšanas risku nākotnē.

Būtisks fakts. Prasītājas tante, kura pēc vecāku nāves ir atbildīga par prasītāju un viņas māsām, ir noorganizējusi masu apgraizīšanu.

⁽⁹¹⁾ EST 2014. gada 2. decembra spriedums lietā [A, B, C pret Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie](#), apvienotās lietas C-148/13–C-150/13, EU:C:2014:2406, 69.–71. punkts. Kopsavilkums pieejams [EUAA judikatūras datubāzē](#).

⁽⁹²⁾ ECT 2016. gada 23. marta spriedums lietā [F.G. pret Zviedriju](#), Nr. 43611/11, ECLI:CE:ECHR:2016:0323JUD00436111, 127. punkts. Kopsavilkums pieejams [EUAA judikatūras datubāzē](#).

(d) Jāņem vērā pieteikuma iesniedzēja personīgie apstākļi, kas saistīti ar būtiskajiem faktiem

[[Saturs](#)] [[KontROLSARAKSTS](#)]

Apzinot būtiskos faktus, ir pienācīgi jāņem vērā pieteikuma iesniedzēja personīgie apstākļi. Ja personīgie apstākļi paši par sevi nav būtiski fakti, bet var ietekmēt risku pēc atgriešanās, tie ir jāapzina un skaidri jānorāda, formulējot būtisko faktu, lai uzvērtu to nozīmi. Pēc iespējas arī jāievāc pierādījumi par personīgajiem apstākļiem un jānovērtē to ticamība, pirms veikt pieņemtā būtiskā fakta riska novērtējumu kopumā.

Piemērs par to, kā identificēt būtiskus faktus. [Jauna vīrieša no A valsts lieta](#)

Šis jaunais vīrietis ir 18 gadus vecs. Viņš nāk no X ciema un ir Y klanā loceklis. Viņš ir mazizglītots, un viņš ir laukstrādnieku dēls.

Šie personīgie apstākļi, kas saistīti ar viņa ģimeni, izglītību, sociālo izcelsmi un vidi, kurā viņš dzīvoja, nav tieši saistīti ar viņa bailēm, jo tie paši par sevi nebija iemesls, kādēļ viņš tika aicināts pievienoties teroristu grupējumam. Tomēr, iespējams, ka šie apstākļi padarīja (un padara) viņu par vieglāku mērķi teroristu grupējumam, jo tie var ietekmēt viņa spēju pretoties uzaicinājumiem. Tāpēc, lai pieteikuma iesniedzēja personīgie apstākļi tiktu pienācīgi ņemti vērā risku izvērtēšanā, tiem ir jāpapildina attiecīgie būtiskie fakti un jābūt iekļautiem to formulējumā.

Būtiskais fakts. Pieteikuma iesniedzējs – 18 gadus vecs laukstrādnieku dēls ar zemu izglītības līmeni un zemu sociālo stāvokli, kurš nāk no neliela ciemata X apgabalā un pieder Y klanam, vairākkārt tika aicināts pievienoties teroristu grupējumam.

Svarīgi ir arī paturēt prātā, ka personīgie apstākļi var ietekmēt arī pieteikuma iesniedzēja spēju pamatot savu pieteikumu vai kļūt par ticamības novērtējumu izkropļojošiem faktoriem. Šos apstākļus nedrīkstētu formulēt kā būtiskus faktus (to daļu), par ko veic ticamības novērtējumu. Tomēr tie ir jāapzina un jāatzīmē, jo tie ir jāņem vērā ne tikai intervijā, bet arī ticamības novērtējumā (sk. [2.3. iedaļu “Nemt vērā individuālos un netiešos faktorus, kas varētu būt faktu sagrozīšanas iemesli”](#)).

Piemērs par to, kā jāņem vērā personīgie apstākļi. [Jauna vīrieša no A valsts lieta](#)

Traumatiskie pārdzīvojumi, ko pieteikuma iesniedzējs piedzīvoja ceļojuma laikā uz Eiropu, pieprasījumam nav būtiski. Tomēr trauma var ietekmēt pieteikuma iesniedzēja atmiņu, kognitīvās spējas un emocionālo reakciju, un tāpēc arī to, kā viņš spēj sazināties un pamatot savu pieprasījumu personiskajā intervijā. Tāpēc šie apstākļi ir jāsaprot un pienācīgi jāņem vērā, piemērojot ticamības kritērijus. Pieteikuma iesniedzēja iesniegtais psihosociālais ziņojums var būt noderīgs pamatojošs materiāls.

Šos personīgos apstākļus var izskatīt arī “neaizsargātības novērtējumā” (kas neietilpst šīs praktiskās rokasgrāmatas tvērumā). Tas jo īpaši attiecas uz gadījumiem, kad nav pieejami medicīnisko vai psihosociālo pārbaužu ziņojumi vai citi noderīgi pierādījumi, kas palīdzētu noteikt šos apstākļus, vai kad ir nepieciešamas specializētākas zināšanas ⁽⁹³⁾.

(e) Izslēgt faktus, kas nav būtiski

[Saturs] [Kontrolesaraksts]

Iepriekšējās iedaļās ir skaidrots, kāpēc fakti, kas nav saistīti ar atbilstības kritērijiem, nav būtiski fakti. Ja fakti un apstākļi, kas tiek apzināti pieprasījuma ietvaros, nav būtiski, tie nav jāformulē un turpmāk nav jāņem vērā, veicot ticamības un riska novērtējumu. Citiem vārdiem sakot, tas nozīmē, ka tam, vai šādi fakti ir ticami vai nav, nav nozīmes, izvērtējot pieprasījumu.

Piemērs par notikumiem, kas nav identificēti kā būtiski fakti. [Jauna vīrieša no A valsts lieta](#)

Jaunais vīrietis minēja, ka viņa ģimenei piederēja neliels zemes gabals, taču pēc strīda par mantojumu tēvocis atņēma viņu zemi. Iespējams, ka pieteikuma iesniedzējam šis notikums ir bijis ārkārtīgi svarīgs, taču, to izpētot intervijas laikā, jūs noskaidrosiet, ka pieteikuma iesniedzējam un viņa ģimenei šis notikums nav radījis nekādas turpmākas sekas, nav pieteikuma pamatā un nav atklājies neviens elements, kas varētu to sasaistīt ar kādu no atbilstības kritērijiem. Attiecīgi jūs neidentificēsiet un neformulēsiet to kā būtisku faktu, jo jums tas nebūs jāņem vērā turpmākajā pieprasījuma novērtējumā. Tas arī nozīmē, ka tā ticamība nav būtiska pieprasījuma novērtējumā.

Dažos gadījumos ne tikai pieprasījuma konkrētiem aspektiem, bet arī pieteikuma iesniedzēja paziņojumiem kopumā nav nekādas saistības ar atbilstības kritērijiem un nav turpmāku norāžu par iespējamu nākotnes risku, ņemot vērā pieteikuma iesniedzēja profilu un pieejamo IVI. Šādā gadījumā, ja profils un pieprasījums tiek pienācīgi izmeklēts personiskajā intervijā un nerodas nekādi citi bažu iemesli, nav jāformulē nekādi būtiski fakti saistībā ar bailēm vai būtiska kaitējuma risku. Tomēr lēmumā tik un tā būtu jānorāda, kuri fakti veido pieprasījumu un kāpēc tie netiek uzskatīti par būtiskiem faktiem.

Neraugoties uz iepriekš minēto, būtu jārikojas rūpīgi, lai būtisku faktu identificēšana nekļūtu pārāk šaura. Patiesībā, jo vairāk elementu tiek ievākts, jo vairāk “būtisko” elementu var parādīties. Piemēram, ja pieteikuma iesniedzējs apgalvo, ka ir pametis savu valsti tāpēc, ka nevarēja nopelnīt iztiku, personiskajā intervijā būtu jāizpēta un jāprecizē šādas rīcības iemesli. Ja intervijā par to netiek runāts, jūs, piemēram, varat palaist garām faktu, ka pieteikuma iesniedzējam viņa etniskās izcelsmes dēļ nav darba iespēju vai piekļuves veselības aprūpei un mājoklim. Šajā gadījumā viņa etniskā izcelsme būtu būtisks fakts, kas ir iemesls diskriminācijai, kurai pieteikuma iesniedzējs ir pakļauts, un tas būtu saistīts ar atbilstības kritērijiem. Līdzīgā veidā it kā parasts strīds par zemi var būt cēlonis asinsatriebībai, kas atkarībā no situācijas var radīt starptautiskās aizsardzības nepieciešamību. Tāpēc ir svarīgi, ka tad, kad pieteikuma

⁽⁹³⁾ Plašāku informāciju un norādījumus par neaizsargātības novērtēšanu sk. EASO [rīkā personu ar īpašām vajadzībām identificēšanai](#), 2016. gads.

iesniedzējs iesniedz faktus un apstākļus, kas acīmredzami nav būtiski fakti, tiek izpētīts, kāpēc pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka viņa pieprasījumam šie fakti ir būtiski.

Atcerieties, ka vispārīgus faktus neidentificē kā būtiskus faktus

Vispārīgi fakti, kas saistīti ar situāciju izcelsmes valstī un kas ir zināmi, pamatojoties uz IVI izpēti (ko veic, izmantojot IVI izpētes metodiku), var būt būtiski riska un/vai juridiskā novērtējumā, taču tiem neveic šajā rokasgrāmatā aprakstīto ticamības novērtējumu. Tāpēc tie nav jāidentificē kā būtiski fakti.

1.2.2. Formulēt skaidrus, visaptverošus, faktiskus būtiskos faktus

Kad būtiskie fakti ir apzināti, ir svarīgi tos formulēt pareizi, lai tos varētu izmantot kā pamatu pārliecinošam ticamības novērtējumam.

Turpmāk izklāstītie noteikumi palīdzēs jums pareizi formulēt būtiskos faktus, par kuriem tiks veikts ticamības novērtējums.

Aptvert tikai pagātni un tagadni

[[Satus](#)] [[KontROLSARAKSTS](#)]

Būtiskie fakti ir tikai tie fakti, apstākļi un situācijas, kas radušās pagātnē vai pastāv šobrīd. To, kas var notikt nākotnē, nevar formulēt kā būtisku faktu, jo ticamības novērtējumu nevar veikt par kaut ko, kas vēl nav noticis. Iespējamie nākotnes notikumi un riski tiks formulēti un novērtēti vēlākā posmā, veicot risku izvērtēšanu.

Piemērs par to, kā formulēt pagātnes un tagadnes notikumus kā būtiskus faktus.

[Jauna vīrieša no A valsts lieta](#)

Nākotnes risks kļūdaini formulēts kā būtisks fakts:

- ✗ Pieteikuma iesniedzējs nevar atgriezties mājās, jo viņam būs jāpievienojas teroristu grupējumam, pretējā gadījumā viņam būs jācieš no atteikuma izraisītajām sekām.

Ar šo risku saistīto būtisko faktu pareizs formulējums:

- ✓ pieteikuma iesniedzējs vairākkārt tika aicināts pievienoties teroristu grupējumam.
- ✓ Teroristu grupējums ir aizturējis arī citus viņa ciemata zēnus un jauniešus, lai piespiedu kārtā viņus savervētu.

Ievērot pieteikuma iesniedzēja paziņojumus

[[Satus](#)] [[KontROLSaraksts](#)]

Pieteikuma iesniedzēja paziņojumi ir sākumpunkts, formulējot būtiskos faktus. Tas jums palīdzēs par būtiskā fakta priekšmetu noteikt pieteikuma iesniedzēju vai pieteikuma iesniedzēja viedokli. Tam, kā jūs formulējat būtiskos faktus, būtu jāatspoguļo tas, kā pieteikuma iesniedzējs jums tos izklāstīja. Būtiskie fakti būtu jāizklāsta pēc būtības, ievērojot pieteikuma iesniedzēja aprakstīto situāciju. Jāizvairās no vispārīgiem apgalvojumiem, kas neatspoguļo pieteikuma iesniedzēja viedokli, situāciju vai tuvāko apkārtni.

Piemērs par to, kā formulēt būtiskus faktus saskaņā ar pieteikuma iesniedzēja paziņojumiem. [Aktīvistes no B valsts lieta](#)

Būtiskie fakti būtu jāformulē nevis vispārīgi, bet gan atbilstoši pieteikuma iesniedzēja paziņojumiem.

- ✗ Nezināmas personas izmanto iebiedēšanas taktiku.
- ✓ Prasītāju draudēja izvarot un nogalināt, ja viņa nepārtrauks savu darbību.

Ietvert visu attiecīgo informāciju

[[Satus](#)] [[KontROLSaraksts](#)]

Formulējot būtisko faktu, jāpārlicinās, ka ir iekļauta visa būtiskā informācija, kas saistīta ar šo būtisko faktu. Ir svarīgi pievērst uzmanību visiem individuālajiem elementiem, kas var paaugstināt vajāšanas vai būtiska kaitējuma risku, jo īpaši, ja bez šiem elementiem vajāšana vai būtisks kaitējums var netikt atzīti. Ja šādi elementi ir, tie ir skaidri jāiekļauj būtiskā fakta formulējumā.

Piemērs par to, kā formulēt pilnīgus būtiskos faktus. [Jaunas sievietes no C valsts lieta](#)

Nepilnīga un pilnīga būtiska fakta formulējuma piemērs.

- ✗ Pieteikuma iesniedzēja ir vientuļā māte.
- ✓ Pieteikuma iesniedzēja ir jauna vientuļā māte, bārene un savā izcelsmes valstī dzīvo sava tradicionāli noskaņotā tēvoča ietekmē.

Izvairīties no personīgām interpretācijām vai secinājumiem

[[Satus](#)] [[KontROLSaraksts](#)]

Būtiskie fakti ir jānorāda kā fakti neatkarīgi no to veida. Formulējot būtiskos faktus, nedrīkst interpretēt elementus vai izdarīt secinājumus par ticamību. Tas tiks darīts nākamajā posmā – ticamības novērtējumā, kuru veic pēc tam, kad visi būtiskie fakti ir apzināti un formulēti un visi pierādījumi ir ievākti un sasaistīti ar būtiskajiem faktiem.

Piemērs par to, kā izvairīties no būtisku faktu subjektīviem formulējumiem. [Aktīvistes no B valsts lieta](#)

Būtiskais fakts jāformulē nevis subjektīvi, bet gan atbilstoši pieteikuma iesniedzējas iesniegtajiem faktiem.

- ✗ Apšaubāmas ticamības apsūdzības rakstā norādīts, ka pieteikuma iesniedzēja tika apsūdzēta par “pretošanos arestam” un “publisku kūdīšanu uz vardarbību” un drīzumā viņu tiesās karatiesa.
- ✓ Pieteikuma iesniedzējai tika izvirzītas apsūdzības par “pretošanos arestam” un “publisku kūdīšanu uz vardarbību”, un viņa saņēma apsūdzības rakstu, kurā bija norādīts datums, kad notiks karatiesas sēde.

Izvairīties no tiesiskiem aspektiem

[\[Satus\]](#) [\[KontROLSARAKSTS\]](#)

Šajā posmā būtu jāizvairās no tiesisku aspektu iekļaušanas būtisku faktu formulējumā. Atbildes uz tiesiskiem jautājumiem tiks sniegtas juridiskajā analizē.

Piemērs par to, kā būtisku faktu formulēšanā izvairīties no juridiskiem formulējumiem. [Aktīvistes no B valsts lieta](#)

Formulējums, kas paredz juridisko analīzi, būtu jāaizstāj ar formulējumu, kas atbilst pieteikuma iesniedzējas uzrādītajiem faktiem, šajā gadījumā uzskaitot saistītos incidentus.

- ✗ Pieteikuma iesniedzēju vajāja valsts iestādes, veicot vairākas kratīšanas viņas mājoklī.
- ✓ 2022. gada janvārī īpašie spēki iebruka pieteikuma iesniedzējas mājā un viņas prombūtnes laikā nogalināja viņas brālēnu, lai izdarītu spiedienu uz pieteikuma iesniedzēju un piespiestu viņu pārtraukt savu darbību.

1.2.3. Formulēt katru būtisko faktu, pamatojoties uz precīzi noteiktiem faktiem, notikumiem vai situācijām

[\[Satus\]](#) [\[KontROLSARAKSTS\]](#)

Būtiskie fakti ir jāformulē, pamatojoties uz precīzi noteiktiem faktiem, notikumiem, situācijām vai apstākļiem. Tāpēc ir labāk nodalīt faktus un formulēt tos kā atsevišķus būtiskus faktus, lai novērtētu katra atsevišķa fakta ticamību, jo tas jums sniegs pienācīgu pamatu riska novērtējumam. Kļūdaini formulējot dažādus faktus vai situācijas, kas būtu jāvērtē atsevišķi, kā vienu būtisku faktu, jūs riskējat sarežģīt ticamības un riska novērtējumu. Tādējādi pat var tikt izdarīti nepareizi secinājumi. Citiem vārdiem sakot, dažādi draudi vai incidenti, pat ja tie ir savstarpēji saistīti, būtu jāformulē kā atsevišķi būtiski fakti, ja tie notika ilgākā laikposmā vai tajos bija iesaistītas dažādas personas, vai tiem bija atšķirīgi iemesli, vai tie varētu būt notikuši nesaistīti.

Piemērs par to, kā formulēt konkrētus būtiskus faktus. [Aktivistes no B valsts lieta](#)

Pieteikuma iesniedzēja minēja, ka viņas mājā bija notikušas trīs atsevišķas nelikumīgas kratīšanas, lai piespiestu viņu pārtraukt savu darbību. Šie trīs incidenti notika dažādos laikos divu gadu periodā (2022. un 2023. gadā) un bija saistīti ar dažādiem vardarbības veidiem, kas tika vērsti pret dažādiem cilvēkiem. Lai gan kratīšanu izdarītājs un mērķis bija viens un tas pats, tie ir atsevišķi incidenti, kas notikuši neatkarīgi viens no otra. Ja šie dažādie fakti tiktu formulēti kā viens plašs būtiskais fakts, tas varētu izraisīt visu trīs incidentu kā kopuma kļūdainu pieņemšanu vai noraidīšanu.

- ✗ Laikposmā no 2022. līdz 2023. gadam īpašie spēki vairākas reizes iebruka pieteikuma iesniedzējas un viņas ģimenes locekļu mājās.
- ✓ 2022. gada janvārī īpašie spēki iebruka pieteikuma iesniedzējas mājā un viņas prombūtnes laikā nogalināja viņas brālēnu, lai izdarītu spiedienu uz pieteikuma iesniedzēju un piespiestu viņu pārtraukt savu darbību.
- ✓ 2023. gada martā īpašie spēki veica kratīšanu pieteikuma iesniedzējas mājā, lai piespiestu viņu pārtraukt savu darbību; vairāki radnieki piedzīvoja nežēlīgu izturēšanos, un sievietes bija spiestas izģērbties.
- ✓ 2023. gada jūnijā īpašie spēki iebruka pieteikuma iesniedzējas māsu mājā nolūkā izdarīt spiedienu uz pieteikuma iesniedzēju, lai viņa pārtrauktu savu darbību, un tika aizturēti divi viņas māsa dēli.

Neraugoties uz iepriekš minēto vispārējo noteikumu, dažkārt būtiskie fakti ir tik cieši savstarpēji saistīti, ka to ticamību var novērtēt kopā, lai ticamības novērtējums būtu efektīvāks. Tas var attiekties uz gadījumiem, kad daudzi nelieli līdzīgi incidenti ir notikuši vienā un tajā pašā laikposmā, jo īpaši, ja dalībnieki, metodes, iemesli, mērķi un/vai sekas ir vienas un tās pašas.

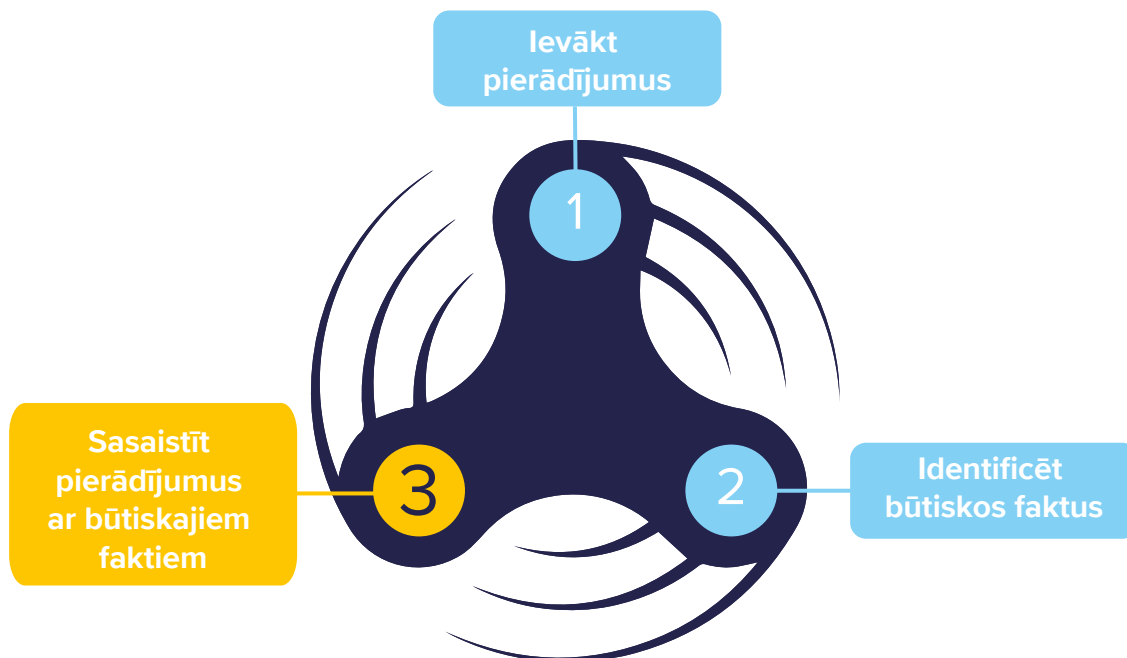
Tomēr jāatceras, ka būtisku faktu apvienošana jāveic ierobežotā mērā un tikai tad, ja ir skaidrs, ka atsevišķs faktu novērtējums nedos atšķirīgu rezultātu.

1.3. Sasaistīt attiecīgos pierādījumus ar būtiskajiem faktiem

[[Saturs](#)] [[KontROLSARAKSTS](#)]

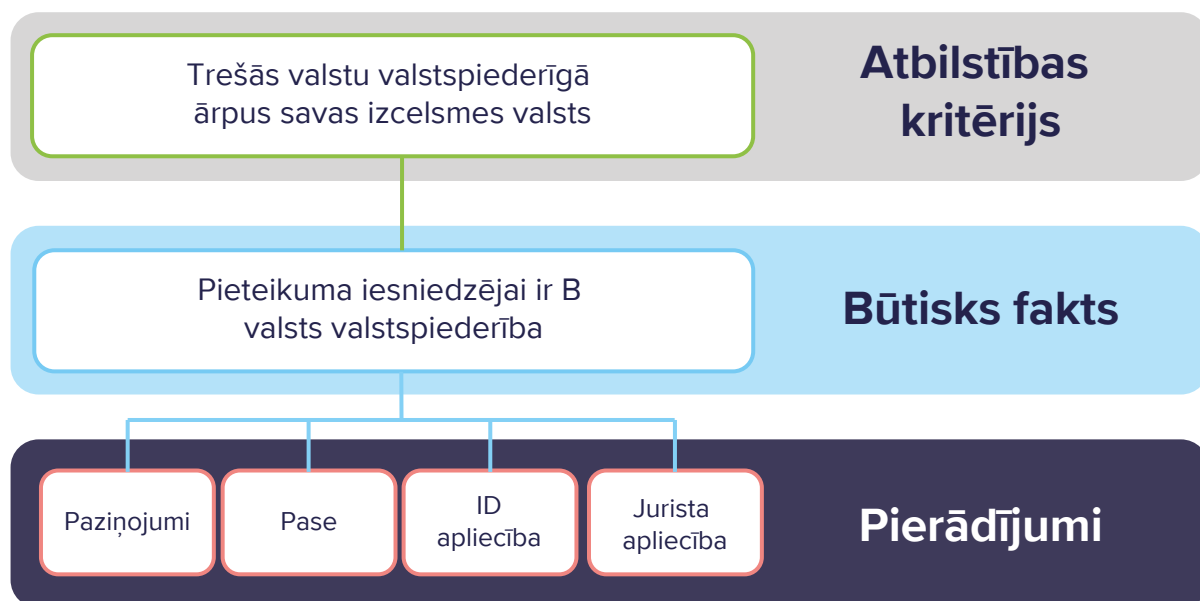
6. attēls. Attiecīgo pierādījumu sasaistīšana ar būtiskajiem faktiem

Kad visi pieejamie pierādījumi ir ievākti un būtiskie fakti ir identificēti, nākamais pierādījumu izvērtēšanas procesa posms ir pieejamo pierādījumu sasaistīšana ar katru būtisko faktu.

Identificējot būtiskos faktus, tiek noteikts, kuru pieprasījuma faktu un apstākļu ticamība ir jānovērtē un tāpēc tie jāpamato ar pierādījumiem. Tāpat kā būtiskais fakts ir jāsaista ar vienu vai vairākiem atbilstības kritērijiem, visi atbilstošie pierādījumi ir jāsaista ar vienu vai vairākiem būtiskajiem faktiem.

7. attēls. Jāsasaista katrs pierādījums ar vienu būtisku faktu – piemērs, pamatojoties uz aktīvistes no B valsts lietu

Sasaistot pierādījumus ar katru būtisko faktu, ir jāizvērtē visi pieejamie pierādījumi, pienācīgi ņemot vērā pierādījumus, kurus pieteikuma iesniedzējs uzskata par svarīgiem savā lietā. Daudzos gadījumos dažus pierādījumu veidus var sasaistīt ar vairākiem būtiskiem faktiem. Pierādījumi var tieši pamatot būtiskā fakta būtību vai pamatot apstākļus, kas var ietekmēt, piemēram, risku vai aizsardzības pieejamību. Pierādījumi var pamatot vai atspēkot būtisko faktu.

Turklāt, sasaistot pierādījumus ar būtisko faktu vai faktiem, ir jāņem vērā arī trūkstošie pierādījumi. Var būt nepieciešams iegūt sīkāku informāciju no pieteikuma iesniedzēja, vai IVI var nebūt pieejama par konkrētu notikumu, vai var nebūt dokumentu par incidentu vai notikumu. Dažos gadījumos var būt nepieciešama papildu izmeklēšana, piemēram, veicot papildu interviju. Ja pierādījumi nav pieejami vai tos nav iespējams iesniegt, šis pierādījumu trūkums jāizskata ticamības novērtējumā, kas ir nākamais pierādījumu izvērtēšanas posms. Šajā posmā nedrīkst izdarīt secinājumus par pierādījumu ticamību vai pieņemamību. Šīs rokasgrāmatas [2. iedaļā “2. solis. Ticamības novērtējums”](#) ir sīki izklāstīts, kā novērtējumā iekļaut trūkstošos pierādījumus.

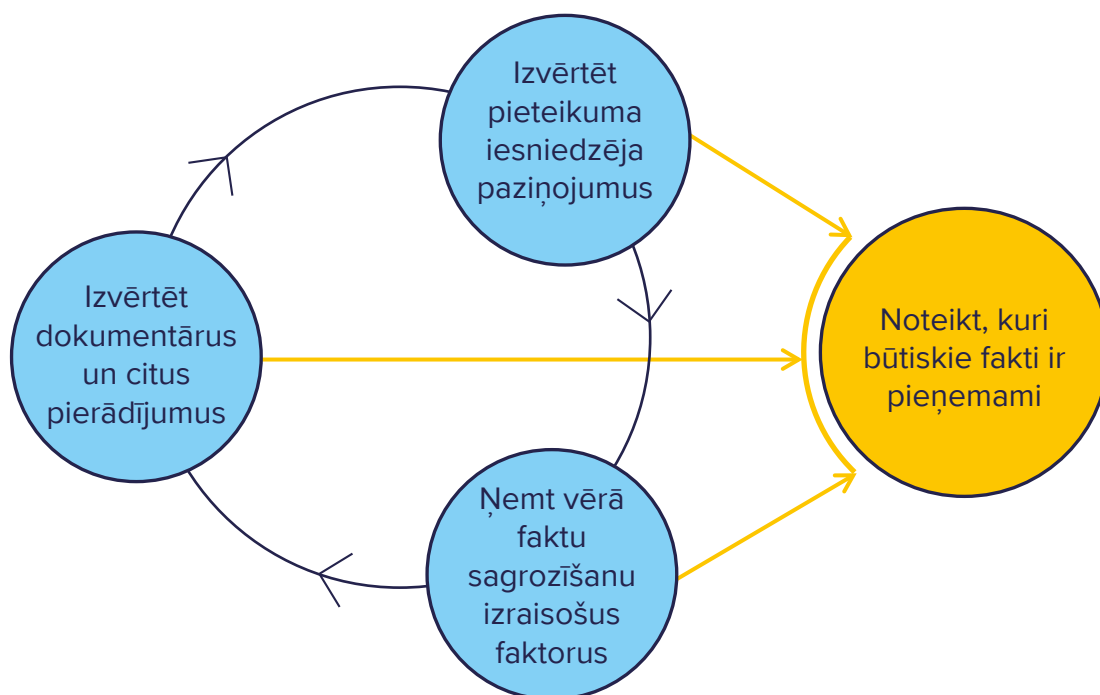
2. 2. solis. Ticamības novērtējums

[[Satura](#)] [[Kontrolesaraksts](#)]

Ticamības novērtējums ir pierādījumu analīzes process, kurā izmanto dažādus kritērijus, lai noteiktu, vai būtisku faktu var pieņemt par ticamu.

Ticamības novērtējums ietver trīs pamatnovērtējumus, kas jāveic dinamiskā veidā, lai izdarītu secinājumus par faktiem, kurus var pieņemt.

8. attēls. Trīs ticamības novērtējuma aspekti, kas ļauj izdarīt secinājumu par pieņemamiem faktiem

Dokumentāro un citu pierādījumu novērtējums ([2.1. iedaļa “Izvērtēt dokumentārus un citus pierādījumus”](#)), pieteikuma iesniedzēja paziņojumu novērtējums ([2.2. iedaļa “Izvērtēt pieteikuma iesniedzēja paziņojumus atbilstīgi ticamības rādītājiem”](#)) un to faktoru ņemšana vērā, kas varētu būt faktu sagrozīšanas iemesli ([2.3. iedaļa “Ņemt vērā individuālos un netiešos faktorus, kas varētu būt faktu sagrozīšanas iemesli”](#)), ir izklāstīti turpmāk trīs atsevišķās secīgās iedaļās, lai atvieglotu to skaidrojumu.

Tomēr secība, kādā tie ir izklāstīti, neatspoguļo to nozīmīgumu vai secību, kādā tiek veikts novērtējums. Praksē visi šie posmi faktiski notiek vienlaikus. Tādējādi, izvērtējot pieteikuma iesniedzēja paziņojumus, jāņem vērā arī faktori, kas varētu būt faktu sagrozīšanas iemesli, kā arī dokumentāro un citu pierādījumu novērtējuma rezultāti. Ņemot vērā visus šos novērtējumus un faktorus, kā arī principu “šaubu gadījumā par labu personai”, jūs varēsiet noteikt, kuri būtiskie fakti ir pieņemami vai noraidāmi ([2.4. iedaļa “Noteikt, vai būtisks fakts ir pieņemams vai noraidāms”](#)).

2.1. Izvērtēt dokumentārus un citus pierādījumus

2.1.1. Novērtēšanas kritēriji

Dokumentāro un citu pierādījumu vērtības pārbaude ietver to būtiskuma un ticamības pārbaudi (šī iedaļa neattiecas uz pieteikuma iesniedzēja paziņojumiem vai pieejamo IVI).

(a) Būtiskums

[\[Saturs\]](#) [\[KontROLSaraksts\]](#)

Būtiskumu nosaka tas, vai pierādījumi attiecas uz konkrētu būtisko faktu. Jo spēcīgāka ir saikne starp pierādījumu un būtisko faktu, jo būtiskāks ir pierādījums. Būtiskums būtu jānoskaidro sarunā ar pieteikuma iesniedzēju.

Viens pierādījums var būt saistīts ar dažādiem būtiskiem faktiem, un tā būtiskums katra būtiskā fakta gadījumā var būt atšķirīgs. Tāpēc pierādījumu būtiskuma novērtējums ir jāveic no jauna attiecībā uz katru būtisko faktu.

(b) Ticamība

[\[Saturs\]](#) [\[KontROLSaraksts\]](#)

Ticamība attiecas uz to, vai un kādā mērā būtiskā fakta pamatošanai var izmantot pierādījumus, kas satur tam būtisku informāciju. Citiem vārdiem sakot, ir jāpārbauda, cik lielā mērā ar šiem pierādījumiem var pamatot būtiskos faktus, uz kuriem tie attiecas.

Aplūkojamo pierādījumu ticamību nosaka, pamatojoties uz turpmāk izklāstītajiem kritērijiem.

Eksistence/sastopamība

[\[Saturs\]](#) [\[KontROLSaraksts\]](#)

Sastopamība attiecas uz to, vai ir iespējams, ka eksistē dokuments vai citi pierādījumi vai tos ir izdevis autors, ņemot vērā pieteikuma iesniedzēja norādīto laiku, vietu un apstākļus. Sastopamības novērtējumu veic, pamatojoties uz IVI vai citu pieejamo informāciju.

Piemērs par pierādījuma eksistences/sastopamības novērtēšanu

Jūsu iestādes rīcībā ir uzticama un aktuāla IVI, kurā minēts, ka pagrīdes organizācija “A” drošības apsvērumu dēļ nekad nav izsniegusi un arī pašlaik neizsniedz biedra kartes. Ja pieteikuma iesniedzējs iesniedz (iespējamu) organizācijas “A” biedra karti, bet nav sniedzis apmierinošu skaidrojumu par to, kā šāda karte tikusi izdota, ir pamatots iemesls uzskatīt, ka karte nav vērtīgs pierādījums, jo organizācija “A” nevarēja izdot šādu pierādījumu.

Saturs

[\[Saturs\]](#) [\[KontROLSARAKSTS\]](#)

Jāizvērtē šādi aspekti.

- Vai dokumenta / cita pierādījuma saturā ir pretrunas?
- Vai dokuments ir precīzs? Ar precizitāti saprot detalizētības pakāpi attiecībā uz konkrētu būtisku faktu.
- Vai dokumentā ir ietverti būtiskā fakta svarīgākie elementi vai tikai otršķirīgi elementi?
- Vai informācija nāk no tieša avota vai arī tā tikai atkārto pieteikuma iesniedzēja paziņojumus? Piemēram, liecības būs vērtīgāks pierādījums, ja autors ir bijis tiešais liecinieks tam, kas tiek apliecināts. Tās būs mazāk vērtīgs pierādījums, ja tā ir tikai pieteikuma iesniedzēja stāstītā atkārtošana, neveicot nekādu īpašu izmeklēšanu, lai pārliecinātos, ka liecības apliecina patiesu notikumu.
- Vai dokuments ir pretrunā ar pieejamo informāciju, tostarp IVI? Vai tas atbilst citiem pieteikumā pieejamiem pierādījumiem?

Veids

[\[Saturs\]](#) [\[KontROLSARAKSTS\]](#)

Dokumenta vai citu pierādījumu veida elements attiecas uz to, vai ir iesniegts pierādījuma oriģināls vai kopija. Veicot novērtējumu, par vērtīgākiem parasti uzskata dokumentu oriģinālus. Tomēr jāpatur prātā, ka pieteikuma iesniedzējiem var nebūt iespējas iegūt dokumenta oriģinālu un ka dažu dokumentu oriģinālus parasti nevar iegūt. Piemēram, daži iestāžu izsniegtie dokumentu oriģināli ir paredzēti, lai tie paliktu iestāžu rīcībā un netiktu izplatīti tālāk. Tas, ka pieteikuma iesniedzējs iesniedz šāda dokumenta oriģinālu, var radīt bažas par to, kā tas nonācis pieteikuma iesniedzēja rīcībā.

Autors

[\[Saturs\]](#) [\[KontROLSARAKSTS\]](#)

Ir jāpārliecinās, kas ir dokumenta autors, kādā statusā viņš ir sagatavojis dokumentu un cik objektīvs viņš ir.

Forma

[\[Saturs\]](#) [\[KontROLSARAKSTS\]](#)

Dokumenta vai citu pierādījumu forma attiecas uz tā oficiālajām sastāvdaļām un to, kā šīs sastāvdaļas ir strukturētas un noformētas, kā arī uz tā stāvokli un to, vai ir kādi bojājumi vai pārveidošanas pazīmes. Formai ir svarīga nozīme dokumenta autentiskuma, ticamības vai īstuma novērtēšanā. Formai ir īpaši liela nozīme tādu dokumentu gadījumā, kuriem ir oficiāls raksturs, jo var gaidīt, ka šādos dokumentos būs oficiālas sastāvdaļas, lai varētu identificēt parakstītājus un iestādi, kuras vārdā dokuments tiek izdots, piemēram, partijas priekšsēdētāja apliecinājums būs uz attiecīgas veidlapas, ar parakstu, zīmogu utt.

Jārīkojas piesardzīgi, izdarot secinājumus par dokumenta īstumu, pamatojoties tikai uz dokumenta formu, jo dažās valstīs nav standartizētas formas noteiktiem dokumentu veidiem

vai arī pārvaldes iestādes var būt pārāk vājas, lai noteiktu standartizētu formu visā to teritorijā. Forma var atšķirties arī atkarībā no tā, kad un kas dokumentu ir izdevis.

2.1.2. Dokumentu autentifikācija

[[Saturs](#)] [[KontROLSaraksts](#)]

Šis iedaļas tvērums

Šis iedaļas mērķis ir paskaidrot dažus vispārīgus principus un sniegt informāciju un norādījumus par dokumentu autentifikāciju, kas var palīdzēt pierādījumu izvērtēšanā. Autentifikācijas tēma ietver daudzus papildu aspektus, kas nav aplūkoti šajā praktiskajā rokasgrāmatā.

Autentifikācija ir vispārliedzinošākā procedūra, lai pārbaudītu dokumenta formu un pierādījuma vērtību. Vispārpieņemtajā nozīmē “ja jūs kaut ko autentificējat, jūs apliecināt vai apstiprināt, ka tas ir patiess” ⁽⁹⁴⁾, “pēc pārbaudes jūs oficiāli paziņojat, ka tas ir patiess” ⁽⁹⁵⁾. Autentifikācija nozīmē, ka jums ir rīki vai iespējas, lai izdarītu pozitīvu vai negatīvu secinājumu par iesniegto pierādījumu īstumu. Jums kā lietas izskatītājam var būt pieejamas dažādas iespējas atkarībā no valsts prakses.

- Jūs varat izmantot zināšanas, kas ir **specializētajiem dienestiem**, piemēram, policijai vai iekšējam dienestam, kura darbinieki ir īpaši apmācīti un kuriem ir pieejami īpaši zinātniski materiāli, lai noteiktu autentiskumu vai atklātu viltojumu. Šādi dienesti spēj analizēt, piemēram, dokumenta raksturīgo iezīmju kvalitāti, piemēram, papīra kvalitāti, izmantoto tinti, viltojuma pazīmes zīmogos, ūdenszīmēs, iesējumos u. c.

Tā ir uzskatāma par vispilnīgāko autentifikāciju.

- Jūs varat paļauties uz attiecīgā dokumenta vai pierādījuma paraugu, kas jums varētu būt pieejams, izmantojot īpašas (iekšējas) **datubāzes**, lai salīdzinātu iesniegto dokumentu ar esošo paraugu.

Turpmāk ir sniegti pasu un citu oficiālo dokumentu, ko izdevušas valstis visā pasaulē, publiski pieejamo tiešsaistes datubāzu piemēri.

- [Autentisku personu apliecināšanu un ceļošanas dokumentu publiskais reģistrs tiešsaistē \(PRADO\)](#) ir personu apliecināšanu un ceļošanas dokumentu paraugu datubāze, ko Eiropas Savienības Padome ir padarījusi publiski pieejamu.
- [EdisonTD](#) ir datubāze, ko izstrādājušas Nīderlandes iestādes sadarbībā ar Amerikas Savienoto Valstu, Apvienoto Arābu Emirātu, Austrālijas un Kanādas iestādēm, kā arī ar Starptautisko Kriminālpolicijas organizāciju (Interpolu). Daļa datubāzes ir publiski pieejama.

⁽⁹⁴⁾ Collins, tiešsaistē *Collins English Dictionary*, “[authenticate](#)”, 2023. gads.

⁽⁹⁵⁾ Collins, tiešsaistē *Collins English Dictionary*, “[authenticate](#)”, 2023. gads.

Dažām citām datubāzēm ir ierobežota piekļuve, taču jūsu iestādei, iespējams, ir piekļuve vai tā var to iegūt.

- [Intranets – Viltoti un autentiski dokumenti tiešsaistē \(iFADO\)](#) ir ES Padomes Ģenerālsēkretariāta portāls, un tajā ir iekļauta papildu informācija salīdzinājumā ar PRADO. Tajā ir arī informācija, kas iekļauta citās datubāzēs, piemēram, dokumentu informācijas sistēmā “Civilstāvoklis”.
- Dokumentu informācijas sistēma “Civilstāvoklis” (DISCS) ir

“tīmeklī bāzēta atsauces sistēma, ko izstrādājušas Nīderlandes, Kanādas, Austrālijas, Apvienoto Arābu Emirātu-Dubaijas, Dānijas un Norvēģijas iestādes (Norvēģijas ID centrs [⁽⁹⁶⁾]). DISCS mērķis ir palīdzēt pārbaudīt ārvalstu un valsts dokumentus, kuros ir informācija par (...) identitāti, valstspiederību, kā arī citiem jautājumiem, kas attiecas uz dokumenta turētāju” ⁽⁹⁷⁾.

- Ja jums ir šaubas par oficiāla dokumenta, kas izskatās kā autentisks dokuments (piemēram, pase), autentiskumu, informāciju varat atrast arī Šengenas Informācijas sistēmā, jo tajā ir uzskaitītas arī nozagtas dokumentu veidlapas.
- Jūs varat arī izmantot īpašu **IVI izpēti**. Lai gan iepriekš minētās datubāzes var būt noderīgas saistībā ar oficiāliem valsts dokumentiem, ir mazāk ticams, ka tajās būs pieejami citu veidu dokumentu paraugi, piemēram, nevalstisku organizāciju izdoti dokumentu paraugi. Tādos gadījumos īpaša IVI izpēte var sniegt jums vērtīgu informāciju (piemēram, dalības karšu, apliecību, nozīmīšu paraugus).
- Meklējiet acīmredzamas rupja viltojuma vai pārveidošanas pazīmes, kuras varat identificēt paši bez specializētas palīdzības.

Jūs, piemēram, varat pamanīt, ka fotogrāfija dokumentā ir nekārtīgi pielīmēta, ka karte ir izgatavota nevis no vienas laminētas kartona sloksnes, bet gan no divām kopā salīmētām un pēc tam laminētām sloksnēm, ka kartes turētāja, domājams, pieteikuma iesniedzēja, paraksts neatbilst tā pieteikuma iesniedzēja parakstam, kura lietu jūs izskatāt (pamatojoties uz dažādām veidlapām, ko pieteikuma iesniedzējs parakstīja patvēruma procedūras laikā), ka oficiālā dokumenta iespiedveidlapas rekvizītu daļā ir rupjas kļūdas organizācijas devīzē utt.

Jāpatur prātā, ka tad, ja pierādījumam ir viltojuma vai pārveidošanas pazīmes (piemēram, trūkstoša lappuse īstā pasē), viltošana vai pārveidošana ir veikta ar konkrētu mērķi – iespējams, lai pārliecinotāk pamatotu patvēruma pieteikumu, taču šādai rīcībai var būt arī cits mērķis. Tas būtu jānoskaidro sarunā ar pieteikuma iesniedzēju.

Autentifikācija var būt sarežģīta un ne vienmēr iespējama. Neiespējamība vai grūtības veikt oficiālu autentifikāciju var būt saistītas, piemēram, ar turpmāk minētajiem iemesliem.

- Ekspertu veiktas autentifikācijas izmaksas.
- Tehniskās problēmas, kas neļauj izdarīt nepārprotamu secinājumu par pierādījumu patiesumu. Tas jo īpaši attiecas uz gadījumiem, kad ir iesniegtas pierādījumu kopijas.

⁽⁹⁶⁾ Sk. [Norvēģijas ID centra tīmekļa vietni](#) un tās īpašo sadaļu par [atsauces datubāzēm](#).

⁽⁹⁷⁾ Sk. [Norvēģijas ID centra tīmekļa vietnes sadaļu](#) par [atsauces datubāzēm](#) un Dānijas Valsts ID centra tīmekļa vietnes sadaļu par [dokumentu datubāzi](#).

- Nav pieejams dokumenta paraugs vai attiecīgie rīki, lai apliecinātu dokumenta autentiskumu.
- Aizliegums iegūt būtisku informāciju no avota, jo pierādījumu avots ir vajāšanas vai būtiska kaitējuma dalībnieks.
- Viena dokumenta veida dažādu versiju vienlaicīga aprīte, jo nav centralizētas pārvaldes un/vai vienotu procedūru šādu dokumentu izsniegšanai.
- Augsts korupcijas līmenis izsniegšanas valstī, kur aprītē ir daudz viltotu dokumentu un korupcijas ceļā iegūtu īstu dokumentu, bet tiek izsniegti arī dokumenti, kas ir īsti gan pēc formas, gan satura.

Neiespējamība vai grūtības noteikt dokumenta autentiskumu nevar attaisnot to, ka netiek turpināta tā izvērtēšana. Neatkarīgi no tā, vai iesniegtie pierādījumi ir autentiski vai ne, ir jāpieņem lēmums par to pierādījuma vērtību attiecībā uz pārbaudāmo būtisko faktu ⁽⁹⁸⁾. Šim novērtējumam var izmantot pārējos kritērijus (dokumenta veida eksistence/sastopamība, saturs, forma, veids, autors) ⁽⁹⁹⁾.

Autentifikācija būtu jāveic noteiktos apstākļos ⁽¹⁰⁰⁾, t. i., ja pierādījumu autors ir uzticams un šāda autentifikācija ir praktiski iespējama, pieejama un var ietekmēt būtiskā fakta novērtējumu.

Jāpatur prātā, ka, veicot novērtējumu, pamatojoties uz iepriekš izklāstītajiem kritērijiem, un veicot jebkādas pasākumus šajā nolūkā (piemēram, lai pārbaudītu dokumenta autentiskumu), ir ārkārtīgi svarīgi vienmēr nodrošināt konfidencialitātes principa ievērošanu (sk. iedaļas [“Pamatprincipi” e\) punktu “Konfidencialitāte”](#)).

2.1.3. Noteikt nozīmību secinājumiem par atsevišķa pierādījuma ticamību

[[Saturs](#)] [[KontROLSaraksts](#)]

Turpmāk izklāstītie principi palīdzēs jums noteikt nozīmību secinājumiem par ticamību, ko esat izdarījis, piemērojot iepriekš minētos novērtēšanas kritērijus.

- Ja nav izpildīti visi ticamības kritēriji, pierādījumam tomēr var būt noteikta nozīmība ticamības novērtējumā. Piemēram, ja ir izpildīti visi ticamības kritēriji, bet pieteikuma iesniedzējs ir iesniedzis tikai dokumenta kopiju, šim pierādījumam joprojām ir konkrēta pierādījuma vērtība, kas ir jāizvērtē kopā ar secinājumiem par ticamību, kuri attiecas, piemēram, uz paziņojumiem (sk. [2.4.1. iedaļu “Nozīmības noteikšana secinājumiem par visu ar būtisku faktu saistīto pierādījumu ticamību”](#)). Tas jādara jo īpaši gadījumos, kad pieteikuma iesniedzējs sniedz pamatotu skaidrojumu par to, kāpēc viņš nevar uzrādīt dokumenta oriģinālu.

⁽⁹⁸⁾ EST 2021. gada 10. jūnija spriedumu lietā [LH pret Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid](#), C-921/19, ECLI:EU:C:2021:478, 42.–44. punkts un 61. punkts. Kopsavilkums pieejams [EUAA judikatūras datubāzē](#).

⁽⁹⁹⁾ Konkrētu dzimšanas apliecības izvērtēšanas piemēru sk. ECT 2014. gada 7. janvāra spriedumā lietā [A.A. pret Šveici](#), Nr. 58802/12, ECLI:CE:ECHR:2014:0107JUD005880212, 61.–63. punkts.

⁽¹⁰⁰⁾ ECT 2012. gada 2. oktobra spriedums lietā [Singh un citi pret Beļģiju](#), Nr. 33210/11, ECLI:CE:ECHR:2012:1002JUD003321011, 100.–105. punkts (pieejams tikai franču valodā). Kopsavilkums pieejams [EUAA judikatūras datubāzē](#).

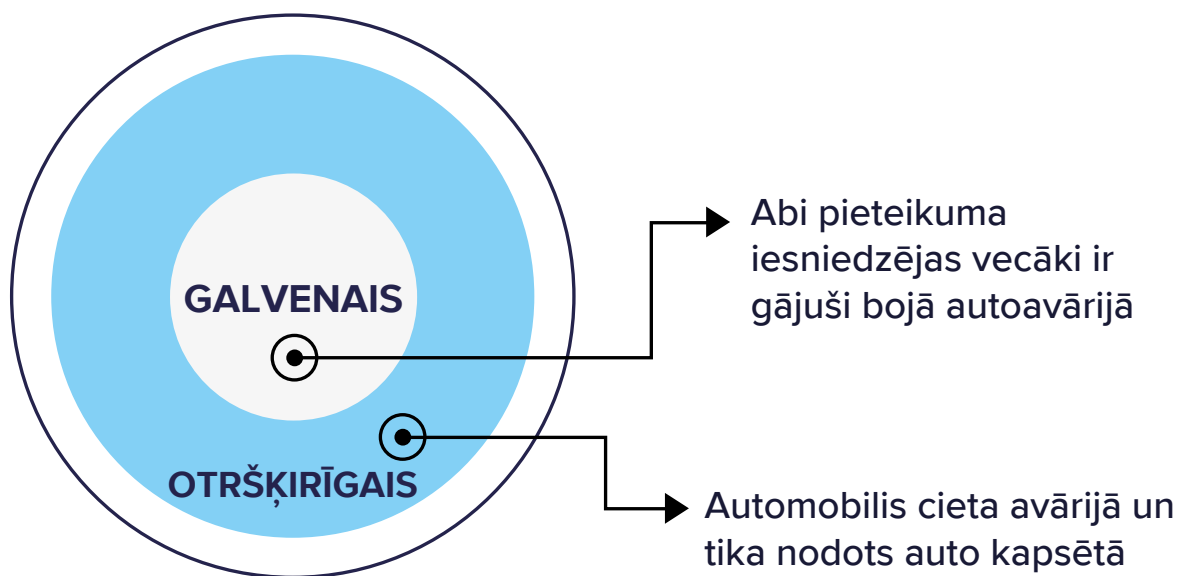
- Apsverot pierādījumu būtiskumu, jāpatur prātā, ka pierādījumiem, kas ir saistīti ar būtiskā fakta galvenajiem elementiem, ir lielāka nozīmība nekā pierādījumiem, kas attiecas uz elementiem, kuri nav saistīti ar būtiskā fakta galvenajiem elementiem un tādējādi ir otršķirīgi. Būtiska fakta pieņemamībai parasti vajadzētu būt atkarīgai tikai no galveno elementu ticamības. Ja otršķirīgos elementus uzskata par neticamiem, to ierobežotā nozīmība nevar ietekmēt būtiskā fakta pamatu, kamēr vien to veido ticami galvenie elementi.

Piemērs par pierādījumiem, kas saistīti ar kādu būtiskā fakta otršķirīgu elementu.

Jaunas sievietes no C valsts lieta

- Izskatāmais pierādījums ir metāllūžņos nodota automobiļa fotogrāfija. Šis pierādījums attiecas uz otršķirīgu pārskata elementu, kas saistīts ar automobiļa avāriju, kurā gāja bojā pieteikuma iesniedzējas vecāki. Tas nav saistīts ar galvenajiem viņu nāves apstākļiem, kā arī nepamato vecāku nāves faktu, bet gan notikumu, kas notika pēc iespējamās nāvējošās avārijas. Šādam dokumentāram pierādījumam nebūs lielas nozīmes, izvērtējot būtisko faktu.
- Līdzīgi arī pretrunīgi paziņojumi par otršķirīgiem elementiem, piemēram, par precīzu auto kapsētas atrašanās vietu vai tās nosaukumu, neietekmēs būtiskā fakta ticamību, ja pierādījumi, t. i., šajā gadījumā pieteikuma iesniedzējas paziņojumi par būtiskā fakta galvenajiem elementiem, atbilst ticamības kritērijiem (sk. [2.2. iedaļu "Izvērtēt pieteikuma iesniedzēja paziņojumus atbilstīgi ticamības rādītājiem"](#)).

9. attēls. Būtiska fakta galvenie un otršķirīgie aspekti – piemērs, kura pamatā ir jaunas sievietes no C valsts lieta

- Maznozīmīgi negatīvi secinājumi par vienu vai vairākiem kritērijiem neliedz uzskatīt pierādījumus par kopumā ticamiem. Kopumā vairāku nebūtisku negatīvu secinājumu esība nenozīmē, ka pierādījumi nepamato būtisko faktu vai mazina tā nozīmi, lai gan tie var liecināt par zināmām šaubām par pierādījumu ticamību. Vairāki maznozīmīgi negatīvi secinājumi par ticamību parasti nekļūst par nozīmīgu negatīvu secinājumu par ticamību.
- Kā sīkāk izklāstīts 1. solī (sk. [1.1.1. iedaļu “Piemērot pienākumu sadarboties \(pierādīšanas pienākums\)”](#)), izskatot visus pierādījumus, kas saistīti ar būtisko faktu, jūs varētu konstatēt, ka trūkst pierādījumu. Ja īpašos apstākļos no pieteikuma iesniedzēja varētu pamatoti sagaidīt, ka viņš sniegs konkrētus pierādījumus, un jūs esat izpildījis savu pienākumu veikt izmeklēšanu, trūkstošajai vai nepilnīgajai informācijai var noteikt zināmu nozīmību, kas tiks ņemta vērā nozīmības noteikšanas procesā, nosakot, vai būtiskais fakts ir pieņemams vai noraidāms (sk. [2.4.1. iedaļu “Nozīmības noteikšana secinājumiem par visu ar būtisku faktu saistīto pierādījumu ticamību”](#)).
- Izvērtējot, kā negatīvs secinājums var ietekmēt pierādījumu ticamību, jāņem vērā, vai pieteikuma iesniedzējam ir bijusi iespēja sniegt paskaidrojumu par šo secinājumu un vai sniegtais paskaidrojums var ietekmēt jūsu novērtējumu par pierādījumu ticamību.
- Novērtējot pierādījumu vērtību, jāņem vērā visi attiecīgie individuālie un netiešie faktori, kas varētu būt faktu sagrozīšanas iemesli (sk. [2.3. iedaļu “Nemt vērā individuālos un netiešos faktorus, kas varētu būt faktu sagrozīšanas iemesli”](#)).

Dokumentāro pierādījumu (apsūdzības raksta) analīzes piemērs [aktīvistes no B valsts](#) lietā

- **Būtiskums.** Iesniegtais apsūdzības raksts ir būtisks, jo prasītāja to saista ar kriminālvajāšanu, kas, kā viņa apgalvo, ir vērsta pret viņu un kuru viņa saista ar savu darbību, aizstāvēt cilvēktiesības. Tas attiecas uz viņas pieteikuma būtisku faktu.
- **Eksistence/sastopamība.** Ir apstiprināts, ka līdzīgās situācijās apsūdzības rakstus izdod Tieslietu ministrija.
- **Saturs.** Apsūdzība attiecas uz pretošanos varas iestādēm, taču tajā minēts kriminālkodeksa pants, kas nav saistīts ar šo pārkāpumu.
- **Forma.** Iesniegtais apsūdzības raksts ir izvietots uz oficiāla izskata iespaidveidlapas. Pamatojoties uz pieejamo un atjaunināto IVI, B valsts Tieslietu ministrijas iestādes ir labi aprīkotas un organizētas un izmanto skaidri noteiktas oficiālas procedūras. Tomēr šā dokumenta augšējā kreisajā stūrī redzamā Tieslietu ministrijas emblēma neatbilst šāda veida dokumentu paraugiem. Dokuments ir parakstīts, taču parakstītāja vārds, uzvārds un zīmogs ir tikko izlasāmi.
- **Veids.** Ir iesniegta apsūdzības raksta kopija. Kā norādīja pieteikuma iesniedzēja, oriģināls palika B valstī. Viņa apgalvo, ka drošības apsvērumu dēļ viņai ir sarežģīti to nosūtīt jums.
- **Autors.** Domājamais dokumenta autors ir Tieslietu ministrija, taču, pamatojoties uz iepriekš minētajiem secinājumiem par dokumenta formu, jūs nevarat skaidri noteikt parakstītāju vai iestādi, kas ir izdevusi dokumentu. Jums var būt pamatotas šaubas par dokumenta īsto autoru.

- **Secinājums.** Pamatojoties uz visiem šiem kritērijiem, šajā dokumentā ir vairākas iezīmes, kuru dēļ jūs varat uzskatīt, ka tam pašam par sevi nav pietiekama pierādījuma vērtība attiecībā uz izskatāmo būtisko faktu. Pat ja pieteikuma iesniedzēja ir sniegusi apmierinošu paskaidrojumu par to, kāpēc tika iesniegta tikai kopija, pierādījuma vērtību mazina tas, ka ir konstatēti vairāki formāli un saturiski trūkumi. Būtu jāizvērtē, vai šos trūkumus var pamatoti izskaidrot, un jāļauj pieteikuma iesniedzējai sniegt paskaidrojumus (piemēram, nesena emblēmu maiņa, sliktas kvalitātes kopija nepietiekamu līdzekļu dēļ). Jebkurā gadījumā šis dokuments būtu jāizvērtē kopā ar visiem pārējiem pierādījumiem, kas attiecas uz būtisko faktu, tostarp pieteikuma iesniedzējas paziņojumiem, pirms izdarīt secinājumu par būtisko faktu kā tādu.

Turpmākajās iedaļās ir aprakstītas vairāku bieži iesniegto pierādījumu veidu specifiskās iezīmes un īpašie aspekti, kas jāņem vērā, tos izvērtējot.

2.1.4. Īpaši dokumentu veidi

(a) Medicīniski un psiholoģiski pierādījumi

[[Satus](#)] [[KontROLSARAKSTS](#)]

Ļoti specifisks pierādījumu veids ir medicīniskie vai psiholoģiskie pierādījumi (sk. 1. soļa [1.1.2. iedaļas k\) punktu “Medicīnisko, psihiatrisko, psiholoģisko pārbaužu ziņojumi”](#) par to, kā medicīniskie pierādījumi var ietekmēt pārbaudi).

Lai noteiktu medicīnisko vai psiholoģisko dokumentu pierādījuma vērtību, ir piemērojami arī visi iepriekš minētie kritēriji. Tomēr medicīniskiem pierādījumiem šie kritēriji ir jāpiemēro īpašā veidā.

Medicīnisko un psiholoģisko pārbaužu ziņojumos būtu jābūt norādītai medicīnas eksperta specializācijai un veiktajai pārbaudei, lai būtu iespējams veikt neatkarīgu ticamības novērtējumu.

Jāpievērš uzmanība medicīniskā ziņojuma saturam, lai redzētu, vai tas ir sagatavots precīzi un profesionāli.

Jāpatur prātā, ka neatkarīgie ārsti un psihiatri izmeklēšanu veic medicīnisku apsvērumu dēļ, nevis saistībā ar starptautiskās aizsardzības pieteikumu (tā pieņemšanu vai noraidīšanu). Tāpēc neatkarīgi medicīnas darbinieki varētu nerakstīt savus novērojumus tā, lai tie būtu noderīgi saistībā ar pieteikumu, vai pat vispār atteikties rakstīt apliecinājumus ar medicīnu nesaistītiem nolūkiem. Lai rastu risinājumu šādā situācijā, patvēruma iestādes atbilstoši attiecīgās valsts praksei var noslēgt līgumus vai vienošanās ar medicīnas ekspertiem, kurus ir apmācījuši un/vai apstiprinājuši tiesa un kuri izprot patvēruma procedūru. Šie eksperti var sagatavot medicīniski juridiskus ziņojumus vai citus apliecinājumus, kurus var uzskatīt par vērtīgiem zinātniskiem pierādījumiem.

Ja jūsu iestāde nevar izmantot ārsta vai medicīnas eksperta speciālās zināšanas, medicīniskā ziņojuma pierādījuma vērtība ir jānoskaidro, pamatojoties uz rādītājiem, kas attiecas uz dokumentāriem pierādījumiem. Turklāt turpmāk minētie punkti var sniegt papildu norādes par medicīniskā dokumenta pierādījuma vērtību.

- Medicīniskajā ziņojumā ir minēts pārbaužu skaits un datumi, veikto pārbaužu veids un ar tām saistītie medicīniskie secinājumi.
- Tas ir balstīts uz vienu vai vairākām pārbaudēm, un tas sniedz horizontālu pārskatu.
- Tas ir samērīgi balstīts uz elementiem, kuru pamatā ir paša pacienta paziņojumi un medicīniskās/psiholoģiskās novērošanas elementi.
- Tas atbilst Stambulas protokola standartiem, ja ir aizdomas par spīdzināšanu vai tās pazīmes.
- Veicot medicīnisko/psiholoģisko ekspertīzi un gatavojot eksperta atzinumu, medicīniskajā ziņojumā nevajadzētu izdarīt secinājumus par to, cik ticami ir pieteikuma iesniedzēja paziņojumi par iespējamiem kaitējuma nodarīšanas incidentiem pagātnē vai pašreizējiem notikumiem, un/vai pieteikuma iesniedzēja atbilstību starptautiskās aizsardzības saņemšanas kritērijiem.

Jāpatur prātā turpmāk minētie punkti.

- Medicīniskie vai psiholoģiskie novērojumi paši par sevi nevar apstiprināt apstākļus, kādos ievainojums, trauma vai simptoms radies, taču tie var sniegt (pārliecināšu) norādi par to, vai ievainojumi, traumas vai simptomi atbilst pieteikuma iesniedzēja paziņojumiem par piedzīvoto smago vardarbību un šādu incidentu hronoloģisko secību.
- Jo īpaši iesniegtos medicīniskos un psiholoģiskos pierādījumus var izmantot dažādiem mērķiem. Ar tiem var pamatot pašu būtisko faktu esību, norādīt uz personīgiem apstākļiem, kas var pakļaut pieteikuma iesniedzēju paaugstinātam vajāšanas vai kaitējuma riskam, vai uz neaizsargātību un īpašām vajadzībām, vai iespējamiem faktoriem, kas varētu būt faktu sagrozīšanas iemesli, kuri jāņem vērā, vācot pierādījumus un novērtējot ticamību. Būtu jānosaka iesniegtā medicīniskā ziņojuma iespējamais dažāda pielietojums pieteikuma iesniedzēja pieprasījuma izskatīšanā.
- Medicīniskā ziņojuma pierādījuma vērtības pārbaudes mērķis ir novērtēt, vai un cik lielā mērā ziņojums apstiprina būtisko faktu, apstākli vai risku, uz kuru tas attiecas, starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanas ietvaros. Jāatceras, ka jūs nedrīkstat izteikt medicīniskus spriedumus vai sniegt savu viedokli par ārsta nozīmētu ārstēšanu. Savukārt ārsts nedrīkst spriest par starptautiskās aizsardzības nepieciešamību ⁽¹⁰¹⁾.
- Ja pieteikuma iesniedzējs iesniedz medicīnisko ziņojumu par apstākļiem, kas varētu mainīties, ir svarīgs pēdējās pārbaudes vai pārbaužu datums. Aktuāls ziņojums var labāk atspoguļot pašreizējo situāciju, savukārt novecojis ziņojums var sniegt norādes par situāciju, kāda tā bija, taču var arī radīt jautājumus par pieteikuma iesniedzēja pašreizējo stāvokli un/vai spējām. Lai gan tas var neietekmēt ziņojuma pierādījuma vērtību saistībā ar pagātnes notikumiem, ziņojuma aktualitāte var būt nozīmīga, novērtējot personīgos apstākļus, kas ietekmē ticamību vai riska novērtējumu.

⁽¹⁰¹⁾ Medicīniskais ziņojums un tā sagatavošanas metode nedrīkst aizskart pieteikuma iesniedzēja pamattiesības. Sk. [1.1.2.n\). iedaļu "Pierādījumi, ar ko tiek pārkāptas pieteikuma iesniedzēja pamattiesības"](#).

Piemērs par medicīniskās izziņas izvērtēšanu. [Jauna vīrieša no A valsts lieta](#)

Pieteikuma iesniedzējs ir iesniedzis ārsta ortopēda izziņu. Piemērojot šai izziņai dokumentāru un citu pierādījumu, kā arī medicīnisko pierādījumu izvērtēšanas vispārējos kritērijus, varētu veikt šādu analīzi.

- **Būtiskums.** Pierādījumi ir būtiski, jo tie ietver iespējamās norādes uz attiecīgajiem personīgajiem apstākļiem, kuri varētu ietekmēt riska novērtējumu saistībā ar drošības apstākļiem A valstī.
- **Eksistence/sastopamība.** Nekas neliecina, ka šāda veida dokuments nav tāds, ko parasti līdzīgos apstākļos izsniedz ārsts ortopēds.
- **Forma.** Izziņa ir uzrakstīta uz ārsta prakses oficiālās iespiedveidlapas. Veidlapas augšdaļā ir ārsta oficiālie rekvizīti (vārds, uzvārds, adrese, tālrunis un faksa numurs), un tajā ir norādīts dokumenta izdošanas datums, autora vārds un uzvārds, kā arī statuss, kādā ārsts iesaistījās ārstēšanā. Uz dokumenta ir arī paraksts un oficiāls zīmogs. Zīmogā ir norādīts autora vārds.
- **Veids.** Ir iesniegts šā dokumenta oriģināls, un tam ir visas oriģinālam raksturīgās pazīmes, jo paraksts un zīmogs ir ar zilu tinti un tie nav kopēti.
- **Autors.** Autors ir ārsts ortopēds, un viņa specialitāte ir skaidri norādīta.
- **Saturs.** Izziņā ir sniegta attiecīga informācija par metodiku, ko izmantoja ārsts, pie kura pacients divas reizes vērsās saistībā ar nopietnām problēmām, ko izraisīja stipras sāpes kājās. Secinājumi ir balstīti galvenokārt uz jaunākajiem medicīniskajiem novērojumiem, tostarp rentgena attēliem, un vairākām saistītām pārbaudēm. Izziņā nav atsauces uz Stambulas protokolu, taču ir secināts, ka šādu stāvokli varēja izraisīt tikai smaga ārēja trauma. Ārsts arī norīkoja pacientu apmeklēt vairākas fizikālās terapijas sesijas un stipru sāpju gadījumā lietot zāles. Izziņā ir minēts, ka šī ārstēšana tiek veikta pirms riskantas operācijas apsvēršanas. Izziņa tika iesniegta personiskajā intervijā, un tā tika sagatavota divas nedēļas pirms pieteikuma iesniedzēja uzklaušanās.
- **Secinājums.** Ņemot vērā vispārējo atbilstību novērtējuma kritērijiem, šis dokuments apstiprina faktu, ka prasītājs ir cietis no smagas vardarbības, viņam ir stipras sāpes kājās un ar to saistītas grūtības staigāt.

(b) Pieteikuma iesniedzēja sniegta vispārīga informācija

[[Satus](#)] [[Kontrolesaraksts](#)]

Ja pieteikuma iesniedzējs sniedz vispārīgu informāciju nolūkā pamatot sava pieprasījuma būtiskos faktus (piemēram, preses vai tīmekļa rakstus, kas saistīti ar iestāžu veiktajām darbībām pret opozīcijas politisko partiju, kurā, kā apgalvo pieteikuma iesniedzējs, viņš aktīvi darbojas), šādi pierādījumi ir rūpīgi jāizvērtē. Jāpiemēro vispārīgie principi, ko jūs piemērotu IVI. Jo īpaši jāpārbauda avota uzticamība, tā objektivitāte, precizitāte, izsekojamība un būtiskums. Iesniegtajiem pierādījumiem ir jābūt arī aktuāliem vai, ja to mērķis ir pamatot pagātnes notikumus, tiem jābūt sagatavotiem laikā, kas sakrīt ar šiem notikumiem, vai vēsturiski saistītiem ar faktiem. Atkarībā no situācijas saistībā ar pieteikuma iesniedzēja

sniegto informāciju var būt pastāvīgi jāveic IVI papildu izpēti, ja jums nav pieejama IVI par konkrēto tematu, lai jūs varētu izmantot citus informācijas avotus un gūt maksimāli līdzsvarotu un visaptverošu priekšstatu par situāciju. Plašāku informāciju sk. *EUAA* rokasgrāmatā par šo tematu ⁽¹⁰²⁾.

(c) Sociālajos medijos ievāktais saturs

[[Saturs](#)] [[Kontrolesaraksts](#)]

Iepriekš minētie kritēriji dokumentu un citu pierādījumu novērtēšanai ir piemērojami arī sociālajos medijos ievāktajam saturam. Papildus tiem jāatceras, ka

sociālo mediju kontos pieejamais saturs bieži vien nav pakļauts tam pašam stingrajam izpēti un rediģēšanas procesam, kas attiecas uz vispāratzītajiem medijiem vai citiem (IVI) avotiem. Tādēļ pastāv augstāks risks, ka saturs ir neprecīzs, neobjektīvs, tiši maldinošs vai apšaubāms. Turklāt to saturu bieži rada lietotāji. (..) Īpaša uzmanība jāpievērš tā avota identificēšanai, kas ziņo ar sociālo mediju kontu starpniecību. Tādēļ ir ļoti svarīgi veikt sociālo mediju kontos atrastas informācijas divkāšu pārbaudi ⁽¹⁰³⁾.

Jāatceras, ka ieraksta autora identitāti un privātos sociālo mediju kontus var viegli izmantot nelikumīgi un tos vilto biežāk nekā citus pierādījumus.

Informāciju sociālajos medijos var viegli izmainīt. Ja ierakstu internetā ir uzrakstījis pats pieteikuma iesniedzējs, viņam parasti ir arī tiesības grozīt tā saturu un publiskuma līmeni vai pat dzēst ierakstu. Tas nozīmē, piemēram, ka šāds ieraksts varētu būt bijis pieejams vienā brīdī (pat īsu laiku), bet vairs neeksistē tiešsaistē, vai arī eksistē, bet ne ar tādu pašu saturu, pirms kāda izskatīšanas procedūras posma vai tā laikā.

- Ja plānojat izmantot pierādījumus, ko esat atradis sociālajos medijos, varat apsvērt iespēju tos izdrukāt vai saglabāt elektroniski, piemēram, kā ekrānuzņēmumu, lai nepieļautu informācijas zudumu gadījumā, ja procedūras laikā ieraksti tiek grozīti vai dzēsti. Datnē (neatkarīgi no tā, vai to izdrukā vai saglabā elektroniski) jābūt norādītam datumam, kad informācija ir iegūta, lai to varētu salīdzināt ar iepriekšējām vai vēlākām versijām.
- Ja pieteikuma iesniedzējs iesniedz interneta lapas izdrukā, lai pamatotu būtisku faktu, kas saistīts ar šo ierakstu (tā publiskumu), var būt nepieciešams pārbaudīt, vai šis saturs joprojām ir publiski pieejams internetā. Ja tas tā nav, vajadzētu pārbaudīt iemeslus, kādēļ ieraksts aizvien ir būtisks kā būtiska fakta pierādījums vai kā tas joprojām varētu pamatot risku pēc atgriešanās. Jāņem vērā, ka ieraksti internetā atstāj digitālu nospiedumu, un tas, ka pieteikuma iesniedzējs ir izdzēsis ierakstu, nenozīmē, ka to nevar izgūt. Sk. arī [3.3.2. iedaļas d\) punktu](#) “[Riska rādītāji, kas saistīti ar dalībnieku motīviem veikt darbības, ko varētu uzskatīt par vajāšanu vai būtisku kaitējumu](#)”.

⁽¹⁰²⁾ EASO, [Praktiskā rokasgrāmata par izcelsmes valsts informācijas izmantošanu ierēdņiem, kuri izskata starptautiskās aizsardzības pieteikumus, patvēruma pieteikumu izskatīšanai](#), 2020. gada decembris, 13.–17. lpp.

⁽¹⁰³⁾ EASO, [Praktiskā rokasgrāmata par izcelsmes valsts informācijas izmantošanu ierēdņiem, kuri izskata starptautiskās aizsardzības pieteikumus, patvēruma pieteikumu izskatīšanai](#), 2020. gada decembris, 56. lpp.

(d) Liecības

[[Saturis](#)] [[KontROLSARAKSTS](#)]

Liecības var iegūt no daudziem avotiem – ne tikai pieteikuma iesniedzējs var piedāvāt lieciniekus vai liecības, lai pamatotu savu pieteikumu, bet arī pilsoniskās sabiedrības organizācijas bieži sniedz rakstiskas liecības, un arī patvēruma iestāde var tās pieprasīt.

Liecības pierādījuma vērtība tiek pārbaudīta atbilstīgi vispārējiem vērtēšanas kritērijiem. Vērtējot liecības, īpaša uzmanība jāpievērš to ticamībai, ko cita starpā nosaka liecības sniedzēja statuss un veids, kādā tas uzzināja informāciju, proti, vai informācija nāk no pirmavota, vai arī tas ir citas personas atstāsts. Izvērtējot liecības, jāņem vērā arī liecības sniedzēja personīgie apstākļi (liecinieks arī ir piedzīvojis traumu; lieciniekam var būt īpaša saikne ar pieteikuma iesniedzēju), kā arī apstākļi, kādos liecības tika iegūtas ⁽¹⁰⁴⁾.

2.2. Izvērtēt pieteikuma iesniedzēja paziņojumus atbilstīgi ticamības rādītājiem

[[Saturis](#)] [[KontROLSARAKSTS](#)]

Paziņojumi var būt vienīgie pierādījumi, ko pieteikuma iesniedzēji var iesniegt. Ticamības rādītāji ir rīki, ar ko individuāli, taisnīgi un objektīvi izvērtēt paziņojumu ticamību.

Praksē ticamības rādītājus izmanto, lai novērtētu paziņojumu detalizētības un specifiskuma pakāpi, saskaņotību un konsekveni, iespējamību, kā arī šo paziņojumu atbilstību IVI un dokumentāriem vai citiem pierādījumiem, kas saistīti ar katru būtisko faktu.

Pārstrādātās KD 4. panta 5. punkta c) apakšpunktā ir sniegts ticamības rādītāju satvars, proti, “(..) pieteikuma iesniedzēja apgalvojumi tiek uzskatīti par saskaņotiem un ticamiem un nav pretrunā ar specifisku un vispārēju informāciju, kas pieejama par pieteikuma iesniedzēja lietu”, un tie vienmēr jāpiemēro, ievērojot ES Pamattiesību hartu ⁽¹⁰⁵⁾

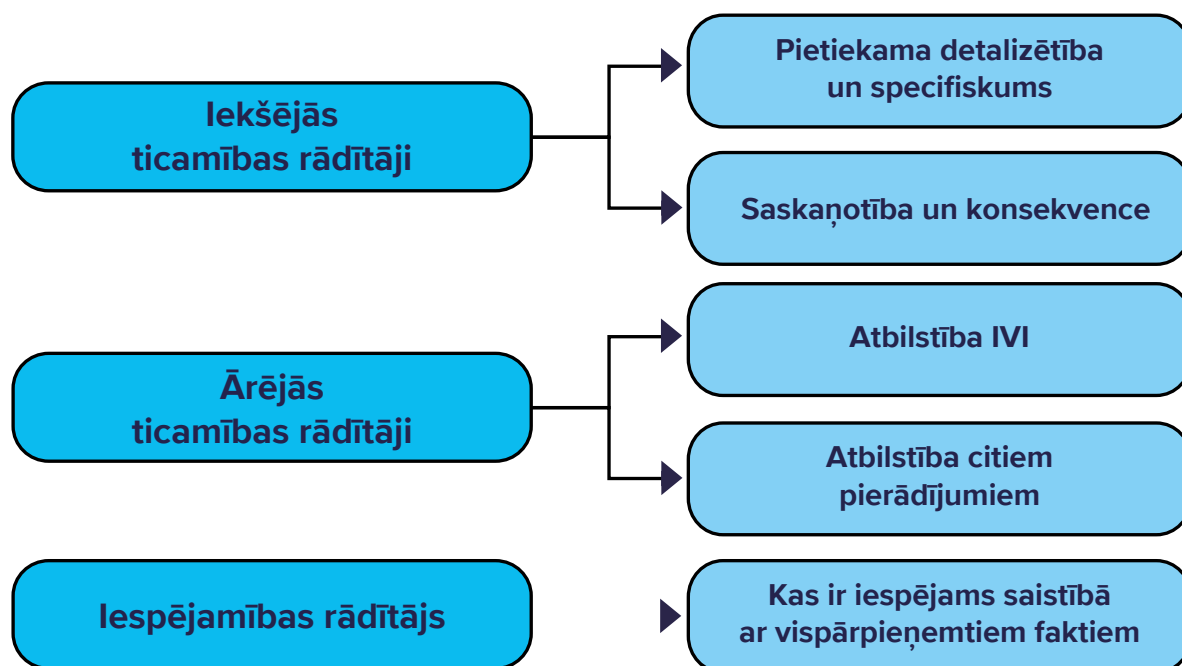
Rādītājus var sagrupēt atbilstoši iekšējai ticamībai, ārējai ticamībai un iespējamībai.

⁽¹⁰⁴⁾ Sk. arī UNHCR, [Beyond Proof, Credibility Assessment in EU Asylum Systems: Full Report](#) (Ārpus pierādījumiem: Ticamības novērtējums ES patvēruma sistēmās: Pilns paziņojums), 2013. gada maijs, 5. nodaļas 4. iedaļa.

⁽¹⁰⁵⁾ Ticamības rādītāji ir sīkāk izstrādāti judikatūrā, plašāku informāciju sk. EUAA publikācijā [Evidence and credibility in the context of the Common European Asylum System – Judicial analysis](#) (Pierādījumu un ticamības novērtēšana kopējās Eiropas patvēruma sistēmas kontekstā. Juridiskā analīze), otrais izdevums, 2023. gads, 120. un 121. lpp.

10. attēls. Ticamības rādītāji

Būtu jācenšas izmantot visus piemērojamus ticamības rādītājus, lai novērtētu katru būtisko faktu. Tomēr, izvērtējot paziņojumus, ne visi rādītāji var būt vienādi svarīgi atkarībā no tā, par kādu būtisku faktu ir runa. Ja ticamības rādītājs nav piemērots konkrēta būtiskā fakta izvērtēšanai, to var neizmantot.

Jāatceras, ka jāņem vērā faktori, kas varētu būt faktu sagrozīšanas iemesli

Pieteikuma iesniedzēja paziņojumus var ietekmēt personīgie apstākļi, kas saistīti ar pieteikuma iesniedzēju, un ar interviju saistītie kontekstuālie apstākļi. Piemērojot ticamības rādītājus, vienlaikus jāņem vērā faktori, kas varētu būt faktu sagrozīšanas iemesli. Sk. [2.3. iedaļu “Nemt vērā individuālos un netiešos faktoros, kas varētu būt faktu sagrozīšanas iemesli”](#).

2.2.1. Piemērot iekšējās ticamības rādītājus

Iekšējā ticamība attiecas uz pieteikuma iesniedzēja paziņojumu un citu pieteikuma iesniedzēja iesniegto pierādījumu, tostarp rakstisku paziņojumu un dokumentāru pierādījumu, novērtējumu. Iekšējā ticamība ietver ticamības rādītājus attiecībā uz pietiekamu detalizētību un specifiskumu, kā arī saskaņotību un konsekvenci.

Pietiekama detalizētība un specifiskums

[[Saturs](#)] [[KontROLSARAKSTS](#)]

Detalizētības un specifiskuma rādītājs attiecas uz to, kā pieteikuma iesniedzējs izjūt un izsakās par notikumu, kā arī ar to saistīto detaļu pakāpi un veidu.

Kopumā stāstījumā par personīgi pārdzīvotu pieredzi bieži vien ir vairāk detaļu, piemēram, sensoriskas detaļas, sajūtas vai novērojumi, salīdzinājumā ar tādas personas stāstījumu, kurai nav bijusi šāda pieredze, jo īpaši, ja pieredze ir nesena vai ietekmējusi personas dzīvi. Lai gan dažādi cilvēki var piedzīvot līdzīgus notikumus, tie nekad neizjūt un neatceras vienu un to pašu notikumu vienādi. Lai detalizētības un specifiskuma pakāpe būtu pietiekama, pieteikuma iesniedzējam būtu jāapraksta notikums no sava skatījuma, subjektīvi, nevis vispārīgi.

Paraugprakse

Lai pieteikuma iesniedzējam izskaidrotu detalizētības un specifiskuma pakāpi, kāda no viņa tiek sagaidīta par konkrētu pagātnes notikumu, jūs varētu sniegt piemēru, izstāstot kādu īsu notikumu, kas ar jums notika, pievēršot uzmanību tam, ko esat redzējis, dzirdējis, jutis un domājis visa notikuma laikā. Jums šis paskaidrojums jānorāda intervijas protokolā, lai lēmuma pieņemējam būtu skaidrs, kā pieteikuma iesniedzējam tika lūgts sniegt sīkāku informāciju vai konkrētākus paziņojumus.

Ne vienmēr nepietiekama detalizētība un specifiskums būs iemesls negatīvam secinājumam par ticamību. Pirmkārt, nepietiekamai detalizētībai un specifiskumam ir jābūt būtiska fakta galvenajam elementam, ja tas ir saistīts ar situācijas vai notikuma vispārējo aprakstu. Otrkārt, ir arī saprātīgi sagaidīt, ka pieteikuma iesniedzējs sniegs zināmu detalizētības un specifiskuma pakāpi atkarībā, piemēram, no tā, cik lielā mērā viņš personīgi ir piedzīvojis attiecīgo notikumu vai situāciju, vai no tā, cik svarīgs vai mazsvarīgs šis notikums vai kāda konkrēta tā detaļa ir bijusi pieteikuma iesniedzējam tajā brīdī.

Turklāt jāatceras, ka no pieteikuma iesniedzēja pamatoti sagaidāmā detalizētības un specifiskuma pakāpe būs atkarīga no viņa personīgajiem un kontekstuālajiem apstākļiem, jo īpaši no faktoriem, kas varētu būt faktu sagrozīšanas iemesli. Ar faktoriem, kas varētu būt faktu sagrozīšanas iemesli, varētu pamatoti izskaidrot, kāpēc pieteikuma iesniedzējs nevar atcerēties informāciju par konkrētiem notikumiem (plašāku informāciju sk. [2.3. iedaļā “Nemt vērā individuālos un netiešos faktorus, kas varētu būt faktu sagrozīšanas iemesli”](#)). Pirms izdarīt jebkādas secinājumus par to, vai detalizētības un specifiskuma pakāpe ir pietiekama, ir jāpārlicinās, ka pieteikuma iesniedzējs ir informēts par to, kāda detalizētības un specifiskuma pakāpe no viņa tiek sagaidīta personiskajā intervijā. Jāpārlicinās arī par to, ka intervija tika veikta tā, lai pieteikuma iesniedzējs varētu sniegt detalizētu informāciju. Tāpēc detalizētas informācijas trūkums ne vienmēr ietekmē pieteikuma iesniedzēja paziņojumu ticamību.

Piemērs par detalizētību un specifiskumu, ko var pamatoti sagaidīt, ņemot vērā atmiņas darbību. [Aktivistes no B valsts lieta](#)

Pieteikuma iesniedzēja norādīja, ka ir piedalījies demonstrācijā un filmējusi pasākumu ar savu viedtālruni. Drošības spēki pieprasīja viņas tālruni, un viņa tika patvaļīgi aizturēta pēc tam, kad atteicās atdot savu viedtālruni drošības spēkiem. Jūs kā lietas izskatītājs uzdotat pieteikuma iesniedzējai vairākus jautājumus par notikuma apstākļiem, piemēram, par to, kādas ēkas atradās demonstrācijas norises vietas apkārtnē, un jautājat, kā izskatījās policisti, kas viņu aizturēja, bet nesaņemot detalizētas atbildes.

Jūs nolemjat prasīt pieteikuma iesniedzējai paskaidrojumu, kāpēc viņa nestāsta par apstākļiem sīkāk. Prasītāja atbild, ka viņa neatceras, kā izskatījās ēkas vai policisti, jo viņa koncentrēja savu uzmanību uz to, lai tiešsaistē kopīgotu video, ko viņa bija nofilmējusi, pirms policisti bija paņēmuši viņas telefonu, un tāpēc, ka viņa šajā situācijā bija nobijusies. Kad pieteikuma iesniedzēja tiek lūgta no savas perspektīvas pastāstīt, kas notika ar viedtālruni, viņa plaši paskaidro, kas notika demonstrācijā caur viņas viedtālruna kameras objektīvu un kā viņa paspēja dalīties ar video tiešsaistē, pirms viņas tālrunis tika atņemts. Viņa arī detalizēti apraksta savu motivāciju piedalīties demonstrācijā, neraugoties uz bailēm, ka var notikt kas slikts, kā tas bija noticis iepriekš, un to, kā viņa jutās, kad kopīgoja video un tika arestēta.

Jūs varat secināt, ka sākotnēji nepietiekamā detalizētība un specifiskums bija saistīta ar faktu sagrozīšanu izraisošiem faktoriem, kuri ietekmēja atmiņas darbību (sk. [2.3.1. iedaļas a\) punktu “Atmiņas darbība”](#)), un to, kā tika veikta intervija (sk. [2.3.2. iedaļu “Ar lietas izskatītāju saistīti faktori”](#)). Jūs arī varat secināt, ka pieteikuma iesniedzēja ir sniegusi detalizētu un specifisku izklāstu par būtiskā fakta būtiskajiem elementiem, kas saistīti ar notikumiem demonstrācijas laikā.

Saskaņotība un konsekvence

[[Satus](#)] [[Kontrolesaraksts](#)]

Saskaņotības un konsekvences rādītājs attiecas uz neatbilstību vai pretrunu neesību pieteikuma iesniedzēja paziņojumos, kā arī starp paziņojumiem un citiem pieteikuma iesniedzēja iesniegtajiem pierādījumiem. Tas attiecas uz:

- pieteikuma iesniedzēja sniegtajiem mutiskajiem vai rakstiskajiem paziņojumiem kopumā;
- pieteikuma iesniedzēja paziņojumiem dažādos procedūras posmos;
- citiem pieteikuma iesniedzēja iesniegtajiem pierādījumiem (sk. [1.1.2. iedaļu “Ievākt pierādījumus, kas attiecas uz pieteikumu”](#)).

Par reālu pieredzi parasti var pastāstīt saskaņotāk un konsekventāk. Līdzīgi kā detalizētības un specifiskuma gadījumā, tikai nesaskaņotība un nekonsekvence vien nedod pamatu izdarīt negatīvu secinājumu par ticamību. Nav nekas neparasts, ka stāstījumā ir nelielas neatbilstības. Taču nedrīkst būt būtisku izlaidumu vai pretrunu, ko pieteikuma iesniedzējs nav apmierinoši paskaidrojis.

Saskaņotības un konsekvences līmenis, ko var pamatoti sagaidīt no pieteikuma iesniedzēja, atšķirsies atkarībā no personīgajiem un kontekstuālajiem apstākļiem, jo īpaši faktoriem, kas varētu būt faktu sagrozīšanas iemesli. Pirms izdarīt secinājumu par saskaņotību un konsekvenci, jāpārliedz, ka pieteikuma iesniedzējs ir informēts par to, kāda saskaņotības un konsekvences pakāpe no viņa tiek sagaidīta personiskajā intervijā, un ka intervija tika veikta tā, ka pieteikuma iesniedzējs varēja sniegt šādus paziņojumus. Pieteikuma iesniedzējam ir arī jādod iespēja paskaidrot visas neatbilstības vai pretrunas, kas ir svarīgas būtiska fakta novērtējumā. Tāpēc konsekvences trūkums ne vienmēr ietekmē ticamību.

Izturēšanos nekad nedrīkst izmantot kā ticamības rādītāju

Ar izturēšanos parasti saprot neverbālo komunikāciju un uzvedību, piemēram, balss toni, rīcības veidu, acu kontaktu vai sejas izteiksmi utt. Šie aspekti ir redzami personiskās intervijas laikā.

Izturēšanos nekad nedrīkst izmantot kā ticamības rādītāju. Neverbālie signāli nav universāli, jo to nozīme ir veidojusies kultūras kontekstā un tos ietekmē personīgās īpašības, piemēram, vecums, dzimums, izglītība vai psiholoģiskais stāvoklis. Secinājumi, kas izdarīti, pamatojoties uz pieteikuma iesniedzēja izturēšanos, bieži būtu līdzvērtīgi vienkāršiem pieņēmumiem un subjektīviem spriedumiem, paļaujoties uz iekšējām izjūtām.

2.2.2. Piemērot ārējās ticamības rādītājus

[Saturis] [Kontrolesaraksts]

Ārējā ticamība attiecas uz atbilstību starp pieteikuma iesniedzēja paziņojumiem un pierādījumiem, kas ir pieejami atbildīgajai iestādei, tostarp IVI, ekspertu sniegtiem pierādījumiem vai citiem ārējiem pierādījumiem.

Jums var būt pieejami dažādu veidu pierādījumi. Jums ir aktīvi jāievāc konkrēti pierādījumi, jo, iespējams, jūs varat piekļūt tiem, jo īpaši IVI, vieglāk nekā pieteikuma iesniedzējs⁽¹⁰⁶⁾. Jūs varat arī apsvērt iespēju lūgt ekspertu konsultāciju, ja tas ir būtiski pieteikuma pienācīgai izskatīšanai, piemēram, attiecībā uz medicīniskiem pierādījumiem⁽¹⁰⁷⁾. Plašāku informāciju par to, kādi pierādījumi var būt pieejami, sk. [1.1.2. iedaļā “Ievākt pierādījumus, kas attiecas uz pieteikumu”](#).

Atbilstība IVI

[Saturis] [Kontrolesaraksts]

Vienmēr jānovērtē pieteikuma iesniedzēja paziņojumu atbilstība IVI, ņemot vērā visus būtiskos faktus, kas saistīti ar izcelsmes valsti.

3. punkta a) apakšpunkts pārstrādātās KD 4. pantā “Faktu un apstākļu novērtēšana”

3. Starptautiskās aizsardzības pieteikuma novērtējums jāveic individuāli par katru pieteikuma iesniedzēju un, to darot, jāņem vērā:

a) visi būtiskie fakti, kas attiecas uz izcelsmes valsti laikā, kad tiek pieņemts lēmums par pieteikumu; tostarp izcelsmes valsts normatīvie akti un veids, kādā tie tiek piemēroti;

⁽¹⁰⁶⁾ EST 2012. gada 22. novembra spriedums lietā [M. pret Minister for Justice, Equality and Law Reform](#), C-277/11, EU:C:2012:744. Kopsavilkums pieejams [EUAA judikatūras datubāzē](#).

⁽¹⁰⁷⁾ Sk. pārstrādātās PPD 18. panta 1. punktu.

IVI var apstiprināt pieteikuma iesniedzēja paziņojumus vai būt tiem pretrunā. Pieteikuma iesniedzēja paziņojumi, ko apstiprina IVI, atbilst IVI, savukārt paziņojumi, kas ir pretrunā IVI, neatbilst tai. IVI bieži nodrošina pieteikuma iesniedzēja pieprasījuma kontekstu, taču reti palīdz var noteikt, vai konkrēts pagātnes notikums ir noticis ar konkrētu personu. Tāpēc IVI reti ir noteicošs pierādījums, izvērtējot, vai būtisks fakts ir pieņemams vai noraidāms.

Nepietiekama IVI arī pēc pienācīgas IVI izpētes ne vienmēr ir iemesls negatīvam secinājumam par ticamību. IVI var nebūt pieejama vairāku iemeslu dēļ, piemēram, ja ir sniegta nepilnīga informācija par riskiem, kuriem izcelsmes valstī varētu būt pakļautas noteiktas atstumtas grupas ⁽¹⁰⁸⁾, vai ja situācija izcelsmes valstī strauji mainās. Pirms izdarīt secinājumus, jāapsver, cik liela ir iespēja, ka attiecīgā IVI būs pieejama par elementiem, ko pētāt, izmantojot IVI.

Saistītā EUAA publikācija

Plašāku informāciju par izcelsmes valsts informācijas izmantošanu ticamības novērtējumā, tostarp piemērus, sk. 3.3. iedaļā “Starptautiskās aizsardzības pieteikuma novērtēšana” EASO publikācijā [*Praktiskā rokasgrāmata par izcelsmes valsts informācijas izmantošanu ierēdņiem, kuri izskata starptautiskās aizsardzības pieteikumus, patvēruma pieteikumu izskatīšanai*](#), 2020. gada decembris.

Atbilstība dokumentārajiem un citiem pierādījumiem

[[Saturs](#)] [[KontROLSARAKSTS](#)]

Dokumentāri un citi pierādījumi var būt ģimenes locekļu un liecinieku paziņojumi, citu valsts iestāžu izsniegti dokumenti, ekspertu ziņojumi un medicīniski novērtējumi. Šādi pierādījumi var apstiprināt pieteikuma iesniedzēja paziņojumus vai būt tiem pretrunā. Šo pierādījumu vērtība jau būs novērtēta pirms ticamības rādītāja piemērošanas.

Līdzīgi kā novērtējot iekšējo ticamību, ne visas neatbilstības ir iemesls izdarīt negatīvu secinājumu par ticamību. Jāapsver, vai neatbilstības ir saistītas ar būtiskā fakta galvenajiem elementiem un kādu konsekvences pakāpi var gaidīt no pieteikuma iesniedzēja. Tas ir jāapsver, ņemot vērā faktorus, kas varētu būt faktu sagrozīšanas iemesli, un ar paziņojumiem saistītos apstākļus. Ja ir pierādījumi, kas ir pretrunā pieteikuma iesniedzēja paziņojumiem, ir jāpievērš uzmanība šim jautājumam un jādod pieteikuma iesniedzējam iespēja izskaidrot pretrunas, un šie paskaidrojumi jāņem vērā, izvērtējot ticamību.

⁽¹⁰⁸⁾ Plašāku informāciju sk. UNHCR, [Guidelines on International Protection no. 1: Gender-related persecution in the context of Article 1A\(2\) of the 1951 Convention and/or its 1967 Protocol relating to the status of refugees](#), 2002. gada 7. maijs, 37. punkts; UNHCR, [Guidelines on International Protection no. 9: Claims to refugee status on sexual orientation and/or gender identity within the context of Article 1A\(2\) of the 1951 Convention and/or its Protocol relating to the status of refugees](#), 2012. gada 23. oktobris, 66. punkts.

Piemērs par ģimenes locekļu paziņojumu konsekvenci. [Jauna vīrieša no A valsts lieta](#)

Pieteikuma iesniedzējs iesniedza starptautiskās aizsardzības pieteikumu kopā ar savu jaunāko brāli. Personiskajās intervijās viņi abi stāsta, ka ir pametuši izcelsmes valsti, jo vecāki tā nolēma pēc tam, kad teroristu grupējums vairākkārt bija pieprasījis tēvam, lai pieteikuma iesniedzējs un viņa jaunākais brālis pievienotos viņu organizācijai.

Pieteikuma iesniedzējs sīki pastāsta, ka viņš atradās blakus tēvam, kad viņi saņēma teroristu grupējuma pieprasījumu pievienoties tam, un ka viņa radnieks bija viņam pastāstījis, ka blakus esošajā ciematā tiek piespiedu kārtā vervēti jauni vīrieši. Savukārt pieteikuma iesniedzēja jaunākais brālis sniedza vienīgi neskaidrus paziņojumus. Viņš stāstīja, kā māte viņam teica, ka viņam ar brāli jāaizbrauc, jo viņu visu laiku esot meklējuši vīrieši ar ieročiem, un kādas bailes viņš izjuta, uzzinot par to.

Jūs konstatējat, ka paziņojumos ir neatbilstības, kas nav mazsvarīgas attiecībā uz būtiskā fakta galvenajiem aspektiem. Pirms izdarīt secinājumu par šo divu paziņojumu savstarpējo konsekvenci, būtu jāņem vērā faktu sagrozīšanu izraisošie faktori un netiešie faktori, kas var izskaidrot atšķirīgos paziņojumus (sk. [2.3. iedaļu “Nemt vērā individuālos un netiešos faktoros, kas varētu būt faktu sagrozīšanas iemesli”](#)).

Jāņem vērā arī apstākļi, kas saistīti ar šiem pagātnes notikumiem un atmiņas darbība (sk. [2.3.1. iedaļas a\) punktu “Atmiņas darbība”](#)). Pieteikuma iesniedzējs apraksta notikumus kā tiešs dažu minēto gadījumu dalībnieks, savukārt viņa jaunākais brālis stāsta par notikumiem tā, kā viņam tos bija izstāstījusi māte. Jūs varētu ņemt vērā arī viņu vecumu (sk. [2.3.1. iedaļas d\) punktu “Vecums”](#)), jo pieteikuma iesniedzējs tajā laikā bija pusaudzis, bet viņa brālis bija bērns, kurš nebija pietiekami nobriedis, lai saprastu šo notikumu nozīmi un tos aprakstītu. Jūs varat pieņemt, ka pieteikuma iesniedzēja un viņa brāļa apgalvojumi ir pietiekami konsekventi, un tāpēc jums nevajadzētu prasīt pieteikuma iesniedzējam paskaidrojumu par paziņojumiem, kas šķiet nekonsekventi.

2.2.3 Piemērot iespējamības rādītāju

[Satus] [\[Kontrolesaraksts\]](#)

Iespējamība attiecas uz to, kas ir iespējams vai kam ir iespējams noticēt saistībā ar vispārpieņemtu informāciju, piemēram, fizikas likumiem vai ticamai notikumu gaitai.

Iespējamības koncepcija būtu izmantojama piesardzīgi, lai izvairītos no spekulācijām un subjektīviem pieņēmumiem vai aizspriedumiem.

- Notikums nav neiespējams tikai tāpēc, ka tas ir maz ticams. Maz ticami notikumi tomēr notiek. Tomēr vairāki maz ticami notikumi pēc kārtas var norādīt uz neiespējamību, jo īpaši tad, ja citi ticamības rādītāji liecina par to pašu.
- Iespējamība būtu jāpiemēro tikai tad, ja pieteikuma iesniedzējam tika dota iespēja paskaidrot paziņojumus, kas nešķiet ticami.
- Secinājumi par iespējamību ir jāpamato ar objektīvi pamatotu argumentāciju.
- Iespējamības rādītāju var izmantot tikai kopā ar citiem ticamības rādītājiem.

2.3.1. Ar pieteikuma iesniedzēju saistīti faktori

[[Satus](#)] [[KontROLSaraksts](#)]

Faktori, kas varētu būt faktu sagrozīšanas iemesli, var ietekmēt pieteikuma iesniedzēja spēju atcerēties un atstāstīt būtiskus faktus, kā arī viņa spēju tikt galā ar interviju. Faktorus, kas varētu būt faktu sagrozīšanas iemesli, var identificēt dokumentārajos pierādījumos, kas ir pieejami pieteikumā, piemēram, saistībā ar vecumu vai veselības stāvokli, savukārt citus faktorus var identificēt lietas materiālos iekļautajā pamatinformācijā, piemēram, par dzimumu vai izglītības līmeni. Pieteikuma iesniedzēja paziņojumos var parādīties arī tādi faktori kā, piemēram, atmiņas darbība vai stigma un kauna izjūta, vai faktori, kas saistīti ar pieteikuma iesniedzēja ārējo izskatu un uzvedību, piemēram, baiļu sajūta, traumas ietekme vai garīgās veselības stāvoklis.

Jāpatur prātā savas kompetences robežas

Jūs neesat kvalificēts noteikt diagnozi pieteikuma iesniedzējam vai veikt novērtējumus, kas nav jūsu kompetencē patvēruma procedūras ietvaros. Vajadzības gadījumā pieteikuma iesniedzējs jānosūta profesionāla atbalsta vai novērtējuma, piemēram, medicīniskā un psiholoģiskā atbalsta vai vecuma novērtējuma, saņemšanai, ņemot vērā jūsu valsts pamatnostādnes (plašāku informāciju sk. [1.1.2. iedaļā "Ievākt pierādījumus, kas attiecas uz pieteikumu"](#)). Tomēr jūs varat veikt novērojumus par iespējamiem faktoriem, kas varētu būt faktu sagrozīšanas iemesli.

Turpmāk sniegtais neizsmeļošais saraksts sniedz pārskatu par to, kā ar pieteikuma iesniedzēju saistītie faktori varētu būt faktu sagrozīšanas iemesli.

(a) Atmiņas darbība

[[Satus](#)] [[KontROLSaraksts](#)]

Savos paziņojumos pieteikuma iesniedzēji bieži vien var paļauties tikai uz savu atmiņu. Datumu un pagātnē notikušu notikumu detalizēta atcerēšanās, atkārtotu notikumu nošķiršana vai satikto cilvēku aprakstīšana var sagādāt ļoti lielas grūtības. Lai gaidas attiecībā uz informāciju, ko var iegūt no paziņojumiem, būtu reālistiskas, ir svarīgi saprast, kā darbojas cilvēka atmiņa. Attiecībā uz visiem pieteikuma iesniedzējiem ir būtiski ņemt vērā to, kā atmiņas darbība var ietekmēt paziņojumus.

Cilvēka atmiņai ir slāņi un robežas. Atmiņa nav notikumu burtisks ieraksts, bet gan notikumu rekonstrukcija no personīgās pieredzes. Šī rekonstrukcija ir līdzīga puzzles salikšanai no gabaliņiem, kas izkaisīti dažādās smadzeņu zonās. To, kā šīs daļas tiek saliktas no jauna, nosaka daudzi dažādi faktori, piemēram, zināšanas rekonstrukcijas laikā, sajūtas rekonstrukcijas laikā un faktori, kas ierosina atcerēšanos. Tāpēc atmiņas laika gaitā mainīsies,

un nav iespējams izvairīties no zināmas nekonsekvences. Atmiņas nepilnības apzināti vai neapzināti tiek aizpildītas ar vispārīgi saistītu informāciju⁽¹¹¹⁾.

Informācija, kas tiek sniegta, atsaucot atmiņā pagātnes notikumu, var atšķirties vairāku iemeslu dēļ⁽¹¹²⁾.

- **Uzmanība pagātnes notikuma laikā.** Cilvēkiem ir tendence precīzi atcerēties informāciju, ko viņi uzskata par (emocionāli) svarīgu, kā arī notikuma aspektus, kas piesaistīja viņu uzmanību, un tie veido atmiņas pamatelementus. Persona var pat neatcerēties citu informāciju, jo šai personai tā ir otršķirīga.
- **Pagātnes notikuma nozīme.** Notikumus, kas kaut kādā veidā izceļas, ir vieglāk atcerēties. Parastās, ikdienas atmiņas ir vispārīgākas un vērstas uz to, “kā tas parasti notiek”, nevis uz to, kas tieši notika. Socializācija var ietekmēt uzskatu par to, “kā tas parasti notiek”, jo situācijas atkārtojas un ir sociāli pieņemtas.
- **Sīkas detaļas.** Notikumu detaļas bieži ir iekodētas mūsu pagaidu atmiņā, bet netiek glabātas ilgtermiņa atmiņā, tāpēc tās ir ļoti grūti vai pat neiespējami atcerēties. Tas jo īpaši attiecas uz informāciju par laiku, piemēram, datumiem, pulksteņa laikiem, biežumu un ilgumu, ikdienā lietojamu priekšmetu, piemēram, monētu vai banknošu, izskatu, precīziem vārdiem un sarunu burtisku atstāstīšanu. Atmiņas par šādām detaļām ir ļoti neuzticamas.
- **Notikumi, kas atkārtojas.** Atmiņas par notikumiem, kas atkārtojas, tiek apvienotas vispārīgās jeb shematiskās atmiņās. Ja līdzīgi notikumi ir pieredzēti vairākas reizes, iespējams, persona varēs atcerēties, kas parasti notika šādu notikumu laikā, bet būs

⁽¹¹¹⁾ EUAA, [Evidence and credibility in the context of the Common European Asylum System – Judicial analysis](#) (Pierādījumu un ticamības novērtēšana kopējās Eiropas patvēruma sistēmas kontekstā. Juridiskā analīze), otrais izdevums, 2023. gads, 254.–259. lpp.; S. Black, L. J. Levine un T. M. Laulhere, *Autobiographical memory and hypernesia: A comparison of older and younger adults*, *Psychology and Ageing*, 14. sējums, 1999. gads, 671.–682. lpp.; M. Conway un E. Holmes, *Memory and the law: Recommendations from the scientific study of human memory*, *The British Psychological Society Press*, 2008. gads, 2. lpp., citēts UNHCR publikācijā [Beyond proof: Credibility assessment in EU asylum systems](#) (Ārpus pierādījumiem: Ticamības novērtējums ES patvēruma sistēmās), 2013. gads, 57. lpp.; M. A. Conway un C. Loveday, *Remembering, imagining, false memories & personal meanings*, *Consciousness and Cognition*, 2015. gads, 574.–581. lpp.; I. E. Hyman un E. F. Loftus, *Errors in autobiographical memory*, *Clinical Psychology Review*, 1998. gads, 933.–947. lpp., citēts Abo Akademi University & Free University Amsterdam publikācijā [Psychological assumptions underlying credibility assessments in Finnish asylum determinations](#), 2021. gads, 4.–5. lpp.

⁽¹¹²⁾ H. Evans Cameron, *Refugee status determinations and the limits of memory*, *International Journal of Refugee Law*, 22. sējums, 2010. gads, 469.–511. lpp.; S. A. Christianson un M. A. Safer, *Emotional events and emotions in autobiographical memories*, no: D. C. Rubin (red.), *Remembering our past: Studies in autobiographical memory*, Cambridge, 2005. gads, 218.–41. lpp., citēts EUAA publikācijā [Evidence and credibility in the context of the Common European Asylum System – Judicial analysis](#) (Pierādījumu un ticamības novērtēšana kopējās Eiropas patvēruma sistēmas kontekstā. Juridiskā analīze), otrais izdevums, 2023. gads, 169.–170. lpp.; Ungārijas Helsinku komiteja, [Credibility assessment in asylum procedures: A multidisciplinary training manual](#), 1. sējums, 2013. gads, 67.–80. lpp., 85. lpp.; J. Herlihy, L. Jobson un S. Turner, *Just tell us what happened to you: Autobiographical memory and seeking asylum*, 2012. gads, 661.–676. lpp., citēts Abo Akademi University & Free University Amsterdam publikācijā [Psychological assumptions underlying credibility assessments in Finnish asylum determinations](#), 2021. gads, 5. lpp.; C. Peterson un N. Whalen, *Five years later: Children's memory for medical emergencies*, *Applied Cognitive Psychology*, 15. sējums, 2001. gads, 7.–24. lpp., citēts UNHCR publikācijā [The heart of the matter: Assessing credibility when children apply for asylum in the European Union](#), 2014. gads, 67. un 68. lpp.; J. Herlihy un S. Turner, *The psychology of seeking protection*, *International Journal of Refugee Law*, 21. sējums, 2009. gads, 181. lpp.; J. Cohen, *Questions of credibility: Omissions, discrepancies and errors of recall in the testimony of asylum seekers*, *International Journal of Refugee Law*, 13. sējums, 2001. gads, 293.–309. lpp.; M. Eastmond, *Stories as lived experience: Narratives in forced migration research*, *Journal of Refugee Studies*, 20. sējums, 2007. lpp., 248.–264. lpp.; B. Tversky un E. J. Marsh, *Biased retellings of events yield biased memories*, *Cognitive Psychology*, 40. sējums, 2000. gads, 1.–38. lpp. un H. Evans Cameron, *Refugee status determinations and the limits of memory*, *International Journal of Refugee Law*, 22. sējums, 2010. gads, 506. lpp., citēts UNHCR publikācijā [Beyond proof: Credibility assessment in EU asylum systems](#) (Ārpus pierādījumiem: Ticamības novērtējums ES patvēruma sistēmās), 2013. gada maijs, 57.–60. lpp.

grūti atcerēties, kas notika katrā atsevišķā gadījumā, ja vien kāds konkrēts gadījums īpaši neizceļas.

- **Laiks, kas pagājis kopš iepriekšējā notikuma.** Jo vairāk laika pagājis kopš notikuma, jo mazāk konkrētu detaļu cilvēki atceras. Notikuma galvenās detaļas atceras labāk, un laika gaitā tās ir mazāk pakļautas izmaiņām salīdzinājumā ar otršķirīgām detaļām.
- **Atkārtota atmiņu atsaukšana.** Atkārtota atsaukšana bieži ir iemesls detalizētākiem atmiņu izklāstiem. Cilvēki atceras vairāk un/vai atšķirīgas detaļas ar katru atmiņu atsaukšanu, savukārt citas detaļas var izlaist, tādējādi katru reizi atmiņas tiek atsauktas atšķirīgi.
- **Apstākļi, kādos atmiņas tiek atsauktas.** Atmiņas ir atkarīgas no uzvedinošiem ierosinājumiem, pat tādā mērā, ka cilvēki var paziņot nepatiesas atmiņas vai detaļas. Daudz kas ir atkarīgs arī no auditorijas un izklāsta mērķa, atcerēšanās procesa formas, jautājuma uzdošanas veida un izmantotā jautājuma veida.

Tas, kā darbojas atmiņa, ir pienācīgi jāņem vērā, izvērtējot pieteikuma iesniedzēja paziņojumus attiecībā uz konsekvenci un detalizētības pakāpi.

Praktisku apsvērumu piemēri

- Pārlicinieties, ka notikuma galvenie aspekti ir padziļināti izpētīti no paša pieteikuma iesniedzēja viedokļa. Gaidiet, ka pieteikuma iesniedzēji sniegs detalizētākus un konsekvētākus izklāstus tikai par tiem aspektiem, kas viņiem ir vissvarīgākie.
- Apsveriet sīkākas detaļas tikai tad, ja tās pieteikuma iesniedzējam ir personīgi svarīgas. Piemēram, informācija, kas saistīta ar notikuma laiku, var būt ticamāka, ja tā tiek vērtēta, ņemot vērā to, kas pieteikuma iesniedzējam ir personīgi svarīgi, nevis to, kad tas noticis saskaņā ar kalendāru.
- Pārlicinieties, ka pieteikuma iesniedzējam lūdz atsaukt atmiņā aspektus, kas sākotnējā paziņojumā nebija pietiekami detalizēti vai konsekvēti izklāstīti. Sagaidiet, ka pieteikuma iesniedzējs līdzīgā veidā atkārtoti izstāstīs tikai galvenos notikuma aspektus un aspektus, kas viņam personīgi ir svarīgi, jo paziņojumos var būt vairāk detaļu, un, atsaucot notikumu atmiņā otrreiz, šīs detaļas var nebūt tādas pašas.
- Pārlicinieties, ka intervijas laikā netiek uzdoti uzvedinoši jautājumi, jo tie var tieši ietekmēt atmiņu un pašu rekonstrukcijas procesu. Paturiet prātā, ka intervēšanas paņēmieni ietekmē to, kā informācija tiek izgūta no atmiņas.

(b) Trauma

[Satus] [Kontrolesaraksts]

Starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju gadījumā negatīvu dzīves notikumu ietekme mēdz būt daudz augstāka nekā sabiedrībā kopumā ⁽¹¹³⁾. Trauma, kas ir definēta kā “satraucoša notikuma vai situācijas (īslaicīgas vai ilgstošas), kas pēc būtības ir ārkārtīgi

⁽¹¹³⁾ UNHCR, [Beyond proof: Credibility assessment in EU asylum systems](#) (Ārpus pierādījumiem: Ticamības novērtējums ES patvēruma sistēmās), 2013. gads, 61. lpp.

draudīga vai katastrofāla”⁽¹¹⁴⁾ iedarbība, būtiski ietekmē atmiņu un uzvedību. Trauma un tās sekas, piemēram, PTSS, jo īpaši ietekmē spēju atcerēties pagātnes notikumus un tos pārstāstīt⁽¹¹⁵⁾.

Trauma var dažādi ietekmēt atmiņas darbību. Atmiņas par traumatisku pieredzi bieži vien atšķiras no parastām (autobiogrāfiskām) atmiņām vairākos aspektos⁽¹¹⁶⁾.

- **Vāja atmiņu uzglabāšana.** Trauma var būt vājas atmiņu uzglabāšanas iemesls, jo organisms reaģē uz ārkārtas situāciju, kas var apgrūtināt traumatisku notikumu atcerēšanos. PTSS var būt iemesls atmiņu pārmērīgai vispārināšanai, kad cilvēkam ir grūti atcerēties pagātnes traumatiskos notikumus, kā arī citus dzīves aspektus.
- **Hipermnēzija.** Dažreiz traumatiskais notikums tiek saglabāts ar īpaši augstu detalizētības pakāpi, lai gan vāja atmiņu uzglabāšana ir tipisks traumas simptoms.
- **Sensoriski iespaidi.** Traumatiskajām atmiņām var būt raksturīgas sensoriskas detaļas, piemēram, emocijas, sajūtas, skaņas, smaržas vai vizuāli attēli. Normāla (autobiogrāfiska) atmiņa ir verbāls stāsts, savukārt traumas verbāls izklāsts var nebūt saglabāts atmiņā. Tādējādi pieteikuma iesniedzējs, kurš ir pārdzīvojis traumatisku notikumu, var nespēt sniegt detalizētu un saskaņotu mutisku notikuma izklāstu tikai tāpēc, ka viņa atmiņā tāda nav.
- **Fragmentācija.** Traumatiskas atmiņas var būt sadrumstalotas, un tās var neveidot pilnīgu priekšstatu par hronoloģiskiem notikumiem. Dažus traumatisku atmiņu elementus var spilgti atcerēties tā, it kā tie būtu piedzīvoti tagadnē. Tos dēvē par impulsu atmiņām, kas bieži nav pienācīgi sasaistītas ar notikumu hronoloģiju. Galējos gadījumos tās izpaužas kā disociatīvi atmiņu uzplaisnījumi, kad persona pilnā mērā atkārtoti piedzīvo traumatisko notikumu un zaudē visu pašreizējā brīža sajūtu.
- **Izvairīšanās.** Atšķirībā no normālām (autobiogrāfiskām) atmiņām, kuras tiek rekonstruētas brīvprātīgi un ir skaidri iezīmētas pagātnē, traumatiskās atmiņas varētu nebūt radušās labprātīgi, tāpēc no tām neapzināti izvairās paš aizsardzības nolūkā. Tā vietā tās var izsaukt sensoriski impulsi vai atgādinājumi par traumatisko notikumu. Piemēram, citas personas var izraisīt šādas atmiņas neapzināti, piemēram, ar savu apģērbu, balss toni vai smaržām.

⁽¹¹⁴⁾ World Health Organization, [ICD-10](#), 2016. gada redakcija.

⁽¹¹⁵⁾ J. Herlihy, L. Jobson un S. Turner, *Just tell us what happened to you: Autobiographical memory and seeking asylum*, *Applied Cognitive Psychology*, 26. sējums, 2012. gads, 661.–676. lpp., citēts UNHCR publikācijā [Beyond proof: Credibility assessment in EU asylum systems](#) (Ārpus pierādījumiem: Ticamības novērtējums ES patvēruma sistēmās), 2013. gads, 61. lpp.; un Ungārijas Helsinku komiteja, [Credibility assessment in asylum procedures: A multidisciplinary training manual](#), 1. sējums, 2013. gads, 93. lpp.

⁽¹¹⁶⁾ C. Brewin, J. D. Gregory, M. Lipton un N. Burgess, *Intrusive images in psychological disorders: Characteristics, neural mechanisms and treatment implications*, *Psychological Review*, 117. sējums, 2010. gads, 210.–232. lpp.; J. Herlihy un S. Turner, *Should discrepant accounts given by asylum seekers be taken as proof of deceit?*, *Torture*, 16. lpp., 2006. gads, 86. un 176. lpp., un J. Cohen, *Questions of credibility: Demissions, discrepancies and errors of recall in the victims of asylum seekers*, *International Journal of Refugee Law*, 13. sējums, 2001. gads, 293.–309. lpp. citēts UNHCR publikācijā [Beyond proof: Credibility assessment in EU asylum systems](#) (Ārpus pierādījumiem: Ticamības novērtējums ES patvēruma sistēmās), 2013. gads, 63. lpp.; A. Vredevelde, Z. Given-Wilson un A. Memon, [Culture, trauma, and memory in investigative interviews](#), 2023. gada 22. aprīlis, 3.–7. lpp.; EUAA, [Evidence and credibility in the context of the Common European Asylum System – Judicial analysis](#) (Pierādījumu un ticamības novērtēšana kopējās Eiropas patvēruma sistēmas kontekstā. Juridiskā analīze), otrais izdevums, 2023. gads, 173. un 174. lpp.; Ungārijas Helsinku komiteja, [Credibility assessment in asylum procedures: A multidisciplinary training manual](#), 1. sējums, 2013. gads, 100.–103. lpp.

- **Nejūtība.** Traumētās personas var neviļus izskatīties nejūtīgas, jo, aprakstot pagātnes traumatiskos notikumus, tās var neizpaust nekādas emocijas. Iespējams arī, ka traumētās personas pausto emociju līmenis ir ļoti augsts.

Tā kā trauma bieži ietekmē spēju detalizēti atcerēties pagātnes notikumus un sniegt saskaņotu stāstījumu, ticamības novērtējums jāveic, pienācīgi ņemot vērā šīs traumas sekas. Tas nozīmē, ka tad, ja ir pretrunas saistībā ar iespējamu traumatisku notikumu, ir jāņem vērā pavisam cits šo pretrunu skaidrojumu kopums salīdzinājumā ar situāciju, kad traumatiskas pieredzes nav. Lielāka nozīmība varētu būt jāpiešķir dokumentāriem un citiem pierādījumiem, kas saistīti ar paziņojumiem.

Praktisku apsvērumu piemēri

- Jāpārlicinās, ka pieteikuma iesniedzējam ir ļauts brīvi, savā tempā un bez pārtraukumiem izklāstīt savu stāstījumu, kas var palīdzēt viņam atveidot notikumu apstākļus un strukturēt savu stāstījumu.
- • Ievāciet pierādījumus un paziņojumus par traumatiskā notikuma blakusapstākļiem, nevis par pašu notikumu. Šie pierādījumi un paziņojumi var nebūt sagrozīti tādā mērā kā atmiņas, kas saistītas ar traumatisko notikumu. Tas var arī palīdzēt izvairīties no atkārtotas traumatizācijas.
- • Pārlicinieties, ka informācija tika iegūta saistībā ar pieteikuma iesniedzēja pieredzi, nevis notikumu hronoloģiju, piemēram, noskaidrojot, kādas bija viņa domas, reakcijas, ko viņš atceras, ko redzēja, dzirdēja vai sajuta, vai kādi aspekti viņam bija visgrūtākie.
- • Ticamības novērtējumā galveno uzmanību pievērsiet traumas ietekmei uz pieteikuma iesniedzēja dzīvi un psihi pēc traumatiskā notikuma, nevis konkrētām traumatiskā notikuma detaļām.
- • Pārlicinieties, ka traumatiskās atmiņas tiek novērtētas, atzīstot, ka atmiņas var nebūt hronoloģisks vai verbāls notikumu izklāsts.

(c) Citas psiholoģiskas un veselības problēmas

[[Saturs](#)] [[Kontrolesaraksts](#)]

Grūtības sniegt detalizētus un saskaņotus paziņojumus var radīt arī pieteikuma iesniedzēja medicīniskās problēmas, piedzīvota fiziska vardarbība un atkarības, piemēram, spēcīgu medikamentu lietošana, intelektuāla invaliditāte, depresija, smadzeņu bojājumi vai narkotisko vielu un alkohola atkarība. Atkarībā no konkrētā stāvokļa pieteikuma iesniedzēja paziņojumus var ietekmēt vairāki faktori, piemēram, atmiņas darbība, domāšanas procesi vai spēja koncentrēties.

Ir pienācīgi jāņem vērā pieteikuma iesniedzēja psiholoģiskais un veselības stāvoklis, jo īpaši tas, kā tas ietekmē viņa rīcību.

Praktisku apsvērumu piemēri

- Pārliecinieties, ka izvērtēšanai ir pieejama informācija par pieteikuma iesniedzēja (garīgās) veselības stāvokli.
- Vajadzības gadījumā nosūtiet pieteikuma iesniedzēju piemērota atbalsta/novērtējuma saņemšanai atbilstoši jūsu valsts praksei, lai iegūtu labāku izpratni par to, kā iespējamais veselības stāvoklis var ietekmēt paziņojumus.

(d) Vecums

[[Satus](#)] [[KontROLSaraksts](#)]

Vecums ir īpaši svarīgs pieteikuma iesniedzējiem, kas ir bērni, jo viņu vecums un briedums ietekmē paziņojumus. Tas ir būtisks apsvēruma gan attiecībā uz laiku, kad paziņojums tiek sniegts, gan uz laiku, kad notikums tika piedzīvots, jo zināšanas un izpratni par notikumiem, kas risinājās, kad pieteikuma iesniedzējs bija bērns, ietekmē viņa vecums tajā laikā.

Ar vecumu uzlabojas spēja detalizēti un konsekventi stāstīt par notikumiem. Briedums un vecums ietekmē autobiogrāfisko atmiņu, kas savukārt ietekmē paziņojumus⁽¹¹⁷⁾.

- **Bērna skatījums.** Bērni parasti sniedz informāciju citādi nekā pieaugušie. Tas, kas ir galvenais pieaugušā cilvēka pieredzē, var nebūt galvenais bērna stāstījumā, un otrādi. Notikuma laikā bērns var pievērst savu uzmanību citām lietām un/vai notikums bērnam var nebūt tikpat svarīgs kā pieaugušajam.
- **Zināšanas par jautājumiem, kas viņus skar.** Bērnu stāstījumi var būt nekonsekventi, un tajos var būt nepilnības, jo bērnam var trūkt teorētiskas un abstraktas izpratnes par notikumiem vai viņš var izmantot neskaidrus izteicienus vai apgalvojumus, ko ir dzirdējis no pieaugušajiem, un tos var ietekmēt kultūras normas⁽¹¹⁸⁾. Viņi var nespēt sniegt detalizētus un konsekventus paskaidrojumus par iemesliem, kāpēc viņi pameta izcelsmes valsti, jo īpaši, ja lēmumu par aizbraukšanu pieņēma bērna vecāki vai citi radnieki.
- **Dokumentāru pierādījumu pieejamība.** Bērniem, jo īpaši, kad viņi ir nepavadīti, bieži nav pieejami dokumentāri pierādījumi, kas pamatotu viņu pieprasījumu.

⁽¹¹⁷⁾ M. Pasupathi un C. Wainryb, *On telling the whole story: Facts and interpretations in autobiographical memory narratives from childhood through mid-adolescence*, *Developmental Psychology*, 46. sējums, 2010. gads, 735.–746. lpp., citēts UNHCR publikācijā [The heart of the matter: Assessing credibility when children apply for asylum in the European Union](#), 2014. gads, 66. un 87. lpp.; Ungārijas Helsinku komiteja, [Credibility assessment in asylum procedures: A multidisciplinary training manual](#), 2. sējums, 2015. gads, 100. un 113. lpp.

⁽¹¹⁸⁾ UNHCR, [The Heart of the Matter: Assessing Credibility when Children Apply for Asylum in the European Union](#) (Lietas būtība – ticamības izvērtēšana gadījumos, kad bērni pieprasa patvērumu Eiropas Savienībā), 2014. gads, 71. lpp.

Ir svarīgi, lai intervija notiktu bērnam draudzīgā veidā. Parasti bērnus vieglāk apmulsina uzvedinoši jautājumi, un viņi sniedz informāciju, ko, viņuprāt, jūs vēlaties dzirdēt, taču maina savas atbildes, kad viņiem uzdod papildu jautājumus ⁽¹¹⁹⁾.

Tā kā bērna vecums un briedums ietekmē viņa spēju detalizēti un saskaņoti izstāstīt pagātnes notikumus, ticamības novērtējums jāveic, pienācīgi ņemot vērā šīs atšķirības. Ja pastāv neatbilstības attiecībā uz pagātnes notikumiem, ir jāņem vērā viss šo neatbilstību skaidrojumu kopums.

Atkarībā no bērna vecuma, brieduma un, iespējams, citām neaizsargātības iezīmēm, iespējams, jums būs vairāk jāpaļaujas uz citu pieejamo informāciju nekā uz paša bērna paziņojumiem. Tie varētu būt likumiskā aizbildņa, ģimenes locekļu vai jurista paziņojumi vai citi pieejamie informācijas avoti.

Praktisku apsvērumu piemēri

- Galveno uzmanību pievēršiet tam, kas ir svarīgais/galvenais bērnam un ko bērns varētu zināt.
- Pārliecinieties, ka personiskā intervija tika veikta bērnam draudzīgā veidā, tostarp izmantojot bērna vecumam un briedumam pielāgotu vārdu krājumu un jautājumus. Tas ietver vienkāršu un konkrētu vārdu izmantošanu abstraktu jēdzienu vietā, sarežģītu vārdu skaidrošanu ar piemēru un vienkāršotā valodā formulētu jautājumu uzdošanu. Jāizvairās no uzvedinošiem jautājumiem un spiediena izdarīšanas uz bērnu, piemēram, uzdodot jautājumus atkārtoti, jo ir lielāka iespēja, ka bērni mainīs savu stāstījumu atbilstoši tam, ko, viņuprāt, no viņiem sagaida.

Arī attiecībā uz vecāka gadagājuma cilvēkiem var būt svarīgi ņemt vērā vecumu, jo viņiem var būt samazinātas kognitīvās spējas, piemēram, atmiņas darbība vai spēja sekot sarunai, kā arī fiziski traucējumi, piemēram, dzirdes traucējumi, kas var ietekmēt viņu paziņojumus.

(e) Izglītība

[[Saturs](#)] [[KontROLSARAKSTS](#)]

Izglītības līmenis var ietekmēt pieteikuma iesniedzēja piekļuvi informācijai, zināšanas par aspektiem ārpus viņu personīgās dzīves jomas vai spēju formulēt abstraktus jēdzienus. Ierobežota (formālā) izglītība vai tās trūkums var ietekmēt pieteikuma iesniedzēja paziņojumus vairākos veidos.

- **Rakstpratība.** Tā kā lielākā daļa cilvēku lasīt un rakstīt iemācās skolā, formālās izglītības trūkums var būt iemesls analfabētismam, kas ierobežo iespējas piekļūt informācijai. Pieteikuma iesniedzējam, kurš ir analfabēts vai kura rakstpratība ir zema, var nebūt

⁽¹¹⁹⁾ UNHCR, [Guidelines on international protection no. 8: Child asylum claims under Articles 1\(A\)\(2\) and 1\(F\) of the 1951 Convention and/or 1967 Protocol relating to the status of refugees](#), 2009. gada 22. decembris, 70.–74. lpp.; Ungārijas Helsinku komiteja, [Credibility assessment in asylum procedures: A multidisciplinary training manual](#), 2. sējums, 2015. gads, 99.–100. lpp.

pietiekami daudzveidīga vārdu krājuma, lai sniegtu konkrētu un izvērstu izklāstu vai konkrētas un strukturētas atbildes uz jautājumiem.

- **Abstrakti jēdzieni.** Formālā izglītība attīsta mūsu spēju abstrakti domāt loģiskā secībā un izpratni par tādiem jēdzieniem kā lielums, attālums, proporcija, laiks un cēloņsakarība. Ierobežotas abstraktās domāšanas spējas var ietekmēt pieteikuma iesniedzēja paziņojumu saskaņotību un iespējamību.
- **Vispārīgas zināšanas.** Formālā izglītība mums sniedz vispārīgas zināšanas par apkārtējo pasauli, piemēram, zināšanas par vēsturi, ģeogrāfiju un zinātni. Ierobežota (formālā) izglītība vai tās trūkums var ietekmēt pieteikuma iesniedzēja spēju izteikties par jautājumiem, kas nav saistīti ar viņa ikdienas dzīvi vai personīgās dzīves jomām.

Praktisku apsvērumu piemēri

- Novērtējumā aplūkojiet tikai tos jautājumus, par kuriem ir sagaidāms, ka pieteikuma iesniedzējs par tiem zinās, ņemot vērā viņa izglītības līmeni. Jo zemāks ir pieteikuma iesniedzēja izglītības līmenis, jo lielāka uzmanība vērtējumā jāpievērš nevis vispārīgām zināšanām, bet gan pieteikuma iesniedzēja spējai sniegt informāciju par viņa personīgās dzīves jomām un pieredzi.

Piemērs. Var sagaidīt, ka lauksaimnieks, kurš ir analfabēts, sniegs informāciju par kultūraugiem, kurus viņš audzēja, un sakārtos notikumus laikā, atsaucoties uz lietiem vai ražas sezonu.

- Tāpat pieteikuma iesniedzējs, kuram nav bijusi iespēja mācīties skolā, var nespēt parādīt savu valsti kartē vai ģeogrāfiski noteikt savu dzīvesvietu pēc kompasa iedaļām, jo viņam var trūkt izpratnes par šiem jēdzieniem.
- Jāapzinās, ka ierobežota (formālā) izglītība vai tās trūkums var būt iemesls arī ierobežotai saskarsmei ar dažādām tehnoloģijām un zināšanām par tām vai šādas saskarsmes un zināšanu neesībai.

(f) Kultūra, reliģija un pārliecība

[[Satus](#)] [[KontROLSARAKSTS](#)]

Cilvēka kultūra, reliģija un pārliecība nosaka to, kā viņš redz sevi attiecībā ar citiem cilvēkiem – savu identitāti, sociālās lomas, sabiedrības normas un hierarhiju – un viņa komunikācijas veidu – kā viņš saprot, interpretē un atstāsta informāciju. Piemēram, izpratne par datumiem, gadalaikiem, attālumiem, iesaistīšanos sabiedriskajā dzīvē, ciešām attiecībām ģimenē un ķermeņa valodu var atšķirties atkarībā no šiem faktoriem. Tomēr nevajadzētu pieņemt, ka visas personas, kas nāk no noteiktas kultūras vai reliģijas, uzvedas vai mijiedarbojas noteiktā veidā vai ka tām ir vienādi uzskati un normas, jo arī tādiem faktoriem kā vecums, dzimums vai sociālais stāvoklis ir ietekme.

Kultūra, reliģija un pārliecība var ietekmēt pieteikuma iesniedzēja paziņojumus vairākos veidos ⁽¹²⁰⁾.

- **Personīgās atmiņas pretstatā kolektīvajai atmiņai.** Kultūra ietekmē autobiogrāfisko atmiņu, jo kultūras normas nosaka to, kuri notikumi un detalizēta informācija tiek uzskatīti par svarīgiem, un tāpēc tos ir vērts atcerēties. Kolektīvisma kultūra, kas ir izplatīta Āfrikas, Vidusāzijas, Tuvo Austrumu un Dienvidaustrumāzijas valstīs, uzsver kolektīvu darbību, sociālo attiecību un mijiedarbības nozīmi. Individuālisma kultūrā lielākajā daļā Eiropas valstu un Ziemeļamerikā lielāka uzmanība tiek pievērsta individualitātei un pašizpaušmei. Tāpēc atmiņas individuālisma kultūrā lielākoties ir saistītas ar personīgo pieredzi, lomām un emocijām un pieteikuma iesniedzējs mēdz sniegt detalizētākus, specifiskākus, unikālākus, uz sevi vērstus un plašākus atmiņu izklāstus. Savukārt cilvēki no kolektīvisma kultūras bieži vien sniedz vispārīgākus aprakstus par kopējo kārtību, sabiedriskajiem notikumiem, mijiedarbību un lomām attiecībās ar citiem.
- **Komunikācijas stils.** Pieteikuma iesniedzēja sniegtās informācijas detalizētības pakāpe var būt atkarīga no konkrētā kultūrā dominējošā komunikācijas stila. Dažās kultūrās cilvēki uz jautājumiem atbild īsi un tieši un neiedziļinās sīkāk, ja viņiem nejautā. Šādas kultūras izcelsmes pieteikuma iesniedzēja paziņojumi var šķist nepietiekami detalizēti, ja viņam nav lūgts tos paskaidrot sīkāk. Citās kultūrās cilvēki atbild ar dažiem vispārīgiem apgalvojumiem, un viņiem ir nepieciešams laiks, lai nonāktu pie konkrētā jautājuma, un dažkārt var šķist, ka tie ir vispārīgi apgalvojumi, kuros trūkst detaļu.
- **Noteiktiem jēdzieniem piešķirtā nozīme.** Atkarībā no kultūras var būt dažāda izpratnes par attiecībām sabiedrībā, lomām un jēdzieniem, piemēram, izpratne par laiku, attālumu vai vecumu. Var būt arī eifēmismi vai aizplīvurota valoda, ko lieto saistībā ar noteiktiem jēdzieniem, kuri kultūras ziņā ir pieņemamāki nekā tiešas atsauces, piemēram, formulējumi, kas tiek lietoti saistībā ar tabu konkrētajā kultūrā. Šādi faktori var jo īpaši ietekmēt pieteikuma iesniedzēja paziņojumu šķietamo saskaņotību un konsekvenci gan iekšēji, gan ārēji.

Lai saprastu informāciju, kas saņemta no citas kultūras perspektīvas, bieži vien ir nepieciešamas starpkultūru zināšanas, kas var palīdzēt izskaidrot paziņojumus, kuri pretējā gadījumā varētu šķist nekonsekventi un nepietiekami detalizēti vai neiespējami. Tikai pēc tam, kad esat jautājis par neatbilstībām vai sīkākas informācijas trūkumu un neesat saņēmis

⁽¹²⁰⁾ UNHCR, [Beyond Proof. Credibility Assessment in EU Asylum Systems: Full Report](#) (Ārpus pierādījumiem, ticamības novērtējums ES patvēruma sistēmās: pilns ziņojums), 2013. gada maijs, 66.–68. lpp.; A. Vredevelde, Z. Given-Wilson un A. Memon, [Culture, trauma, and memory in investigative interviews](#), 2023. gada 22. aprīlis, 8. un 9. lpp.; J. Herlihy, L. Jobson un S. Turner, *Just tell us what happened to you: Autobiographical memory and seeking asylum*, *Applied Cognitive Psychology*, 2012. gads, 661.–676. lpp.; K. Nelson, *Self and social functions: Individual autobiographical memory and collective narrative*, *Memory*, 2003. gads, 125.–136. lpp., citēts Abo Akademi University & Free University Amsterdam publikācijā [Psychological assumptions underlying credibility assessments in Finnish asylum determinations](#), 2021. gads, 6. lpp.; Ungārijas Helsinku komiteja, [Credibility assessment in asylum procedures: A multidisciplinary training manual](#), 1. sējums, 2013. gads, 76. lpp.; L. Jobson, *Cultural differences in specificity of autobiographical memories: Implications for asylum decisions*, *Psychiatry, Psychology and Law*, 16. sējums, 2009. gads, 453.–457. lpp.; R. Antaliova, T. Hansen, K. Gulbrandsen, M. De La Mata un A. Santamaria, *Adolescents' meaningful memories reflect a trajectory of self-development from family over school to friends*, *Nordic Psychology*, 63. sējums, 2011. gads, 4.–24. lpp.; Y. Chen, H. M. McAnally un E. Reese, *Development in the organization of episodic memories in middle childhood and adolescence*, *Frontiers in Behavioural Neuroscience*, 7. sējums, 2013. gads, 84.–86. lpp.; J. M. Fitzgerald, *Autobiographical memory: Reports in adolescence*, *Canadian Journal of Psychology/Revue Canadienne de Psychologie*, 35. sējums, 1981. gads, 69.–73. lpp., citēts UNHCR publikācijā [The heart of the matter: Assessing credibility when children apply for asylum in the European Union](#), 2014. gads, 69. lpp.

paskaidrojumu, vajadzētu pārbaudīt, vai konkrētās ticamības problēmas iemesls nav kultūras, sociālie, reliģiskie vai citi šķēršļi.

Praktisku apsvērumu piemēri

- Novērtējot ticamību, ņemiet vērā kultūras kontekstu (individuālisma vai kolektīvisma kultūru), jo īpaši attiecībā uz to, kāda veida detaļas var sagaidīt no pieteikuma iesniedzēja.
- Pirms izdarīt negatīvu secinājumu, pārliecinieties, ka ir noskaidrotas iespējamās ticamības problēmas un ka to iemesls nav tikai kultūras atšķirības.

(g) Bailes un neuzticēšanās

[[Saturs](#)] [[KontROLSARAKSTS](#)]

Vairāki iemesli var kavēt pieteikuma iesniedzēju pilnībā pamatot savu pieprasījumu. Starp tiem var būt bailes no stigmatizācijas, diskriminācijas vai represijām, neuzticēšanās valsts iestādēm, tulkiem vai citām personām ar izcelsmi no pieteikuma iesniedzēja izcelsmes valsts, pārliecība, ka noteiktas darbības varētu negatīvi ietekmēt viņa starptautiskās aizsardzības pieteikumu, vai bailes apdraudēt savu ģimeni.

Bailes un neuzticēšanās iestādēm var būt iemesls, kāpēc pieteikuma iesniedzējs neatklāj konkrētus būtiskus faktus vai pierādījumus, tāpēc viņa paziņojumi var nebūt detalizēti vai saskaņoti, jo tajos trūkst informācijas. Ja novērojat bailu vai neuzticēšanās pazīmes, ir svarīgi tās novērst personiskās intervijas laikā, lai izpildītu iestādes pienākumu (vairāk informācijas sk. [1.1.1. iedaļā “Piemērot pienākumu sadarboties \(pierādīšanas pienākums\)”](#)).

Praktisku apsvērumu piemēri

- Nodrošiniet, ka intervija notiek drošā vidē, kur pieteikuma iesniedzējs var atklāt savu paziņojumu, un pieteikuma iesniedzējs ir informēts par patvēruma procedūras konfidencialitāti un mērķi. Būtu jāuzsver arī tulka profesionālā atbildība un objektivitāte.
- Nodrošiniet, ka pieteikuma iesniedzējs ir skaidri informēts par savu pienākumu sadarboties un par nesadarbošanās sekām.
- Pārliecinieties, ka pieteikuma iesniedzējam tika uzdoti jautājumi par iemesliem, kādēļ viņa paziņojumos trūkst informācijas.
- Atkarībā no valsts prakses sniedziet pieteikuma iesniedzējam informāciju par to, kā saņemt neatkarīgu juridisku konsultāciju un ieteikumus par viņa interesēm atbilstošu rīcību.

(h) Stigma un kauns

[[Saturs](#)] [[Kontrolesaraksts](#)]

Stigma rodas no neatbilstības sociālajām, kultūras vai reliģiskajām normām un bieži tiek saistīta ar jautājumiem, ko uzskata par tabu, piemēram, ar dzimumu vai seksualitāti saistītiem jautājumiem. Neatbilstība normai izraisa sabiedrības nosodījumu, un rezultāts ir stigmatizācija. Stigma bieži vien izraisa kaunu – sajūtu, ka esi nepareizs vai slikts cilvēks. Šāds kauns parasti ietver arī bailes ciest kaitējumu, kas var būt par iemeslu visdažādākajām izvairīšanās stratēģijām, tostarp noklusēšanai, klusēšanai vai pat noliegšanai, kas var ietekmēt atmiņu un informācijas atklāšanu ⁽¹²¹⁾.

Stigma un kauns var ietekmēt pieteikuma iesniedzēja paziņojumus un pieejamos dokumentāros pierādījumus vairākos veidos ⁽¹²²⁾.

- **Informācijas atklāšana.** Stigma un kauna izjūta bieži negatīvi ietekmē atklātās informācijas apmēru, jo var būt grūti atklāt informāciju, kas saistīta ar šīm sajūtām un pārdzīvojumiem. Iespējams, ka pieteikuma iesniedzēji nekad ar nevienu nav atklāti runājuši par konkrēto pieredzi, jo tās ir bijušas stigmatizācijas un iespējama kaitējuma iemesls. Tāpēc pieteikuma iesniedzēja stāstījumā var būt nepilnības un pretrunas, un tas nebūs pilnīgs un saskaņots hronoloģisks stāstījums ⁽¹²³⁾.
- **Piemērotu vārdu trūkums.** Pieteikuma iesniedzēji bieži nāk no valstīm vai valodas konteksta, kurā var nebūt neitrālu vai atbilstošu terminu, lai izteiktos par jautājumiem, kas tiek uzskatīti par tabu, un tas var arī būt iemesls ne tik konkrētiem paziņojumiem. Pieteikuma iesniedzēji var izmantot šos terminus dažādās nozīmēs, kas var ietekmēt to, cik saskaņoti šķiet viņu paziņojumi.
- **Dokumentāru pierādījumu trūkums.** Stigma un kauna izjūta var izskaidrot dokumentāru vai citu pierādījumu trūkumu, jo tā veicina neziņošanu par incidentiem. Cilvēki, kas cieš no kaitējuma (draudiem), var nevēlēties oficiāli ziņot iestādēm par incidentiem. Vienlaikus iestādes var nevēlēties sniegt dokumentārus pierādījumus par to, ko tās uzskata par privātām lietām un/vai sociālu tabu.

⁽¹²¹⁾ EUAA, [Evidence and credibility in the context of the Common European Asylum System – Judicial analysis](#) (Pierādījumu un ticamības novērtēšana kopējās Eiropas patvēruma sistēmas kontekstā. Juridiskā analīze), otrais izdevums, 2023. gads, 174. un 175. lpp. un 180. lpp.; Ungārijas Helsinku komiteja, [Credibility assessment in asylum procedures: A multidisciplinary training manual](#), 2. sējums, 2015. gads, 82. lpp.

⁽¹²²⁾ Ungārijas Helsinku komiteja, [Credibility assessment in asylum procedures: A multidisciplinary training manual](#), 2. sējums, 2015. gads, 44. un 85. lpp.; J. Herlihy un S. Turner, *Asylum claims and memory of trauma: Sharing our knowledge*, *The British Journal of Psychiatry*, 191. sējums, 2007. gads, 4. lpp.; D. Bögner, J. Herlihy un C. Brewin, *Impact of sexual violence on disclosure during Home Office interviews*, *British Journal of Psychiatry*, 191. sējums, 2007. gads, 75. lpp.; D. Bögner, C. Brewin un J. Herlihy, *Refugees' experiences of Home Office interviews: A qualitative study on the disclosure of sensitive personal information*, *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 36. sējums, 2009. gads, 519.–535. lpp.; J. Millbank, "The ring of truth": A case study of credibility assessment in particular social group refugee determinations, *International Journal of Refugee Law*, 21. sējums, 2009. gads, 14. lpp.; Asylum Aid, "I feel like as a woman, I am not welcome": A gender analysis of UK asylum law, policy and practice, *Women's Asylum News*, 107. izdevums, 2012. gads, 1.–4. lpp.; Īrijas Pilsoniskās brīvības padome, *Women and the refugee experience: Towards a statement of best practice*, *Irish Times*, 2000. gads, 18. lpp.; Zviedrijas Migrācijas pārvalde (Migrationsverket), *Gender-based persecution: Guidelines for investigation and evaluation of the needs of women for protection*, 2001. gads, 15. lpp., citēts UNHCR publikācijā [Beyond proof: Credibility assessment in EU asylum systems](#) (Ārpus pierādījumiem: ticamības novērtējums ES patvēruma sistēmās), 2013. gads, 73. un 145. lpp.

⁽¹²³⁾ [Ungārijas Helsinku komiteja, Credibility Assessment in Asylum Procedures: A multidisciplinary training manual, 2. sējums](#), 2015. gads, 44. lpp.

Personiskajā intervijā ir jānodrošina droša vide, lai mudinātu pieteikuma iesniedzēju runāt atklāti, ja ir vērojamas stigmas un baiļu pazīmes. Jāpatur prātā arī tas, ka pieteikuma iesniedzēji ne vienmēr var būt informēti, ka noteiktu attieksmi pret viņiem var uzskatīt par viņu cilvēktiesību pārkāpumu, jo attieksme pret viņiem ir bijusi tāda visu mūžu. Tāpēc jums jāspēj pieteikuma iesniedzēja paziņojumos atpazīt iespējamās vajāšanas veidus un tie jāizpēta sīkāk.

Praktisku apsvērumu piemēri

- Nodrošiniet, ka pieteikuma iesniedzējs gūst pārliecību par patvēruma procedūras konfidencialitāti.
- Pārliecinieties, ka pieteikuma iesniedzējam tika dots pietiekami daudz laika, lai apspriestu savu pieredzi, un paskaidrojiet pieteikuma iesniedzējam, kāpēc ir nepieciešama sīkāka informācija par šo pieredzi.
- Pārbaudiet, vai pieteikuma iesniedzējs tika mudināts izmantot paša vārdus, lai aprakstītu savu pieredzi, un vai tika noskaidrota pieteikuma iesniedzēja izmantoto vārdu nozīme.

(i) Dzimtes lomas

[[Satus](#)] [[KontROLSaraksts](#)]

Dzimtes lomas attiecas uz attiecībām starp sievietēm un vīriešiem, kuru pamatā ir sociāli vai kulturāli izveidotas un noteiktas identitātes, statuss, lomas un pienākumi. Dzimums attiecas uz cilvēka bioloģisko dzimumu, kas ir iedzimts. Dzimtes lomas ietekmē ne tikai to, kā cilvēks sevi uztver, bet arī uzvedību un attieksmi pret sociālo un politisko dzīvi.

Dzimtes lomas var ietekmēt pieteikuma iesniedzēja paziņojumus, piemēram, šādos veidos.

- **Komunikācijas stils.** Dzimums ietekmē pieteikuma iesniedzējs izteiksmes veidu un var ietekmēt sniegtās informācijas detalizētības pakāpi. Dažās sabiedrībās no vīriešiem un zēniem tiek sagaidīts, ka viņi detalizēti izklāstīs savu viedokli, savukārt no sievietēm un meitenēm tiek sagaidīts, ka tās runās īsi, tikai tad, kad viņām jautā, un nepaudīs savas domas vai viedokli. Citās sabiedrībās ir otrādi ⁽¹²⁴⁾.
- **Atmiņa.** Veidojot mūsu intereses un to, kam mēs pievēršam uzmanību konkrētos notikumos, dzimtes lomas un sociālās gaidas var ietekmēt to, kā mēs atceramies pagātni. Tās var ietekmēt to, kādas detaļas tiek uztvertas, iekodētas un atsauktas atmiņā. Piemēram, dažās sabiedrībās no vīriešiem parasti tiek sagaidīts, ka viņi atcerēsies automobiļa marku un tipu, savukārt no sievietēm drīzāk tiek sagaidīts, ka viņas atcerēsies tā krāsu. Dzimtes lomas var arī noteikt to, kāda veida informācija ir pieejama, tāpēc, piemēram, ģimenes locekļu liecības var šķist pretrunīgas.

Dzimums var arī ietekmēt to, vai attiecībā uz pieteikumu ir pieejami dokumentāri vai citi pierādījumi, piemēram, kā izklāstīts nākamajos punktos.

⁽¹²⁴⁾ [Ungārijas Helsinku komiteja, Credibility Assessment in Asylum Procedures: A multidisciplinary training manual, 2. sējums](#), 2015. gads, 44.–45. lpp.

- **IVI pieejamība.** Informācija par sieviešu stāvokli var nebūt pieejama vai tā var būt ļoti ierobežota, piemēram, tāpēc, ka policijai vai citiem dalībniekiem netiek ziņots par incidentiem, netiek vākti dati par jautājumiem, kas saistīti ar dzimumu, personas, kas ir cietušas no vardarbības dzimuma dēļ, tiek stigmatizētas, vai tāpēc, ka šādu vardarbību bieži vien veic nevalstiski dalībnieki.
- **Dokumentāru pierādījumu pieejamība.** Ņemot vērā viņu statusu sabiedrībā, sievietēm var nebūt pieejami dokumenti vai citi pierādījumi, kas pamato viņu pieprasījumu, tostarp personu apliecinoši dokumenti.

Jāpatur prātā arī tas, ka pieteikuma iesniedzēji ne vienmēr var būt informēti, ka noteiktu attieksmi pret viņiem var uzskatīt par viņu cilvēktiesību pārkāpumu, jo attieksme pret viņiem ir bijusi tāda visu mūžu. Tāpēc jums jāspēj pieteikuma iesniedzēja paziņojumos atpazīt iespējamus ar dzimumu saistītas vajāšanas veidus un tie jāizpēta sīkāk.

Praktisku apsvērumu piemēri

- Nodrošiniet, lai intervijā galvenā uzmanība tiktu pievērsta tam, kas pieteikuma iesniedzējam būtu jāzina, ņemot vērā dzimtes lomas izcelsmes valstī. Piemēram, dažās sabiedrībās sievietēm ir mazāk zināšanu vai informācijas nekā vīriešiem par dzīvi ārpus ģimenes mājām, savukārt vīriešiem ir ierobežotāka informācija par to, kas notiek mājās.
- Apzinieties, ka sociālie tabu (piemēram, seksualitāte, veselības stāvoklis, nauda) var būt iemesls, kāpēc pieteikuma iesniedzējam var būt grūti atklāt informāciju un sniegt detalizētu un saskaņotu izklāstu par noteiktiem jautājumiem. Sk. [2.3.1. iedaļas h\) punktu "Stigma un kauns"](#).

2.3.2. Ar lietas izskatītāju saistīti faktori

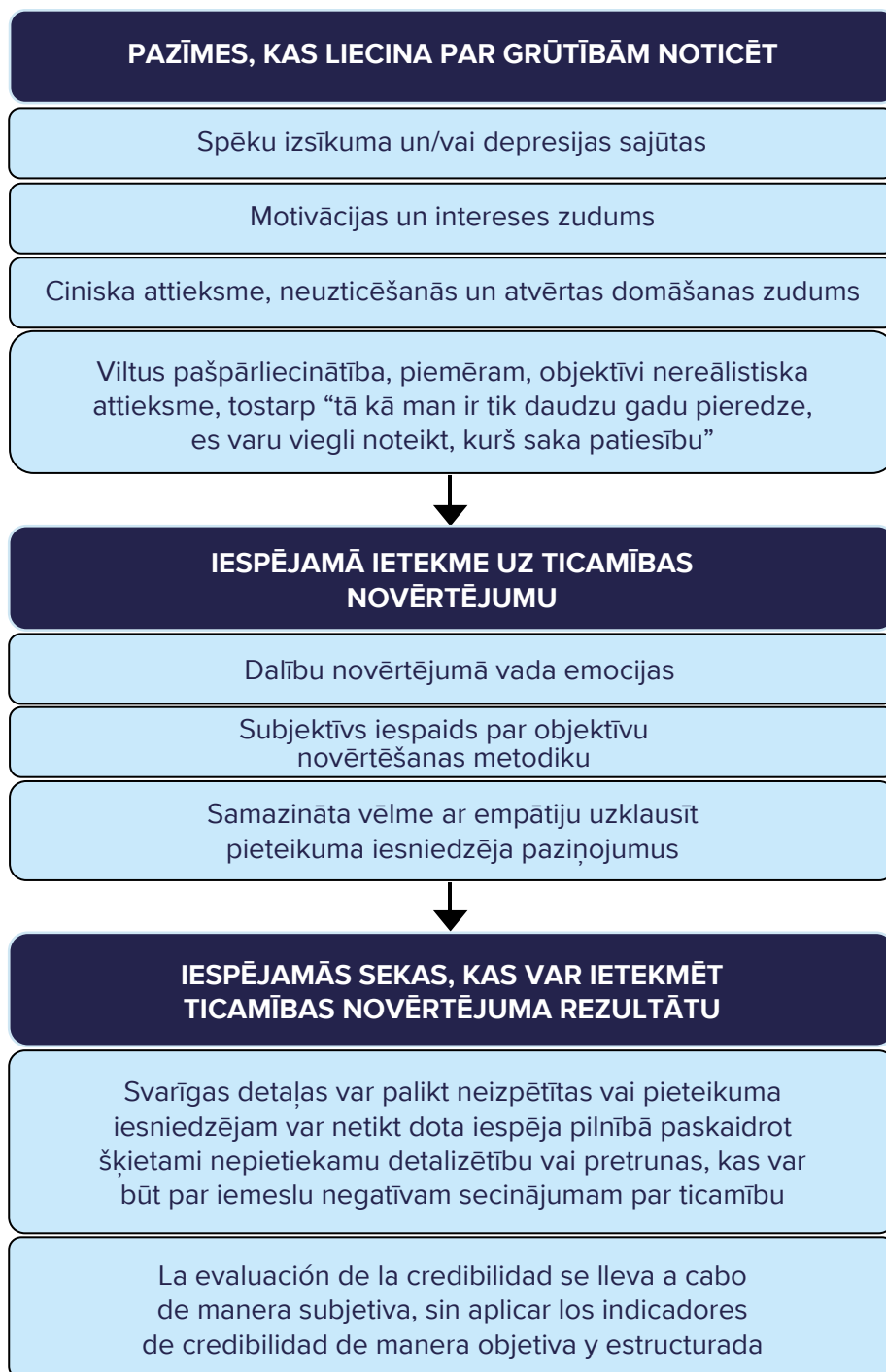
[[Saturs](#)] [[KontROLSARAKSTS](#)]

Darbs starptautiskās aizsardzība jomā nozīmē pastāvīgu saskari ar dažādu kultūru un dažādas sociālās izcelsmes cilvēkiem, kuru dzīves pieredze ir atšķirīga. Tas ir viens no faktoriem, kas padara jūsu darbu interesantu. Taču jūs arī esat cilvēks un šajā sarežģītajā darba vidē varat izjust stresu un frustrāciju.

Ikdienas darbā no jums tiek sagaidīts, ka izpildīsiet kvantitatīvos mērķrādītājus, sagatavosiet pamatotus lēmumus un strādāsi ar pieteikuma iesniedzējiem, kuri nevēlas sadarboties vai kuriem ir negatīva personīgā pieredze. Pieteikuma iesniedzēju stāstu par sliktu izturēšanos ilgstošai uzklaušanās var būt sekas, sākot ar nespēju uz katru pieteikumu raudzīties objektīvi un individuāli un beidzot ar sekundāru traumatizāciju un simptomiem, kas līdzīgi cilvēkiem, kuri cieš no PTSS. Šāda ilgstoša iedarbība var izraisīt grūtības noticēt vai nocietināšanos, kas var būt iemesls vēlmei izvairīties no iedziļināšanās paziņojumos, lai izvairītos no stāstiem par negatīvu dzīves pieredzi. Tādos gadījumos jūs varat biežāk izdarīt nepamatotus secinājumus, neveicot pienācīgu ticamības novērtējumu.

Nākamajā tabulā redzams, kā šādas grūtības noticēt var ietekmēt ticamības novērtējumu.

11. attēls. Iespējamie veidi, kā grūtības noticēt var ietekmēt ticamības novērtējumu

Šie faktori var ietekmēt jūsu objektivitāti un neitralitāti, veicot ticamības novērtējumu. Ir svarīgi būt informētam par šādiem faktoriem, lai jūs varētu tos nepieļaut un līdz minimumam samazināt to ietekmi uz ticamības novērtējumu.

Jums vajadzētu pārdomāt savu sniegumu, vajadzības un iespējamās grūtības, ar kurām esat saskāries, strādājot ar konkrētiem starptautiskās aizsardzības pieteikumiem. Par to būtu ieteicams apspriesties ar kolēģiem, psihologu vai atbildīgo vadītāju, lai saņemtu vajadzīgo atbalstu un uzlabotu pašizziņu vai apzinātu vajadzību pēc papildu apmācības. Regulāra

uzraudzība un reaģēšana uz jūsu bažām var uzlabot profesionālo motivāciju un atvieglot pieredzes apmaiņu.

Papildus faktoriem, kas saistīti ar grūtībām uzticēties, to, kā mēs saprotam un interpretējam informāciju, nosaka arī kultūra un uzskati. Tie veicina to, kādu nozīmi mēs piešķiram dažādiem jēdzieniem un kā mēs izprotam apkārtējo pasauli. Lai mazinātu kultūras aizspriedumu ietekmi uz ticamības novērtējumu, ir svarīgi apzināties, kā jūsu paša kultūra un uzskati var ietekmēt jūsu domāšanu un zināšanas par citām kultūrām. Pašizvērtēšana un apmācība par citām kultūrām un starpkultūru komunikāciju var veicināt šo izpratni.

Ir svarīgi atcerēties, ka stereotipi un aizspriedumi nedrīkst ietekmēt ticamības novērtējumu

Lai gan ir cilvēciski, ka stress un starpkultūru komunikācija zināmā mērā ietekmē mūsu novērtējumu, ir svarīgi atcerēties standartus, kas piemērojami ticamības novērtējumā. Ticamības novērtējumā nedrīkst izmantot nekādus pieņēmumus vai uzskatus par kādu personu vai grupu (stereotipus) vai negatīvu attieksmi pret šo personu vai grupu (aizspriedumus) ⁽¹²⁵⁾. Patvēruma iestādes pienākums ir arī nodrošināt, ka jūs saņemat atbilstošu apmācību, zināšanas un atbalstu savu pienākumu veikšanai ⁽¹²⁶⁾.

Saistītā EUAA publikācija

EASO, [*Praktiskā rokasgrāmata par patvēruma un uzņemšanas jomā iesaistītā personāla labklājību – I daļa. Standarti un politika*](#), 2021. gada septembris.

I daļa palīdz vadītājiem novērst un mazināt profesionālo spriedzi, kas rodas darbiniekiem, kuri strādā patvēruma jomā, un atvieglot tiem šādas spriedzes pārvarēšanu. Profesionālo spriedzi bieži izraisa nespēja tikt galā ar stresu un spiedienu darbavietā. Praktiskajā rokasgrāmātā ir izklāstīti astoņi standarti, kas palīdz izstrādāt, īstenot un novērtēt personāla labklājības politiku patvēruma un uzņemšanas jomā. Galvenā mērķauditorija ir personas, kas strādā vadošos amatos un cilvēkresursu jomā.

EASO, [*Praktiskā rokasgrāmata par patvēruma un uzņemšanas jomā iesaistītā personāla labklājību – II daļa. Personāla labklājības rīkkopa*](#), 2021. gada septembris.

II daļā ir piedāvāti praktiski rīki, uzdevumi un spēju veidošanas pasākumi, lai izpildītu personāla labklājības standartus. Šie rīki ir paredzēti trauksmes, stresa un izdegšanas mazināšanai darbavietā. Tie sniedz atbalstu komandām un indivīdiem, un tos var īstenot vadītāji, kolēģi, iekšējie vai ārējie speciālisti. Rokasgrāmātā ir iekļauti arī pašpalīdzības rīki, ko var izmantot paši darbinieki.

⁽¹²⁵⁾ EST uzskatīja, ka stereotipiskie priekšstati, kas tiek asociēti ar homoseksuāliem, neļauj iestādēm ņemt vērā attiecīgā pieteikuma iesniedzēja individuālo un personisko situāciju. Sk. EST, 2014. gada 2. decembra spriedumu lietā *A, B, C pret Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie*, apvienotās lietas no C-148/13 līdz C-150/13 ECLI:EU:C:2014:2406, 61.–63. punkts. Kopsavilkums pieejams [EUAA judikatūras datubāzē](#).

⁽¹²⁶⁾ Pārstrādātās PPD 4. panta 3. un 4. punkts un 10. panta 3. punkta d) apakšpunkts.

2.3.3. Ar intervijas apstākļiem saistīti faktori

[[Saturis](#)] [[Kontrolesaraksts](#)]

Intervijas apstākļi var ietekmēt pieteikuma iesniedzēja paziņojumus: oficiālā sarunas gaisotne pieteikuma iesniedzējam var radīt stresu; sagaidāms, ka ar nepazīstamiem cilvēkiem tiks apspriesti jautājumi, kas saistīti ar viņa personīgo dzīvi; attālinātās intervijās var rasties tehniskas problēmas, kuru dēļ intervija var pārtrūkt un saziņa var tikt traucēta; saziņa ar tulku starpniecību var ietekmēt pieteikuma iesniedzēja paziņojumu nozīmi; bērna vai bērnu klātbūtne var novērst pieteikuma iesniedzēja uzmanību; satraukums, jo intervijai atvēlētais laiks ir ierobežots.

Pirms personiskās intervijas un tās laikā ir pienācīgi jāorganizē intervijas apstākļi, lai mazinātu to ietekmi uz paziņojumiem. Ja šos faktorus pirms intervijas vai intervijas laikā nevar novērst pilnīgi vai var novērst tikai daļēji, tie ir objektīvi jāatzīmē intervijas protokolā un jāņem vērā, izvērtējot pieteikuma iesniedzēja paziņojumus.

Turpmāk sniegtais neizsmeļošais saraksts sniedz pārskatu par to, kā ar intervijas apstākļiem saistītie faktori varētu būt faktu sagrozīšanas iemesli.

(a) Daudzvalodu komunikācija ar tulku starpniecību

[[Saturis](#)] [[Kontrolesaraksts](#)]

Atbildīgajai iestādei ir pienākums nodrošināt uzticamu un kompetentu tulku patvēruma procedūrai. Lai gan tulki ir apmācīti mazināt daudzvalodu saziņas vai personīgo un kontekstuālo apstākļu ietekmi uz darbu, tas pilnībā nenovērš faktorus, kas varētu būt faktu sagrozīšanas iemesli.

Ir iespējams informācijas zudums mutiskās un rakstiskās tulkošanas dēļ, jo pastāv šādas galvenās valodu atšķirības ⁽¹²⁷⁾.

- **Vārdu krājums.** Valodas nedublē cita citas vārdu krājumu. Konkrētajā valodā var nebūt konkrēta vārda, ar ko tulkot citas valodas terminu, vai arī var nebūt iespējams izteikt smalkas atšķirības, tulkojot šo terminu. Tulkam var nebūt zināma arī, piemēram, militārā vai *LGBTIQ* terminoloģija.
- **Gramatika.** Valodām ir atšķirīgi gramatikas noteikumi un struktūra. Tulkojot ziņu no vienas valodas citā, bieži vien ir nepieciešams to zināmā mērā pārfrāzēt, lai ievērotu mērķvalodas gramatikas noteikumus, un tādējādi var zust smalkas atšķirības.
- **Dialekti.** Izruna, gramatika, vārdu locīšana un vārdu krājums var būtiski atšķirties starp dažādiem valodas dialektiem. Tas var radīt sagrozījumus pat tad, ja pieteikuma iesniedzējs un tulks runā vienā un tajā pašā valodā, kas ir viņu dzimtā valoda.

Veids, kādā informācija tiek tulkota no vienas valodas citā, var ietekmēt ne tikai tās nozīmi, bet arī detalizētības pakāpi, specifiskumu un konsekvenci. Valodas ir kultūras konstrukcijas, un, jo

⁽¹²⁷⁾ EUAA, [Evidence and credibility in the context of the Common European Asylum System – Judicial analysis](#) (Pierādījumu un ticamības novērtēšana kopējās Eiropas patvēruma sistēmas kontekstā. Juridiskā analīze), otrais izdevums, 2023. gads; [Ungārijas Helsinku komiteja, Credibility Assessment in Asylum Procedures: A multidisciplinary training manual, 2. sējums](#), 2015. gads, 11.–14. lpp.

lielāka atšķirība starp divām valodām, jo lielāks ir sagrozīšanas risks. Arī tulkojot lielākas teksta daļas, nevis teikumus, var tikt zaudētas vai sagrozītas detaļas.

Turklāt tulku var ietekmēt ar lietas izskatītāju un pieteikuma iesniedzēju saistīti faktori, tostarp kultūra, reliģija un pārliecība, kā arī dzimtes lomas. Plašāku informāciju sk. [2.3.1. iedaļā “Ar pieteikuma iesniedzēju saistīti faktori”](#) un [2.3.2. iedaļā “Ar lietas izskatītāju saistīti faktori”](#).

Praktisku apsvērumu piemēri

- Pārliecinieties, ka intervijas laikā tika pārbaudīts, vai pieteikuma iesniedzējs un tulks, kā arī tulks un lietas izskatītājs viens otru labi saprot, pat ja viņi runā vienā valodā.
- Nodrošiniet, lai tiktu noskaidrotas visas pretrunas, kas varētu rasties daudzvalodu faktoru un tulkošanas dēļ, un lai pieteikuma iesniedzējam tiktu dota iespēja sniegt paskaidrojumus.
- Pieņemiet, ka nelielas vai neloģiskas semantiskās atšķirības (piemēram, vārdu “tūrists” un “terorists” izmantošana) varētu būt tulkošanas kļūdu rezultāts un, visticamāk, reālu neatbilstību nav. Iekšējās ticamības novērtējumu nedrīkstētu balstīt uz šādām neatbilstībām.

(b) Intervijas apstākļi

[[Saturs](#)] [[KontROLSARAKSTS](#)]

Fiziskā intervijas vide var ietekmēt pieteikuma iesniedzēja paziņojumus. Intervijai jānotiek drošā vidē, kurā pieteikuma iesniedzējs var dalīties ar saviem paziņojumiem. Tam nepieciešama klusa, pietiekami plaša telpa ar normālu temperatūru un mierīgu vidi, kas nodrošina konfidencialitāti. Piemēram, maza telpa bez pietiekama dabiskās gaismas daudzuma vai ar restēm pie loga var negatīvi ietekmēt pieteikuma iesniedzēju un pat izraisīt traumatiskas atmiņas, piemēram, asociācijas ar aizturēšanu.

Arī attālināta intervija var ietekmēt pieteikuma iesniedzēja paziņojumus vairākos veidos. Tehniskas problēmas, piemēram, slikta skaņa, slikta video kvalitāte vai savienojuma pārtraukumi, var ierobežot paziņojuma detalizētības pakāpi. Kameras novietojums un tieša acu kontakta trūkums rada distanci un traucē uztvert tādas neverbālas zīmes kā, piemēram, ievainojamība, kauns, bailes vai neuzticēšanās. Attālinātā vide var tikt uztverta kā oficiālāka nekā intervija klātienē, atstājot mazāk iespēju aktīvai uzklaušīšanai, kā arī empātijas un intereses izrādīšanai. Šādi uztveres sagrozījumi rada lielāku pārpratumu iespējamību un var apgrūtināt detalizētu datu trūkuma vai pretrunu novēršanu.

Praktisku apsvērumu piemēri

- Pirms sākt ticamības novērtējumu, vispirms novērtējiet komunikācijas kvalitāti personiskās intervijas laikā, jo īpaši attālinātās intervijas gadījumā.
- Pievērsiet uzmanību pārpratumu pazīmēm intervijas protokolā. Apsveriet iespēju organizēt vēl vienu pieteikuma iesniedzēja uzklauššanu, lai noskaidrotu pārpratumus vai neskaidrības, kas ietekmē būtiskā fakta galveno aspektu izvērtēšanu.

Tāda profila piemērs, kurā vienlaikus ir vairāki faktori, kas varētu būt faktu sagrozīšanas iemesli: seksuālā orientācija, dzimumidentitāte un dzimumsocialitātes izpausme, kā arī dzimumpazīmes

Patvēruma pieprasījumi, kuru pamatā ir seksuālā orientācija ⁽¹²⁸⁾, dzimumidentitāte ⁽¹²⁹⁾ un dzimumsocialitātes izpausme ⁽¹³⁰⁾, kā arī dzimumpazīmes (*SOGIESC*) ⁽¹³¹⁾, veido īpašu ar dzimumu saistītu pieprasījumu kategoriju, kurai var būt raksturīgi vairāki faktori, kas īpašā veidā varētu izraisīt faktu sagrozīšanu pieteikuma iesniedzēja paziņojumos. Arī faktori, kas saistīti ar lietas izskatītāju un intervijas apstākļiem, varētu izraisīt faktu sagrozīšanu paziņojumos.

Pieteikuma iesniedzēja izklāsts bieži vien ir tieši saistīts ar delikātākajām un intīmākajām privātās dzīves daļām, kas daudzās sabiedrībās ir tabu, un tas var vēl vairāk apgrūtināt attiecīgās informācijas detalizētu, konkrētu un saskaņotu atklāšanu.

Pieteikuma iesniedzējiem, kas ir lesbietes, geji, biseksuāļi, transpersonas, interseksuāļi un kvīri (*LGBTIQ*) un neatbilst attiecīgās sabiedrības heteronormatīvajiem standartiem, bieži ir ilgstoša diskriminācijas, aizspriedumu un ļaunprātīgas izmantošanas pieredze. Daudzās valstīs *LGBTIQ* personām piemēro arī bargus sodus, piemēram, brīvības atņemšanu, naudas sodus vai pat nāvessodu.

Šāda dzīves pieredze var izraisīt internalizētu homo/bi/trans/interseksuālu fobiju, izolētības sajūtu un neuzticēšanos iestādēm un sabiedrībai kopumā. Šādai pieredzei var būt arī traumatisks efekts, un tādējādi tā var ietekmēt atmiņas darbību, ierobežojot pieteikuma iesniedzēja spēju atcerēties precīzus notikumus saskaņoti, konsekventi un/vai detalizēti. Tie var ietekmēt arī pieteikuma iesniedzēja uzticēšanos patvēruma iestādei un vēlmi atklāt savu pieredzi. Intervijas stils un atmosfēra, ko intervijas situācijā rada lietas izskatītājs un tulsks, var ietekmēt pieteikuma iesniedzēja paziņojumus.

⁽¹²⁸⁾ Seksuālā orientācija attiecas uz katras personas spēju uz dziļu emocionālu, romantisku un seksuālu tieksmi pret – un intīmām un seksuālām attiecībām ar – citas dzimtes, savas dzimtes vai vairāk nekā vienas dzimtes personām.

⁽¹²⁹⁾ Dzimumidentitāte attiecas uz katras personas dziļi izjusto iekšējo un individuālo dzimtisko pieredzi, kas var atbilst vai neatbilst dzimumam, ar kādu cilvēks ir piedzimis, vai dzimumam, kuru viņam piedēvē sabiedrība. Tas ietver personas ķermeņa izjūtu un citas dzimumsocialitātes izpausmes, tostarp ģērbšanos, runu un manieres, kas var ietvert vai neietvert vēlmi mainīt ķermeņa izskatu vai funkcijas ar medicīniskiem, ķirurģiskiem vai citiem līdzekļiem.

⁽¹³⁰⁾ Dzimumsocialitātes izpausme attiecas uz katras personas dzimumsocialitātes izpausmi ārēnē – tostarp izmantojot apģērbu, matu sakārtojumu, aksesuārus, kosmētiku – un manierīgumu, runu, uzvedības modeļus, personvārdus un individuālās atsauces, turklāt dzimumsocialitātes izpausme var atbilst un var neatbilst personas dzimumidentitātei.

⁽¹³¹⁾ Dzimumpazīmes attiecas uz katras personas fiziskajām īpašībām, kas ir saistītas ar dzimumu, tostarp hromosomām, gonādām, dzimumhormoniem, dzimumorgāniem, reproduktīvajiem orgāniem, hromosomu struktūrām un sekundārajām fiziskajām pazīmēm, kas saistītas ar pubertātes iestāšanos.

Tāda profila piemērs, kurā vienlaikus ir vairāki faktori, kas varētu būt faktu sagrozīšanas iemesli: seksuālā orientācija, dzimumidentitāte un dzimumsocialitātes izpausme, kā arī dzimumpazīmes

Plašāku informāciju sk. [2.3.1. iedaļas h\) punktā “Stigma un kauna izjūta”](#), [2.3.1. iedaļas b\) punktā “Trauma”](#) un tās sekas, kā arī [2.3.1. iedaļas g\) punktā “Bailes un neuzticēšanās”](#). Sk. arī [2.3.2. iedaļu “Ar lietas izskatītāju saistīti faktori”](#) un [2.3.3. iedaļas a\) punktu “Daudzvalodu komunikācija ar tulka starpniecību”](#).

Turklāt pieteikuma iesniedzēju sociālā un kultūras izcelsme, kā arī valodas konteksts var ietekmēt to, kā *LGBTIQ* pieteikuma iesniedzēji sevi identificē, un to, kādus terminus viņi var izmantot, lai runātu par *SOGIESC*. Tie var tikt lietoti dažādās nozīmēs, kas ne vienmēr saskan ar Rietumu zinātniskajā un akadēmiskajā kontekstā lietoto terminoloģiju. Šie aspekti var ietekmēt viņu izteikumu specifiskumu un radīt nesaskaņotības šķitumu.

Plašāku informāciju sk. [2.3.3. iedaļas a\) punktā “Daudzvalodu komunikācija ar tulka starpniecību”](#) un [2.3.2 iedaļā “Ar lietas izskatītāju saistīti faktori”](#).

SOGIESC var ietekmēt pieteikuma iesniedzēja paziņojumus, piemēram, šādos veidos.

- **Piemērotu vārdu trūkums.** *LGBTIQ* personas bieži nāk no valodas konteksta, kurā var nebūt neitrālu terminu, lai aprakstītu ar *SOGIESC* saistītus jautājumus, un tāpēc paziņojumi var šķist nekonkrēti. Pieteikuma iesniedzēji var arī piešķirt formulējumam nozīmi, kas neatbilst Rietumu kontekstā lietotajai terminoloģijai, un tas var radīt iespaidu par viņu paziņojumu šķietamu nesaskaņotību.
- **Intīmie temati.** Runāt ar nepazīstamu personu par seksualitāti vai identitāti un mīlestības, kauna un iekāres jūtām, kas saistītas ar sociālajiem tabu, ir sarežģīts uzdevums, kas var būt iemesls, kāpēc pieprasījumā tiek atklāta tikai ierobežota informācija.
- **IVI pieejamība.** *LGBTIQ* marginalizācija izcelsmes valstī bieži ir iemesls, kāpēc netiek ziņots par visiem incidentiem. Tāpēc izcelsmes valsts informācija par šo tēmu bieži vien ir ierobežota vai tās nav vispār.
- **Dokumentāru pierādījumu pieejamība.** Iespējams, ka *LGBTIQ* personas nevar ziņot policijai par sliktu izturēšanos, ar ko tās saskārušās, un saņemt saistīto dokumentāciju, jo viņu izcelsmes valstī pastāv diskriminācija vai viņu orientācijas, identitātes un/vai īpašību kriminalizācija.

Praktisku apsvērumu piemēri

- Nodrošiniet, ka tiek īstenotas nepieciešamās īpašās procesuālās garantijas, piemēram, izvēlēta dzimuma intervētājs un tulks, ja tas ir nepieciešams un iespējams. Pārliecinieties par ievērojamu attieksmi pieteikuma iesniedzēja paziņojumu izskatīšanas laikā.
- Atturieties no stereotipiskiem un aizspriedumainiem pieņēmumiem par tādu pieteikuma iesniedzēju uzvedību, fizisko izskatu vai pašidentifikācijas procesu, kuri pieder pie *LGBTIQ*. Negaidiet, ka viņiem ir bijusi līdzīga iepriekšējā pieredze vai pašrealizācijas process.
- Pārliecinieties, ka tiek lietota neitrāla valoda, ļaujot un mudinot pieteikuma iesniedzēju izteikties.
- Paturiet prātā, ka *SOG/ESC* var būt būtisks apsvēruma gadījumos, kad pieteikuma iesniedzējs apgalvo, ka pārstāv minoritāti, un/vai arī gadījumos, kad sabiedrība uzskata, ka viņš pārstāv minoritāti, jo neatbilst stereotipiskajiem priekšstatiem par to, kā vīriešiem un sievietēm vajadzētu uzvesties sabiedrībā ⁽¹³²⁾.

2.4. Noteikt, vai būtisks fakts ir pieņemams vai noraidāms

2.4.1. Nozīmības noteikšana secinājumiem par visu ar būtisku faktu saistīto pierādījumu ticamību

[[Satus](#)] [[Kontrolesaraksts](#)]

Pēc dokumentāro vai citu pierādījumu un pieteikuma iesniedzēja paziņojumu izvērtēšanas, kā arī ņemot vērā iespējamus faktorus, kas varētu būt faktu sagrozīšanas iemesli, visi pierādījumi, kas attiecas uz būtisku faktu, tiek izvērtēti kopā.

Aplūkot visus ar būtisku faktu saistītos pierādījumus kopumā

Aplūkot visus pozitīvos un negatīvos secinājumus par visu pierādījumu, kas saistīti ar vienu būtisku faktu, ticamību, vienlaikus ņemot vērā attiecīgos ticamības rādītājus, un noteikt katra secinājuma nozīmību, aplūkojot to kopsakarā ar citiem secinājumiem.

Mērķis ir gūt vispārēju priekšstatu un galu galā izdarīt secinājumu par to, vai pieņemt būtisko faktu vai noraidīt to.

⁽¹³²⁾ [Ungārijas Helsinku komiteja, Credibility Assessment in Asylum Procedure: A Multidisciplinary Training Manual, 2. sējums](#), 2015. gads, 66. lpp.

Viena pierādījuma vērtība var būt pietiekama, lai pamatotu paša būtiskā fakta ticamību, kā arī lai to apstiprinātu. Piemēram, autentiska un derīga pase pati par sevi ir ļoti ticams pilsonības pierādījums. No otras puses, pierādījums, kas pats par sevi nav uzskatāms par pierādījumu attiecībā uz būtisku faktu, var kopā ar citiem pierādījumiem un pieteikuma iesniedzēja paziņojumiem apliecināt būtiskā fakta ticamību ⁽¹³³⁾. Piemēram, autovadītāja apliecība kopā ar dzimšanas apliecību, kā arī citi dokumenti no skolas un darbavietas un pieteikuma iesniedzēja paziņojumi kopumā var būt pietiekams pierādījums apgalvojumam par pilsonību.

Ja pozitīvie secinājumi par ticamību sakrīt, tie apstiprina, ka būtiskais fakts ir pieņemams. Ja negatīvie secinājumi par ticamību sakrīt, tie apstiprina, ka būtiskais fakts ir noraidāms. Dažos gadījumos jūs varat izdarīt atšķirīgus secinājumus. Dažu rādītāju novērtējums liecina par labu būtiskā fakta ticamībai, savukārt citi rādītāji liek to apšaubīt. Pēc tam šie rādītāji būs jālīdzsvaro. Šajā nozīmības noteikšanas procesā secinājumiem par ticamību, kas ir saistīti ar būtiskā fakta galvenajiem elementiem, ir lielāka nozīmība nekā secinājumiem par ticamību, kas attiecas uz elementiem, kuri nav būtiskā fakta galvenie elementi un tāpēc ir otršķirīgi. Būtiska fakta pieņemamībai parasti vajadzētu būt atkarīgai tikai no galveno elementu ticamības ⁽¹³⁴⁾.

Lai noteiktu nozīmību visiem secinājumiem par ticamību, ir nepieciešama skaidra izpratne par ticamības kritērijiem, faktoriem, kas varētu būt faktu sagrozīšanas iemesli, un pamatošanas noteikumiem.

Piemērs par to, cik būtiska nozīme ir secinājumiem par ticamību attiecībā uz būtisku faktu

Piemēram, pieteikuma iesniedzējs sniedz pietiekami sīku izklāstu, bet ar dažām pretrunām, un iesniedz vairākus dokumentus, kas ir ticami, bet to saistība ar būtisko faktu nav ļoti pārliecinoša.

Jums cita starpā būs jāsaprot, cik lielā mērā augsta detalizētības pakāpe palīdz atklāt patiesu personīgo pieredzi, cik skaidras ir pretrunas un cik cieši tās saistītas ar būtiskā fakta galvenajiem elementiem, kā arī to, ko var sagaidīt no pieteikuma iesniedzēja konkrētajā situācijā. Jūsu vērtējums vienmēr būs atkarīgs no pierādījumu īpašajām iezīmēm un faktoriem, kuri varētu būt faktu sagrozīšanas iemesli un kurus jūs varētu būt identificējis.

Jāpatur prātā tālāk minētais.

- Būtisku faktu var pieņemt, pamatojoties uz vienu dokumentu vai citu atsevišķu pierādījumu, ja tā vērtība ir pietiekama, lai pieņemtu būtisku faktu, attiecībā uz kuru konstatēts, ka paziņojumi nav pietiekami ticami. Ar šaubām par pieteikuma iesniedzēja paziņojumu ticamību vien nepietiek, lai atzītu dokumentu vai citu pierādījumu par nevērtīgu. Arī ar ticamiem paziņojumiem vien var pietikt, lai pieņemtu būtisku faktu, pat ja papildu pierādījumi ir ļoti neuzticami vai nav autentiski.

⁽¹³³⁾ ECT 2012. gada 18. decembra spriedums lietā [F.N. un citi pret Zviedriju](#), 28774/09, ECLI:CE:ECHR:2012:1218JUD002877409, 72. punkts.

⁽¹³⁴⁾ Sk. [2.1.3. iedaļu "Noteikt nozīmību secinājumiem par atsevišķa pierādījuma ticamību"](#).

Piemērs par to, kā pieņemt būtisku faktu, pamatojoties uz pierādījumiem, kuri paši par sevi ir pietiekami vērtīgi. [Jaunas sievietes no C valsts lieta](#)

Pieteikuma iesniedzējas paziņojumi par C valsts valstspiederību nav pietiekami detalizēti un specifiski, un tie arī neatbilst attiecīgajai IVI. Izjautāta par šo, pieteikuma iesniedzēja nevar sniegt paskaidrojumu. No otras puses, pēc intervijas pieteikuma iesniedzēja iesniedz C valsts pasi, un tā ir ticama. Pieteikuma iesniedzējas valstspiederību var pieņemt, pamatojoties uz šo pasi, ja nav nepieciešama papildu izmeklēšana par tās iegūšanas apstākļiem.

Šajā konkrētajā gadījumā sieviešu dzīves apstākļi C valstī sociālajā šķirā, pie kuras pieder pieteikuma iesniedzēja, neļauj sievietēm iepazīt “ār pasauli”, jo dzīve galvenokārt notiek mājās. Lietas izskatītājs par to nezināja, un arī pieteikuma iesniedzēja to nebija paskaidrojusi, jo viņai tas bija pašsaprotami un viņa neiedomājās, ka lietas izskatītājs to var nezināt.

- Kā sīkāk izklāstīts 1. solī (sk. [1.1.1. iedaļas a\) punkta iii\) apalšpunktu “Vai pieteikuma iesniedzējs ir sniedzis pietiekamu skaidrojumu par apstiprinošu pierādījumu trūkumu?”](#)), varētu trūkt konkrētu pierādījumu. Nozīmības noteikšanas procesā tiks ņemts vērā tas, cik lielu nozīmību esat piešķīris trūkstošajiem pierādījumiem. Ir svarīgi atcerēties, ka, pamatojoties uz iesniegtajiem pierādījumiem, jūs izvērtēsiet attiecīgo būtisko faktu. Tāpēc pierādījumu trūkums var nekādi neietekmēt būtiskā fakta novērtējumu, ja pieejamie pierādījumi ir uzskatāmi par pietiekamiem būtiskā fakta pamatošanai. No otras puses, ja trūkstošajam pierādījumam ir izšķiroša nozīme un tā trūkums nav izskaidrots, tas var negatīvi ietekmēt pārbaudāmā būtiskā fakta ticamības novērtējumu.

Piemērs par to, kā ticamības novērtējumu var ietekmēt tādu pierādījumu esība vai neesība, ko varētu sagaidīt, ka pieteikuma iesniedzējs iesniegs. [Jaunas sievietes no C valsts lieta](#)

No pieteikuma iesniedzējas, ņemot vērā viņas personīgos un kontekstuālos apstākļus, varēja pamatoti sagaidīt, ka viņa veiks pasākumus, lai savāktu un iesniegtu pierādījumus par abu vecāku nāvi, jo viņa joprojām uztur kontaktus ar dažiem ģimenes locekļiem, kuri varētu viņai palīdzēt un nosūtīt attiecīgos dokumentus.

- **1. scenārijs.** Pieteikuma iesniedzējas paziņojumi ir detalizēti un specifiski attiecībā uz viņas vecāku nāves apstākļiem, veidu, kā viņa par to uzzināja, pasākumiem, kas tika veikti saistībā ar bērnu ceremoniju, un citiem administratīviem un juridiskiem pasākumiem, kas bija jāveic saistībā ar to. Tam, ka viņa neiesniedza papildu pierādījumus, šajā gadījumā nebūs lielas nozīmes, jo viņas paziņojumus pašus par sevi var uzskatīt par pietiekamiem, lai pieņemtu būtisko faktu.
- **2. scenārijs.** Pieteikuma iesniedzējas paziņojumi ir nekonsekventi, un netika sniegts pienācīgs paskaidrojums par negatīvajiem secinājumiem par ticamību, un tos nevarēja izskaidrot ar īpašiem apstākļiem. Šajā gadījumā ar paziņojumiem nepietiek, lai pamatotu būtisku faktu. Tas, ka pieteikuma iesniedzēja nav veikusi nekādus pasākumus, lai pamatotu savu stāstījumu ar citiem pierādījumiem, lai gan pamatoti to varētu izdarīt, un nav sniegusi paskaidrojumus par to, pastiprina nozīmības negatīvo vērtējumu.

- Ir svarīgi atzīmēt, ka pieteikuma iesniedzējas nesadarbošanās pati par sevi nav iemesls noraidīt būtisku faktu. Atteikšanās sadarboties var būt būtiska fakta noraidīšanas iemesls, ja tai ir tieša negatīva ietekme uz izskatāmā būtiskā fakta novērtējumu, ko neatsver pozitīvi secinājumi saistībā ar šo būtisko faktu.

Praktisks piemērs ir sniegts [2. pielikumā “Praktisks piemērs par to, kā noteikt ticamības rādītāju nozīmību”](#), lai parādītu, kāds varētu būt nozīmības noteikšanas process.

2.4.2. Secinājumu izdarīšana par būtiskajiem faktiem

(a) Secinājums, kas balstīts uz pierādījumu izvērtēšanas metodiku

[Saturs] [Kontrolesaraksts]

Secinājuma izdarīšana par būtisko faktu ir pierādījumu izvērtēšanas pēdējais solis. Strukturētā metodika ļaus izdarīt secinājumu par to, vai varat pamatoti pieņemt būtisko faktu, jo varat paļauties uz iepriekšējiem soļiem.

- [1.1.2. iedaļa “Ievākt pierādījumus, kas attiecas uz pieteikumu”](#). Sasaistījāt ar šo būtisko faktu visus pieejamos pierādījumus, pieteikuma iesniedzēja paziņojumus un citus pierādījumus, ko pieteikuma iesniedzējs iesniedza vai kas jums citādi bija pieejami saistībā ar šo faktu.
- [2.2. iedaļa “Izvērtēt pieteikuma iesniedzēja paziņojumus atbilstīgi ticamības rādītājiem”](#) un [2.1. iedaļa “Izvērtēt dokumentārus un citus pierādījumus”](#). Izvērtējāt paziņojumu ticamību un dokumentāro vai citu pierādījumu vērtību.
- [2.3. iedaļa “Ņemt vērā individuālos un netiešos faktorus, kas varētu būt fakti sagrozīšanas iemesli”](#). Ņemāt vērā pieteikuma iesniedzēja individuālos un kontekstuālos apstākļus un visus novērtējumam būtiskos faktorus, kas varētu būt fakti sagrozīšanas iemesli.

- [1.1.1. iedaļa “Piemērot pienākumu sadarboties \(pierādīšanas pienākums\)”](#). Pienācīgi ņemāt vērā visus elementus, kuri attiecas uz pieteikuma iesniedzēja pienākumu pamatot pieteikumu un uz jūsu pienākumu veikt izmeklēšanu.
- [2.4.1. iedaļa “Nozīmības noteikšana secinājumiem par visu ar būtisku faktu saistīto pierādījumu ticamību”](#). Izmantojot holistisku pieeju, noteicāt nozīmību visiem šiem secinājumiem, lai izdarītu secinājumu.

Pamatojoties uz visiem šiem punktiem, jums būtu jāspēj izdarīt secinājumu par to, vai būtiskais fakts ir pieņemams vai noraidāms, neveicot nekādu papildu novērtējumu.

Izdarot secinājumu par būtisku faktu, ir jāpatur prātā [problēmas, kas saistītas ar pierādījumu izvērtēšanu patvēruma procedūrās](#), jo starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējiem nav pieejama savas piederības valsts aizsardzība. No pieteikuma iesniedzējiem netiek sagaidīts, lai viņi “pierādītu” savu pieprasījumu tik augstā līmenī kā “noteikti” vai “nav pamata apšaubīt” līmenim Bieži vien paliek zināmas šaubas saistībā ar pieteikuma iesniedzēja norādītajiem faktiem, kuras ir jāatzīst būtisko faktu ticamības novērtējuma noslēgumā, ņemot vērā plašāko principu “šaubu gadījumā par labu personai”.

“Šaubu gadījumā par labu personai” ir plašāks princips, ko izmanto saistībā ar pierādīšanas standartu attiecībā uz apgalvojumiem par faktiem, kas nav apstiprināti ar dokumentāriem vai citiem pierādījumiem. Saistībā ar patvēruma procedūru nākamajā izcēlumā ir atkārtoti ECT paziņojumi, kas ir būtiski šajā sakarā.

ECT, J.K. un citi pret Zviedriju, 92. un 93. punkts

92. Saskaņā ar Tiesas judikatūru personām, kuras apgalvo, ka viņu izraidīšana būtu [ECTK] 3. panta pārkāpums, ir jāiesniedz, ciklāl praktiski iespējams, materiāli un informācija, kas ļauj attiecīgās līgumslēdzējas valsts iestādēm, kā arī Tiesai novērtēt attiecīgo risku, ko var radīt izraidīšana (...). Tomēr Tiesa ir atzinusi faktu, ka attiecībā uz bēgļa statusa atzīšanas pieteikumiem varētu būt grūti, ja ne neiespējami, attiecīgajām personām īsā laikā iesniegt pierādījumus, it īpaši, ja šie pierādījumi jāiegūst no valsts, no kurienes viņš vai viņa apgalvo, ka ir aizbēdzis(-gusi). Tāpēc tiešu dokumentāru pierādījumu trūkums pats par sevi nevar būt izšķirošs (...).

93. Ņemot vērā īpašo situāciju, kādā bieži atrodas patvēruma meklētāji, bieži vien, novērtējot viņu paziņojumu un to pamatojumam iesniegto dokumentu ticamību, ir jāpiemēro princips “šaubu gadījumā par labu personai”. Taču, ja iesniegtā informācija rada nopietnu iemeslu apšaubīt patvēruma meklētāja iesniegto materiālu patiesumu, attiecīgajai personai jāsniedz pieņemams skaidrojums par iesniegto materiālu iespējamo neprecīzumu (...). Arī tad, ja pieteikuma iesniedzēja liecības noteiktas sastāvdaļas var šķist apšaubāmas, Tiesa uzskata, ka tas ne vienmēr mazina pieteikuma iesniedzēja prasības vispārējo ticamību (...) ⁽¹³⁵⁾.

⁽¹³⁵⁾ ECT 2016. gada 23. augusta spriedums lietā [J.K. un citi pret Zviedriju](#), Nr. 59166/12, ECLI:CE:ECHR:2016:0823JUD005916612. Kopsavilkums pieejams [EUAA judikatūras datubāzē](#).

Izvilums no **UNHCR** rokasgrāmatas par pierādīšanas pienākumu

196. Vispārējs tiesību princips ir tāds, ka pierādīšanas pienākums gulstas uz personu, kura iesniedz prasību. Taču pieteikuma iesniedzēji ne vienmēr spēj pamatot savus paziņojumus ar dokumentāriem vai citādiem pierādījumiem, un gadījumi, kad pieteikuma iesniedzējs var sniegt pierādījumus par visiem saviem paziņojumiem, drīzāk ir izņēmums, nevis norma. Vairumā gadījumu personas, kuras bēg no vajāšanas, ir ieradušās ar pašu minimumu un ļoti bieži bez neviena personu apliecinoša dokumenta.

(..)

203. Pēc tam, kad pieteikuma iesniedzējs ir pielicis patiesas pūles, lai pamatotu savu stāstījumu, joprojām var trūkt pierādījumu par dažiem paziņojumiem. Kā paskaidrots iepriekš (196. punkts), bēglim ir grūti "pierādīt" katru lietas elementu, un, ja tāda prasība būtu, lielākā daļa bēgļu netiktu atzīti. Tāpēc bieži vien ir pieteikuma iesniedzējam ir jāpiemēro princips "šaubu gadījumā par labu personai" ⁽¹³⁶⁾.

Principa "šaubu gadījumā par labu personai" piemērošana

Visos dažādajos informācijas ievākšanas un ticamības novērtēšanas posmos, kas izklāstīti iepriekš, ir ņemts vērā šis plašākais princips "šaubu gadījumā par labu personai". Attiecībā uz faktiem, kas nav "pierādīti" ar objektīvi pārbaudāmiem pierādījumiem, tiek piemērots plašākais princips "šaubu gadījumā par labu personai", jo īpaši izmantojot ticamības rādītājus un kopumā veicot iepriekš aprakstītos pierādījumu izvērtēšanas metodikas soļus.

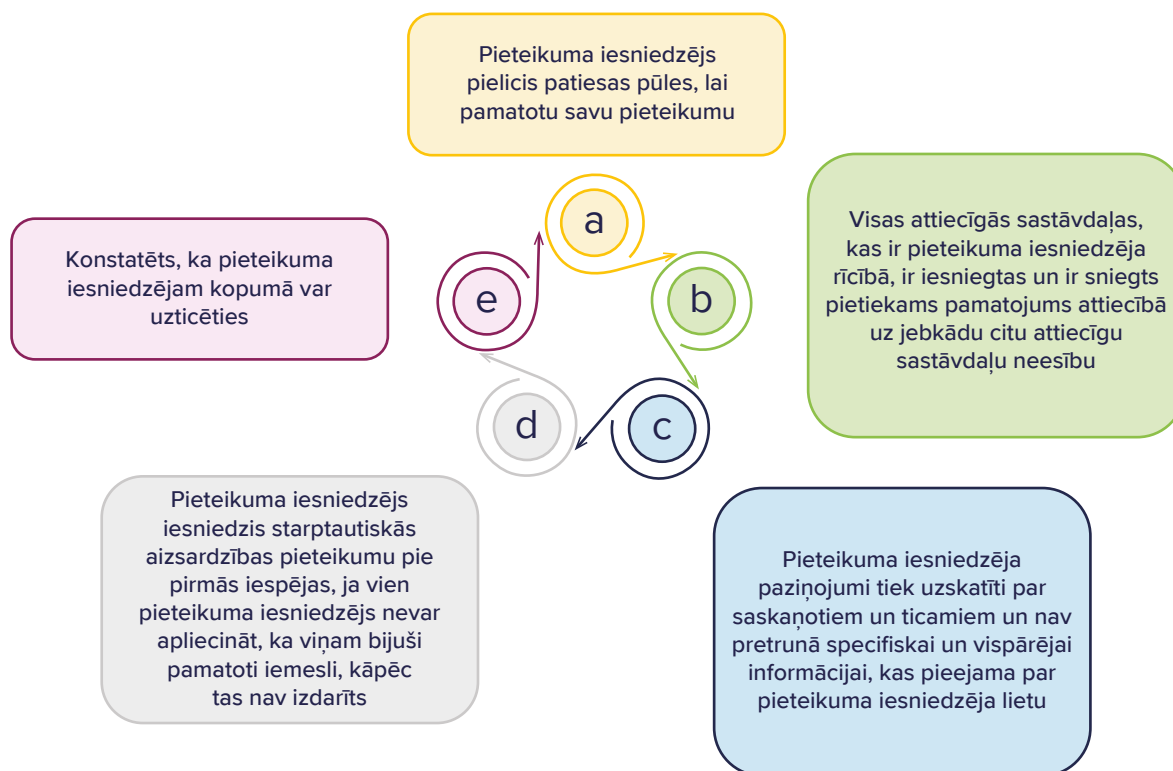
(b) Pārstrādātās KD 4. panta 5. punkts

[[Saturs](#)] [[Kontrolesaraksts](#)]

Lai gan plašākais princips "šaubu gadījumā par labu personai" sniedz norādījumus par to, kad būtisks fakts ir pieņemams, **pārstrādātās KD 4. panta 5. punktā** ir aprakstītas konkrētas situācijas, kurās būtisku faktu nekādā gadījumā nedrīkst noraidīt. Šis noteikums būs īpaši svarīgs, ja, neraugoties uz to, ka esat piemērojis ticamības rādītājus un izpildījis savu pienākumu veikt izmeklēšanu, pozitīvo un negatīvo secinājumu par ticamību izvērtējums joprojām neļauj jums izdarīt nepārprotamu secinājumu par būtisku faktu. Ja visi pārstrādātās KD 4. panta 5. punkta nosacījumi, kas redzami 12. attēlā, ir **kumulatīvi** izpildīti, jūs zināsi, ka būtisko faktu nedrīkst noraidīt.

⁽¹³⁶⁾ UNHCR, [Handbook on procedures and criteria for determining refugee status and guidelines on international protection under the 1951 Convention and the 1967 Protocol Relating to the Status of Refugees](#), atkārtoti izdota, Ženēva, 2019. gada februāris, 196., 197., 203. un 204. punkts.

12. attēls. Kumulatīvie nosacījumi, kurus izpildot, būtiskos faktus nevar noraidīt, pamatojoties uz pārstrādātās KD 4. panta 5. punktu

Ir svarīgi norādīt, ka a), b) un c) nosacījumi attiecas uz izskatāmā būtiskā fakta pamatojumu.

A) nosacījums paredz, ka pieteikuma iesniedzējs ir pielicis patiesas pūles, lai pamatotu savu pieteikumu. Šo nosacījumu jūs izvērtējat, apsverot, vai pieteikuma iesniedzējs ir veicis atbilstošus pasākumus, lai savāktu pierādījumus būtiskā fakta pamatošanai (sk. [1.1.1 iedaļas a\) punkta i\) apakšpunktu “Vai pieteikuma iesniedzējs ir pielicis patiesas pūles, lai iesniegtu paziņojumus un dokumentāciju, kas ir viņa rīcībā?”](#)). Šis nosacījums būtu jāizvērtē, ņemot vērā pieteikuma iesniedzēja personīgos apstākļus. Pieteikuma iesniedzējs nav izpildījis šo nosacījumu, ja varētu sagaidīt, ka viņš veiks piemērotus papildu pasākumus, lai savāktu pierādījumus, taču, tā kā patiesas pūles nav pieliktas, informācijas vai pierādījumu trūkst, un tas ietekmē jūsu spēju izdarīt secinājumu par būtisko faktu.

B) nosacījums paredz, ka visi attiecīgie elementi (KD ir izmantots termins “sastāvdaļas”), kas ir pieteikuma iesniedzēja rīcībā, ir iesniegti, un ir sniegts pietiekams pamatojums attiecībā uz jebkādu citu attiecīgu elementu neesību. Šis ir nosacījums, ko izvērtējat, apsverot, vai pieteikuma iesniedzēja rīcībā ir pierādījumi, ko viņš būtu varējis iesniegt, lai pamatotu būtisko faktu, bet nav iesniedzis (sk. [1.1.1 iedaļas a\) punkta iii\) apakšpunktu “Vai pieteikuma iesniedzējs ir sniedzis pietiekamu skaidrojumu par apstiprinošu pierādījumu trūkumu?”](#)). Šis nosacījums nav izpildīts, ja, ņemot vērā pieteikuma iesniedzēja personīgos apstākļus, nav sniegts pienācīgs paskaidrojums un ja šī elementa neiesniegšanas dēļ jūs nevarat izdarīt secinājumu par būtisko faktu.

C) nosacījums paredz, ka pieteikuma iesniedzēja paziņojumi tiek uzskatīti par saskaņotiem un ticamiem un nav pretrunā specifiskai un vispārējai informācijai, kas pieejama par pieteikuma iesniedzēja lietu. Jūs izvērtējat šo nosacījumu, jo tas aptver paziņojumu ticamības kritērijus

attiecībā uz saskaņotību, iespējamību un atbilstību IVI (sk. [2.2. iedaļu “Izvērtēt pieteikuma iesniedzēja paziņojumus atbilstīgi ticamības rādītājiem”](#)). Šis nosacījums nav izpildīts, ja, ņemot vērā pieteikuma iesniedzēja personīgos apstākļus, minētie kritēriji nav izpildīti.

D) nosacījums paredz, ka pieteikuma iesniedzējam jāiesniedz starptautiskās aizsardzības pieteikums pie pirmās iespējas, ja vien pieteikuma iesniedzējs nevar apliecināt, ka viņam bijuši pamatoti iemesli, kāpēc tas nav izdarīts. Piemērojot šo nosacījumu, jāņem vērā, ka tikai pats fakts, ka pieteikums nav iesniegts pie pirmās iespējas, nekādā gadījumā nedrīkst būt vienīgais iemesls starptautiskās aizsardzības pieteikuma noraidīšanai. Tas ir noteikts pārstrādātajā PPD ⁽¹³⁷⁾. Atkarībā no valsts prakses un/vai tiesību aktiem novēlotu iesniegšanu var uzskatīt par vienu no pazīmēm, kas jāņem vērā ticamības novērtējumā, jo īpaši tad, ja pieteikums nav pamatots ar dokumentāriem pierādījumiem ⁽¹³⁸⁾. Ja šis faktors tiek ņemts vērā, pieteikuma iesniedzējam ir jādod iespēja paskaidrot pieteikuma šķietami novēlotas iesniegšanas iemeslus. Ja pieteikuma iesniedzējs var sniegt pamatotu paskaidrojumu par to, kāpēc viņš nav iesniedzis starptautiskās aizsardzības pieteikumu pie pirmās iespējas, viņa “novēloto” pieteikumu nedrīkst uzskatīt par faktoru, kas negatīvi ietekmē pieteikuma novērtējumu kopumā.

E) nosacījums paredz, ka ir jāņem vērā, vai pieteikuma iesniedzējam kopumā var uzticēties. To, vai pieteikuma iesniedzējam kā patvēruma meklētājam kopumā var uzticēties, nosaka “kopējā uzticamība”. To nosakot, ņem vērā visus svarīgos faktiskos elementus, kas saistīti ar pieteikuma iesniedzēja darbībām, par kurām ir kļuvis zināms patvēruma procedūras laikā, un neaprobežojas tikai ar viena būtiska fakta izvērtēšanu.

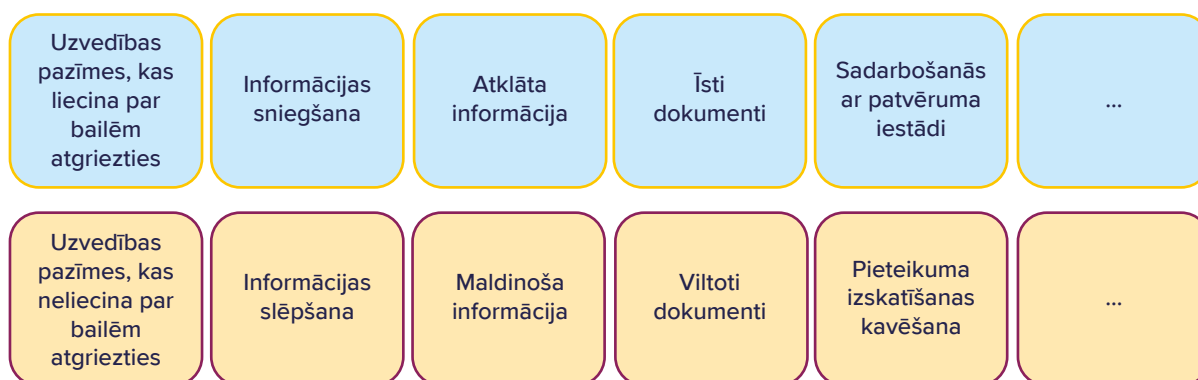
Šie elementi cita starpā var ietvert uzvedību vai paziņojumus, kas liecina, ka pieteikuma iesniedzējs nebaidās atgriezties savā piederības valstī, vai, gluži pretēji, uzvedību vai paziņojumus, kas uzsver viņa bailes; pieteikuma iesniedzēja rīcību vai bezdarbību saistībā ar viņa pienākumu pamatot pieteikumu, piemēram, informācijas slēpšanu vai pienācīgu visas informācijas sniegšanu, maldinošas informācijas sniegšanu ⁽¹³⁹⁾ vai godīgumu, viltotu dokumentu iesniegšanu vai savas lietas pamatošanu ar autentiskiem dokumentiem; šķēršļu radīšanu savas lietas izskatīšanai vai sadarbības pienākuma ievērošanu. Nākamajā attēlā ir redzami elementi, kurus var ņemt vērā.

⁽¹³⁷⁾ Pārstrādātās PPD 10. panta 1. punkts: “Dalībvalstis nodrošina, ka starptautiskās aizsardzības pieteikumi netiek noraidīti vai izslēgti no izskatīšanas, pamatojoties tikai uz to, ka tie nav sagatavoti, cik ātri vien iespējams.”

⁽¹³⁸⁾ Pārstrādātās KD 4. panta 5. punkta d) apakšpunkts.

⁽¹³⁹⁾ Sk. EST 2023. gada 29. jūnija spriedumu lietā [X pret International Protection Appeals Tribunal, Minister for Justice and Equality, Irija](#), C-756/21, ECLI:EU:C:2023:523, 93. punkts. Kopsavilkums pieejams [EUAA judikatūras datubāzē](#). Šajā lietā Tiesa cita starpā uzskatīja, ka 4. panta 5. punkta e) apakšpunkts [Padomes Direktīvā 2004/83/EK](#) (2004. gada 29. aprīlis) par obligātajiem standartiem, lai kvalificētu trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kā bēgļus vai kā personas, kam citādi nepieciešama starptautiska aizsardzība, šādu personu statusu un piešķirtās aizsardzības saturu (OV L 304, 30.9.2004.), ir jāinterpretē tādējādi, ka sākotnējā starptautiskās aizsardzības pieteikumā ietverta nepatiesa ziņa, kuru patvēruma meklētājs paskaidrojis un atsaucis, tiklīdz radusies šāda iespēja, nevar būt vienīgais faktors, kas liedz konstatēt, ka pieteikuma iesniedzējam kopumā var uzticēties.

13. attēls. Uzticamība kopumā – vērā ņemamo elementu piemēri

Novērtējot pieteikuma iesniedzēja uzvedību, lai noteiktu, vai viņam kopumā var uzticēties, galvenā uzmanība jāpievērš objektīvām pieteikuma iesniedzēja darbībām. Novērtējumu nevar balstīt uz novērojumiem par pieteikuma iesniedzēja izturēšanos (to, kā viņš izskatās vai uzvedas). Tas, vai pieteikuma iesniedzējam kopumā var uzticēties, nav atkarīgs no kādas personības iezīmes – to drīzāk nosaka viņa rīcības sekas. Ja pieteikuma iesniedzēja rīcība liek patvēruma iestādei šaubīties par to, vai viņam tiešām ir vajadzīga aizsardzība, jūs varat iztaujāt pieteikuma iesniedzēju par šādu viņa darbību aspektiem un konkrētās rīcības apstākļiem un tādējādi noskaidrot rīcības nozīmi un sekas jau personiskās intervijas laikā.

Iepriekš uzskaitītajām negatīvajām darbībām ir jābūt pietiekami nopietnām pēc būtības vai nu katrai atsevišķi, vai atkārtotām darbībām kopumā, vai vērtējot tās apvienojumā ar citām darbībām, lai varētu atzīt, ka tās ietekmē pieteikuma iesniedzēja uzticamību kopumā. Tādējādi tam, ka pieteikuma iesniedzēja lietā var būt fiksēta viena negatīva darbība, *ipso facto* nav negatīvas ietekmes uz viņa uzticamību kopumā. Informācija par pieteikuma iesniedzēju, kas nav saistīta ar patvēruma procedūru, nav būtiska, nosakot, vai pieteikuma iesniedzējam var uzticēties kopumā.

Ikvienā lietā pirms secinājuma izdarīšanas par to, vai pieteikuma iesniedzējam var uzticēties kopumā, ir jāņem vērā visi individuālie un kontekstuālie faktori, kas varētu izskaidrot pieteikuma iesniedzēja konkrēto uzvedību, un ir jādod pieteikuma iesniedzējam iespēja sniegt paskaidrojumu.

3. 3. solis. Risku izvērtēšana

[[Saturis](#)] [[KontROLSARAKSTS](#)]

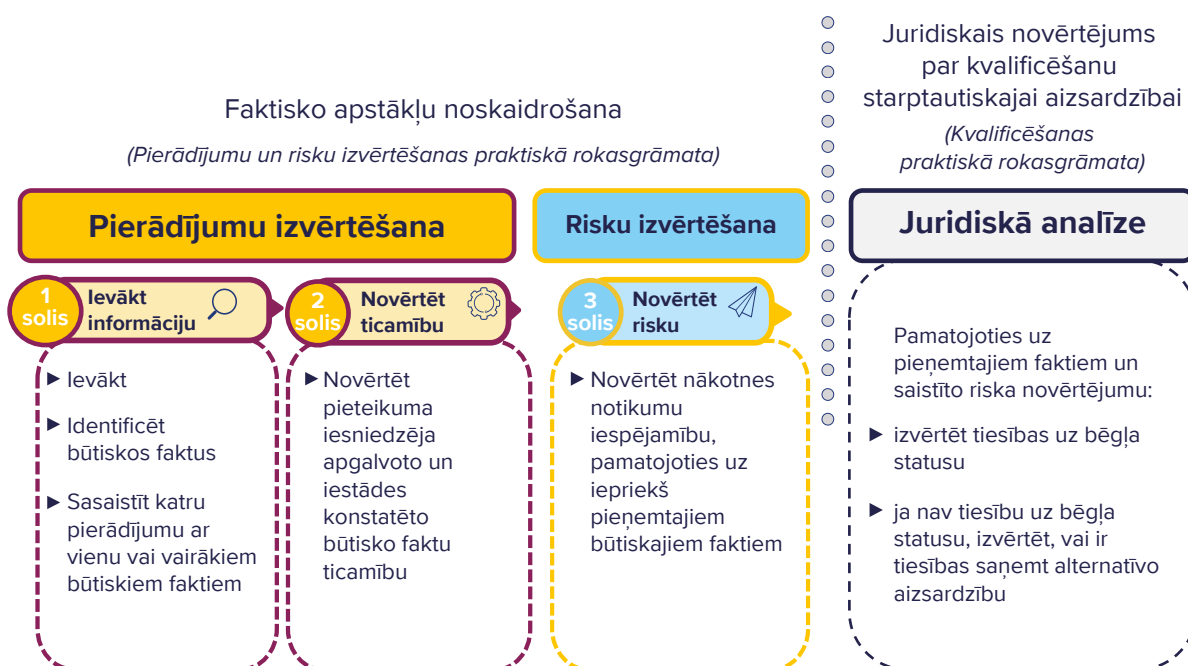
3.1. Ievads

Risku izvērtēšana ir trešais solis rokasgrāmatas sākumā minētajā trīs soļu pieejā pierādījumu un risku izvērtēšanai. Risku izvērtēšana ir uz faktiem un nākotni (tagadni un nākotni) vērst novērtējums par iespējamību, ka pieteikuma iesniedzējs pēc atgriešanās izcelsmes valstī saskarsies ar notikumu, kas varētu būt uzskatāms par vajāšanu vai būtisku kaitējumu; novērtējums, kurā tiek ņemti vērā visi (un vienīgi) pieņemtie būtiskie fakti (tagadnes un pagātnes), pieteikuma iesniedzēja personīgie apstākļi un pašlaik pieejamā informācija.

Šajā nodaļā termins “notikums” ir lietots plašā nozīmē, lai aptvertu visus nelabvēlīgos notikumus, ar kuriem pieteikuma iesniedzējs varētu saskarties pēc atgriešanās izcelsmes valstī. Notikumi var būt, piemēram, darbības vai bezdarbība, attieksme, pieredze vai situācijas, ar kurām pieteikuma iesniedzējs var saskarties.

Nākamajā attēlā ir redzama trīs soļu pieeja un arī precizēta atšķirība starp pierādījumu izvērtēšanu un risku izvērtēšanu, kā arī robeža starp faktu izvērtējumu un juridisko novērtējumu.

14. attēls. Faktu izvērtējums un juridiskais novērtējums pārbaudes procedūrā

Šajā posmā identificēts risks vēl nenozīmē, ka notikumi ir juridiski kvalificējami kā “vajāšana” vai “būtisks kaitējums”. Tiek identificēti un aprakstīti tikai tie notikumi, kuri varētu notikt ar pieteikuma iesniedzēju pēc atgriešanās izcelsmes vai pastāvīgās dzīvesvietas valstī un kurus varētu uzskatīt par vajāšanu vai būtisku kaitējumu, kā arī tiek novērtēta to iespējamība. Risku

izvērtēšanas posmā ir ļoti svarīgi precīzi identificēt un aprakstīt notikumus, kuri varētu notikt ar pieteikuma iesniedzēju un kurus varētu uzskatīt par vajāšanu vai būtisku kaitējumu. Tas palīdzēs juridiskās analīzes posmā novērtēt un izlemt, vai šie notikumi ir uzskatāmi par vajāšanu vai būtisku kaitējumu. Tāpat risku izvērtēšanā aplūkota notikuma iespējamības novērtējums būs pamats “pamatotu baļu” novērtējumam juridiskās analīzes posmā.

Risku novērtējuma pamatā ir nevis pieņēmumi, bet gan objektīva metodika, un tas ir “jāveic uzmanīgi un rūpīgi, ir balstīts vienīgi uz faktu un apstākļu konkrētu izvērtēšanu” ⁽¹⁴⁰⁾. Savukārt juridiskā analīze ir juridisks novērtējums par to, vai ir izpildīti starptautiskās aizsardzības piešķiršanas kritēriji.

Risku izvērtēšanā ir divi galvenie posmi:

1. risku noteikšana;
2. risku novērtēšana.

3.2. Risku noteikšana

[[Satus](#)] [[KontROLSaraksts](#)]

Risks ir notikums, kas var notikt nākotnē un kas rada draudus pieteikuma iesniedzējam. Risku nosaka tas, kas var notikt, iemesls vai iemesli, kāpēc tas var notikt, kurš to īstenos vai izraisīs, un apstākļi, kādos tas var notikt. Lai precīzi noteiktu risku vai riskus, ir jāņem vērā pierādījumu izvērtēšanas rezultāti, proti:

- pieteikuma iesniedzēja paustās bailes un riski;
- riski, ko jūs identificējat, pamatojoties uz pašlaik pieejamo informāciju.

Atcerieties, ka risku identificēšanai ir vajadzīga izcelsmes valsts informācija

Lai identificētu riskus, kurus pieteikuma iesniedzējs nav norādījis, ir ļoti svarīgi iegūt pienācīgu informāciju par vispārējo situāciju izcelsmes valstī, kā arī labu priekšstatu par pieteikuma iesniedzēja profilu un personīgajiem apstākļiem. Lai gan riskus, ko pieteikuma iesniedzējs nav minējis, biežāk var identificēt pierādījumu vākšanas posmā, pēc IVI izpēti par pašreizējo situāciju izcelsmes valstī jūs vēl varat identificēt dažus jaunus riskus arī risku izvērtēšanas posmā. Tas var notikt, ja, piemēram, valstī ir notikušas pārmaiņas jau pēc intervijas veikšanas. Tādā gadījumā jums vajadzētu atgriezties pie iepriekšējiem soļiem, identificēt attiecīgos būtiskos faktus, novērtēt tos un, ja tie ir pieņemami, turpināt risku izvērtēšanu.

⁽¹⁴⁰⁾ EST 2012. gada 5. septembra spriedums lietā [Bundesrepublik Deutschland pret Y un Z](#), Nr. C-71/11 un C-99/11, EU:C:2012:518, 33. zemesvītras piezīme, 77. punkts, kurā arī precizēts, ka šādai izvērtēšanai jānotiek saskaņā ar noteikumiem, kas jo īpaši minēti 4. pantā [Padomes Direktīvā 2004/83/EK](#) (2004. gada 29. aprīlis) par obligātajiem standartiem, lai kvalificētu trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kā bēgļus vai kā personas, kam citādi nepieciešama starptautiska aizsardzība, šādu personu statusu un piešķirtās aizsardzības saturu (OV L 304, 30.9.2004.). Kopsavilkums pieejams [EUAA judikatūras datubāzē](#).

Nemiet vērā, ka pēc IVI izpētes jūs, iespējams, identificēsiet ne tikai jaunus riskus, bet arī riskus, kas atšķiras no pieteikuma iesniedzēja sākotnēji aprakstītajiem riskiem, kuri bija sasaistīti ar konkrētiem būtiskiem faktiem.

Piemērs par to, kā noteikt risku, ņemot vērā IVI. [Aktīvistes no B valsts lieta](#)

Pieteikuma iesniedzēja apgalvoja, ka viņa baidās tikt nogalināta, jo ir NVO juriste, kas aizstāv cilvēktiesības un atmasko pārkāpumus. Ir pieņemts būtisks fakts, ka viņa ir NVO juriste, kas aizstāv cilvēktiesības un atmasko pārkāpumus.

Tomēr IVI izpētē jūs atklājat, ka cilvēki ar šādu profilu neriskē ar savu dzīvību, taču varētu tikt anulētas viņu profesionālās darbības licences vai slēgti viņu biroji.

Pamatojoties uz to, jūs noteiksiet, ka viņai draud risks nevis tikt nogalinātai, bet gan risks, ka viņas profesionālo licenci anulēs vai viņas biroju slēgs viņas politiskās darbības dēļ. Protams, atkarībā no citiem pieņemtajiem būtiskajiem faktiem var pastāvēt papildu riski.

IVI par risku novērtējumu

Ticamības (ārējās ticamības rādītāju) novērtējumā izmantotā IVI ne vienmēr ir tā pati IVI, ko izmanto risku novērtējumā. Lai gan IVI, kas ir ticamības novērtējuma pamatā, galvenokārt paredzēta, lai apstiprinātu pagātnes notikumu vai situāciju, risku novērtējumam paredzētajā IVI ir aplūkoti arī citi pierādījumi, kas var liecināt, ka nākotnē var rasties noteikta veida kaitējums. Piemēram, risku novērtējumam paredzētā IVI aplūko objektīvo drošības un cilvēktiesību situāciju izcelsmes valstī, vajāšanas vai būtiska kaitējuma dalībnieka uzvedības modeļus un riskus, ar kādiem saskaras personas, kas atrodas līdzīgā situācijā kā pieteikuma iesniedzējs.

Piemērs par to, kā identificēt riskus, pamatojoties uz pieņemtajiem būtiskajiem faktiem. [Aktīvistes no B valsts lieta](#)

Sākotnēji pieteikuma iesniedzēja puda bailes, ka viņas valsts iestādes pret viņu slikti izturēsies, jo viņa darbojas kā NVO juriste, aizstāvot cilvēktiesības un atmaskojot pārkāpumus. Slikta izturēšanās varētu ietvert (netaisnīgu) tiesas procesu, kas balstīts uz nepatiesām apsūdzībām, iespējamu notiesāšanu un aizturēšanu, fizisku un seksuālu vardarbību un pat nāvi.

Pieņemot paustās bailes par sākumpunktu, jūs veicat ticamības novērtējumu un pieņemat/noraidītāt dažus būtiskus faktus. Turpmāk ir uzskaitīti pieņemtie būtiskie fakti.

- **1. būtiskais fakts.** Pieteikuma iesniedzēja ir no B valsts.
- **2. būtiskais fakts.** Pieteikuma iesniedzēja ir cilvēktiesību juriste, sabiedriskā līdere un cīnās pret cilvēktiesību pārkāpumiem B valstī.

- **3. būtiskais fakts.** Pieteikuma iesniedzēja ir vairāku cilvēktiesību organizāciju, tostarp NVO “Y”, biedre.
- **4. būtiskais fakts.** Pieteikuma iesniedzēja piedalījās demonstrācijā.
- **5. būtiskais fakts.** Pieteikuma iesniedzēja tika apcietināta, aizturēta un piekauta tāpēc, ka viņa piedalījās demonstrācijā un filmēja to.
- **6. būtiskais fakts.** Pieteikuma iesniedzējai tika izvirzītas apsūdzības par “pretošanos arestam” un “publisku kūdīšanu uz vardarbību”, un viņa saņēma apsūdzības rakstu, kurā bija norādīts datums, kad viņu tiesās karatiesa.

Šajā gadījumā riski pieteikuma iesniedzējai ir balstīti uz paustajām bailēm, kuru pamatā ir iepriekš piedzīvotie notikumi. Tāpēc riski pēc atgriešanās, kurus jūs identificēsiet, ir šādi: pret viņu var tikt ierosināta kriminālvajāšana, pamatojoties uz viņai izsniegto apsūdzības rakstu; tiesas procesa laikā viņu var turēt apcietinājumā; viņai var draudēt netaisnīgs tiesas process; pēc tiesas procesa viņai var tikt piespriests kriminālsods un viņa var tikt ieslodzīta. Turklāt šā procesa laikā viņas valsts iestādes var slikti un vardarbīgi izturēties pret viņu vai pat nogalināt. Šie iespējamie notikumi ir saistīti ar viņas kā cilvēktiesību juristes darbību un dalību demonstrācijā.

Izvērtējot risku, noderēs pieteikuma iesniedzējas minēto vai jūsu identificēto risku precīzs apraksts. Šis ir posms, kas ļaus jums noteikt vairākus aspektus, kad būsiet sasniedzis juridiskās analīzes posmu. Šie aspekti ir šādi: vai šos faktiskos riskus var uzskatīt par pamatotām bailēm no vajāšanas vai būtiska kaitējuma reālu risku, kas ir vajāšanas vai būtiska kaitējuma dalībnieki, kādi ir vajāšanas iemesli, kādos apstākļos tas varētu notikt un vai pastāv iespēja saņemt aizsardzību. Citiem vārdiem sakot, vai šie faktiskie elementi ietilpst juridiskajās definīcijās un atbilst tām.

Principi, kas jāņem vērā, nosakot un aprakstot riskus

- Risku noteikšanas sākumpunkts ir pieteikuma iesniedzēja paziņojumi.
- Tos papildina riski, kurus jūs identificējat, pamatojoties uz pašlaik pieejamo informāciju.
- Ticamības novērtējuma rezultāts (pieņemtie/noraidītie būtiskie fakti) precīzi noteiks risku apmēru.
- Aprakstā jāiekļauj visa būtiskā informācija, kas saistīta ar riskiem (t. i., ko, kas, kāpēc, kādos pastiprinošos apstākļos un vai pastāv iespēja saņemt aizsardzību).
- Riski ir saistīti tikai ar notikumiem, kas varētu notikt nākotnē.
- Šajā posmā nebūtu jāveic nekāds juridisks novērtējums par kvalificēšanu.

3.3. Risku novērtējums

[[Saturs](#)] [[KontROLSARAKSTS](#)]

Kad ir noteikti riski, kas var apdraudēt pieteikuma iesniedzēju atgriešanās gadījumā, sekos nākamais solis, proti, būs jānovērtē noteikto risku īstenošanās iespējamība pēc atgriešanās.

Risku novērtējuma mērķis ir noteikt kaitējuma veidus, kuri varētu radīt “pamatotas bailes” vai “reālu risku”.

Veicot riska novērtējumu, risks vienmēr jāuztver kopumā, proti, kā jau aprakstīts iepriekš, ir jāaplūko gan notikumi, kas izraisa bailes saistībā ar konkrētiem dalībniekiem, gan iemesli un apstākļi, kādos šie notikumi varētu notikt.

Pēc izklāsta par to, kurš iespējamības standarts ir piemērojams un ko tas ietver, šī iedaļa iepazīstinās jūs ar visiem risku aspektiem, un tajā ir iekļauti jautājumi, kurus jūs varētu apsvērt, lai identificētu visus elementus (risku rādītājus), kas ietekmēs riska iespējamību, pirms secinājuma izdarīšanas par visiem šiem elementiem kopā. Noslēgumā jūs pienācīgi noteiksiet nozīmību katram savam secinājumam par riska rādītājiem, vajadzības gadījumā piemērosiet noteikumus par pierādīšanas pienākuma pāreju un secināsiet, vai iespējamība ir pietiekami pamatota.

Jāņem vērā, ka risku novērtējuma posmā jūs neveiksiet juridisku analīzi. Tomēr, pamatojoties uz šā novērtējuma rezultātiem, jūs šajā posmā noteiksiet, vai pastāv pamatotas bailes no vajāšanas vai būtiska kaitējuma.

3.3.1. Pamatotu baiļu un reāla riska iespējamības standarts (pierādījumu standarts)

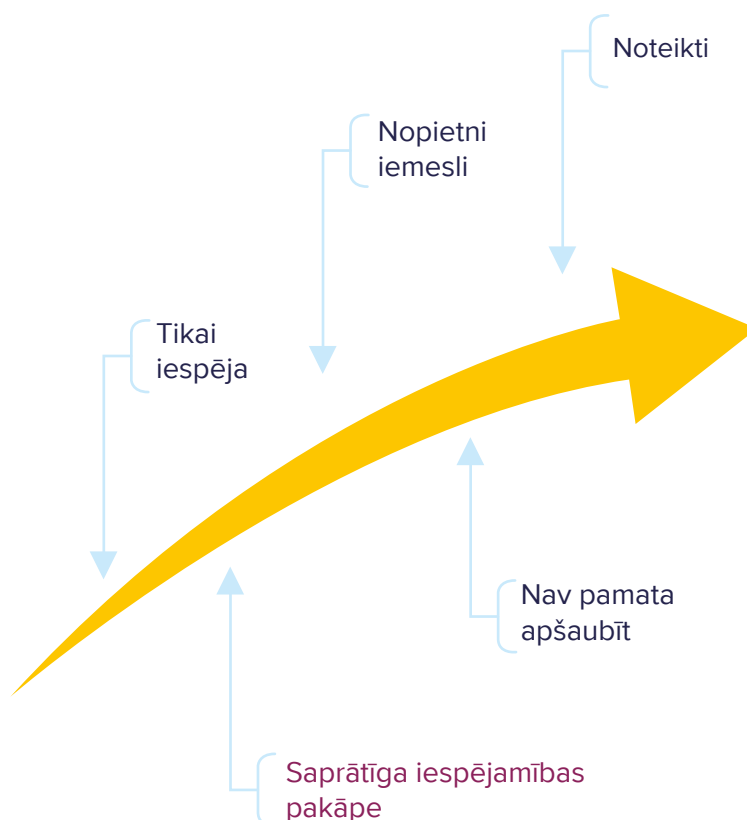
[[Saturs](#)] [[KontROLSARAKSTS](#)]

Lai novērtētu riska īstenošanās iespējamību, ir jāpiemēro pareizais standarts. Riska iespējamības standarts attiecas uz robežvērtību, kas jāsasniedz, lai konstatētu, ka konkrētais risks var īstenoties pamatoti paredzamā nākotnē, ja pieteikuma iesniedzējs atgriezīsies izcelsmes valstī vai agrākās pastāvīgās dzīvesvietas valstī. Tiklīdz robežvērtība ir sasniegta, tiks pieņemts, ka risks atbilst pamatotām bailēm vai reālam riskam.

Lai gan ES tiesību aktos riska novērtējuma robežvērtība nav noteikta un EST par to vēl nav pieņēmusi nolēmumu, pieteikuma iesniedzēja nākotnes riska novērtējumā visbiežāk piemērotais iespējamības standarts ir “saprātīga iespējamības pakāpe” ⁽¹⁴¹⁾. Tas nozīmē, ka riska iestāšanās iespējamības standartu nevajadzētu noteikt tik augstā līmenī kā “noteikti” vai “liela iespējamība” vai augstāk par līmeni “nav pamata apšaubīt”. No otras puses, arī “tikai iespēja” vai “tikai varbūtība” līmeni nepietiek, lai konstatētu nākotnes risku. Nākamajā attēlā ir redzami dažādi iespējamības standarti.

15. attēls. Pamatotu baiļu un reāla riska iespējamības standarts

⁽¹⁴¹⁾ EST 2012. gada 5. septembra spriedums lietā *Bundesrepublik Deutschland pret Y un Z*, C-77/11 un C-99/11, EU:C:2012:518, 76. punkts. Kopsavilkums pieejams [EUAA judikatūras datubāzē](#). Šajā spriedumā EST precizēja, ka, izvērtējot, vai pieteikuma iesniedzēja bailes no vajāšanas ir pamatotas, kompetento iestāžu mērķis ir “noskaidrot, vai konstatētie apstākļi ir vai nav uzskatāmi par tādiem draudiem, kas attiecīgajai persona[i], ņemot vērā viņas individuālo situāciju, liek pamatoti baidīties no faktiskas vajāšanas”; EST (Virspalāta), 2010. gada 2. marta spriedums lietā *Aydin Salahadin Abdulla un citi pret Bundesrepublik Deutschland*, apvienotās lietas C-175/08, C-176/08, C-178/08 un C-179/08, EU:C:2010:105, 89. punkts. Kopsavilkums pieejams [EUAA judikatūras datubāzē](#); EST 2013. gada 7. novembra spriedums lietā *Minister voor Immigratie en Asiel pret X, Y un Z*, apvienotās lietas no C-199/12 līdz C-201/12, EU:C:2013:720, 72. punkts. Kopsavilkums pieejams [EUAA judikatūras datubāzē](#).

Kā minēts arī BVerwG lietā (neoficiāls tulkojums):

“Iespējamības standarts paredz, ka, veicot pārbaudi iesniegtā eksistenciālā jautājuma kopsavilkuma novērtējumu, faktiem, kas liecina par vajāšanu, ir lielāka nozīmība, un tāpēc tiem ir lielāks spēks nekā faktiem, kas liecina par pretējo. Šajā gadījumā ir jāpiemēro “kvalificēšanas” pieeja, proti, visu konstatēto apstākļu un to nozīmības izvērtēšana un izsvērsšana. Būtiskais jautājums ir, vai, ņemot vērā šos apstākļus, saprātīgai, piesardzīgai personai, kas atrodas attiecīgās personas situācijā, var rasties bailes no vajāšanas”.

Federālā administratīvā tiesa (Vācija), BVerwG 10 C 23.12, 32. punkts, pieejams vācu valodā tīmekļa vietnē [Urteile und Beschlüsse | Bundesverwaltungsgericht](#); UNHCR, *Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status and Guidelines on International Protection Under the 1951 Convention and the 1967 Protocol Relating to the Status of Refugees*, 2019. gada februāris, HCR/1P/4/ENG/REV. 4, 42. punkts; UNHCR, *Note on Burden and Standard of Proof in Refugee Claims*, 1998. gada 16. decembris, 16. un 21. punkts.

Lai noteiktu “saprātīgu iespējamības pakāpi”, ir jāveic kvalitatīva analīze. Tas nenozīmē, ka risks būtu jāizsaka skaitliskā izteiksmē, pamatojoties uz varbūtības skalu, vai ka riska īstenošanās ir “drīzāk iespējama, nekā neiespējama”. “Saprātīgu iespējamības pakāpi” nevar aizstāt ar matemātisku formulu. Tās vietā iespējamības “saprātīgas pakāpes” noteikšanai riska novērtējumā tiks vērtēta galvenokārt pieteikuma iesniedzēja individuālā situācija, ņemot vērā esošos apstākļus izcelsmes valstī.

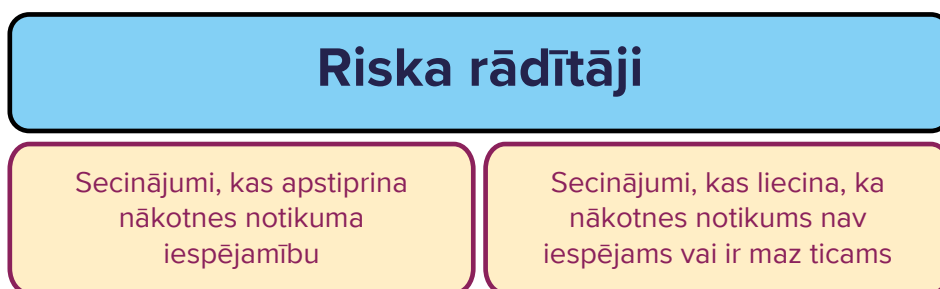
Iespējamības novērtējums attiecas uz pamatoti paredzamu nākotni. Pamatoti paredzamā nākotne ir tas, ko var pamatoti sagaidīt, ņemot vērā informāciju par pagātnes un pašreizējiem notikumiem un apstākļiem. Pamatoti paredzamā nākotne sniedzas tālāk par tuvāko nākotni, bet nepārsniedz laiku, kurā var pamatoti sagaidīt noteiktu notikumu norisi.

3.3.2. Riska rādītāji

[[Saturs](#)] [[KontROLSARAKSTS](#)]

Riska rādītāji dos jums iespēju analizēt visus elementus, kas var ietekmēt riska iespējamību. Riska rādītāji var norādīt gan uz secinājumiem, kas apstiprina notikuma iespējamību nākotnē, gan arī uz secinājumiem, kas liecina, ka ir pamats uzskatīt, ka risks neīstenosies.

16. attēls. Riska rādītāji

Riska rādītāji tiks analizēti, aplūkojot šādas piecas jomas:

- notikumi, ko pieteikuma iesniedzējs ir piedzīvojis pagātnē (tostarp notikumi, ko varētu uzskatīt par vajāšanu vai būtisku kaitējumu vai to draudiem, un situācijas vai darbības, kas, iespējams, bija šādu notikumu iemesli);
- pieteikuma iesniedzējam tuvi cilvēki vai cilvēki, kas atrodas līdzīgā situācijā kā pieteikuma iesniedzējs, tiek vajāti, cieš būtisku kaitējumu vai tiek apdraudēti šādā veidā;
- pieteikuma iesniedzēja personīgie apstākļi, kas var palielināt vai samazināt risku;
- iesmesli vai motīvi, kuru dēļ pieteikuma iesniedzējs baidās piedzīvot attiecīgos notikumus, ja viņam nāksies atgriezties izcelsmes valstī;
- vajāšanas vai būtiska kaitējuma dalībnieku spēja izteikt vai īstenot draudus atgriešanās gadījumā.

Nākamajās iedaļās tiks norādīti jautājumi katrai no šīm jomām, kas noderēs, lai analizētu visus riska aspektus un izdarītu pozitīvus un/vai negatīvus secinājumus. Jāpatur prātā, ka šeit aprakstītie rādītāji nav izsmeļoši un ka var būt citi riska rādītāji, kas būs jāņem vērā, izskatot individuālus pieteikumus.

IVI nozīme riska novērtējumā

Lai veiktu riska novērtējumu, jums būs jāizpēta un jāizmanto jaunākā, atbilstošākā un uzticamākā IVI, ņemot vērā individuālās iezīmes un lietas apstākļus. Ja vien pieteikuma iesniedzējs nav labi pazīstama persona, IVI lielākoties sniegs informāciju par personām, kuras ir vai varētu būt līdzīgā situācijā kā pieteikuma iesniedzējs.

Dažos gadījumos vai par konkrētām valstīm ir pieejams milzīgs daudzums materiālu no daudziem avotiem. Savukārt citos gadījumos un par citām valstīm informācijas daudzums var būt ierobežots. Tas, ka neatrodāt informāciju par pašreizējo situāciju saistībā ar risku, kuru cenšaties novērtēt, ne vienmēr nozīmē, ka risks nepastāv. Tikpat labi tas var nozīmēt, ka informācija par šo tēmu netiek sniegta vai tiek sniegta nepilnā apjomā.

Par to, kā rīkoties, ja pieteikuma izskatīšanas laikā pieejamā izcelsmes valsts informācija ir pretrunīga, ierobežota vai tās trūkst, sk. EASO publikāciju [*Praktiskā rokasgrāmata par izcelsmes valsts informācijas izmantošanu ierēdņiem, kuri izskata starptautiskās aizsardzības pieteikumus, patvēruma pieteikumu izskatīšanai*](#), 2020. gada decembris, 38.–40. lpp.

(a) Notikumi, ko pieteikuma iesniedzējs ir piedzīvojis pagātnē

[[Saturis](#)] [[KontROLSARAKSTS](#)]

Kopumā tas, ka kāds notikums jau ir noticis agrāk, varētu būt pārliecinošākais rādītājs, ka pastāv varbūtība, ka tas varētu atkārtoties nākotnē. Šā iemesla dēļ pārstrādātā KD paredz pierādīšanas pienākuma pāreju gadījumos, kad iepriekš “pieteikuma iesniedzējs jau bijis pakļauts vajāšanai vai būtiskam kaitējumam vai tiešiem šādas vajāšanas vai šāda kaitējuma draudiem” ⁽¹⁴²⁾. Plašāku informāciju par pierādīšanas pienākuma pāreju sk. [3.4. iedaļā “Izdarīt secinājumus par risku”](#).

Identificējot būtiskos faktus un veicot ticamības novērtējumu, jūs jau noskaidrojāt visus pagātnē notikušos notikumus, kas var pamatot nākotnes risku.

Tiklīdz noteikti pagātnes notikumi ir pieņemti kā ticami, svarīgs aspekts, kas sīkāk jāizpēta riska novērtējumā, ir to hronoloģija.

⁽¹⁴²⁾ Pārstrādātās KD 4. panta 4. punkts:

“Fakts, ka pieteikuma iesniedzējs jau bijis pakļauts vajāšanai vai būtiskam kaitējumam vai tiešiem šādas vajāšanas vai šāda kaitējuma draudiem, ir nopietna norāde uz pieteikuma iesniedzēja pamatotajām bailēm no vajāšanas vai uz reālu risku ciest būtisku kaitējumu, ja vien nav dibinātu iemeslu uzskatīt, ka šāda vajāšana vai būtisks kaitējums netiks atkārtoti”.

Kad norisinājās (pēdējais) notikums?

- Cik daudz laika pagājis no pēdējā notikuma līdz brīdim, kad pieteikuma iesniedzējs pameta izcelsmes valsti?
- Kas notika laikposmā no pēdējā notikuma līdz pieteikuma iesniedzēja aizbraukšanai?
- Ko vajāšanas vai būtiska kaitējuma dalībnieks darīja šajā laikā?
- Ja starplaikā nebija nozīmīgu notikumu, kādi ir iemesli, kāpēc vairāk nekas nenotika? Vai ir pazīmes, kas liecina, ka, neraugoties uz pagājušo laiku, vajāšanas vai būtiska kaitējuma dalībnieks atkal sāks draudēt pieteikuma iesniedzējam vai veikt darbības, kas varētu būt uzskatāmas par vajāšanu vai būtisku kaitējumu?

Ja notikums norisinājās ilgu laiku pirms pieteikuma iesniedzēja aizbraukšanas no izcelsmes valsts un līdzīgi notikumi ilgāku laiku nav atkārtājušies, tas var liecināt par to, ka pastāv ierobežots risks, ka notikums nākotnē varētu atkārtoties. Tā tas varētu būt, ja vien tam nav citu skaidrojumu, kas būtu sīkāk jāizpēta. Var būt daudzi iemesli, kādēļ līdz aizbraukšanai nebija jaunu notikumu. Iespējams, vajāšanas vai būtiska kaitējuma dalībniekiem nebija zināma pieteikuma iesniedzēja atrašanās vieta vai tajā laikā tiem bija citas prioritātes, un tas nebūt nenozīmē, ka tie ir mainījuši savu politiku vai nodomus attiecībā uz pieteikuma iesniedzēju.

Ir svarīgi atzīmēt, ka, lai gan pagātnē piedzīvoti notikumi, kurus varētu uzskatīt par vajāšanu vai būtisku kaitējumu, ir nopietna norāde uz to, ka šādi notikumi varētu norisināties arī atgriešanās gadījumā, pagātnes notikumu, kas varētu būt uzskatāmi par vajāšanu vai būtisku kaitējumu, neesība, no otras puses, ne vienmēr nozīmē nākotnes riska neesību, jo jūs nevarat pieņemt, ka persona gaidīs, kamēr saskarsies ar šādiem notikumiem, un tikai tad bēgs no izcelsmes valsts.

(b) Pieteikuma iesniedzējam tuvi cilvēki vai cilvēki, kas atrodas līdzīgā situācijā kā pieteikuma iesniedzējs

[[Satus](#)] [[KontROLSARAKSTS](#)]

Vai pieteikuma iesniedzējam tuvi cilvēki saņem draudus vai saskaras ar notikumiem un/vai rīcību, ko varētu uzskatīt par vajāšanu vai būtisku kaitējumu?

Tas, kas ir noticis vai joprojām notiek ar ģimenes locekļiem vai draugiem saistībā ar pieteikuma iesniedzēja situāciju, arī liecina par pastāvošu risku. Piemēram, tas var liecināt, ka vajāšanas dalībnieks tuvojas pieteikuma iesniedzējam vai vēlas kaitēt pieteikuma iesniedzējam, vēršoties pret tā tuviem radniekiem.

- Vai pieteikuma iesniedzējam tuvi cilvēki ir apdraudēti tādu pašu iemeslu dēļ kā pieteikuma iesniedzējs, kurš baidās no vajāšanas vai būtiska kaitējuma? Vai viņi saņem draudus, jo ir pieteikuma iesniedzējam tuvi cilvēki? Vai viņiem draud kādu citu iemeslu dēļ?

Turpmāk ir sniegts neizsmeļošs tādu elementu saraksts, kas jāņem vērā.

Par notikumiem

- Ar kādiem notikumiem parasti saskaras personas, kam ir tuvas attiecības ar pieteikuma iesniedzēju?
- Cik bieži norisinās šie notikumi?
- Cik izplatīti ir šie notikumi?

Par līdzību

- Vai starp pieteikuma iesniedzēju un attiecīgajām personām ir kādas ievērojamas atšķirības, kas varētu būtiski ietekmēt risku, ka pieteikuma iesniedzēju var piemēklēt līdzīgs liktenis?

Piemērs par attieksmi pret radniekiem kā riska rādītāju. [Aktīvistes no B valsts lieta](#)

Viņas brālēna nogalināšana, slikta izturēšanās pret viņas radniekiem un viņas brāļadēlu aizturēšana nepārprotami bija tieši vajāšanas dalībnieka draudi pieteikuma iesniedzējai, lai piespiestu viņu pārtraukt savu darbību. Ja šie fakti ir pieņemti, tie ir pārliecinoši konkrētā riska rādītāji.

Vai cilvēki līdzīgā personīgā situācijā un/vai ar tādām pašām iezīmēm tiek vajāti, cieš būtisku kaitējumu vai saņem attiecīgus draudus?

Ja personas, kas atrodas līdzīgā situācijā kā pieteikuma iesniedzējs un/vai kam piemīt tādas pašas iezīmes kā pieteikuma iesniedzējam, saskaras ar vajāšanu vai būtisku kaitējumu, tas liecina par to, ka arī pats pieteikuma iesniedzējs var būt pakļauts šādam riskam pēc atgriešanās. Līdzības var būt reālas vai šķietamas. Tādā gadījumā būtu jāizpēta turpmāk minētie jautājumi.

Turpmāk ir sniegts neizsmeļošs tādu elementu saraksts, kas jāņem vērā.

Par notikumiem

- Ar kādiem notikumiem parasti saskaras personas, kas atrodas līdzīgā situācijā?
- Vai šie notikumi ir paredzēti tiesību aktos?
- Cik bieži norisinās šie notikumi?
- Cik izplatīti ir šie notikumi?

Par līdzību

- Cik lielā mērā pieteikuma iesniedzēja situācija atbilst to personu situācijai, kuras ir piedzīvojušas vajāšanu vai būtisku kaitējumu, un/vai cik lielā mērā tām ir līdzīgas iezīmes?

- Vai starp pieteikuma iesniedzēju un personām, kuras ir piedzīvojušas vajāšanu vai būtisku kaitējumu, pastāv kādas ievērojamas atšķirības, kas var būtiski ietekmēt pieteikuma iesniedzēja risku saskarties ar vajāšanu vai būtisku kaitējumu?

Līdzības vai atšķirības var būt saistītas ar turpmāk minētajiem piemēriem.

Pieteikuma iesniedzēja izcelsmes apgabals

- Vai vajāšana vai būtisks kaitējums notiek vienīgi tāda apgabala robežās, kas nav pieteikuma iesniedzēja dzīvesvietas vai izcelsmes apgabals?
- Vai ir pamats uzskatīt, ka vajāšana vai būtisks kaitējums arī turpmāk notiks vienīgi konkrētajā apgabalā?
- Vai vajāšanas vai būtiska kaitējuma dalībniekam ir tādas pašas iespējas pieteikuma iesniedzēja izcelsmes apgabalā?

Personas profils

- Vai vajāšana vai būtisks kaitējums tiek vērsts galvenokārt vai tikai pret plašāk zināmām personām?
- Vai vajāšana vai būtisks kaitējums tiek vērsts tikai pret personām, kas:
 - ir veikušas darbības noteiktā līmenī?
 - ir uzņēmušās konkrētus uzdevumus un pienākumus savā organizācijā?
 - ir bijušas zināmā mērā sabiedrībā atpazīstamas vai kam ir bijusi zināma saikne ar citiem nozīmīgiem oponentiem?

Piemērs par attieksmi pret personām, kas atrodas līdzīgā situācijā, kā riska rādītāju.

[Jauna vīrieša no A valsts lieta](#)

Nav pagātnes notikumu, ko varētu uzskatīt par vajāšanu vai būtisku kaitējumu, vai pat draudiem. Šajā gadījumā, tā kā pārbaude ir vērsta uz nākotni, ir svarīgi izskatīt un apkopot informāciju par to, kas notiek ar cilvēkiem, kuri atsakās pievienoties teroristu grupējumam. Kādas tam ir sekas?

Ja būtiskais fakts, ka pieteikuma iesniedzējs tika aicināts pievienoties teroristu organizācijai, tika atzīts par pieņemtu, tad atteikuma radītās sekas citām personām, kuras tika uzrunātas tādā pašā veidā kā pieteikuma iesniedzējs un kurām ir līdzīgas iezīmes, norāda, ka arī pieteikuma iesniedzējs ir pakļauts riskam. Vai, piemēram, šīs vervēšanas procedūras tiek veiktas konkrētos apgabalos? Vai vervē jauniešus, kuri pieder noteiktai etniskai vai sociālai grupai?

Scenārija piemērs. Pieteikuma iesniedzējs aizbrauca no valsts, kamēr viņam vēl nebija izteikts aicinājums pievienoties teroristu grupējumam. Tādā gadījumā būtiskais fakts, ko jūs iepriekš formulējāt un novērtējāt, ir nevis pieteikuma iesniedzēja saņemtais teroristu grupējuma uzaicinājums, bet gan būtiskais fakts, kas saistās ar šā teroristu grupējuma darbībām un rīcību, kā arī ar metodēm/praksi, ko tā izmanto, lai vervētu cilvēkus.

Ja atzināt par pieņemamu to faktu, ka teroristu grupējums tiešām bieži vervē jaunus vīriešus šajā apgabalā, tad, vērtējot iespējamību, ka konkrētais risks var apdraudēt pieteikuma iesniedzēju, līdztekus informācijai par to, kas notiek ar personām, kurām ir tāds pats profils vai kuras ir tādā pašā situācijā, būs ļoti svarīgs arī pieteikuma iesniedzēja profils un jo īpaši viņa vecums.

(c) Riska rādītāji, kas saistīti ar apstākļiem, kuri palielina vai samazina risku

[Satur] [Kontrolsaraksts]

Vai pastāv (personīgi) apstākļi, kas palielina vai samazina risku?

Būtisko faktu identificēšanas laikā jūs identificējat apstākļus, kuri var palielināt risku. Tagad šie apstākļi ir jāpapildina ar citiem apstākļiem, kuri var palielināt vai samazināt risku. Pamatojoties uz minētajiem apstākļiem, jūs izvērtēsiet, cik lielā mērā tie palielinās vai samazinās riska īstenošanās iespējamību.

Personīgie apstākļi, kas var paaugstināt risku, var būt saistīti ar vecumu, dzimumu, rakstpratību, izglītības līmeni, sociālo stāvokli, attiecībām ģimenē, invaliditāti, etnisko piederību, reliģiju vai sociālo grupu, ja tie nav aplūkojamā riska galvenie iemesli. Citi apstākļi var būt saistīti ar tādiem faktiem kā dzīvesvieta vai redzamas rētas, ciktāl pieteikuma iesniedzējs nevar viegli nošķirt sevi no šiem faktiem. Piemēram, dažās valstīs adreses maiņa nemainīs to, ka jūs uzskata par cilvēku, kas nāk no valsts vai pilsētas konkrētas daļas.

- Kā šie apstākļi ietekmē pieteikuma iesniedzēja vai citu personu, kurām ir tādi paši apstākļi vai iezīmes, dzīvi?
- Cik lielā mērā šie apstākļi vai iezīmes padara pieteikuma iesniedzēju par vieglāku vajāšanas vai būtiska kaitējuma upuri?
- Cik lielā mērā šie apstākļi padara pieteikuma iesniedzēju par “vēlamāku” mērķi?

Palielināt vai samazināt risku var arī citi apstākļi, piemēram, finansiālais stāvoklis, sociālais stāvoklis, ģimene, cilts vai sociālās saiknes, izglītības līmenis vai cilts konfliktu risināšanas mehānismi utt. Jums būs jāizvērtē, cik efektīvi šie apstākļi var novērst riska īstenošanos un vai tie varētu paredzami un ilgstoši pasargāt pieteikuma iesniedzēju no notikumiem, kas rada viņam bailes.

- Cik lielā mērā šie apstākli efektīvi samazina risku?

(d) Riska rādītāji, kas saistīti ar dalībnieku motīviem īstenot notikumus, ko varētu uzskatīt par vajāšanu vai būtisku kaitējumu

[Satur] [Kontrolsaraksts]

Ir svarīgi izvērtēt motīvus iespējamajiem notikumiem, ko varētu uzskatīt par vajāšanu vai būtisku kaitējumu, ja pieteikuma iesniedzējs atgrieztos. Iespējams, ka motīvs ir mainījies vai pilnībā zudis.

Vai iespējamās atgriešanās laikā dalībniekiem (vēl) būs motīvs īstenot draudus?

Vajāšanas vai būtiska kaitējuma dalībnieks var būt mainījis savu politiku attiecībā uz iespējamajiem notikumiem, ko varētu uzskatīt par vajāšanu vai būtisku kaitējumu, vai arī var būt mainījusies viņa nostāja vai intereses.

Vai ir notikušas kādas izmaiņas tiesību aktos, piemēram, pieņemts kāds amnestijas pasākums vai notikusi kāda nodarījuma dekriminalizācija?

- Vai ir notikusi režīma maiņa? Ja atbilde ir "jā", kādā līmenī un cik lielā mērā?
- Vai ir mainījusies vajāšanas vai būtiska kaitējuma dalībnieka attieksme pret pieteikuma iesniedzēju, viņa ģimenes locekļiem vai citām personām līdzīgā situācijā?
- Vai pieteikuma iesniedzējs joprojām atbilst iezīmēm, kuras kalpo par motīvu notikumiem, ko varētu uzskatīt par vajāšanu vai būtisku kaitējumu, vai arī citi turpina uzskatīt, ka viņam vēl aizvien piemīt šādas iezīmes?
- Vai vajāšanas dalībnieks ir citādā veidā (izņemot vēršanos pret pieteikuma iesniedzēju) panācis to, ko viņš centās panākt?
- Kādos apstākļos pieteikuma iesniedzējs atstāja valsti (likumīga vai nelikumīga izceļošana, ceļošanas veids utt.).

Ir svarīgi pārliecināties, ka attiecīgās izmaiņas ir stājušās spēkā. Ja, piemēram, tiesību akts ir grozīts, bet praksē kriminālvajāšana par to pašu rīcību turpinās, tikai ar citu juridisko pamatojumu, attiecīgais risks joprojām pastāv. Līdzīgi arī politiskās situācijas izmaiņas var neradīt pārmaiņas praksē, ja valsts amatpersonas paliek tās pašas un joprojām rīkojas tāpat. Pat apstākļi, kādos pieteikuma iesniedzējs pameta savu valsti, varētu liecināt par vajāšanas dalībnieka nodomiem. Piemēram, ja pieteikuma iesniedzējs ir piedzīvojis varas iestāžu sarīkotus notikumus, ko varētu uzskatīt par vajāšanu vai būtisku kaitējumu, bet ir pamejis valsti legāli un ar visiem atbilstošajiem dokumentiem, kas izsniegti uz viņa vārda, tas var liecināt par to, ka pieteikuma iesniedzējs nav bijis šā vajāšanas dalībnieka mērķis – vismaz ne tajā brīdī, kad pieteikuma iesniedzējs izbrauca no valsts.

Ja pieejamā IVI liecina, ka dalībnieka motīvi ir mainījušies vai zuduši, jums būtu jāvēršas pie pieteikuma iesniedzēja, lai noskaidrotu, vai šīs izmaiņas attiecas arī uz viņa individuālo situāciju. Jums ir jāpārliecinās, ka izmaiņas var faktiski ietekmēt pieteikuma iesniedzēja risku tikt pakļautam notikumiem, ko varētu uzskatīt par vajāšanu vai būtisku kaitējumu.

Vai dalībnieki ir informēti par pieteikuma iesniedzēja darbībām vai iezīmēm, kas var kalpot par motīvu rīcībai, ko varētu uzskatīt par vajāšanu vai būtisku kaitējumu?

Vajāšanas vai būtiska kaitējuma dalībnieku darbības bieži vien izraisa pieteikuma iesniedzēja uzvedība vai izskats. Tāpēc jums jābūt izpratnei par to, kā pieteikuma iesniedzējs izskatīsies vai uzvedīsies pēc iespējamās atgriešanās. Tomēr paturiet prātā, ka nevar sagaidīt, ka pieteikuma iesniedzējs noklusēs vai slēps elementus, kuri ir būtiski saistīti ar iezīmēm, ko

aizsargā bēgļa definīcija, lai izvairītos no vajāšanas ⁽¹⁴³⁾. Īsāk sakot, no pieteikuma iesniedzēja nevar gaidīt, ka viņš slēps vai noklusēs to, kas ir viņa būtība vai viņa ticības pamats.

Dažkārt nav skaidrs, vai dalībnieki ir informēti par pieteikuma iesniedzēja darbībām vai iezīmēm, kas var būt iemesls darbībām, kuras varētu uzskatīt par vajāšanu vai būtisku kaitējumu. Tas ir jo īpaši iespējams, ja bailes radās *sur place*. Tādās situācijās, pamatojoties uz pieteikuma iesniedzēja paziņojumiem, jums būs jāveic izvērtējums un jāizdara pamatots pieņēmums par to, kā pieteikuma iesniedzējs uzvedīsies vai izskatīsies pēc atgriešanās izcelsmes valstī, paturot prātā, ka nevar sagaidīt, ka viņš slēps savas pamatiezīmes.

Ja, piemēram, patvēruma meklētājs ir piedalījies protestā patvēruma valstī tikai oportūnistisku iemeslu dēļ un izcelsmes valsts iestādes nav informētas par viņa dalību, un nav pazīmju, kas liecinātu, ka tās var par to uzzināt paredzamā nākotnē, tas nevar radīt tādu notikumu risku, kurus varētu uzskatīt par vajāšanu vai būtisku kaitējumu. Tas ir tāpēc, ka var pamatoti uzskatīt, ka pieteikuma iesniedzējs nepiedalītos līdzīgos protestos savā izcelsmes valstī.

Bet, ja pieteikuma iesniedzējs līdz izceļošanai baiļu dēļ nekad nebija paudis savus politiskos uzskatus izcelsmes valstī un tāpēc iestādes nebija informētas par pieteikuma iesniedzēja politiskajiem uzskatiem, tas tomēr var radīt tādu notikumu risku, kurus varētu uzskatīt par vajāšanu vai būtisku kaitējumu. Tas ir tāpēc, ka nevar gaidīt, ka iespējamās atgriešanās gadījumā pieteikuma iesniedzējs turpinās slēpt savus politiskos uzskatus, lai izvairītos no notikumiem, kurus varētu uzskatīt par vajāšanu.

Tāpēc galvenie jautājumi, kas jāuzdod šajā sakarā, ir šādi.

- Kāda būs pieteikuma iesniedzēja uzvedība un/vai rīcība pēc atgriešanās, ņemot vērā to, ka pieteikuma iesniedzējs diez vai slēps vai noklusēs savus uzskatus?
- Vai pieteikuma iesniedzējs iesaistījās darbībās vai rīkojās noteiktā veidā tikai oportūnistisku vai nejaušu iemeslu dēļ?
- Ja atbilde ir “jā”, vai izcelsmes valsts iestādes ir informētas par šīm darbībām vai rīcību?
- Ja atbilde ir “jā”, kā iestādes uztver šādu rīcību vai darbības?

⁽¹⁴³⁾ EST 2012. gada 5. septembra spriedums lietā [Bundesrepublik Deutschland pret Y un Z](#), C-77/11 un C-99/11, EU:C:2012:518, 78. punkts. Kopsavilkums pieejams [EUAA judikatūras datubāzē](#). Šajā spriedumā EST aplūko reliģiju kā vajāšanas iemeslu. Šā sprieduma pamatojumu var attiecināt uz visiem vajāšanas iemesliem, jo īpaši, ja spriedumā noteikts, ka nav jāņem vērā pieteikuma iesniedzēja iespēja izvairīties no vajāšanas riska, atsakoties no reliģiskās prakses, kuru persona uzskata par sev nepieciešamu vai kura viņas reliģijā ir obligāta, un līdz ar to – no aizsardzības, kādu viņam ir paredzēts piešķirt ar [Padomes] Direktīvu [2004/83/EK], atzīstot bēgļa statusu. Tas pats pamatojums pēc analogijas tika piemērots attiecībā uz seksuālās orientācijas paušanu EST 2013. gada 7. novembra spriedumā lietā [Minister voor Immigratie en Asiel pret X, Y un Z](#), apvienotās lietas no C-199/12 līdz C-201/12, EU:C:2013:720, 70.–76. punkts. Kopsavilkums pieejams [EUAA judikatūras datubāzē](#).

Publikācijas sociālajos medijos ⁽¹⁴⁴⁾

- Pieteikuma iesniedzēji kā piemēru nākotnes riskam var minēto sociālajos medijos ievietotas publikācijas radīto **publicitāti**. Publikācijām sociālajos medijos var būt potenciāli liels skatītāju/lasītāju skaits. Taču potenciāla pastāvēšana nenozīmē, ka katrai publikācijai internetā ir plaša auditorija, kuras vidū attiecīgā gadījumā būs vajāšanas vai būtiska kaitējuma dalībnieks ⁽¹⁴⁵⁾. Jums būs jāizvērtē visi attiecīgie vispārējie un individuālie apstākļi, kā arī pieteikuma iesniedzēja paskaidrojumi, pirms izdarīt secinājumu par iespējamību, ka par publikāciju varētu uzzināt vajāšanas vai būtiska kaitējuma dalībnieks. Pārbaudes procesā visus dažādos faktoros izskata kopā, un izvērtējumā ir jāņem vērā arī situācija pieteikuma iesniedzēja izcelsmes valstī.
- Ja vajāšanas vai būtiska kaitējuma dalībnieks īsteno **aktīvas uzraudzības politiku** attiecībā uz tāda veida tiešsaistes publikācijām, kādas publicē pieteikuma iesniedzējs, varbūtība, ka vajāšanas dalībnieks par tām uzzinās, būs lielāka. Tas attiecas pat uz gadījumiem, kad pieteikuma iesniedzēja publikāciju radītā publicitāte ir salīdzinoši maza. Ja vajāšanas vai būtiska kaitējuma dalībnieks ir pasīvāks, varbūtība, ka viņš uzzinās par publikāciju, būs mazāka un vairāk atkarīga no pašas publikācijas popularizēšanas, nevis no vajāšanas vai būtiska kaitējuma dalībnieka rīcības.
- Publikācijas radītā **publicitāte/pamanāmība** var būt atkarīga no vairākiem faktoriem. Jums būs jāmeklē pazīmes, kas ļaus saprast, cik ticama ir varbūtība, ka attiecīgā informācija ir sasniegusi vai var sasniegt vajāšanas vai būtiska kaitējuma dalībnieku. Jautājumi, ko būtu jāapsver, ir šādi: “Vai publikācija ir konfidenciāla un tās skatījumu vai potenciālo skatījumu skaits ir ierobežots? Vai drīzāk, ņemot vērā izvēlēto mediju un publikācijas popularizēšanai izmantotos rīkus, publikācijas mērķis ir aptvert lielu skaitu cilvēku? Vai publikācija ir izplatījusies internetā citādāk, nekā to bija plānojis autors?”

⁽¹⁴⁴⁾ Šis teksts ir apkopojums no 3.7. iedaļas “Sociālajos medijos paustais politiskais viedoklis” EUAA publikācijā [Practical Guide on Political Opinion](#) (Praktiskā rokasgrāmata par politiskajiem uzskatiem), 2022. gads, 80.–86. lpp.

⁽¹⁴⁵⁾ Plašāku informāciju par šo jautājumu sk. EUAA publikācijā [Qualification for international protection \(Directive 2011/95/EU\) – Judicial analysis](#) (Kvalificēšana starptautiskajai aizsardzībai (Direktīva 2011/95/ES). Juridiskā analīze), otrais izdevums, 2023. gads, 1.10.3.4. iedaļa; sk. arī Augstākā tribunāla (Imigrācijas un patvēruma lietu palāta (IAC), Apvienotā Karaliste) 2022. gada 20. janvāra spriedumu lietā [XX \(PJA\) – sur place darbības – Facebook Iran CG \[2022\] UKUT 23 \(IAC\)](#) (pēdējo reizi atjaunināts 2022. gada 30. septembrī).

- Dažas interneta lapas ļauj jums redzēt **skatījumu skaitu**, parāda, cik daudzi ir ielikuši atzīmi “patīk” utt. Tas var sniegt priekšstatu par to, cik daudz cilvēku ir piekļuvuši publikācijai. Jāņem vērā, ka dažās tīmekļa lapās “skatījumu” skaits atspoguļo nevis to, cik dažādi cilvēki ir apskatījuši publikāciju, bet gan to, cik reizes lapa tika apmeklēta. Tas nozīmē, ka vienas un tās pašas personas, tostarp autora, vairākkārtēji apmeklējumi tiks uzskatīti par dažādiem “skatījumiem”. Skatījumu skaits ir viens no faktoriem, kas jāņem vērā, bet to skaita nozīmīgums būs atkarīgs no situācijas valstī un, iespējams, arī no citiem faktoriem, piemēram, no tā, cik nesen publikācija ir skatīta (piemēram, liels skaits skatījumu pirms daudziem gadiem var tikt uzskatīts par mazāk nozīmīgu nekā mazāks skaits nesenu skatījumu).
- Attiecīgā gadījumā priekšstatu par iespējamo apmeklētāju skaitu var sniegt autora **sekotāju skaits**. Tas, ka personai tiešsaistē seko liels skaits cilvēku, palielina iespējamību, ka autora publikācijas skatās, zina un kopīgo to saturu.
- Izmantotā **medija veida** nozīme un ietekme. Ne visiem interneta medijiem ir līdzvērtīga ietekme un tvērums. Vai publikācija tika publicēta populāra laikraksta tīmekļa vietnē vai privātā blogā? Ja pārzināt dažādu sociālo mediju (*Facebook, YouTube, Instagram, TikTok* utt.) darbību un katra medija ietekmi pieteikuma iesniedzēja izcelsmes valstī, jūs spēsiet novērtēt publikācijas iespējamās auditorijas lielumu. Ir starpība starp publicēšanos privātā blogā un, piemēram, rakstu, kas publicēts opozīcijas partijas blogā. Pēdējiem, visticamāk, ir vairāk sekotāju (un starp tiem droši vien būs vajāšanas vai būtiska kaitējuma dalībnieks), savukārt pirmie var saglabāt diezgan lielu konfidencialitāti.
- **Piekļūstamība.** Kas var piekļūt šai informācijai, un cik viegli tai var piekļūt? Interneta publikācijas ne vienmēr ir paredzētas visu apskatei. Tāpēc jānoskaidro, vai un kādā mērā lapa ir publiska, vai arī tā ir privāta vai pieejama tikai ierobežotam apmeklētāju skaitam. Jāuzzina, piemēram, tas, cik attiecīgajai publikācijai vai sociālā medija platformai ir “draugu” jeb abonenti, un cik lielā mērā informāciju var kopīgot ar citiem, piemēram, vai lapu ir iespējams kopīgot elektroniski. Vēl vajadzētu noskaidrot arī to, vai ikviens var nejauši vai, veicot vienkāršu meklēšanu, atrast attiecīgo informāciju, vai arī publikācija ir tik grūti atrodamā, ka to atradīs/apskatīs tikai tie, kam ir ļoti detalizēta informācija par konkrēto publikāciju.
- **Scenārija piemērs.** Ja tā ir pieteikuma iesniedzēja vienīgā publikācija un to var atrast, ievadot ļoti specifisku informāciju, piemēram, pieteikuma iesniedzēja vārdu vai konkrētus atslēgvārdus, vai arī ir jāzina publikācijas URL adrese, iespējamība, ka šo publikāciju atradīs kāds, kura rīcībā šādas informācijas vēl nav, ir ļoti maza. Tāpēc to neuzskata par plaši publiskotu informāciju.

- **Pieejamība.** Vai šī lapa joprojām ir pieejama internetā? Iespējams, autors ir izdzēsis lapu vai pēc publicēšanas mainījis tās saturu. Ja pieteikuma iesniedzējs atsaucas uz interneta publikācijām, jāpievērš uzmanība veidam, kādā pieteikuma iesniedzējs iesniedza šo informāciju. Vai pieteikuma iesniedzējs uzrādīja tikai interneta lapas izdrukā? Vai šī lapa joprojām ir pieejama internetā, un, ja ne, tad kāpēc? Ja tā vairs nav pieejama internetā, vajadzētu noskaidrot, kāpēc attiecīgā publikācija joprojām var radīt risku pieteikuma iesniedzējam atgriešanās gadījumā.
- Tomēr jāpatur prātā, ka elektroniskās publikācijas atstāj kibernospiedumu, kas var saglabāties mūžīgi, tāpēc publikācijas var atrast un atjaunot pat tad, ja autors tās ir izdzēsis.

(a) Riska rādītāji, kas saistīti ar dalībnieka spēju kaitēt pieteikuma iesniedzējam

[[Satus](#)] [[KontROLSARAKSTS](#)]

Vai vajāšanas vai būtiska kaitējuma dalībnieks spēs kaitēt pieteikuma iesniedzējam?

Vajāšanas vai būtiska kaitējuma dalībnieka spēja kaitēt pieteikuma iesniedzējam būs atkarīga no viņa stāvokļa un atbalsta, ko viņš sev ir nodrošinājis. Dalībnieku spējas var būtiski atšķirties atkarībā no tā, vai dalībnieks ir valsts vai nevalstisks dalībnieks.

Ja dalībnieks ir valsts, pastāv pieņēmums, ka tas spēs īstenot paredzētās darbības, ko varētu uzskatīt par vajāšanu vai būtisku kaitējumu, un sasniegt pieteikuma iesniedzēju jebkurā vietā valsts teritorijā. Tomēr joprojām ir jāuzdod šādi jautājumi.

- Vai draudus izsaka pati valsts, vai tomēr atsevišķas personas vai nelielas funkcionāru grupas konkrētajā valstī? Vai šīs personas rīkojas savās interesēs vai īsteno valsts politiku?
- Ja tās īsteno valsts politiku, vai šīm personām ir vara vai ietekme ne tikai vietējā vai reģionālā līmenī?
- Vai tām ir pilnvaras īstenot pasākumus, ko varētu uzskatīt par vajāšanu vai būtisku kaitējumu?

Ja risku rada nevalstiski dalībnieki, ir rūpīgi jāizvērtē to spēja rīkoties un ietekme.

- Kāds ir viņu sociālais stāvoklis?
- Cik lielā mērā viņus pieņem vai atbalsta apkārtējā sabiedrība?
- Cik lielā mērā viņi var ietekmēt valsti, un cik plašs ir korupcijas mērogs valstī?
- Vai viņi var rīkoties nesodīti?

Parasti ar konstatējumiem par dalībnieka spējām vien nepietiks, lai izdarītu secinājumu, ka riska nav vai ka saprātīgā iespējamības pakāpē risks tomēr pastāv. Šie konstatējumi ir jāaplūko kopā ar citām norādēm par risku. Tomēr šos konstatējumus var izmantot juridiskajā novērtējumā (tas ir nākamais posms pārbaudes procesā), jo īpaši attiecībā uz oficiālas aizsardzības pieejamību kopumā un IAA pieejamību, kā noteikts pārstrādātajā KD ⁽¹⁴⁶⁾.

⁽¹⁴⁶⁾ Pārstrādātās KD 8. pants.

Saistītā EUAA publikācija

Sīkāku izklāstu par IAA jēdzienu un to, kā to piemērot, sk. EASO publikācijā [Praktiskā rokasgrāmata par iekšējās aizsardzības alternatīvas piemērošanu](#), 2021. gada maijs.

3.4. Secinājumu izdarīšana par riskiem

[[Satus](#)] [[Kontrolesaraksts](#)]

Lai pabeigtu risku izvērtēšanu, jums visi secinājumi par katra riska rādītājiem ir jāizvērtē kopā un jāsecina, vai rezultāts atbilst saprātīgas iespējamības pakāpes standartam.

Izvērtēt visus riska rādītājus kopā

Lai gan daži elementi, ja tos aplūko atsevišķi, var neliecināt par pietiekami ticamu risku, izskatot elementus kopā un ņemot vērā pieejamo informāciju, var nonākt pie secinājuma, ka riska īstenošanās, ja pieteikuma iesniedzējs atgriezīsies izcelsmes valstī, atbilst saprātīgas iespējamības pakāpei.

Ja rādītāji ir atšķirīgi, nozīmība jānosaka katram no tiem. Rādītāji, kas ir tieši saistīti ar pieteikuma iesniedzēja piedzīvoto pagātnē, var būt nozīmīgāki nekā tie, kas attiecas uz notikumiem, kuri ir skāruši pieteikuma iesniedzējam tuvus cilvēkus, savukārt tie tomēr var būt nozīmīgāki par rādītājiem, kas attiecas uz citām personām līdzīgās situācijās. Tomēr tas ir jāizvērtē, ņemot vērā konkrēto situāciju, pieejamo informāciju un pieteikuma iesniedzēja personīgos apstākļus un/vai konkrēto notikumu, kā arī vispārējos apstākļus viņa izcelsmes vai pastāvīgās dzīvesvietas valstī.

Veicot izvērtēšanu, būs jāpiemēro pierādīšanas pienākuma pāreja attiecībā uz riskiem vai to draudiem, kas jau ir īstenojušies pagātnē. Ja ir pieņemts būtisks fakts, ko var uzskatīt par pagātnē notikušu vajāšanu vai būtisku kaitējumu (vai šādas vajāšanas vai kaitējuma tiešiem draudiem), tiek pieņemts, ka šis fakts var atkārtoties arī nākotnē ⁽¹⁴⁷⁾ un ka tādējādi ir izpildīts riska iespējamības standarts.

Šo pieņēmumu var neņemt vērā, ja jums ir “pamatoti iemesli” uzskatīt, ka šādi notikumi nākotnē neatkārtosies. Šajā posmā nav jāizvērtē un jāizlemj jautājums par to, vai minētie notikumi ir uzskatāmi par vajāšanu vai būtisku kaitējumu. Šajā posmā pietiek ar to, ka pastāv norādes, ka šos pagātnes notikumus “varētu” uzskatīt par vajāšanu vai būtisku kaitējumu ⁽¹⁴⁸⁾.

⁽¹⁴⁷⁾ Pārstrādātās KD 4. panta 4. punkts:

“Fakts, ka pieteikuma iesniedzējs jau bijis pakļauts vajāšanai vai būtiskam kaitējumam vai tiešiem šādas vajāšanas vai šāda kaitējuma draudiem, ir nopietna norāde uz pieteikuma iesniedzēja pamatotajām bailēm no vajāšanas vai uz reālu risku ciest būtisku kaitējumu, ja vien nav dibinātu iemeslu uzskatīt, ka šāda vajāšana vai būtisks kaitējums netiks atkārtoti.”

⁽¹⁴⁸⁾ Tas, ka pagātnē noticis notikums ir nopietna norāde uz to, ka pastāv notikuma atkārtosšanās risks, ja vien nav pamatotu iemeslu uzskatīt, ka šādas darbības vai notikums neatkārtosies, attiecas uz jebkuru darbību vai notikumu neatkarīgi no tā, vai to varētu vai nevarēt uzskatīt par vajāšanu vai būtisku kaitējumu.

Tikai tad, ja risku izvērtēšanā konstatēsiet pamatotus iemeslus uzskatīt, ka šādi notikumi nākotnē neatkārtosies, konkrētais risks netiks aplūkots juridiskā novērtējuma posmā.

Nav ar pilnīgu pārliecību jāpierāda, ka vajāšana vai būtisks kaitējums neatkārtosies. Tā vietā ir jāpierāda, ka pastāv pamatoti iemesli, t. i., objektīvi apstākļi, uzskatīt, ka šie notikumi vairs neatkārtosies.

Piemēram, salīdzinoši ilgs laikposms kopš pēdējā incidenta vai draudiem pats par sevi nebūs pietiekami pamatots iemesls uzskatīt, ka notikums neatkārtosies. Būs jāizpēta iespējamie šāda ilgāka laikposma iemesli gan no pieteikuma iesniedzēja, gan arī no vajāšanas vai būtiska kaitējuma dalībnieka perspektīvas. Tikai tad, ja esat konstatējis, ka incidentu vai draudu neturpināšanos var izskaidrot vienīgi ar to, ka vajāšanas vai būtiska kaitējuma dalībnieks ir pārtraucis pieteikuma iesniedzēja vajāšanu vai mēģinājumus nodarīt viņam, un ja nav citu pazīmju, kas liecinātu par šo darbību atsākšanos nākotnē, varat secināt, ka pagājušais laikposms var būt viens no pamatotajiem iemesliem uzskatīt, ka vajāšana vai būtisks kaitējums neatkārtosies.

Juridiskā analīze

Kad būs pabeigta risku izvērtēšana, jūs turpināsi analizēt tikai tos riskus, kuru īstenošanās, ja pieteikuma iesniedzējs atgriezīsies izcelsmes valstī, atbilst saprātīgas iespējamības pakāpei. Katram no šādiem riskiem jūs aprakstīsiet pieņemtos apsvērumus attiecībā uz to, kas, kurš un kāpēc vai kādos apstākļos rada pieteikuma iesniedzējam bailes. Pamatojoties uz minētajiem riskiem, jūs varat sākt juridiskās analīzes posmu, kurā izvērtēsiet, vai ir izpildīti pārstrādātajā KD noteiktie būtiskie nosacījumi starptautiskās aizsardzības piešķiršanai – vispirms attiecībā uz bēgļa statusu un vajadzības gadījumā arī attiecībā uz alternatīvās aizsardzības statusu.

Jūs izvērtēsiet, vai notikumi, kuri saprātīgas iespējamības pakāpē var notikt ar pieteikuma iesniedzēju pēc atgriešanās (kā noteikts riska novērtējumā), būtu uzskatāmi par vajāšanu vai būtisku kaitējumu. Ja secināsi, ka tie ir uzskatāmi par tādiem, jums būs jāizvērtē valsts aizsardzības pieejamība, iespējamās IAA piemērojamība un juridiskā pārbaude par konstatētajiem iemesliem izslēgšanai no aizsardzības saņēmēju loka.

Saistītā EUAA publikācija

Plašāku analīzi sk. EASO publikācijā [Praktiskā rokasgrāmata. Kvalificēšana starptautiskajai aizsardzībai](#), 2018. gada aprīlis.

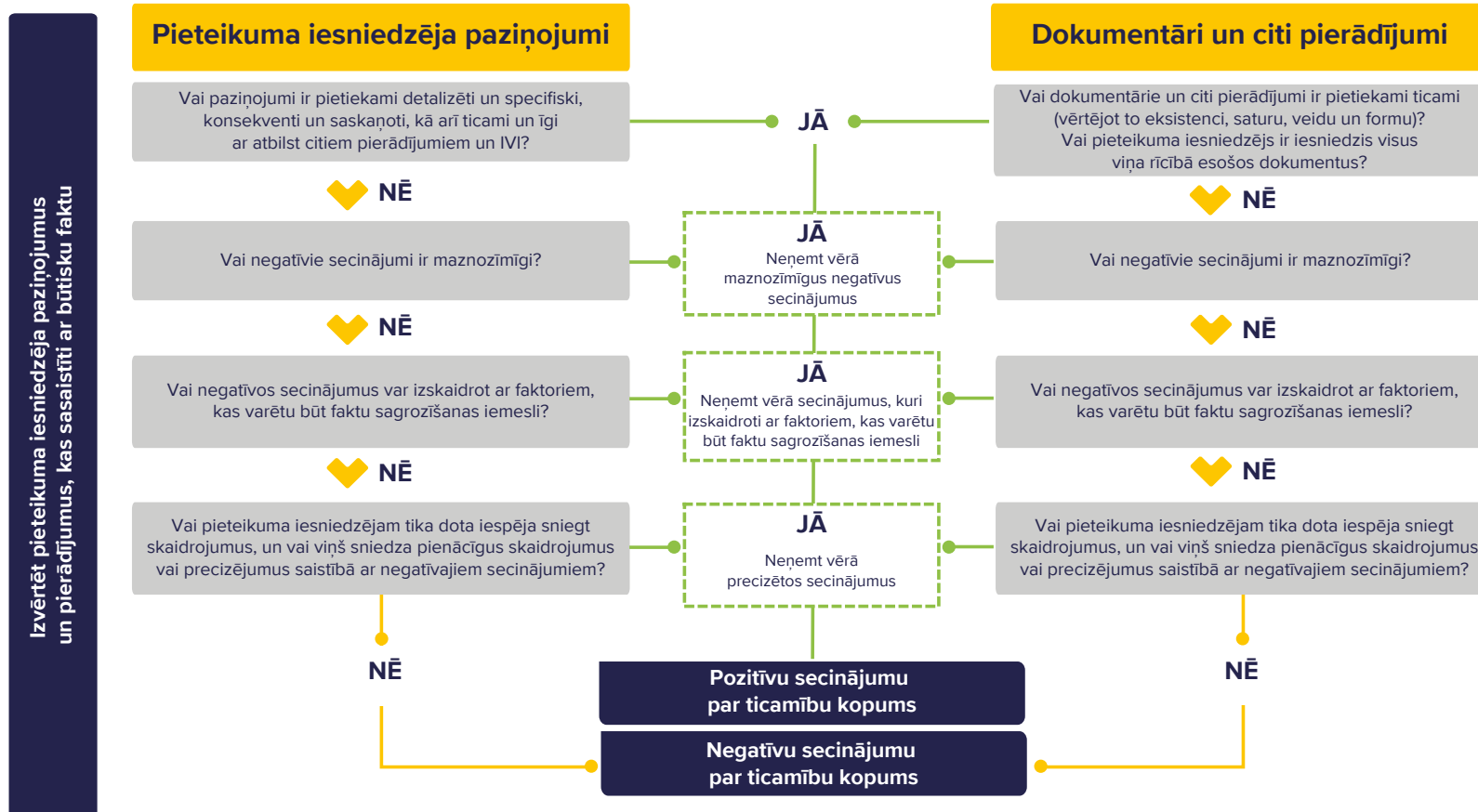

1. pielikums. Ticamības novērtējuma shēma

TICAMĪBAS NOVĒRTĒJUMS

Par katru jautājumu var izdarīt gan pozitīvu, gan negatīvu secinājumu par ticamību.

Piemēram, paziņojumi var būt detalizēti un specifiski (pozitīvs secinājums), taču tie nav pietiekami konsekventi un saskaņoti (negatīvs secinājums).

Apkopojiet visus pozitīvos un negatīvos secinājumus par ticamību, kas saistīti ar paziņojumiem un dokumentārajiem un citiem pierādījumiem, kā arī katram no šiem secinājumiem piešķirto nozīmību (ņemot vērā individuālos un netiešos pierādījumus), lai novērtētu, kurā virzienā secinājumi par ticamību sakrīt vai līdzsvarojas, un secinātu, vai būtisko faktu var uzskatīt par pieņemamu.

Aplūkojiet pierādījumus kopumā un pieņemiet vai noraidiet faktu

Ja esat izpildījis savu pienākumu veikt izmeklēšanu, bet pēc nozīmības noteikšanas tomēr nevarat izdarīt secinājumu, ņemiet vērā, ka jums nevajadzētu noraidīt būtisku faktu, ja ir izpildīti šādi kumulatīvie nosacījumi:

- pieteikuma iesniedzējs ir pielicis patiesas pūles, lai pamatotu savu pieteikumu;
- ir iesniegti visi attiecīgie pierādījumi, kas ir pieteikuma iesniedzēja rīcībā;
- pieteikuma iesniedzēja paziņojumi tiek uzskatīti par saskaņotiem un ticamiem un nav pretrunā specifiskai un vispārējai informācijai, kas pieejama par pieteikumu;
- pieteikuma iesniedzējs ir iesniedzis starptautiskās aizsardzības pieteikumu pie pirmās iespējas, ja vien viņš nevar apliecināt, ka viņam bijuši pamatoti iemesli, kāpēc tas nav izdarīts; un
- konstatēts, ka pieteikuma iesniedzējam kopumā var uzticēties.

2. pielikums. Praktisks piemērs par to, kā noteikt ticamības rādītāju nozīmību

[[Satus](#)] [[KontROLSaraksts](#)]

Šā pielikuma mērķis ir sniegt lasītājam praktisku piemēru, parādot, kā noteica ticamības rādītāju nozīmību un veica ticamības novērtējumu vienam būtiskam faktam [aktīvistes no B valsts lietā](#).

Šis piemērs ir paredzēts vienīgi izglītojošiem nolūkiem.

Vispirms ir īsumā aprakstīta katra ticamības kritērija izvērtēšana saistībā ar pieteikuma iesniedzējas paziņojumiem un iesniegtajiem pierādījumiem, un pēc tam ir izklāstīts process, kā noteikt nozīmību negatīvajiem un pozitīvajiem secinājumiem par ticamību.

Beigās ir pievienota domu kartes diagramma, kas ir viens no iespējamajiem veidiem, kā ilustrēt aprakstīto argumentāciju.

Izvērtētais būtiskais fakts. Pieteikuma iesniedzēja ir **sabiedriskā līdere** nevalstiskajā organizācijā (NVO) “Y” un aizstāv cilvēktiesības, dokumentē, izmeklē un atmasko pilnvaru ļaunprātīgu izmantošanu un cilvēktiesību pārkāpumus.

Paziņojumi

Iekšējā ticamība

Šajā piemērā pieteikuma iesniedzēja spēja sniegt detalizētu informāciju par NVO “Y” struktūru, darbībām un mērķiem. Tomēr, atbildot uz jautājumu par viņas personīgo iesaisti konkrētās darbībās, kuras, kā viņa apgalvo, viņa esot veikusi organizācijā, piemēram, dokumentācijas kārtošana un izmeklēšanas veikšana, vai par konkrētiem paņēmieniem, ko viņa izmanto pilnvaru ļaunprātīgas izmantošanas un cilvēktiesību pārkāpumu atmaskošanai, viņa joprojām sniedza ļoti vispārīgus paziņojumus, neraugoties uz jūsu atkārtoti sniegtajiem norādījumiem par gaidīto detalizētības un specifiskuma pakāpi. Viņa nespēja sniegt paskaidrojumu arī tad, kad devāt viņai šādu iespēju. Pēc aizbraukšanas no B valsts pieteikuma iesniedzēja vairs neesot sazinājusies ar NVO “Y”, un viņa piebilda, ka esot pārtraukusi visu darbību arī jūsu valstī, kur minētajai organizācijai ir filiāle.

Pieteikuma iesniedzēja apgalvo, ka ir cilvēktiesību aizstāve un sabiedriskā līdere, taču viņas paziņojumi par darbu šajās jomās nav pietiekami **detalizēti un specifiski**. Lai gan ir pieņemts, ka viņa ir juriste un NVO “Y” biedre, un tāad viņai vajadzētu spēt pastāstīt par lietām, ar kurām viņa pēdējā laikā strādāja, viņas paziņojumi par šīm tēmām bija tikpat nekonkrēti. Tāpēc secinājums par šo aspektu ticamību bija negatīvs.

Visi citi secinājumi par ticamību ir pozitīvi, jo viņas paziņojumus atzina par iekšēji saskaņotiem un konsekventiem, un tie saskan ar biedra karti. Nav pazīmju, kas liecinātu par neatbilstību IVI, un nav konstatētas nekādas problēmas attiecībā uz iespējamību.

Šajā konkrētajā gadījumā šis būtiskais fakts attiecas uz viņas pašas iesaistīšanos darbībās, kuras, kā viņa apgalvo, viņa ir veikusi atkārtoti, apzināti un diezgan ilgu laiku. Ņemot vērā viņas izglītības līmeni un profesionālo pieredzi, kā arī to, ka nav zināmi nekādi personīgi apstākļi, kas varētu izskaidrot nepilnības vai ietekmēt viņas paziņojumu novērtējumu, nepietiekama detalizētība un specifiskums šajā gadījumā būtiski samazina nozīmību.

Nevalstiskas organizācijas izdota biedra karte

- Būtiskums

Kartes nozīmība attiecībā uz būtisko faktu ir ierobežota, jo tās mērķis nav pamatot pieteikuma iesniedzējas veiktās darbības NVO “Y”, jo kartē nav informācijas par viņas funkcijām organizācijā. Kartes nozīmība ir lielāka attiecībā uz pieteikuma iesniedzējas dalību NVO “Y”, taču šo būtisko faktu mēs pašlaik neizvērtējam. Šajā gadījumā būtiskais fakts ir saistīts ar pieteikuma iesniedzējas lomu organizācijā un plašāk – ar sabiedriskās līderes lomu.

- Kritēriji, kas saistīti ar dalības kartes ticamību, ļauj izdarīt pozitīvu secinājumu par ticamību. Karte ir ticama.

Tā kā būtiskuma rādītājs nav izpildīts, šim dokumentam ir zema pierādījuma vērtība saistībā izvērtējamo būtisko faktu, un tas būtiski samazina nozīmību.

Nozīmības noteikšanas process

Kādi ir pozitīvie secinājumi par ticamību attiecībā uz šo būtisko faktu?

- Ir izpildīti ticamības rādītāji saistībā ar paziņojumiem, izņemot nepietiekamu detalizētību un specifiskumu.
- Visi ticamības rādītāji attiecībā uz dalības karti ir izpildīti.

Vai pozitīvo secinājumu par ticamību nozīmība varētu kompensēt negatīvo secinājumu par ticamību nozīmību?

- Viņas paziņojumi nav pietiekami detalizēti un specifiski.
- “Y” biedra karte nav pietiekami nozīmīga, lai pamatotu pieteikuma iesniedzējas profilu un viņas darbības NVO biedra statusā.

Kādi ir negatīvie secinājumi par ticamību attiecībā uz šo būtisko faktu?

Šajā konkrētajā gadījumā pozitīvie secinājumi par ticamību nevar kompensēt dokumenta nepietiekamo būtiskumu, kā arī paziņojumu nepietiekamo detalizētību un specifiskumu. Negatīvie secinājumi par ticamību ir saistīti ar būtiskā fakta ticamības galvenajiem aspektiem, tāpēc tiem ir lielāka nozīmība nekā pozitīvajiem secinājumiem par ticamību.

Vai varētu sagaidīt, ka tiks iesniegti papildu pierādījumi būtiskā fakta ticamības pamatošanai?

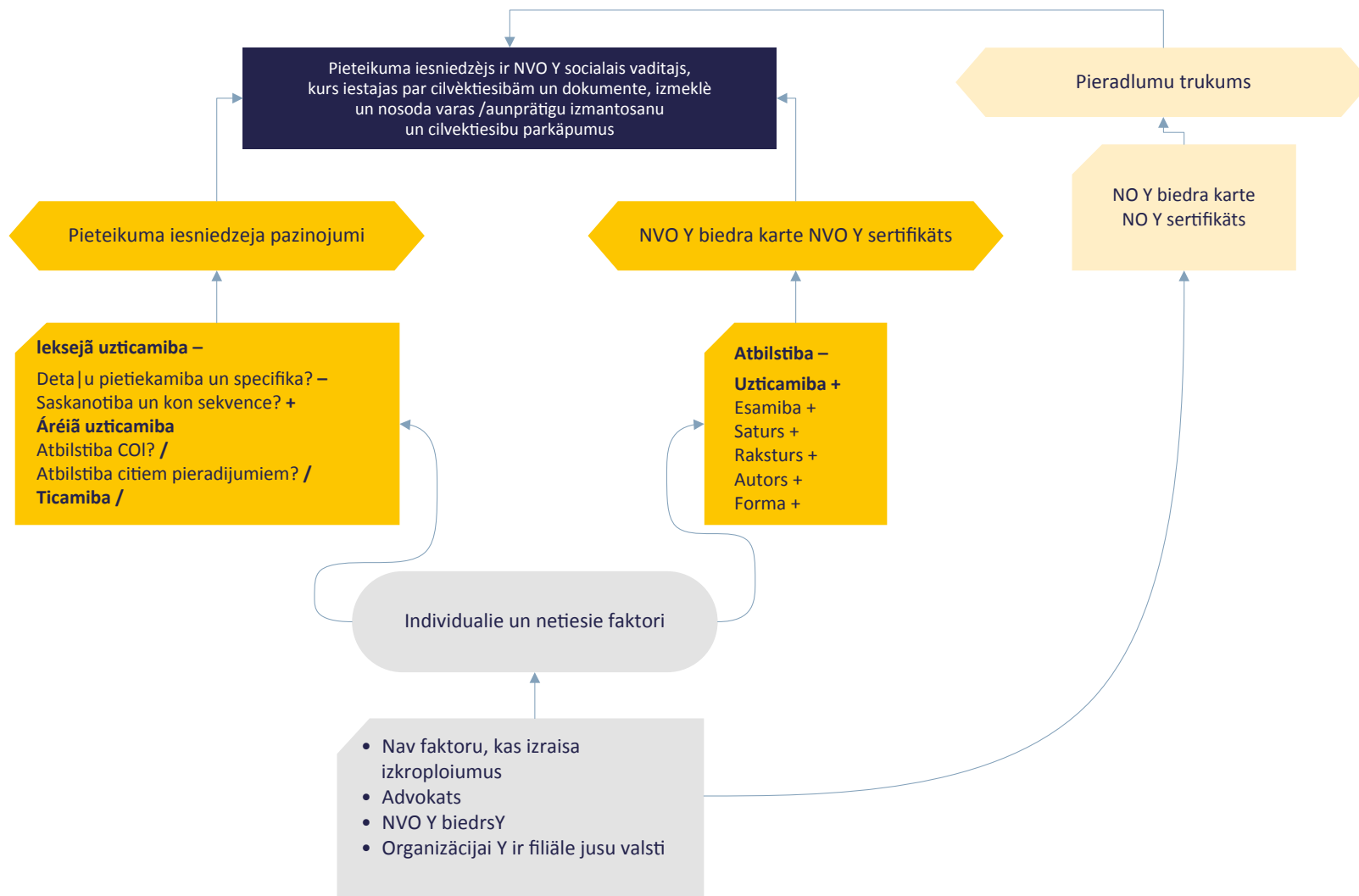
1. scenārijs. Pamatojoties uz attiecīgu un aktuālu IVI, var pieņemt, ka, NVO “Y” bieži izdod sertifikātus saistībā ar pasākumiem, kuros piedalās tās biedri. Šie sertifikāti parasti ir ticami, un tos var pieprasīt no organizācijas ar tās filiāles starpniecību, kuru atrodas jūsu valstī. Tomēr pieteikuma iesniedzēja šādu dokumentu nav iesniegusi. Viņa arī nesniedza pienācīgu paskaidrojumu par iemesliem, kāpēc viņa šajā sakarā neveica papildu pasākumus, lai pamatotu savu pieprasījumu, kaut gan to varētu sagaidīt, ņemot vērā viņas personīgos un kontekstuālos apstākļus, kā arī to, ka viņai tika dots papildu laiks minēto pasākumu veikšanai.

Šajā piemērā, pamatojoties uz visu pieejamo pierādījumu un iespējamo trūkstošo pierādījumu vispārējo novērtējumu, kā arī ņemot vērā pieteikuma iesniedzējas individuālos un kontekstuālos apstākļus, jūs izdarītu secinājumu par konkrētā būtiska fakta noraidīšanu.

2. scenārijs. Pieņemsim, ka pieteikuma iesniedzēja ir iesniegusi NVO “Y” izdotu sertifikātu. Jums būs vēlreiz jāpārbauda visi kritēriji, lai novērtētu sertifikāta pierādījuma vērtību. Sertifikātu ir sagatavojis NVO “Y” biedrs, kas organizācijā ieņem augstu amatu. Viņš ir sniedzis detalizētu pārskatu par pieteikuma iesniedzējas veiktajām darbībām, kas sakrīt ar viņas paziņojumu, un ir iesniegts sertifikāta oriģināls. Jūsu rīcībā esošā IVI liecina, ka konkrētā persona paraksta šādus sertifikātus tikai pēc pienācīgas pārbaudes un ka šā sertifikāta oficiālās iezīmes atbilst iezīmēm pieejamajā paraugā. Tādējādi šim sertifikātam pēc būtības piemīt augsta pierādījuma vērtība, jo tas ir būtisks un ticams. Tāpēc nozīmības noteikšanas procesā ar attiecīgo dokumentu saistītie pozitīvie secinājumi par ticamību ir vērtīgāki nekā negatīviem secinājumi par pieteikuma iesniedzējas paziņojumu ticamību.

Visu 1. scenārija argumentāciju var apkopot domu kartē, piemēram, tādā, kāda ir attēlota nākamajā piemērā.

Domu kartes piemērs, pamatojoties uz 1. scenāriju

KontROLSARAKSTS

[Saturis]

KontROLSARAKSTS. Vispārīgi lietas izskatītāja un pieteikuma iesniedzēja pienākumi

Piemērot pienākumu sadarboties (pierādīšanas pienākums) visā pierādījumu izvērtēšanas procesā

- ☐ Pārbaudīt, vai pieteikuma iesniedzējs pilda savu pienākumu pamatot pieteikumu
 - ☐ Izvērtēt, vai pieteikuma iesniedzējs ir pielicis patiesas pūles, lai sniegtu paziņojumus un iesniegtu viņa rīcībā esošo dokumentāciju
 - ☐ Izvērtēt, vai visi pierādījumi ir iesniegti pie pirmās iespējas
 - ☐ Pārbaudīt, vai pieteikuma iesniedzējs ir sniedzis pietiekamu skaidrojumu par trūkstošajiem apstiprinošajiem pierādījumiem
- ☐ Izpildīt savu pienākumu veikt izmeklēšanu
 - ☐ Identificēt personas ar īpašām procesuālām vajadzībām un sniegt tām pienācīgu atbalstu
 - ☐ Informēt pieteikuma iesniedzēju par viņa pienākumiem
 - ☐ Laut pieteikuma iesniedzējam sniegt visus attiecīgos faktus un pierādījumus, piedaloties personiskā intervijā
 - ☐ Lūgt pieteikuma iesniedzēju precizēt neskaidros aspektus
 - ☐ Pievērst uzmanību šķietamām neatbilstībām, nepilnīgai informācijai, iespējamības aspektiem
 - ☐ legūt atbilstošu izcelsmes valsts informāciju un citus pierādījumus
- ☐ Attiecīgos gadījumos ņemt vērā īpašos pamatošanas noteikumus, ja:
 - ☐ varētu būt pieejama aizsardzība izcelsmes valstī
 - ☐ varētu būt piemērojama iekšējās aizsardzības alternatīva
 - ☐ varētu būt piemērojama izslēgšana no starptautiskās aizsardzības saņēmēju loka pieteikuma iesniedzējs iepriekš jau ir bijis pakļauts
 - ☐ vajāšanai vai būtiskam kaitējumam (vai tiešiem šādas vajāšanas vai kaitējuma draudiem)
 - ☐ pieteikuma iesniedzējs nāk no drošas izcelsmes valsts

KontROLSARAKSTS. 1. solis. Informācijas ievākšana

- ☐ **levākt pierādījumus, kas attiecas uz pieteikumu**
 - ☐ levākt pieteikuma iesniedzēja [mutiskos paziņojumus](#) un/vai [rakstiskos paziņojumus](#)
 - ☐ levākt visus pieejamos [personu apliecinošos dokumentus un citus dokumentārus pierādījumus](#)
 - ☐ levākt [izcelsmes valsts informāciju](#)
 - ☐ levākt citus pierādījumus, ja tie ir būtiski un pieejami (piemēram, [medicīnisko, psihiatrisko un psiholoģisko pārbaužu ziņojumus](#); [ģimenes locekļu patvēruma lietas](#); [sociālo mediju avotos pieejamo informāciju](#), utt.)
 - ☐ Neievākt [pierādījumus, kas pārkāpj pieteikuma iesniedzēja pamattiesības](#) (piemēram, pierādījumus par pieteikuma iesniedzēja seksuālo dzīvi)
- ☐ **Identificēt būtiskus faktus, pamatojoties uz atbilstības kritērijiem**
 - ☐ Identificēt faktus, kas saistīti ar:
 - ☐ [pieteikuma iesniedzēja valstspiederību vai tās neesību](#);
 - ☐ [bailēm vai riskiem nākotnē pēc atgriešanās](#);
 - ☐ [konstatēto bailu vai risku iemesliem](#)
 - ☐ [pieejamo aizsardzību pret bailu vai risku cēloņiem, vai šādas aizsardzības trūkumu](#)
 - ☐ attiecīgā gadījumā – [faktiem, kas saistīti ar iespējamu izslēgšanu](#)
 - ☐ [Nemt vērā pieteikuma iesniedzēja personīgos apstākļus, kas saistīti ar būtiskajiem faktiem](#)
 - ☐ [Izslēgt faktus, kas nav būtiski](#)
- ☐ **Formulēt skaidrus, visaptverošus, faktiskus būtiskos faktus**
 - ☐ [Aptvert tikai pagātni un tagadni](#)
 - ☐ [levērot pieteikuma iesniedzēja paziņojumus](#)
 - ☐ [Ietvert visu attiecīgo informāciju](#)
 - ☐ [Izvairīties no personīgām interpretācijām vai secinājumiem](#)
 - ☐ [Izvairīties no tiesiskiem aspektiem](#)
 - ☐ [Formulēt katru būtisko faktu, pamatojoties uz precīzi noteiktiem faktiem, notikumiem vai situācijām](#)
- ☐ **Sasaistīt attiecīgos pierādījumus ar būtiskajiem faktiem**

KontROLSARAKSTS. 2. solis. Ticamības novērtējums

- ☐ **Izvērtēt dokumentārus un citus pierādījumus**, piemērojot **novērtēšanas kritērijus**
 - ☐ **Būtiskums**
 - ☐ **Ticamība**: [eksistence/sastopamība](#), [saturs](#), [veids](#), [autors](#), [forma](#)
- ☐ **Noteikt nozīmību secinājumiem par atsevišķa pierādījuma ticamību**
- ☐ **Izvērtēt pieteikuma iesniedzēja paziņojumus atbilstīgi ticamības rādītājiem**
 - ☐ **Piemērot iekšējās ticamības rādītājus**
 - ☐ [Pietiekama detalizētība un specifiskums](#)
 - ☐ [Saskaņotība un konsekvence](#)
 - ☐ **Piemērot ārējās ticamības rādītājus**
 - ☐ [Atbilstība IVI](#)
 - ☐ [Atbilstība dokumentārajiem un citiem pierādījumiem](#)
 - ☐ [Piemērot iespējamības rādītāju](#)
- ☐ **Vai ir izpildīts norādījums nemt vērā individuālos un netiešos faktoros, kas varētu būt aktu sagrozīšanas iemesli?**
 - ☐ **Vai ir ņemti vērā [ar pieteikuma iesniedzēju saistīti faktori](#)?**
 - ☐ [Atmiņas darbība](#)
 - ☐ [Trauma](#)
 - ☐ [Citas psiholoģiskas un veselības problēmas](#)
 - ☐ [Vecums](#)
 - ☐ [Izglītība](#)
 - ☐ [Kultūra, reliģija un pārliecība](#)
 - ☐ [Bailes un neuzticēšanās](#)
 - ☐ [Stigma un kauns](#)
 - ☐ [Dzimtes lomas](#)
 - ☐ **Vai ir ņemti vērā [ar lietas izskatītāju saistīti faktori](#)?**
 - ☐ Pazīmes, kas liecina par [grūtībām noticēt](#) (stress, pārgurums, ilgstoša saskare ar paziņojumiem par negatīviem dzīves notikumiem, neuzticēšanās, pārmērīga pašpārliecinātība u. c.)
 - ☐ [Kultūras izcelsme](#)

- ☐ Vai ir ņemti vērā [ar intervijas apstākļiem saistīti faktori](#)?
 - ☐ [Daudzvalodu komunikācija ar tulka starpniecību](#)
 - ☐ [Intervijas apstākļi](#)
- ☐ **Noteikt, vai būtisks fakts ir pieņemams vai noraidāms**
 - ☐ [Noteikt nozīmību secinājumiem par visu ar būtisku faktu saistīto pierādījumu ticamību](#)
 - ☐ [Izdarīt secinājumus par pieņemamajiem un noraidāmajiem būtiskajiem faktiem](#)

Kontrolesaraksts. 3. solis. Risku izvērtēšana

- ☐ **Risku noteikšana, pamatojoties uz pieņemtajiem būtiskajiem faktiem**
 - ☐ Ņemt vērā pieteikuma iesniedzēja minētos riskus
 - ☐ Ņemt vērā riskus, ko noteicāt, pamatojoties uz pašlaik pieejamo informāciju
 - ☐ Attiecībā uz katru risku aprakstīt:
 - ☐ notikumus, ar kuriem pieteikuma iesniedzējs var saskarties nākotnē
 - ☐ dalībniekus
 - ☐ iemeslus, kādēļ tas var notikt
 - ☐ apstākļus, kādos tie var notikt
 - ☐ iespējamo aizsardzību pret tiem
- ☐ **Ņemt vērā visus riska rādītājus, kas var ietekmēt riska iespējamību**
 - ☐ Ņemt vērā notikumus, ko pieteikuma iesniedzējs ir piedzīvojis pagātnē
 - ☐ Ņemt vērā pieteikuma iesniedzējam tuvus cilvēkus vai cilvēkus, kas atrodas līdzīgā situācijā kā pieteikuma iesniedzējs
 - ☐ Ņemt vērā pieteikuma iesniedzēja personīgos apstākļus, kas var palielināt vai samazināt risku
 - ☐ Ņemt vērā cēloņus vai motīvus, kas ir pamatā notikumam, kurš izraisa bailes
 - ☐ Ņemt vērā vajāšanas vai būtiska kaitējuma dalībnieku spējas draudēt vai īstenot draudus, ja pieteikuma iesniedzējs atgriezīsies
- ☐ **Izdarīt secinājumus par risku**
 - ☐ Izvērtēt visus riska rādītājus kopā
 - ☐ Izvērtēt, vai ir izpildīts saprātīgas iespējamības standarts

Eiropas Savienības
Publikāciju birojs

